4

SYNODUS
JEROSOLYMITANA

adversus

CALVINISTAS HÆRETICOS,

Orientalem Ecclesiam de Deo rebusque divinis hæreticè, vt sentiunt ipsi, sentire mentientes,

Pro REALI *potissimùm* PRÆSENTIA,

Anno M. DC. LXXII. sub Patriarcha Jerosolymorum DOSITHEO celebrata.

Interprete Domno M. F. è Congregatione Sancti Mauri, Ordinis Sancti Benedicti.

Editio secunda ab Interprete emendata.

PARISIIS,
Apud Viduam EDMUNDI MARTINI, viâ Jacobæâ, sub aureo Sole, & Sacrificio Abelis.

M. DC. LXXVIII.
CUM PRIVILEGIO REGIS CHRISTIANISSIMI.

LECTORI CATHOLICO INTERPRES.

QUANTA posterioribus hisce annis de Transsubstantiatione ac reali præsentia Corporis & Sanguinis Christi Domini in Eucharistia Catholicos inter Calvinistasque disputatio efferbuerit, tibi, CATHOLICE LECTOR, nedum toti orbi Christiano, res notissima est. Cùm verò inter præcipua Romanæ professionis argumenta, perpetuum super hocce fidei nostræ dogmate Orientalium Ecclesiarum cum Romana consensionem protulissent Doctores Catholici; hanc tanta animi confidentia hæretici pernegarunt, vt etiam ab Orientalium fidei professione nihil diffidere suam (maximè quod spectat Eucha-

M. Claud. Resp. 1. p. 29. & Resp. 2. 3. p. cap. 8.

ristiam) audacter asseruerint : imò & Transsubstantiationem & realem præsentiam vniverso orbi, præter Romanam Ecclesiam, contenderint esse penitus ignotam.

Verùm tantam fidei suæ inuri labem Orientales iniquo ferentes animo, suam de Eucharistia fidem palam profiteri, totique orbi notam facere, necessarium duxerunt : & reipsa id præstiterunt, editis publicis instrumentis, quæ quidem bene multa miro studio collegit Auctor hujus temporis nominatissimus, in libro quem *de perpetuitate fidei Ecclesiæ Catholicæ circa Eucharistiam*, Gallico idiomate composuit : scilicet tomo tertio.

Omnium verò Orientalium Græci maximè hanc Calvinistarum (vti vocant ipsi) calumniam conati sunt longè propulsare : quorum tamen de societate sibi magis adblandiebantur ipsi hæretici. Enimverò præter Syno-

dos duas in quibus Cyrillum Lucarem, vel Confessionem ejus nomine inscriptam, anathemate perculêre; quarum altera Constantinopoli sub Cyrillo Berrhœensi ejusdem vrbis Patriarcha, anno M. DC. XXXVIII. altera apud Giasium Moldaviæ oppidum sub Parthenio seniore item Patriarcha Constantinopolitano, anno M. DC. XLII. celebrata est; ad tertiam insuper celebrandam, cum suo Patriarcha Dositheo convenerunt Clerici qui Patriarchatui subsunt Jerosolymitano. Cujus quidem occasio fuit, Templi apud Bethlehem jam tum instaurati dedicatio persolemnis. *Cùm enim* (aiunt ipsi) *ad perficiendam sacratissimæ Ædis Bethlehemiticæ dedicationem convenissemus; matris nostræ Apostolicæ Ecclesiæ doctrinam super his quæ affinguntur illi, exponendam duximus, &c.* Pag. 11.

Atque hæc ipsa quidem Synodus est, quam edimus; quæ apud Bethlehem

decreta, apud Jerosolymam celebrata est, adhibitis sanè omnibus circumstantiis, quibus scriptum quodcumque, authenticum vt sit, Græci volunt esse communitum. Etenim synodica cum discussione ac deliberatione edita inibi Confessio est: deinde ab synodalibus omnibus subscripta; ac demum in magnum Jerosolymitanæ Ecclesiæ Codicem, ipso Jerosolymorum Patriarcha Dositheo attestante, relata. Quidquod & hanc ab ipsomet Patriarcha accepisse se Synodum, sapientissimus atque illustrissimus Christianissimi Regis apud Constantinopolim Legatus publico (quod ad calcem habes) contestatur instrumento, ejusdemque Dosithei rogatu Galliæ publicam fecisse.

Nec est quòd à Græcanicis Episcopis Romanæ Communioni addictis hanc prodiisse Confessionem cavillentur Novatores. Istud enim effugium

prorſus revincit eorumdem Epiſcoporum ſententia de Spiritu ſancto, Actis Synodi inſerta, quâ ab ſolo Patre eum procedere, contra Romanæ Eccleſiæ fidem incunctanter affirmant. Nec enim id facturos fore Orientales credi par eſt, ſi noſtræ dumtaxat gratiæ hanc fidei ſuæ profeſſionem indulſiſſent; ſed potiùs ſola fidei ſuæ dogmata Calviniſtis adverſa, nobiſque conſona, diſſimulatis cæteris, prolaturos.

Porrò ad præſentis ſuæ Confeſſionis confirmationem, necnon & communem eam eſſe Orientalium fidem, eamque conſtantem, Græci vt probarent, ambas Synodos ſuprà laudatas hîc exſcripſerunt: priorem quidem, integram; poſterioris verò, ſolam Epiſtolam ſynodicam; *cui quidem ab Parthenio* Pag. 216. *Conſtantinopoli miſſæ ſubſcribere ſatis* ipſis *viſum eſt, (quamquam & alia multa adverſus Calviniſtas hæc ipſa Synodus decertavit)* vti monent ipſi. Præſentis ve-

rò Jerosolymitanæ causam extitisse narrant novam hæreticorum machinationem, quâ Cyrillum Lucarem Constantinopolitanum aliquando Patriarcham edidisse Confessionem nomine totius Orientalis Ecclesiæ asserunt, potissima Calvinistarum dogmata Capitibus decem & octo, & quatuor Quæstionibus complectentem. Cujus quidem fraudis in eversionem tota ferme Synodus incumbit: quandoquidem Capitibus sex cùm omnino constet, priora quinque tum ad Confessionem nomine Cyrilli, quin & Orientalis Ecclesiæ, editam, tum & ad Cyrillum ipsum confutandum insumit.

Cùm verò eodem ipso anno, quo Synodus ipsa Jerosolymitana celebrata est, prodierit quoque Dionysii Patriarchæ Constantinopolitani Responsio super eodem argumento conscripta, atque eidem Synodo prorsus consona; gravibus viris placuit, ut & ipsam

Latinè redderem, & ad Synodi calcem ederem: quæ quidem tribus à me ſuprà recenſitis appendicibus, ſcripto Græcorum cuilibet authentico neceſſariis pariter roborata eſt.

Quaſdam porrò tum in Synodum, tum & in Dionyſii Reſponſionem notas edere nonnulli me invitarunt; at ab illis conſilio plurimorum abſtinui, tanquam quæ Commentatorem magis oleant quàm Interpretem. Quamobrem vniverſim dumtaxat te, LECTOR, monendum duxi, ſatis quidem mirum videri, Græcos in præſenti Synodo (quod in duabus præcedentibus fecerunt) ſuam de Prædeſtinatione ſententiam ceu fidei ſuæ dogma ediſſe; cùm tamen de illa ſive ex meritis, ſive ex gratia ſola, pro libito diſputare Theologos ſuos Eccleſia Latina patiatur. Quippe Synodum Conſtantinopolitanam illi referunt ita definientem: *Cyrillo dogmatizanti Deum quoſ-* Pag. 163.

dam quidem ante mundi constitutionem sine operibus prædestinasse. . . . anathema. Ipsi verò in Decreto suo III. hunc in modum profitentur : *Credimus Deum optimum ab æterno quos elegit, prædestinasse ad gloriam; quos verò reprobavit, damnationi deputasse : at non sic, vt illos justificare, hos autem sine caussa reprobare voluerit.* Ecce, inquam, inter fidei suæ definitiones statuunt, quod in vtramque partem disputare nobis adhuc licitum est. Ubi eos vltra modum quidem esse progressos, LECTOR meritò conqueratur; ni fortè cogitet illos iis in locis simul & veluti indivisim reprobationem ac prædestinationem Calvinisticam damnasse : reprobationem quidem, quia sine præsensione operum malorum decretam; prædestinationem verò, quia in decreto adigente electos ad perseverandum fundatam; vti reipsa sentire Calvinistas nemo Theologus ignorat. Enimvero

Pag. 231

præterquamquod notissimum est Orientales hac tota Synodo solam Calvinistarum hæresim impugnare; de prædestinatione ac reprobatione singulariter, indicando Calvinistas, hoc modo definiunt: *Quod verò scelestissimi aiunt hæretici, Deum nullâ prorsus ad prædestinatorum, reproborumve opera habitâ ratione, illos prædestinare, hos damnare, abominandum ducimus & sacrilegum.* Pag. 232.

Jam hujus secundæ editionis, tum & novæ inscriptionis rationem, CATHOLICE LECTOR, paucis accipe. Edita primùm fuerat hæc Synodus anno M. DC. LXXVI. verùm cùm absens ego rem totam aliis commisissem, atque vitiosum infinitis prope locis apographum Græcum Typographus habuisset, quamplurima menda in hanc primam editionem irrepserant: quam inde quidem eruditis Lectoribus injucundam fore cùm adverterem, meque, quòd in interpretatione mea minùs

quàm res ista postulabat, simplici litteræ expositioni studuissem, amici commonerent, iisdem adhortantibus, ad alteram editionem me accinxi; Græco textu, quantùm mihi licuit, priùs diligenter emendato, & Latino ad Græci litteram, quantùm fieri potuit, reformato.

Decreveram in vulgari Græco, quod in primo Synodi capite habetur, nihil immutare, quamvis omni ex parte, id est, tum in verbis, tum in constructione, tum in accentibus sit corruptissimum. Verumtamen doctioribus placuit vt accentus quosdam, vbi res ita exigere videbatur, restituerem; quod quidem ita præstiti, vt intactos reliquerim, quos in hoc vulgari loquendi aut scribendi modo vsitatos, tum hinc, tum aliunde comperire potui. Quod quidem advertere licet in dictione ὀπου, quam rectus quidem scribendi modus facit paro-

xytonam, ὅπου; corruptus verò, perispomenam, ὁποῦ. Hunc itaque posteriorem signandi modum in prædicta dictione, pro vulgari Græco retinui. Certè eum quoque retinuisse Thomam Smith. animadverti. Is enim in libro quem nuper edidit *de Ecclesiæ Græcæ hodierno statu*, pag. 80. ita ὁμολογίαι Græcorum pag. 121. de Confirmatione citat: τοῦτο τὸ μυστήριον (βεβαιώσεως) δὲν δίδοται δεύτερον, παρὰ εἰς ἐκείνους, ὁποῦ θέλουσιν ἐπιστρέψειν ἀπὸ τὴν ἄρνησιν τοῦ ὀνόματος τοῦ Χριστοῦ. *Hoc Sacramentum* (Confirmationis) *non iteratur, nisi erga illos, qui ab nominis Christi abnegatione converti volunt.* Ast extra hoc vulgare Græcum ex Cyrilli Lucaris Homiliis excerptum, eandem dictionem reperies paroxytonam; ὅπου.

Denique quod Synodi inscriptionem spectat; hanc in prima quidem editione appellaveram Bethlehemiticam, eo quòd apud Bethlehem initum fuerat

de ejus celebratione consilium; vti apud ipsam legitur, pag. nimirum vndecima. Re tamen diligentiùs excussa, meliùs eam inscribere censui Jerosolymitanam; vtpote quæ digesta apud Jerosolymam fuerit, atque subscripta, prout ex multis liquet ejusdem Synodi locis, quorum primus habetur ex titulo: ἀπολογία . . . . συντεθεῖσα παρὰ τοῖς (meliùs τῆς) ἐν Ἱεροσολύμοις τοπικῆς συνόδου. Secundus ex pag. 225. καὶ τῶν ἐπιδημούντων τῇ ἁγίᾳ ταύτῃ καὶ μεγάλῃ πόλει Ἱεροσολύμων. &c. Vox enim ταύτῃ manifestè indicat apud Jerosolymam eos extitisse qui hæc scripsere. Tertius ex pag. 254. καὶ ἐν τῇ μεγάλῃ ταύτῃ ἁγίᾳ πόλει Ἱερουσαλὴμ ὁ μὲν κύριος Ἰάκωβον ποιεῖ. Colligitur itidem ex voce ταύτῃ. Quartus ex pag. 341. ὡς αὐτοῖς ὄμμασιν ὅσαι ὧραι βλέπομεν, καὶ αἰσθητοῖς καὶ λόγῳ, ἐνταῦθα ἐν τῇ ἁγίᾳ πόλει Ἱερουσαλήμ. Quintus ex pag. 345. vbi Jerosolymis data significatur Synodus. Ἐν τῇ ἁγίᾳ πόλει Ἱερουσαλήμ.

Ergo

Ergo meritò Jerosolymitanam potiùs vocabimus hanc Synodum, quàm Bethlehemiticam: quanquam non incongruè vtroque eam appellaveris vocabulo; quandoquidem plurima reperire est multiplicis nominis Concilia. Nam & Concilium Dingolvingense vocatur quoque Bavaricum, eo quòd in Bavaria, sive Bajoaria sita sit Dolvinga, vbi prædictum Concilium anno 772. celebratum est. Item in nostra Gallia, Concilium anni 1528. modò Parisiense dicitur, quia Parisiis; modò Senonense, quia præsidente Archiepiscopo Senonensi, cujus tum suffraganeus erat Parisiensis Episcopus, celebratum. Cætera prætermitto.

Juverit, ni fallor, Lectorem hîc prima fronte totius Synodi habere διάθεσιν. Imprimis Orientales suum hujusce Synodi celebrandæ institutum ab initio ad paginam vsque vndecimam fusè juxtà ac eleganter aperiunt. Tum

ſex Capita ſtatuunt, quibus Synodus tota concluditur. Horum *Primum* in confutandis Confeſſionis Calvinianæ, quæ Cyrillo Lucari inſcripta eſt, dogmatis, ex aliis publicis ejuſdem Cyrilli ſcriptis, verſatur.

Secundum Confeſſionem iſtam, etſi fortè Lucaris fœtum, probat non eſſe authenticam, quia tribus appendicibus ad hoc penitus neceſſariis deſtitutam.

Tertium oſtendit hanc nequaquam cenſeri poſſe Orientalis Eccleſiæ Confeſſionem; propatereaquod abſque Patriarcharum cæterorumque Clericorum chirographo & conſenſione edita fuerit.

Quartum, in Confeſſionem iſtam nunquam conſenſiſſe Orientales, eleganti enumeratione, ac validiſſimis argumentationibus evincit.

Quintum Synodos continet ambas, de quibus ſuprà dixi, Conſtantinopoli-

tanam ſcilicet, quæ tredecim anathematiſmis doctrinam in Confeſſione illa nomine Cyrilli edita contentam damnat; & Giaſianam, quæ ſingula ejuſdem Confeſſionis Capita perſtringit, ſeptimo quidem prætermiſſo, vtpote aliam hæreſim quàm Calvinianam continente.

Sextum denique Caput ſinceram continet & abundè diſputat Decretis, ſive Capitibus 18. & 4. Quæſtionibus (quia totidem conſtat Cyrilli *Confeſſio*) Eccleſiæ Græcæ profeſſionem. Hæc æqui bonique conſule, CATHOLICE LECTOR, & vale.

Summa Privilegii Regis Christianissimi.

CAUTUM est auctoritate Regis, ne quis in ipsius Regno aliisve locis ejus ditioni subjectis, intra annos decem a die publicationis exemplarium numerandos, librum qui sic inscribitur: *Clypeus orthodoxæ fidei, sive Apologia ab Synodo Bethlehemitica sub Jerosolymorum Patriarcha Dositheo composita adversus Calvinistas hæreticos, Orientalem Ecclesiam de Deo rebusque divinis hæretice cum ipsis sentire mentientes*, absque Viduæ EDMUNDI MARTINI Parisiensis Typographi, permissu excudat aut vendat. Qui secus fecerit, mulcta ei indicta, prout amplius in ipso diplomate regio continetur, dato Parisiis die 5. Septembris 1675. & signato de mandato Regis, LE GROS, atque in acta Typographorum Parisiensium relato die 2. Decembris anni 1675. a DIONYSIO THIERRY, Syndico.

NOS Frater VINCENTIUS MARSOLLE, humilis Superior Generalis Congregationis sancti Mauri, Ordinis sancti Benedicti, licentiam damus Viduæ EDMUNDI MARTINI, Parisiensis Bibliopolæ, typis edendi librum cui titulus est, *Synodus Bethlehemitica adversus Calvinistas, pro Reali potissimum Præsentia*, &c. e Græco in Latinum a Domno M. F. e Congregatione nostra Monacho translata. Datum in Monasterio sancti Dionysii in Francia, die 21. Maii 1676.

Fr. VINCENTIUS MARSOLLE.

SYNODUS

SYNODUS JEROSOLYMITANA ADVERSUS CALVINISTAS,

Pro REALI *potissimùm* PRÆSENTIA,

Anno M. DC. LXXII.

SUB PATRIARCHA JEROSOLYMORUM DOSITHEO CELEBRATA.

ΧΡΙΣΤΟΣ ΗΓΕΙΣΘΩ.

ἈΣΠΙΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ,

ἢ ἀπολογία καὶ ἔλεγχος πρὸς τοὺς διασύροντας τὴν ἀνατολικὴν ἐκκλησίαν αἱρετικῶς φρονεῖν ἐν τοῖς περὶ Θεοῦ καὶ τῶν θείων, ὡς κακοφρονοῦσιν οὗτοι αὐτοὶ οἱ Καλουῖνοι δηλονότι, συντεθεῖσα παρὰ * τοῖς ἐν Ἱεροσολύμοις τοπικῆς συνόδου, ἐπὶ Δοσιθέου Πατριάρχου Ἱεροσολύμων.

* f. τῆς

DUCE CHRISTO.

CLYPEUS ORTHODOXÆ FIDEI,

SIVE

APOLOGIA ET CONFUTATIO

AB SYNODO LOCALI

JEROSOLYMITANA

ſub Jeroſolymorum Patriarcha

DOSITHEO

COMPOSITA

ADVERSUS CALVINISTAS hæreticos, Orientalem Eccleſiam de Deo rebuſque divinis hæretice, ut ſentiunt ipſi, ſentire, mentientes.

UNIVERSIS UBIQUE TERRARUM, ſive etiam in mari agentibus, orthodoxis Epiſcopis, Fratribus & Comminiſtris noſtris in Spiritu ſancto: & omnibus omnino piis ac fidelibus Chriſtianis filiis dilectis noſtris, in Domino ſalutem.

Eccl. 3. v. 7. TEMPUS *loquendi, & tempus tacendi*, monet ſapiens Eccleſiaſtes: quibus verbis ſuum cuilibet rei tempus eſſe ſignificat. ac ſi diceret: loquendi non inſtante neceſſitate, tace; inſtante, loquere. Enimvero interrogante nemine, nulla loquendi neceſſitas: interrogatum verò de re vtili ac neceſſaria, cujus conſcius eſt, reſponſum negare, ſumma malitia eſt. Porro ſi de Deo rebuſque divinis interrogatio fuerit, impietatis in notam quomodo non incurrat, qui reſponſioni par cùm eſſet, ei tamen ſilentium antetulit? Nos

ΤΟΙΣ ΑΠΑΝΤΑΧΟΥ ΓΗΣ καὶ θαλάσσης, ὀρθοδόξοις ἐπισκόποις, ἀδελφοῖς καὶ συλλειτουργοῖς ἡμῶν ἐν ἁγίῳ πνεύματι· καὶ πᾶσιν ἁπλῶς τοῖς εὐσεβέσι, καὶ ὀρθοδόξοις χριστιανοῖς τέκνοις ἀγαπητοῖς ἡμῶν, ἐν κυρίῳ χαίρειν.

ΚΑΙΡΟΣ τοῦ λαλεῖν, καὶ καιρὸς τοῦ σιγᾶν, ὁ σοφὸς ἐκκλησιαστὴς παραινεῖ, ἐν οἷς που καιρὸν εἶναι παντὶ πράγματι ἀποφαίνεται. ὥστε εἰ ἐλέγχου ἀνάγκης μὴ οὔσης, σίγα, καιροῦ δὲ κατεπείγοντος, λάλει. ἀνάγκη μὲν γὰρ λαλεῖν οὐκ ἔστι τὸ μὴ ἐρωτώμενον, ἐρωτώμενον δὲ περί τινος χρησίμου καὶ ἀναγκαίου λόγου, ἐπιστάμενόν τε, καὶ μὴ ἀποκρινόμενον, ἐσχάτης ἂν εἴη μοχθηρίας. Εἰ δέ που τὸ ἐρωτώμενον περὶ Θεοῦ ἢ θείων πραγμάτων καθέστηκε, πῶς οὐκ ἀσεβείας γραφήσεται ὁ εἰδὼς, καὶ σιγὴν ἄγειν ἑλόμενος; καὶ ἡμεῖς τοιγαροῦν,

ὅσον τὸ καθ' ἡμᾶς, ἀμφοτέρων τούτων, σιγῆς καὶ λόγου φημὶ, διαιτηταὶ μεμαθήκαμεν εἶναι, κατὰ τὸν εἰπόντα· οἰκονομήσει τοὺς λόγους αὐτοῦ ἐν κρίσει· μάλιστα δὲ σιωπᾶν Θεοῦ ἐπιτάττοντος, σιώπα γάρ, φησι, καὶ ἄκουε, Ἰσραήλ (οὐ γὰρ μόνον λαλεῖν, ἀλλὰ καὶ ἀκούειν τῶν χρήσιμα λεγόντων προστετάγμεθα) καὶ αὖθις λαλεῖν τούτου κελεύοντος, καὶ στόμα διανοίγοντος, καὶ φωνὴν διδόντος. μανθάνομεν γὰρ πρὸς μὲν τὸν Ἰεζεκιὴλ πολλάκις εἰρηκέναι· υἱὲ ἀνθρώπου, εἰπὸν τῷ οἴκῳ Ἰσραήλ· καὶ ἐν ἑτέρῳ πάλιν πρὸς αὐτόν· ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ διανοιχθήσεταί σου τὸ στόμα, καὶ λαλήσεις, καὶ οὐ μὴ ἀποκωφωθήσῃ ἔτι. πρὸς δὲ τὸν Μωϋσῆν στελλόμενον πρὸς Φαραὼ, ὑποστελλόμενον δὲ διὰ τὸ ἰσχνόφωνον καὶ βραδύγλωσσον, πορεύου, ἔφη, καὶ ἐγὼ ἀνοίξω τὸ στόμα σου, καὶ συμβιβάσω σε ἃ μέλλεις λαλῆσαι. τούτοις οὖν καὶ τοῖς τοιούτοις γραφικοῖς παραδείγμασιν εὐσεβῶς καὶ ἡμεῖς ἑπόμενοι, καιρὸν οἴδαμεν σιωπῆς μηδενὸς ἐνοχλοῦντος, καὶ πρὸς λαλιὰν παρορμῶντος· ἐπειγόμεθα δὲ αὖ ἐρωτώμενοι, ἢ καὶ ἄλλως πως τοῦ καιροῦ κατεπείγοντος, φωνὴν ἀφιέναι. ὅταν μὲν γὰρ περὶ πίστεως, ἢ τῶν πιστευομένων τινῶν πραγμάτων λόγον ἀπαιτούμεθα; δεινὸν ἡγούμεθα τὸ ὑποστέλλεσθαι.

διὸ

Nos quidem vtriusque, id est, cùm tacendi, tum loquendi, quantum in nobis fuit, modum tenere didicimus ab eo qui dixit: *Disponet sermones suos in judicio:* Psal. 111.
maximè cùm & silentium Deus indicat; ait enim: *Tace Israël & audi;* (quippe non loquendi modò mandatum accepimus, verùm & eos qui vtilia loquuntur, audiendi) & loqui rursum ipse præcipiat, os aperiat, & vocem impertiatur. Legimus enim ad Ezechielem passim dictum esse: *Fili hominis, dic domui Israël.* Et Ezech. 20. v. 27.
rursus ad ipsum: *In die illa aperietur os* Id. 24. v.
tuum, & loqueris, & non silebis vltrà. Moysi 27.
verò, quem Pharaoni mittebat, impeditioris & tardioris linguæ causâ formidanti, dixit: *Vade, & ego aperiam os tuum,* Exod. 4. v. 12.
& instruam quæ locuturus es. His igitur & consimilibus exẽplis in Scriptura expressis & nos religiosè obsequentes, nemine quidem interpellante, & ad loquendum provocante, tempus esse silendi novimus; vrgente verò interrogatione, aut quapiam alia loquendi occasione, sermoni quamprimùm nos accingimus. Et quidem cùm de fide rebusve credendis ratio à nobis exigitur, grave nobis est non tòtis viribus occurrere. Si verò

ab hominibus hæreticis, atque suam vt obtrectatione cæterorum gloriam obfirment, modò studentibus, impietatis aut falsi cujusdam dogmatis insimulamur; tunc Heliæ instar zelo succensi, responsionem animosiores aggredimur; ac pariter atque Jeremias affecti, ejusdem eructamus & verba: *Ventrem meum doleo, & sensoria cordis mei; fluctuat anima mea, dilaceratur cor meum; non tacebo, quoniam vocem tubæ audivit anima mea, clamorem prælii.* Etenim terribili sonantiores buccina, & duro graviores bello è Galliis ad nos vsque tonant modò rumores, vtinam apud nos nunquam auditi. Quippe improbitati gratìs indulgentes; qui in illis habitant, Calvinistæ, suas de Deo rebusque divinis hæreses Apostolicæ ac sanctæ nostræ Ecclesiæ, id est, Orientali, affingunt: atque id quidem non modò sermonibus, verùm etiam & scriptis imponere nobis hæreticos hujusmodi suscepisse nemo nescit, qui Claudium quemdam Carentoniensium Calvinistarum Doctorem perlegerit. Id verò ad susceptam Apologiam nos vehe-

Ierem. 4. v. 19.

ὑπηρετῆ Calvinistæ Ministrum vocant.

δὴν ἢ καὶ ἀσεβείας, ἢ αἱρέσεως ἄλλης τινὸς ἐγκαλούμεθα παρὰ ἑτεροδόξων ἀνδρῶν, καὶ πρὸς οὐδὲν ἄλλο χρήσιμον ἀποβλεπόντων, ἢ πρὸς τὸ συστῆσαι τὴν ἑαυτῶν δόξαν ἐκ τοῦ διασύρειν τοὺς ἄλλους· τότε δὴ τὸν Ἠλιοῦ ζῆλον ἀναλαβόντες, θερμότερον διεγειρόμεθα πρὸς ἀπολύτησιν, καὶ πάσχοντες τὰ τοῦ Ἱερεμίου, τὰ αὐτὰ ἐκείνῳ φθεγγόμεθα. τὴν κοιλίαν μου ἀλγῶ καὶ τὰ αἰσθητήρια τῆς καρδίας μου, μεμάσσει ἡ ψυχή μου, σπαράσσεται ἡ καρδία μου· οὐ σιωπήσομαι, ὅτι φωνὴν σάλπιγγος ἤκουσεν ἡ ψυχή μου, καὶ κραυγὴν πολέμου. σάλπιγγος γὰρ ἀγρίας ἠχωδέστερα, καὶ πολέμου δεινοῦ βαρύτερα βροντῶσι τὰ ἔναγχος ἀπὸ Γαλλίας ἐλθόντα πρὸς ἡμᾶς (ὡς μὴ ὄφελον ἐνηχηθῆναι καὶ παρ' ἡμῖν) μηνύματα. οἱ γὰρ ἐν ἐκείναις διεισχόμενοι Καλουΐνοι ἐθελοντὶ κακουργοῦντές φασι τὴν ἀποστολικὴν καὶ ἁγίαν ἡμῶν ἐκκλησίαν, τὴν ἀνατολικὴν δηλαδὴ, φρονεῖν ἐν τοῖς περὶ Θεοῦ καὶ τῶν θείων, ὡς αὐτοὶ ἐκεῖνοι κακοφρονοῦσιν. οὐ μόνον δὲ λόγοις, ἀλλὰ καὶ συγγράμμασιν οἱ αἱρετικοὶ οὗτοι, ὡς φαίνεται, παρά τινι Κλαυδίῳ ὑφηγητῇ τοῖς ἐν Καρεντονίᾳ Καλουΐνοις, ἐπεχείρησαν ἡμῶν κατηγορεῖν, ὃ καὶ μάλιστα εἰς τὸ προκείμενον ἔργον

ἡμᾶς

ἡμᾶς παρετρύνῃ, μὴ εἰδότες οὔτε τί λέγουσιν, οὔτε περί τινος διαβεβαιοῦνται, οὐκ αἰδούμενοι οὔτε κἂν τοὺς ἀνθρώπους, ὧν ἐνώπιον τοσαῦτα ψεύδεσθαι κατατολμῶσι.

Τούτων οὖν οὕτως ἐχόντων, ἐπεὶ χάριτι Χριστοῦ συνήλθομεν χάριν ἐγκαινίων τοῦ θειοτάτου ναοῦ τοῦ ἐν Βηθλεέμ κατὰ τὸν τόπον γεννήσεως τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ, καὶ Θεοῦ· ὃν ὁ κύριος ἀνοικοδομηθῆναι ἐν τοῖς πολυδεινοῖς τούτοις καιροῖς τοῦ *f. τοῖς διωγμοῦ, καὶ γαρμοθῆναι κεκαλλωπισμένον * τοῖς πανταχοῦ γῆς γνησίοις τέκνοις τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ηὐδόκησεν· εὑρισκομένων μεθ' ἡμῶν, καὶ τῶν ἀπὸ τῶν περάτων τῆς γῆς ἐπιδημούντων προσκυνητῶν ἱερέων, κληρικῶν, καὶ λοιπῶν χριστιανῶν, ᾠήθημεν δεῖν ἐν συνόψει τὴν περὶ ὧν ἡ ἐθνικὸς ἡμῶν ἀποστολικὴ ἐκκλησία κατηγορεῖται, δόξαν εἰπεῖν, ἵνα καὶ δι' ἡμῶν, ἡ παραδοθεῖσα παρὰ τοῦ κυρίου, καὶ κηρυχθεῖσα παρὰ τῶν ἀποστόλων, καὶ φυλαχθεῖσα παρὰ τῶν ἁγίων πατέρων, πίστις ἡμῶν φανερὰ ᾖ ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ, καὶ τὸ ψεῦδος τῶν ἐναντίων φωραθὲν, (καί τοι πεφωραμένον πρὸν καὶ καθ' ἑαυτὸ, ὡς τραγελάφοις πλάττον, καὶ ὑπὸ

πολλῶν

vehementiùs accendit, quoniam quod dicunt, quod affirmant, neſciunt: & ne vel homines reverentur, quibus coram talia mentiri audent.

His igitur ſe ſe ita habentibus, cùm ad perficiendam ſacratiſſimæ Ædis Bethlehemiticæ, vbi Salvator ac Deus noſter Chriſtus ſecundùm carnem natus eſt, dedicationem conveniſſemus, quam per id miſerrimæ ætatis ac perſecutionis reſtaurari Domino placuit, ac veris Eccleſiæ Catholicæ vbique terrarum agentibus filiis eleganter ornatam reſtitui: præſentibus etiam nobiſcum Sacerdotibus, Clericis, necnon & Chriſtianis cæteris, qui è terræ finibus illuc adoraturi convenerant; matris noſtræ Apoſtolicæ Eccleſiæ doctrinam ſuper his quæ affinguntur illi, ſummatim exponendam duximus, vt quæ à Domino nobis tradita, ab Apoſtolis promulgata, & ab ſanctis Patribus conſervata eſt fides noſtra, per nos manifeſta fiat vniverſo mundo; ac retecto adverſariorum noſtrorum mendacio (etſi jampridem ab anteceſſorum noſtrorum quamplurimis depre-

deprehensum est, ac per seipsum manifestum, quippe hircocervos prorsus inducens) rutilantior sole, vt par est, veritas innotescat. Quamvis autem eadem repetere, ac super eodem argumento frequenter verba facere videamur; id ita præstitum est, vt quisquis in hoc opus incubuerit, perfectam rerum quæ dicuntur, intelligentiam consequatur.

Sciendum igitur est, hæreticorum istorum præcipuos, etsi doctrinam Orientalis Ecclesiæ non ignorent, suos illi circa Deum, resque divinas errores affingere; sed & eam datâ operâ, quò præsertim rudiores seducant, inculpare. Cùm enim ab Occidentalibus discissi, sive avulsi, toti deinde Ecclesiæ Catholicæ absolutè nuncium remiserint, & in eam manifestè insurrexerint, vt hæretici habendi sunt, & hæreticorum insignes Coryphæi. Siquidem nova atque inepta non modò dogmata, sui supra modum amantes, induxere, (si tamen dogmata licet omnes hasce fabellas appellare) at etiam Ecclesiæ prorsus extorres facti sunt, cum Ecclesia Catholica (vt dictum est) nulla penitus cõmunione conjuncti.

Ac

πολλῶν τῶν πρὸ ἡμῶν) ἡ ἀλήθεια ὡς εἰκὸς λαμπρότερον ἡλίου λάμπουσα γνωρισθῇ. Εἰ δέ που καὶ φανείημεν ταυτολογοῦντες, καὶ πολλάκις ἀποφαινόμενοι περὶ τοῦ αὐτοῦ, ἀλλὰ τοῦτο πρὸς κατάληψιν τελείαν τῶν λεγομένων πλὴν τί τῷ ἐγκύπτοντι τῷ συγγράμματι πεφιλοπόνηται.

Ἰστέον οὖν ὅτι οἱ προέκριτοι τῶν αἱρετικῶν τούτων, οὐκ ἀγνοοῦντες τὴν τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας δόξαν, φασὶν αὐτὴν ἴσα ἐκείνοις πρεσβεύειν ἐν τοῖς περὶ Θεοῦ καὶ τῶν θείων, ἀλλ' ἐξεπίτηδες αὐτῆς κατηγοροῦσι πρὸς ἀπάτην μάλιστα τῶν ἁπλουστέρων. τῶν δυτικῶν γὰρ ἀποσχισθέντες, εἴτουν ἀπορραγέντες, καὶ ἔπειτα πᾶσαν ἁπλῶς τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν ἀποποιησάμενοι καὶ ἐλεγχόμενοι, προφανῶς ὡς αἱρετικοί εἰσι, καὶ αἱρετικῶν οἱ κορυφαιότατοι. ἐπειδὴ οὐ μόνον καινῶν καὶ γελοίων δογμάτων (εἰ δέον ὅλως τοὺς μύθους δόγματα ὀνομάζειν) ἐγένοντο διὰ φιλαυτίαν εἰσηγηταί· ἀλλὰ καὶ μηδόλως ἐκκλησίας μετέχουσιν, ὡς μηδεμίαν ὁπωσοῦν κοινωνίαν ἔχοντες μετὰ τῆς καθολικῆς

ἐκκλη-

Ac ſuis miſerè adhærentium partibus converſionem veluti pertimeſcentes, evidentiſſimum hocce mendacium commenti ſunt, idem quod illi circa fidem ſentiunt, hoc ipſum & Orientalem ſentire Eccleſiam. Deo nempe ita mirabiliter diſponente, ac ſignificante Chriſtianum nec dici poſſe, nec eſſe, Eccleſiæ nomine non inſignitum: quin & hoc ipſo docente eos vt Catholicæ ſe ſe Eccleſiæ adjungerent, etſi nequaquam intellexerint. Non ita porro id probare nituntur, vt vera eſſe vniversè ea quæ credimus, aſſerant: ſi enim ita eſſet, alia in nobis non reprehenderent, & nobiſcum in omnibus conſentirent; ſed nec in magiſtros ſe ſe noſtros erigere ambirent, qui heri & nudiuſtertius frementes meditati ſunt inania: immo à nobis edoceri, nobiſque accedere mallent non alia ſapientibus quàm quæ Apoſtoli prædicaverunt, & Catholica ſenſit, ſentit, ac in finem ſæculi, ſcilicet quoaduſque veniat Dominus, ipſo Deo Salvatore duce, ſentiet Eccleſia. Sed cùm procul à nobis illi abſint, neque vllo modo Calvi-

Calvinistis omnibus hanc, quam adversus eos proprii duces eorum moliti sunt, fraudem notam facere valeamus; satis fuit illis ad vnam simpliciorum deceptionem jactabundè propalare, si quid novi à Calvinistis inductum est, idipsum tenere Orientalem Ecclesiam, & è converso. Verùm quemadmodum lucis ad tenebras, aut Christi ad Belial societas esse non potest: ita nec vna adversariorum nostrorum cum Ecclesia Orientali de rebus fidei sententia, quandiu hæresiarcham Calvinum voluerint habere magistrum.

Quod autem boni illi viri orthodoxam Orientalis Ecclesiæ doctrinam sciant, etsi nescire se fingant, manifestum est, primùm quidem è Scripturis, (quas optimè omnium intelligere se gloriantur) deinde ex sanctis Ecclesiæ Catholicæ Theologis. Norunt quippe certissimè hominum non modò, sed & Dei quoque calumniatores illi, norunt quòd siquidem Deus est justus, ac omnium nostrûm pater, vti passim ipsemet indicavit: & quòd si data sunt hominibus præcepta ceu res hominum saluti pernecessaria: si boni electio ac fuga mali apud

μὲν οὖν πᾶσι Καλουΐνοις γνώριμον ἀποκαταστῆσαι τὸ καὶ ἐκείνων τῶν ἰδίων καθηγεμόνων σκευώρημα, ἤρκεσεν αὖθις πρὸς μόνην ἀπάτην τῶν ἁπλουστέρων ἐγκαυχᾶσθαι, ὅτι εἴ τι Καλουΐνοις κεκαινοτόμηται, τοῦτο καὶ ἡ ἀνατολικὴ φρονεῖ ἐκκλησία καὶ ἀνάπαλιν. ἀλλ᾽ ὡς ἀδύνατον ἐν ταὐτῷ ἅμα εἶναι φῶς καὶ σκότος, ἢ Χριστὸν καὶ Βελίαρ· οὕτως ἀδύνατον τοῖς ἐναντίοις ἕως ἂν ὑπὸ προστάτῃ Καλουΐνῳ αἱρεσιάρχῃ τελοῦσι, τὸ αὐτὸν εἶναι ἐν τοῖς περὶ πίστεως τῇ ἀνατολικῇ ἐκκλησίᾳ.

Ὅτι δὲ οἱ καλοὶ οὗτοι ἄνδρες οἴδασι τὴν ὀρθόδοξον τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας δόξαν, (εἰ καὶ ὑποκρίνονται μὴ εἰδέναι) φανερόν. πρῶτον ἔκ τε τῆς ἁγίας γραφῆς αὐτῆς, (ἣν οὗτοι μάλιστα μεγαλορρημονοῦσιν εἰδέναι) καὶ ἀπὸ τῶν ἁγίων τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας θεολόγων. οἴδασι γὰρ σαφῶς, οἴδασιν οἱ κατήγοροι οὐ* μόνων ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ, ὅτι εἶναι δίκαιος ὁ Θεός, καὶ εἶναι πατὴρ πάντων ἡμῶν ἐστιν, ὡς αὐτός που εἴρηκεν ἐν πολλοῖς· καὶ ὅτι ἐντολαὶ ἐδόθησαν τοῖς ἀνθρώποις ὡς ἀναγκαῖόν τι χρῆμα πρὸς σωτηρίαν· καὶ ὅτι αἵρεσις μὲν τοῦ καλοῦ, φυγὴ δὲ τοῦ κακοῦ

* f. μόνον

διδάσκονται παρὰ τῆς γραφῆς· καὶ ὅτι ἑνὶ ἑκάστῳ
* leg. καθ' ἃ — ἀποδοθήσεται* κατ' ἔπραξεν· καὶ ὅτι ὁ Θεὸς οὐκ
ἔστι τῶν κακῶν αἰτία, οὔτε μὴν προσωπολή-
πτης, ὥστε ἀναιτίως τοὺς μὲν ἀγαπᾶν, τοὺς δὲ
μισεῖν, ἀλλὰ πάντων βούλεται καὶ θέλει τὴν
σωτηρίαν· ὅτι βεβαία καὶ ἀναγκαία ἡ τοῦ αὐτε-
ξουσίου θέσις, ὃν τρόπον πρεσβεύει ἡ καθολικὴ
ἐκκλησία, πάντη καὶ διωκτέα τῶν ἱερῶν τῆς πί-
στεως περιβόλων ἡ φλυαρία τῆς εἰσηγήσεως τοῦ
Ἑλληνικοῦ τῆς εἱμαρμένης μύθου, ὃν ὡς λύμην
φθοροποιὸν ἡ τοῦ Καλουΐνου τοῖς ἀνθρώποις
εἰσήνεγκε μοχθηρία, πᾶσαν μὲν ἀρετὴν τοῦ
κατὰ Χριστὸν βίου διώκων, (δι' ἣν Χριστὸς ἐνην-
θρώπησε) πᾶσαν δὲ κακίαν καὶ ἀνομίαν εἰσ-
άγων, καὶ τὸ δεισιδαιμόνειον ἐκεῖνο, καὶ ψευ-
δεπίπλαστον, ὅτι ἡ πίστις δηλαδὴ ἁπλῶς καὶ
μόνη σώζει τὸν ἄνθρωπον, οὐδ' ὁπωσοῦν ἰσχυόν-
των τῶν ἔργων, ἃ ἡ γραφὴ τρανώτερα πίστιν
τὸν τέλοντα τυχεῖν σωτηρίας προτρέπεται, ἐπειδὴ
ἡ πίστις χωρὶς τῶν ἔργων νεκρά ἐστι.

Καὶ ὅτι εἰ δεῖ πείθεσθαι Παύλῳ, καὶ τῇ

οἰκου-

apud Scripturam edocetur, & repo-sita est vnicuique secundùm opera sua retributio: si auctor malorum non est Deus, neque personarum acceptor, quatenus sine caussa alterum diligat, odio alterum habeat, qui vult omnes homines salvos fieri: norunt denique, quòd si liberum arbitrium, vti dogma certissimum, quemadmodum Catholica sentit Ecclesia, necessariò est admittendum: prorsus etiam à sacris fidei septis amandanda est nugatoria quædam de fatali apud Græcos necessitate narratio, quam vt exitialem hominibus pestem Calvini malitia invexit, omnibus Christianæ vitæ virtutibus bellum indicens, (quas, vt doceret Christus, homo factus est) & iniquitati ac vitio cuilibet ostium aperiens, mendacemque ac fucatam hanc superstitionem inducens, hominem scilicet sola fide salvari, nihil conducentibus operibus; quæ tamen Scriptura eos qui salutem adipisci volunt, palam facere cohortatur; siquidem fides sine operibus mortua est.

Norũt præterea, siquidẽ Paulo acquie-

ſcendum, & œcumenicis Conciliis obſequendum, atque iis etiam attendendum, qui, quantum fuit in ipſis, ea quæ ab initio in Eccleſia contigere, ſunt proſecuti; neque ſanctis Doctoribus, ac Spiritu ſancto plenis hominibus Apoſtolorum ſupparibus obſiſtendum, nec aliis qui poſt eos ſtrictiùs quidem, at eadem omnino cum ſanctis Patribus illis, quin & cum Scriptura ſacra, vt plurimùm, apertiſſimè loquente conſcripſêre. (è quibus totum colligitur religionis noſtræ myſterium) Hæc igitur ſiquidem illi norunt, norunt vtique credenda eſſe ſeptem Eccleſiæ ſacramenta, quibus & ſanctificamur, & Chriſto conjungimur, & futuræ vitæ perfectum pignus accipimus; vacantes iis, in quibus conditi ſumus, bonis operibus, ſacras imagines venerantes, Sanctos ceu mediatores apud Deum adhibentes, eoſque tanquam Dei amicos honorantes; denique traditiones, quas ſive per ſermonem, ſive per Scripturam Catholica ab ipſo Apoſtolorum tempore tenet Eccleſia, quæ ſancto Spiritu erudita, errare non

οἰκουμενικαῖς ὑπείκειν συνόδοις, καὶ ἱστορικὴν τὴν περὶ τῆς ἐξ ἀρχῆς τῇ ἐκκλησίᾳ συμβάντων, ὅσον τὸ καὶ αὖθις ἀποφαινομένων ἀκούειν, καὶ μὴ ἐνδυπιοῦσθαι τοῖς ἐγγὺς τῶν ἀποστόλων χρηματίσασι διδασκάλοις, καὶ πνευματοφόροις ἀνδράσι, καὶ τοῖς μετέπειτα ἐκείνων συγγράψασι συντομωτέρῳ τρόπῳ μὲν, ταῦτα δὲ ἐκείνοις τοῖς θείοις πατράσι, καὶ ἁπλῶς τῇ θείᾳ γραφῇ ἐν πολλοῖς ἀποφαινομένῃ σαφέστατα, (ἐξ ὧν ἁπάντων συνάγεται τὸ τῆς εὐσεβείας μυστήριον) δεῖ καὶ ἑπτὰ εἶναι πιστεύειν τὰ μυστήρια τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, δι' ὧν ἁγιαζόμεθα καὶ Χριστῷ συναπτόμεθα, καὶ τῆς μελλούσης ζωῆς λαμβανόμεν τὸν * τέλαιον ἀρραβῶνα, σπουδάζοντες ἐφ' * οἷς ἐκτιθῆμεν ἔργοις ἀγαθοῖς, τὰς ἁγίας εἰκόνας προσκυνεῖν, τοῖς ἁγίοις χρῆσθαι μεσίταις, καὶ τιμᾶν αὐτοὺς, ὡς φίλους Θεοῦ, καὶ ὅλως ἀπαρασαλεύτους κατὰ πάντα φυλάττειν τὰς παραδόσεις, ἃς κατέχει ἡ καθολικὴ ἐκκλησία, ἐξ αὐτοῦ τοῦ καιροῦ τῶν ἀποστόλων, εἴτε διὰ λόγου, εἴτε διὰ γραφῆς, ὧν ἀδύνατον ὅλως σφαλῆναι, ὡς πλουτοῦ-

* lege τέλειον

σαν διδάσκαλον τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. Οἴδασι, φαμὲν, σαφῶς, οἱ κατήγοροι καλῶς, τήν τε γραφὴν καὶ τοὺς πατέρας, καὶ ἑπομένους ἐξ ἐκείνων, καὶ τὴν ὀρθόδοξον πίστιν ἡμῶν (οὐ γὰρ ἄλλο τι ἐστὶ τὸ φρόνημα τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας, ἀλλ' ἢ τὸ θεῖον ῥῆμα πιστευόμενον ὀρθῶς, καὶ ὑπὸ τῶν ἁγίων πατέρων ἀναπτυσσόμενον εὐσεβῶς, καὶ αἱ παρὰ τῶν ἀποστόλων διὰ λόγου παραδόσεις, ὑπὸ τῶν πατέρων φυλαχθεῖσαι ἄχρις ἡμῶν) ἀλλ' ἐμμένοντες τῇ πεισμονῇ, ἥτις τοῖς αἱρετικοῖς ἐστὶν ἴδιον, κωφεύουσι καὶ οὐ διορθοῦνται. ἡμεῖς δὲ ἵνα μὴ τὰ τῆς γραφῆς, ἢ τῶν πάλαι πατέρων λέγοντες ἐπιλείψῃ ἡμᾶς ὁ χρόνος διηγουμένους, ἐκ τῶν καθ' ἡμᾶς γεγενημένων ἀποδείξομεν τὸ προκείμενον.

Μετὰ γὰρ πεντήκοντα ἔτη τῆς Λουθήρου μανίας, ὁ ἀπὸ Τυβίγγης τῆς Γερμανίας Μαρτῖνος Κρούσιος, μετὰ καὶ ἄλλων σοφιστῶν τῆς καινονομίας Λουθήρου, (ἀδελφὰ δέ πως φρονεῖ Λούθηρος Καλβίνῳ, εἰ καὶ ἔν τισι διαφέρειν δοκοῦσιν) ἔπεμψαν τὰ κεφάλαια τῆς αἱρέσεως αὐτῶν τῷ τηνικαῦτα πηδαλιουχοῦντι τὸ πλοῖον τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀποστολικῆς

ἐκκλη-

non poteſt, illibatas conſervantes. Probè, inquimus, norunt juxtà ac evidentiſſimè calumniatores illi & ſacram Scripturam, & ſanctos Patres, & qui illos ſunt ſequuti, necnon & orthodoxam fidem noſtram: (neque enim aliud quidquam Eccleſia ſentit Orientalis, quàm Verbum divinum, vti par eſt, creditum, & ab ſanctis Patribus religiosè explanatum, & Traditiones ab Apoſtolis per ſermonem acceptas, atque ab iiſdem ſanctis Patribus ad nos vſque conſervatas) at ſuæ pertinaciter perſuaſioni (quod hæreticorum proprium eſt) adhærentes, obſurdeſcunt, nec corriguntur. Nos verò ne Scripturæ & antiquorum Patrum dicta proſequentes tempus deficiat, ex his quæ apud nos geſta ſunt, propoſitum demonſtrabimus.

Elapſis ab Luthero 50. annis, Martinus Cruſius Tubinga apud Germaniam oriundus, & alii cum eo novitatum Lutheri artifices (conſimilia verò quodammodo ſentit Lutherus Calvino, quanquam nonnihil videtur intereſſe) ſuæ capita profeſſionis ad eum qui Apoſtolicæ

Ecclesiæ Constantinopolitanæ id temporis clavum tenebat, direxêre; quatenus dignoscerent an cum Orientali Ecclesia de doctrina convenirent, vt ipsi dicebant. Verùm ad illos, imò & contra ipsos insignis ille Patriarcha sermones tres, seu tres accuratas responsiones, rescripsit, quibus & omnem eorum hæresim Theologicè juxtà ac Catholicè confutabat, & orthodoxas opiniones, quascunque ab initio Ecclesia obtinuit Orientalis, eos edocebat: quanquam hæc illi non attenderunt; quippe nuncium pietati omnes remiserant. Habetur liber iste Græcè & Latinè editus Wittembergæ in Germania, anno salutis millesimo quingentesimo octuagesimo quarto.

Sed & ante Domnum istum, nomine Jeremiam, Joannes Nathanaël, Presbyter & œconomus Constantinopoleos, in Tractatu, quem de expositione sacræ Liturgiæ edidit, ac rursum post eundem Domnum Jeremiam, Gabriel Severus Peloponesiacus, fratrum nostrorum Metropolita, Venetiis, in libro quem de septem Ecclesiæ sacramentis composuit, vniversam Orien-

ἐκκλησίας, ἵν' εἰδῶσιν εἰ συμφωνοῦσι τῇ δόξῃ τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας, (ὡς ἐκεῖνοι ἔλεγον) ὁ δὲ ἀοίδιμος ἐκεῖνος τρεῖς πρὸς ἐκείνους, καὶ κατ' ἐκείνων συνεγράψατο λόγους, εἴτουν πραγματικὰς ἀποκρίσεις, πᾶσαν μὲν θεολογικῶς καὶ ὀρθοδόξως ἐλέγχων αὐτῶν αἵρεσιν, πᾶσαν δὲ γνώμην ὀρθόδοξον ἄνωθεν ἐπικρατήσασαν τῇ ἀνατολικῇ ἐκκλησίᾳ διδάσκων αὐτούς· οἳ καὶ οὐ πρότερον ἅπαντες τῇ δυσσεβείᾳ χαίρειν εἰπόντες. ἔστιν δὲ ἡ βίβλος τυπωθεῖσα Γραικολατινιστὶ, ἐν Βιρτεμβεργίδι τῆς Γερμανίας κατὰ τὸ ,α φ' π' δ' ἔτος τῆς σωτηρίας.

Περὶ τούτου τε τοῦ κὺρ Ἱερεμίου, Ἰωάννης ἱερεὺς ὁ Ναθαναὴλ καὶ οἰκονόμος Κωνσταντινουπόλεως, ἐν ᾧ ἐξέθετο περὶ τῆς ἑρμηνείας τῆς ἱερᾶς λειτουργίας· καὶ μετὰ τοῦτον τὸν κὺρ Ἱερεμίαν, Γαβριὴλ Σεβῆρος ὁ ἀπὸ Πελοποννήσου, μητροπολίτης τῶν ἐνετίησιν ἀδελφῶν, ἐν ᾧ συνέγραψε περὶ τῶν ἱερῶν ἑπτὰ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας μυστηρίων συνταγματίῳ, ἀριδή-

λως

λως τὴν τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας δόξαν παρέστησαν.

Οὐ μόνοι δὲ οὗτοι, ἀλλὰ καὶ ἄλλοι πολλοὶ περὶ τῶν τοιούτων ὑποθέσεων συνεγράψαντο νεωστὶ, οὓς ἀριθμήσομεν ἐν καιρῷ ἰδίῳ· πρὸ ἐτῶν δὲ μάλιστα ἓξ, ἢ ἑπτὰ, βίβλος τετύπωται, ἐπιγραφομένη, ὁμολογία ὀρθόδοξος τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας, ἣν συνεγράψατο μὲν ὁ ἁγιώτατος ἐκεῖνος μητροπολίτης Κιάβου Πέτρος· ἐσαφήνισε δὲ, καὶ ἐδιορθώσατο, εἴ τι σαφηνείας, καὶ διορθώσεως ἐδεῖτο, ἐν αὐτῇ περιβλέπτῃ τῇ ἐν Γιασίῳ συνόδου, ὁ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει μεγάλης ἐκκλησίας πρωτοσύγκελλος καὶ διδάσκαλος Μελέτιος Συρειγός, ὁ ἀπὸ κρήτης ὁρμώμενος. ἐδέξατο δὲ αὐτὴν καὶ δέχεται ἁπαξαπλῶς πᾶσα ἡ ἀνατολικὴ ἐκκλησία. ἐξέδωκε δὲ αὐτὴν τύπῳ μηδὲν ἀφαιρήσας, ἢ προστεθηκὼς ταύτῃ, ἀλλὰ κατὰ πάντα ὁμοίαν τῷ πρωτοτύπῳ, ὁ πάντ' ἀγαθὸς, ὁ ἐκλαμπρότατος καὶ σοφώτατος ἄρχων κύριος Παναγιώτης, ὁ μέγας ἑρμηνευτὴς τοῦ ἀνατολικοῦ καὶ δυτικοῦ κράτους, καὶ τῆς εὐσεβείας ἄκρος ζηλωτής.

Εἰ οὖν ταῦτα πάντα οἱ ἐναντίοι ἴσασι, καὶ παρ' ἐκείνοις αἱ πλεῖσται τῶν βίβλων τετύπωνται,

ἔπειτα

Orientalis Ecclesiæ doctrinam manifestiùs exhibuêre.

Non solùm autem isti, sed & alii bene multi, (quos, cùm opus fuerit, recensebimus) idem nuper argumentum sunt prosecuti. Ac imprimis ante annos sex aut septem, prodiit in lucem liber, cui titulus, *Confessio orthodoxa Ecclesiæ Orientalis*, ab sanctissimo quidem illo Ciæbi Metropolita Petro exaratus: at ab Meletio Syrigo ex Creta orto, magnæ Ecclesiæ, quæ est Constantinopoli, Doctore ac Protosyncello, jussu Synodi apud Giasium celebratæ, explicatus & emendatus; siquidem lucis & emendationis indiguit. Hunc omnino excepit, & modò etiam excipit Orientalis Ecclesia; ac optimus, illustrissimus, necnon & sapientissimus Præses dominus Panagiotes, magnus ille vtriusque Imperii Orientalis & Occidentalis, linguarum interpres, ac pietatis zelantissimus, nihil addens, nihil detrahens, typis mandavit.

Cùm itaque hæc omnia probè sciant adversarii nostri, atque prædictorum etiam

etiam librorum plurimi apud illos fuerint excusi, manifestum est, eos non jam ex fidei nostræ ignoratione, sed ex summa impudentia nobis imponere, & ad simplicium ruinam ea nobis affingere, quæ nostra non sunt, suscepisse.

Verumenimverò rectè nonnulli dixerunt, (nam & hoc verum est) simplicem esse veritatem, mendacium verò multifidum: quippe sagaces hujusmodi homines futili nixum fundamento, hoc quod primùm confinxerant mendacium prospicientes, ad perniciosissimum ac leviori levissimum confugiunt artificium. Etenim ne ab totius Europæ Christianis, quotquot sunt, coarguantur, aut ab Orientalibus de manifesto mendacio convincantur, Cyrillum Lucarem Cretensem, qui ante annos quadraginta Patriarchalem Constantinopolitanam Sedem occupavit, confessionem capitibus octodecim, & quatuor quæstionibus constantem, Orientalis Ecclesiæ nomine edidisse asserunt, quibus evincitur Orientalem Ecclesiam cum ipsis consentire. At debile ac prorsus impossibile est hoc maximum eorum stultiloquium,

quippe

ἔπειτα κατηγοροῦσιν ἡμῶν, δῆλον ὅτι οὐκ ἀγνοοῦντες τὴν πίστιν ἡμῶν, ἀλλ' ἀναισχυντοῦντες, καὶ πρὸς ἀπάτην τῶν ἁπλουστέρων παρεισάπτειν ἡμῖν * ἀνοίκεια ἐπιχειροῦσιν. * f. οἰκεῖα suppl. ἑαυτῶν

Ἀλλὰ καλῶς λέγεταί τισιν, ὅπερ καὶ ἀληθές ἐστιν, ἁπλοῦν δηλαδὴ εἶναι τὸ ἀληθές, πολυσχιδὲς δὲ τὸ ψεῦδος. ὅθεν οἱ καλοὶ οὗτοι ἄνθρωποι, τὸ πεπλασμένον αὐτοῖς τουτὶ ψεῦδος ἐπὶ σαθρῷ θεμελίῳ ἐπερειδόμενον ὑπονοοῦντες, πρὸς ἄλλο ὀλεθριώτατον, καὶ ὅλως ἀνυπόστατον καταφεύγουσιν ἐπιχείρημα. ὡς παρακάλυμμα γὰρ τοῦ μὴ ὑπὸ πάντων τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ ὁπωσοῦν χριστιανῶν ἐλέγχεσθαι, καὶ ὑπὸ τῶν ἐν τῇ ἑῴᾳ καταγινώσκεσθαι αὐτοὺς ὡς προφανῶς καταψευδομένους, προβάλλονται τὸν πρὸ τεσσαράκοντα ἐτῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει πατριαρχεύσαντα Κύριλλον κρῆτα τὸν Λούκαριν, ὡς δεδωκότα τυχὸν ὁμολογίαν διηριθμουμένην ἐν κεφαλαίοις δεκαοκτὼ, καὶ ἐρωτήσεσι τέσσαρσιν, ὡς ἐκ προσώπου δῆθεν τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας, ἅτινα δείκνυσι τὴν ἀνατολικὴν ἐκκλησίαν ὅμοια φρονεῖν, οἷς ἐκεῖνοι φρονοῦσιν· ἀλλ' ἐγχειροῦσι καὶ τουτὶ τὸ μέγιστον τούτων ματαιολόγημα,

καὶ

ἢ παντάπασιν ἀδύνατον, δειχθήσεται γὰρ σὺν Θεῷ ποδηγέτῃ.

Πρῶτον, ὅτι Κύριλλον οὐδέποτε τοιοῦτον ἐγνώρισεν ἡ ἀνατολικὴ ἐκκλησία, οἷον εἶναί φασιν οἱ ἀντίδικοι, οὔτε ἐκείνου πώποτε εἶδε τὰ κεφάλαια συγγραφήν.

Δεύτερον, ὅτι εἰ καὶ καθ' ὑπόθεσιν ἐκείνου ἦν, ἀλλὰ πάντη λαθραίως ἐκεῖνα ἐξέδωκε, μηδενὸς εἰδότος τῶν ἀνατολικῶν, μὴ ὅτιγε τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας.

Τρίτον, ὅτι ἡ Κυρίλλου ὁμολογία οὐκ ἔστι τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας ὁμολογία.

Τέταρτον, ὅτι δυοῖν θάτερον, ἢ ἀδύνατον εἰδέναι τὴν ὁμολογίαν ταύτην τοὺς ἀνατολικούς, ἢ εἰδότας, ἀδύνατον ὅλως εἶναι χριστιανούς.

Πέμπτον, ὅτι οὕτως οἱ ἀνατολικοὶ ἀποστρέφονται τὰ κεφάλαια ταῦτα, ὥστε μεθ' ὅρκου πολλάκις ἀποφαινόμενον τὸν Κύριλλον, καὶ ἐπ' ἐκκλησίας * τ' ἀναντία τοῖς κεφαλαίοις διδάσκοντα, μόνον διότι οὐ συνέγραψε κατ' αὐτῶν, διὰ δύο πληρεστάτων συνόδων ἀναθέματι καὶ ἀφορισμῷ καθυπέβαλον.

* leg. τ' ἐναντία

Εκτον

quippe Deo duce demonſtrabuntur ſequentia.

Primum, Orientalem Eccleſiam prædictum Cyrillum, qualem adverſarii noſtri inducunt, nunquam agnoviſſe, nec ab eo prædicta Capita fuiſſe conſcripta, aliquando ſciviſſe.

Secundum, quamvis illius eſſe ſupponantur, clanculùm illa omnino tradidiſſe, nemine Orientalium conſcio, multo minùs Eccleſia Catholica.

Tertium, hujus Cyrilli Confeſſionem haudquaquam eſſe Orientalis Eccleſiæ Confeſſionem.

Quartum, e duobus alterum, nimirum eſſe impoſſibile Orientales vel hanc Confeſſionem agnoviſſe, vel cognoſcentes, vllo modo Chriſtianos extitiſſe.

Quintum, Orientales prædicta Capita ſic averſari, vt his contraria non ſemel in Eccleſia Cyrillum ipſum docentem, & cum juramento affirmantem, duæ Synodi frequentiſſimæ propterea ſolùm excommunicationi & anathemati ſubjecerint, quòd ſcriptis quoque ea non impugnaret.

Sextum

Sextum denique ſit brevis expoſitio ſenſus Orientalis Eccleſiæ de propoſitionibus in prædictis Capitibus contentis.

CAPUT I.

CYRILLUM itaque tanquam Calviniſtam nunquam in Orientali Eccleſia cognitum fuiſſe, nemo, niſi qui calumniari voluerit, ignorare poteſt. Sedis enim Alexandrinæ Papa poſt Meletium factus, ac communi poſtmodum Cleri Conſtantinopolitani ſuffragio ad hujus vrbis (in qua tum temporis agebat) thronum inde tranſlatus: is neque in aliqua Synodo, neque in Eccleſia, neque in domo cujuſpiam ex Catholicis; vno verbo, nec publicè, nec privatim, vel minimum ex iis quæ hunc aſſerere adverſarii clamitant, aut locutus eſt, aut docuit. Sin verò privatim alicui, aut etiam pluribus, tale quid eum protuliſſe contendant, quod dicunt, penitus ignorant. Opor-

Ἐκ τῶν δὲ, ἔςω ἔκθεσις ἐν ὀλίγοις περὶ τοῦ πῶς φρονεῖ ἡ ἀνατολικὴ ἐκκλησία περὶ τῶν ἐν τοῖς κεφαλαίοις προβλημάτων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α.

ΟΤΙ μὲν ὅσον οὐδέποτε ὡς Καλουινόφρων ἐν τῇ ἀνατολικῇ ἐκκλησίᾳ ἐγνώσθη ὁ Κύριλλος, πολύ τι που δῆλον τῷ μὴ θέλοντι κακουργεῖν. Ἀλεξανδρείας γὰρ πάππας μετὰ Μελέτιον γεγονὼς, καὶ ψήφῳ κοινῇ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει κλήρου (ἐκεῖ που τότε διατρίβοντος Κυρίλλου) εἰς τὸν τῆς Κωνσταντινουπόλεως θρόνον μετατεθεὶς, οὔτε ἐν συνόδῳ, οὔτε ἐν ἐκκλησίᾳ, οὔτε ἐν οἴκῳ ὀρθοδόξου τινὸς, καὶ τέως εἰπεῖν, οὔτε κοινῶς, οὔτε κατ' ἰδίαν εἶπεν, ἢ ἐδίδαξέν τι ὁπωσοῦν ἐξ ὧν ἐκεῖνον πρεσβεύειν οἱ ἐναντίοι φασίν. Εἰ δὲ καὶ κατ' ἰδίαν τινὶ, ἢ καὶ πλείοσι τοιοῦτόν τι εἰπεῖν τὸν Κύριλλον οἱ ἐναντίοι φασὶν, οὐκ

οἴδασι τί λέγουσιν. ἔδει γὰρ αὐτοὺς, εἴπερ μαρτυρίαν φέρειν ἐθέλωσι, μὴ ἐξ ἑαυτῶν, οἳ καὶ ὡς ἐναγόμενοι παρ' ἡμῶν ὅτι κατηγοροῦσι, καὶ ὡς ἀγνοοῦντες Κυρίλλου, οὐκ ἔχουσι τὸ πιστὸν, ἀλλ' ἐξ ὧν οἴδασι τὸν Κύριλλον, καὶ τὴν Κυρίλλου πολιτείαν (ἀφ' ὧν εἰσέτι καὶ νῦν μυρίοι ὅσοι ἐν τοῖς ζῶσιν εἰσιν) ἐκ τούτων δέχεσθαι καὶ τὰς μαρτυρίας. ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν τῆς αἱρέσεως αὐτῶν κοινωνὸν εἶναι διϊσχυρίζονται, οἱ μηδέποτε εἰδότες αὐτὸν, οὗτοι δὲ οἱ καὶ ἐνιαυτῶν πολλῷ χρήματι ἐκείνῳ διακονήσαντες, καὶ εἰδότες πάντα τὰ κατ' ἐκεῖνον, μὴ τοιοῦτον εἶναι ἀποφαίνονται. ἄρα καὶ ἐκ τοῦ μηδέποτέ τινι τῶν ἀνατολικῶν τοιοῦτόν τι εἰπεῖν τὸν Κύριλλον, καὶ ἐκ τῆς μαρτυρίας τῶν συνήθων ἐκείνῳ οὐκ ἐγνώσθη ἐν τῇ ἀνατολικῇ ἐκκλησίᾳ πώποτε τοιοῦτος, δῆλον εἶναι βούλεται ἡ ματαιότης τῶν ἐναντίων.

Δεύτερον, ὅτι μηδεμία αὐτόπιστος συγγραφὴ, ἢ καὶ ἰδιόχειρος ἐκείνου φαίνεται τοιοῦτον καθομολογοῦσα, δῆλον μαρτυροῦσιν οἱ ἀντίδοξοι.

Τρίτον, ὅτι οὐ μόνον μάρτυρας μυρίους τὴν παρρησιαστικὴν εὐσέβειαν Κυρίλλου ὁμολογοῦντας, καὶ μηδὲν αἱρετικὸν παρ' ἐκείνου πώποτε ἀκούσαντας, ἀλλὰ καὶ βίβλον ἐν μήκει

παρέχω

Oportebat enim illos, siquidem testimoniũ proferre volebant, illud non à seipsis proferre; (quippe qui à nobis vt accusatores delati, & Cyrillum ignorantes, fidẽ merentur nullam) sed ab iis qui notũ habuerunt Cyrillum, ejusq; vitæ rationem, quorum etiam nunc plus mille superstites sunt. Sed ita se res habet, vt qui Cyrillum penitus nesciunt, eum suæ hæreseos consortem fuisse contendant; illi autem quos multorum annorum contubernales habuit, & rerum omnium suarum conscios, talem minimè extitisse affirment. Hinc igitur quod Cyrillus nemini Oriẽtalium vsquam tale aliquid sit locutus, atque ex familiariũ ejus testimonio abundè evincitur eum, qualem adversariorum vanitas vult extitisse, talem ab Orientali Ecclesia nunquã fuisse cognitũ.

Deinde, quia scriptum minimè dubium nullum extat propria ejus manu exaratum, hujusmodi aliquid continens, quale testantur hæretici.

Denique, quia mille testes exploratam Cyrilli pietatem attestantes, & nihil non orthodoxum ab illo vmquã audiisse profitentes nedum habemus, sed & librum primæ magnitudinis ab eodem

manu propria ſcriptum, in quo Homiliæ habentur ſingulis Dominicis ac diebus feſtis ab ipſo Conſtantinopoli pronunciatæ, quibus oppoſita ſuppoſititiis hiſce Capitibus doctrina declaratur. Ad plenam autem eorum quæ dicimus, fidem faciendam, nonnulla ex iiſdem Homiliis excerpta in præſenti opere ſubjiciemus.

EXCERPTA

Ex Homiliis Cyrilli, quas publicè Conſtantinopoli coram Clero & populo ipſe pronunciavit.

CONTRA I. CAPUT.

Ex Homilia de Chriſti Nativitate.

» ET nunc quidem non ediſſero no-
» bis, cur Deus vnus ſit in perſonis
» trinus; & cur Pater, Pater eſt; & Fi-
» lius, Filius; & Spiritus ſanctus, Spi-
» ritus: & quomodo Pater ſolus abſque
» principio eſt, Filius à ſolo Patre per
» generationem productus, & Spiritus
» ſanctus ab ſolo Patre procedens.

Ex

περὶ τῷ ἰδιόχειρον Κυρίλλου ἔχομεν, ἐν ᾗ φαίνονται αἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐν ἑκάστῃ κυριακῇ, καὶ ἑορτασίμῳ ἡμέρᾳ λεχθεῖσαι ἐκείνῳ ὁμιλίαι, πολὺ ἐναντίον ἀποφαινόμεναι τοῖς ἱεροσολυμιτικοῖς ἐκείνοις κεφαλαίοις, ἐξ ὧν καὶ τινας ἐκλογὰς τεθείαμεν ἐν τῷ παρόντι συγγράμματι εἰς τελείαν πίστιν τῶν λεγομένων ἡμῖν.

Εκλογαί τινες ἐκβληθεῖσαι ἐκ τοῦ Κυρίλλου ὁμιλιῶν, ἃς ἐπὶ τῇ κοινῷ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἐνώπιον τοῦ κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ αὐτὸς Κύριλλος τῷ ἰδίῳ στόματι ἔλεξε.

Κατὰ τοῦ πρώτου κεφαλαίου.

Εκ τῆς εἰς τὴν Χριστοῦ γέννησιν ὁμιλίας.

ΚΑΙ οὐ λέγω νῦν ἡμῖν * διότι ὁ εἷς Θεός « *f. ὑμῖν
ἐστι τρισυπόστατος, καὶ διότι ὁ πατὴρ, πα- «
τὴρ· ὁ υἱὸς, υἱός· καὶ τὸ πνεῦμα, πνεῦμα· καὶ πῶς «
ὁ πατὴρ μόνος ἀναίτιος· ὁ υἱὸς αἰτιατὸς κατὰ γέννε- «
σιν παρὰ πατρὸς μόνου, καὶ τὸ πνεῦμα ἐκπορευ- «
τὸν παρὰ μόνου τοῦ πατρός. «

Ἐκ τῆς εἰς τὴν Πεντηκοστὴν ὁμιλίας.

„ Ὁ πατὴρ οὐκ ἔστιν υἱὸς, οὐδὲ τὸ πνεῦμα,
„ ἀλλὰ γεννᾷ τὸν υἱὸν, καὶ ἐκπορεύει τὸ πνεῦμα. ὁ
„ υἱὸς πέμπεται ὑπὸ τοῦ πατρὸς καὶ πνεύμα-
„ τος. ὁ γὰρ κύριος· καὶ τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἀπέσταλ-
„ κέ με. τὸ πνεῦμα πέμπεται παρὰ πατρὸς καὶ
„ υἱοῦ πρὸς ἁγιασμὸν τῆς κτίσεως. ἐκπο-
„ ρεύεται δὲ παρὰ μόνου τοῦ πατρός. διατί δὲ
„ παρὰ τοῦ πατρὸς μόνου ἐκπορεύεται, πέμπε-
„ ται δὲ παρ' ἑκατέρων; νῦν λέξω, ὅτι ἡ πέμ-
„ ψις ἐστὶ πρὸς ἁγιασμὸν, ἡ δ' ἐκπόρευσις οὐσιω-
„ δῶς· ὡς δὲ πέμπει τὸ πνεῦμα τὸν υἱὸν, καὶ οὐδεὶς
„ λέγειν δύναται, ὅτι καὶ γεννᾷ, οὕτω καὶ ὁ υἱὸς
„ πέμπει τὸ πνεῦμα, ἀλλ' οὐκ ἐκπορεύει. ὁ δὲ
„ πατὴρ πέμπει μὲν τὸν υἱὸν, καὶ μόνος οὐσιωδῶς
„ ἐκπορεύει.

Ex

Ex Homilia in Pentecosten.

PATER non est Filius, neque Spiritus sanctus: sed generat Filium, & producit Spiritum sanctum. Filius mittitur à Patre & ab Spiritu sancto. Dominus enim ait: *Et spiritus ejus misit me.* Spiritus sanctus mittitur à Patre & à Filio, ad sanctificationem creaturarum; procedit tamen ab solo Patre. Cur autem à solo Patre procedat, cùm tam à Filio, quàm à Patre mittatur? Nimirum quia ad sanctificationem missio fit; processio verò, substantialiter. Quemadmodum autem Spiritus mittit Filium, nec tamen dici potest generare illum; ita Filius mittit Spiritum, nec tamen illum producit. Pater autem Filium quidem mittit, & solus substantialiter producit.

Isa. 61 v. 1 & Luc. 4. v. 18.

Catholice Lector, attende Cyrillum hic errorem Orientalium circa Spiritum sanctum asserere, ac miserè probare.

Ex sermone Cyrilli pro Dominica Carniprivii, vbi factam ab Ecclesiæ Patribus sacræ Scripturæ interpretationem eum admittere demonstratur.

CONTRA II. CAPUT.

» SEPOSITIS ratiociniis, quæ vbi
» de naturalibus agitur, pondus ha-
» bent, ad res fidei, quæ non ratione in-
» digent, sed solum auctoritate, modò
» veniamus. Horum quippe sola fi-
» dem facit auctoritas: vt, verbi gratia,
» hominem à Deo esse formatum credi-
» mus: id verò quomodo nobis innotuit,
» nisi ex Moysi testimonio, quem scimus
» mentiri non potuisse, vtpote sancti Spi-
» ritus impulsione scribentem? Item &
» pertransiturum credimus esse mundum.
» Unde scimus? nisi quia idipsum Evange-
» listæ docuere, demonstravere Docto-
» res, & auctoritas fide dignissima nobis
» sic persuasit, quoniam ab Spiritu san-
» cto illuminati erant homines illi, ac
» pro comperto habemus, quod per
» illos loquitur Deus. Propterea Da-
» vid Psalmo LXXXVI. ait: *Do-*
» *minus narrabit in scripturis populorum*

Ex τοῦ Εἰς τὴν κυριακὴν τοῦ ἀποκρέου λόγου Κυρίλλου, ἐν ᾧ δείκνυται, δέχεσθαι αὐτὸν τὴν τῶν πατέρων τῆς ἐκκλησίας ἐξήγησιν, καὶ ἑρμηνείαν τῆς θείας γραφῆς.

Κατὰ τοῦ δευτέρου κεφαλαίου.

EN μέρει κείσθω ὁ λογαριασμός, ἐπεὶ ἐν τοῖς “
φυσικοῖς θεωρεῖται, νῦν περὶ τῆς πίστεως, “
ἃ λόγου οὐ δεῖται, μόνον μαρτυρείας. ἂν δὲν ἔχῃς “
μαρτυρίαν, δὲν μπορῇς νὰ πιστεύῃς, ὡς, λόγου “
χάριν, ἡμεῖς πιστεύομεν τὸν Θεὸν πλάσαι τὸν ἄν- “
θρωπον. πῶς ἡμῖν τοῦτο ἐδηλώθη; ἀλλ' ἢ ὅτι “
ἐμαρτυρήθη ὑπὸ τοῦ Μωϋσέως, ὃς οὐ δύναται “
ψεύσασθαι, ὅτι οἴδαμεν * θείῳ κινηθεὶς πνεύματι “ *Videtur
ἔγραψε. πιστεύομεν ὅτι ὁ κόσμος οὗτος μέλλει παρ- “ ibi de-
έρχεσθαι· πόθεν οἴδαμεν; ἀλλ' ἢ ὅτι οἱ εὐαγγε- “ siderari ὅτι.
λισταὶ ταῦτα ἐδίδαξαν, οἱ διδάσκαλοι ἐσαφήνι- “
σαν, καὶ ἡ μαρτυρία τῶν * πιστὴ ταῦτ' ἔπεισεν “ *f. πῶς
ἡμᾶς, ὅτι ἄνδρες πεφωτισμένοι ὑπὸ τοῦ πνεύ- “
ματος ἦσαν, καὶ μάλιστα βεβαιούμεθα, ὅτι ὁ Θεὸς “
δι' αὐτῶν λαλεῖ. διὸ Δαβὶδ ψαλμῷ π, ϛ, “
διηγήσεται κύριος ἐν γραφῇ λαῶν, καὶ ἀρχόν- “
των

» των τούτων τῶν γεγενημένων ἐν αὐτῇ. ὁ Θεὸς θέ-
» λει μᾶς διηγηθῇ ἐγγράφως, εἰς τὴν γρα-
» φὴν τοῦ λαοῦ ἤγουν τῶν διδασκάλων, ὅτι πολ-
» λοὶ, καὶ τῶν ἀρχόντων τῶν γεγενημένων ἐν αὐτῇ.
» τίνες οἱ ἄρχοντες τούτων τῶν λαῶν; οἱ εὐαγγε-
» λισταὶ καὶ προφῆται. ὅσα λοιπὸν ἀκούσῃς ἀπὸ
» τοιούτους λαοὺς καὶ ἄρχοντας, ὅλα ὁ Θεὸς τὰ
» λέγει δι' ἐκείνων, διὰ τοῦτο ἐκεῖναι ἄξιοι πί-
» στεως. διὸ ὅσα ἠκούσαμεν δεῖ πιστεύειν.

Ἐκ τοῦ εἰς τὴν ἀποτομὴν τοῦ προδρόμου αὐτοῦ λόγου.

» Τετραχῶς γὰρ τὸ καλὸν, κατὰ φύσιν, κατὰ
» λόγον, καὶ κατὰ παράδοσιν. ἔστι δὲ κατὰ παράδο-
» σιν ὅσα οὐκ ἔστι γεγραμμένα ἐν τῷ νόμῳ,
» ὅσα ἔλαβες παρὰ τῶν πατέρων σου, ἀπὸ τοὺς
» προτέρους δεδομένα φύλαττε, καὶ οὕτω ποιή-
» σεις τὸ καλόν.

Ex

& principum horum qui fuerunt in ea. "
Quippe Ecclesiam Deus scripto do- "
cuit, vtique per Scripturas istas popu- "
lorum, id est, doctorum, (quia multi "
sunt) & principum qui fuerunt in ea. "
Quinam porro sunt isti principes po- "
pulorum? Evangelistæ dubio procul & "
Prophetæ. Denique quidquid ab hujus- "
modi populis ac principibus audieris, "
hoc totum per illos loquitur Deus: "
propterea fide digni sunt illi. Ergo "
quæcumque audivimus, his fidem ad- "
hibere debemus. "

Ex sermone ejusdem in Decollatio-nem Præcursoris.

QUADRUPLEX est origo boni; nimirum à Natura, à Sermone, à Tra- "
ditione, &c. Quæ porro à Traditio- "
ne, ea sunt quæ in lege scripta non "
sunt, sed à Patribus accepta. Quæ i- "
gitur à majoribus acceperis, hæc ob- "
serva, & ita bene operaberis. "

Ex Homilia ejusdem de Christi Nativitate.

» SCRIPTURA sacra cælum vo-
» catur, quia continet litteram & spi-
» ritum, quæ ambo cælum dicuntur.
» Hujus sublimem sapientibus intelligen-
» tiam impertitus est Dominus: cæteri ha-
» bent inferiorem. Propterea Scriptu-
Psal. 113. » ra dicit: *Cælum cæli Domino.* nimirum
» quia sublimem spiritûs intelligentiam
» solus habet Dominus, cujus & parti-
» cipes Patres effecit, juxta id quod in
Luc. 8. v. 10. » Scriptura loquitur: *Vobis datum est*
» *nosse mysteria.*

Ex Homilia ejusdem pro Dominica tertia Jejunii.

Genes. 2. v. 16. Eleganter tractans hoc quod dictum est: *De omni ligno quod est in Paradiso:* post multa, sic loquitur:

» Tertio loco auctoritatem Ecclesiæ
» adfero. Unde & tertia die Deus cùm
Genes. 1. v. 11. » à terra separavit aquas, ait: *Germi-*
» *net terra herbam pabuli, seminans semen*

secundùm

Ἐκ τῆς εἰς τὴν Χριστοῦ γέννησιν αὐτοῦ ὁμιλίας.

Οὐρανὸς καὶ ἡ θεία γραφὴ διὰ τί ἔχει πνεῦ- “
μα καὶ γράμμα, ἀμφότερα οὐρανοὶ λέγονται. “
ὑψηλὴ ἔννοια δέδοται παρὰ κυρίου τοῖς σο- “
φοῖς, τὴν κατωτέραν ἕκαστος ἔχει. διὸ φη- “
σιν ἡ γραφή· ὁ οὐρανὸς τοῦ οὐρανοῦ τῷ κυ- “
ρίῳ. ἤγουν τὴν ὑψηλὴν ἔννοιαν τοῦ πνεύμα- “
τος μόνος ἔχει ὁ κύριος, καὶ δίδωσι τοῖς πα- “
τράσι, διὸ φησιν· ὑμῖν δέδοται γνῶναι τὰ μυ- “
στήρια. “

Ἐκ τῆς εἰς τὴν τρίτην κυριακὴν τῶν νηστειῶν ὁμιλίας αὐτοῦ.

Ἐπεξεργαζόμενος γὰρ τὸ ῥητὸν τό· ἀπὸ παντὸς ξύλου τοῦ ἐν τῷ παραδείσῳ· φησὶ μετὰ τὰ πολλά·

Τρίτον, τὴν ἐξουσίαν τῆς ἐκκλησίας. διὰ τί “
ὁ Θεὸς τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ὅταν ἐχώρισε τὸ ὕδωρ “
ἀπὸ τὴν ξηράν, εἶπε· βλαστησάτω ἡ γῆ βο- ”
τάνην χόρτου, σπεῖρον σπέρμα κατὰ γένος καὶ “
καθ'

» καθ' ὁμοιότητα, καὶ ξύλον κάρπιμον ποιοῦν
» καρπόν. καὶ ὅταν ἔκαμε τὸν παράδεισον, μέ-
» σα ἐπρόσταξεν ὁ Θεὸς, καὶ ἔγινε πολὺ ξύλον
» ὡραῖον εἰς ὅρασιν, καὶ καλὸν εἰς γεῦσιν· ὅμως
» δὲν τὸν συμβουλεύει νὰ φάγῃ ἀπὸ τὰ ξύλα,
» καὶ τὰ δένδρα τὰ ἔξω τοῦ παραδείσου, μόνον
» ἀπὸ τὰ ἔσω, ὅτι ἐτύπου, ὅτι εἶναι μέσα εἰς
» τὴν ἐκκλησίαν, ἥτις ἐστὶ παράδεισος; ἤγουν
» ὅτι σε προστάσσει ἡ ἐκκλησία νὰ * μὴ τρώγῃς,
» νὰ μὴ χαλᾷς τὰς τεσσαρακοστὰς τὰς νηστείας. οὕτω
» γὰρ ποιῶν παρακούεις, καὶ ἄξιος εἶ κολάσεως.

* μὴ deest in autograp.

Ἐκ τοῦ εἰς τὸ περὶ τοῦ ἐν τῇ θαλάσσῃ περιπάτου, Ματθαίου, κυριακῇ ἐννάτῃ.

» Καθὼς δὲν μπορεῖ τινας νὰ περάσῃ τὴν θά-
» λασσαν χωρὶς καράβι, ἔτζη καὶ τὸν κόσμον τοῦτον,
» καὶ τὰ κύματα ποῦ δὲν μπορεῖς νὰ τὰ περάσῃς,
» καὶ νὰ τὰ γλίσῃς χωρὶς καράβι. ὁποῦ εἶναι ἡ ἐκ-
» κλησία τοῦ Χριστοῦ. πασχίζουν πολλοὶ νὰ πε-
» ράσουν, σὰν εἶναι οἱ ἀσεβεῖς καὶ ἄπλυτες οἱ
» αἱρετικοὶ, ὁποῦ δὲν εἶναι μέσα εἰς τὴν ἐκ-
» κλησίαν τοῦ Θεοῦ, ἀμὴ ὅλοι πνίγονται.

ſecundùm genus & ſecundùm ſimili- "
tudinem ; & lignum fructiferum fa- "
ciens fructum. Et quando fecit Paradi- "
ſum, præcepit Deus, & omne lignum "
viſu pulcrum, & guſtu bonum ortum "
eſt. Veruntamen auctor illi non eſt, "
ut ex lignis & arboribus quæ erant "
extra Paradiſum, ſed solùm ex his "
quæ intra, veſcatur, quia hominis in "
Eccleſia, quæ Paradiſus eſt, exiſtentis "
typum gerebat. Ideo præcipit Eccle- "
ſia ne comedas, & ne quadrageſi- "
male jejunium violes : id enim ſi "
facis, non obtemperas, & pœna di- "
gnus evadis. "

Allegoria valde coacta, ne dicam inepta.

Ex Sermone Dominicæ nonæ, in Evangelium Matthæi, de ambulatione ſupra mare.

Matth. 14. v. 25.

QUEMADMODUM mare nemo tra- "
jicere poteſt abſque navigio, ita nec "
mundum iſtum & exundantes fluctus e- "
jus tranſmeare quiſquam poteſt abſque "
navicula, quæ eſt Eccleſia Chriſti. Multi "
quidẽ, quales ſunt impii & hæretici om- "
nes, qui intra Dei Eccleſiam non ſunt, "
trajicere conantur, ſed omnes ſuffocãtur. "
Quando

» Quando Deus fabricavit Arcam, quot-
» quot intra illam reperti sunt, evase-
» re; quotquot extra, periere. Porro Ec-
» clesia Dei ipsa est Arca.

CONTRA III. CAPUT.

Ex Homilia in hæc Evangelii verba:
Luc. 14. Fecit cœnam magnam.

» QUA autem ratione vocat? in
» thesauro sapientiæ. Dei repe-
» riuntur ista: præscientia, prædesti-
» natio, vocatio, justificatio, gloria. Nec
» vllus qui per hæc non transierit apud
» Deum, quamvis sanctus, aut justus,
» aut quivis alius extiterit, salvari vl-
» latenus potest. Quem vult Deus sal-
» vari, vult vt & à Deo gratiam ha-
» beat, & à suo ipsius animo. Quippe
» auxiliante Deo, homo (etsi malus)
» id assequi potest, quod vbi Deus
» præsciverit, ipsum prædestinet; nam,
» vt præsciverit Deus, & prædestinat;
» ac deinde vt prædestinaverit, vo-
» cat. At quando te vocat, vult vt & tu tua
» ex parte facias id quod potes,
» vt justificeris & glorificeris. Porrò
legem

ὅταν ἔκαμεν ὁ Θεὸς τὴν κιβωτὸν, ὅσοι ἦσαν μέσα, «
ἐγλύσαν, ὅσοι ἦσαν ἔξω, ἐχάθησαν· ἡ ἐκκλη- «
σία τοῦ Θεοῦ εἶναι ἡ κιβωτὸς αὕτη. «

Κατὰ τοῦ τρίτου κεφαλαίου.

Ἐκ τῆς εἰς τό· ἐποίησε δεῖπνον μέγαν· ὁμιλίας.

ΠΩΣ δὲ καλεῖ; ἔσω τοῦ θησαυροῦ τῆς «
σοφίας τοῦ Θεοῦ εὑρίσκονται ταῦτα. «
πρόγνωσις, προορισμὸς, κλῆσις, δικαίωσις, «
δόξα. καὶ οὐδεὶς δύναται σωθῆναι, εἰ μὴ «
διέλθῃ διὰ τούτων παρὰ Θεῷ, κἂν ἅγιος ἦ «
δίκαιος, ἢ ὅτι δὴ καὶ εἴη. ἕνα ὅπου θέλει νὰ «
σωθῇ, θέλει νὰ ἔχῃ τὸ ἀπὸ τὸν Θεὸν χάριν, καὶ «
ἀπὸ τοῦ λόγου του. ὅτι δύναται ἀπὸ τὸν Θεὸν «
ἔχειν, ὅτι προγινώσκει ἵνα προορίσῃ, εἰ καὶ «
κακοὶ, ὅταν προγνώσει, προορίζει· ὅταν προ- «
ορίσει, καλεῖ. καὶ ἐπειδὴ σε καλεῖ, θέλει καὶ «
σὺ νὰ κάμῃς ἀπὸ λόγου σου τὸ δύνασαι, ἵνα «
δικαιωθῇς καὶ δοξασθῇς. ὁ Θεός ποτε χανόνα «

» δὲν προορίζει εἰς κόλασιν, ὅτι θέλει πάντας
» ἀνθρώπους σωθῆναι, καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀλη-
» θείας ἐλθεῖν. προορίζει δὲ τοὺς καλοὺς εἰς τὴν
» βασιλείαν, ὅτι προέγνω αὐτοὺς μέλλειν σώ-
» ζεσθαι. τοὺς δὲ πονηροὺς, ἀφ' οὗ προέγνω
» μέλλειν ἔσεσθαι πονηροὺς, προορίζει, ἵνα κα-
» λέσῃ· προτέρα γὰρ ἐνέργεια ὁ προορισμὸς τῆς
» κλήσεως· καλεῖ δὲ αὐτοὺς, εἰ μόνον βουλη-
» θεῖεν μετανοῆσαι. δύνανται γὰρ, ἔχοντες τὴν
» ἐξουσίαν ἐλευθέραν. καλεῖ τοιγαροῦν ὁ Θεὸς,
» ἀλλὰ καταφρονοῦσιν οἱ ἄνθρωποι τὴν τοιαύ-
» την κλῆσιν, ὡς οὗτοι σήμερον οὓς καλεῖ εἰς
» ἀνάπαυσιν, εἰς χαρὰν καὶ δεῖπνον, καὶ δὲν
» πείθονται.

Ἐκ τῆς μετὰ τὴν ὕψωσιν ὁμιλίας.

» Πᾶν ὃ κτίζει ἡ ἄκρα ἀγαθότης, οὐ μόνον
» ἀγαθὸν κτίζει, ἀλλὰ καὶ βούλεται, ἐστὶ ἐπὶ τὸ ἀγα-
» θὸν τείνῃ, εἰδ' ἄλλως, ἐλάττωμα εἴη καὶ τοῦ κτίζον-
» τος, καὶ τοῦ κτιζομένου. ἐπεὶ δὲ ἐστὶ τὸν ἄνθρωπον κα-
» λὸν, πάντως βούλεται, ἵν' ὁ σκοπὸς αὐτοῦ ἐπὶ τὸ
*i. δι- λογίζεται » καλόν. ἐστὶ διατί βούλεται * διαλογεῖται περὶ ἡμῶν, ὡς
θέλων

legem ad punitionem nequaquam "
Deus præfinit, *qui vult omnes ho-* " 1. Timot.
mines salvos fieri, & ad agnitionem " 2, v. 4.
veritatis venire. Prædestinat autem bo- "
nos ad regnum, quia eos præscivit sal- "
vatum iri. Malos verò, ex quo præ- "
scivit malos futuros, prædestinat ad "
vocationem; (prima enim divinæ bo- "
nitatis operatio, prædefinitio voca- "
tionis est) vocat autem illos, si so- "
lùm pœnitentiam agere velint: quod "
vtique, liberi cùm sint arbitrii, procul "
dubio possunt. Vocat igitur Deus; "
sed talem negligunt homines vocatio- "
nem: quemadmodum & isti quos ad "
quietem, ad gaudium, ad cœnam ho- "
die vocat, venire contempserunt. "

Ex Homilia post Exaltationem sanctæ Crucis.

QUIDQUID summa bonitas creat, "
non modò bonum creat, sed & diligit, "
& in bonum dirigit: sin minùs, creatu- "
ræ nedum defectus hic esset, sed & Crea- "
toris. Unde vnicum hominis scopum "
vult esse bonum, quem vtique bonum "
creavit. Proptereaque à nobis lau- "

D ij dari

» dari cupit, tanquam qui nobis velit bo-
» num, ac per hoc omnes homines salvos
» fieri. Nihilominus hominē videmus in
» contrariam partem propensum, dicente
» Deo, Gen. 8. *Permanet mens hominis*
» *super mala à juventute sua.* Quod con-
» tra naturam est, id naturale reputat,
» siquidem ad malum propendet; cùm
» nusquam à Deo, qui (vti diximus)
» summè bonus est, sed ex transgr ssio-
» ne & peccato, hanc nactus sit ad mala
» propensionem.

Et paullo infrà.

» MANIFESTUM enim est, Deum
» esse conditorem hominis, non perdi-
» torem: invicem quippe pugnant, con-
» dere & perdere; & contraria quidem
» competere Deo nullatenus possunt:
» competunt autem angelis & homini-
» bus, vtpote qui naturæ legibus subsunt,
» eisque penes liberam, qua gaudent, fa-
» cultatem adstringuntur.

Dices.

» EGO verò esse in Deo contraria, tibi
probo.

θέλων ἡμῖν τὸ καλόν, καὶ διὰ τοῦτο πάντας ἀν- "
θρώποις σωθῆναι. Φερόμενον δὲ τὸν ἄνθρωπον "
ἐναντίως ὁρῶμεν, τοῦ Θεοῦ λέγοντος Γεν. η'. "
ἔγκειται ἡ διάνοια τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τὰ πο- "
νηρὰ ἐκ νεότητος· τὸ παρὰ φύσιν ὡς φυσικὸν "
λογιζόμενος. ἐπειδ' ἔγκειται ἐπὶ τὰ πονηρά, "
τοῦτο δὲ οὐκ ἔχει παρὰ Θεοῦ· ὁ γὰρ Θεός, ὡς "
εἴρηται, ἄκρως ἀγαθός, ἄρα ἐκ παραβά- "
σεως καὶ ἁμαρτίας αὐτοῦ γέγονε. "

Καὶ μετ' ὀλίγα.

Ο γὰρ Θεὸς δῆλον ὅτι πλάστης ἐστὶ τοῦ ἀν- "
θρώπου, οὐκ ὀλετήρ· τὸ γὰρ πλάσαι καὶ ἀπο- "
λέσαι ἐναντία, ἃ ἀγγέλοις καὶ ἀνθρώποις ἐφαρ- "
μόσει, ὡς φύσεως νόμοις ὑποκειμένοις, καὶ "
κατὰ τὴν ἐξουσίαν καὶ δύναμιν ἣν ἔχουσι, δεδεμένοις, "
ἀλλ' οὐ Θεῷ. "

Λέξεις.

Εγὼ σοι τοὐναντίον ἀποδείξω. ἡ γὰρ γραφὴ "

» λέγει· ἐγὼ ἀποκτενῶ καὶ ζῆν ποιήσω, πατάξω
» καὶ πάλιν ἰάσομαι. ταῦτα δὲ ἐναντία, τὰ ἄρα
» ἐναντία παρὰ τοῦ Θεοῦ.

Ἀπόκρισις.

» Τὸ ἐναντίον διχῶς, προαιρέσεως ἤτοι διαθέσεως, καὶ πράξεως. τὸ τῆς πράξεως μόνον οὐδὲν κωλύει, οὔτε ἐλάττωμα προξενεῖ. ὁ γὰρ ἀνακαινίσασθαι βουλόμενος οἶκον, πρότερον καταβάλλει, ἔπειτα οἰκοδομεῖ· ταῦτα δ' ἐναντία πλὴν πράξεως, καὶ ἐλαττώσεως οὐδέν· τοῦτο ἐπὶ Θεοῦ δι' οἰκοδομήν. τὰ δὲ τῆς διαθέσεως, οἷόν ἐστι, τήμερον ἐν διανοεῖν ἢ βούλεσθαι, καὶ ἕτερον αὔριον, τοῦτο ἐλάττωμα, ὅμως ἐπὶ Θεοῦ οὐκ ἔστιν. Εἰ γὰρ ἀποκτείνει καὶ ζωογονεῖ, οὐχ ὅτι βούλεται τὸν θάνατον, ὃν οὐκ ἐποίησε. ποιητὴς γὰρ καὶ πλάστης ἐστὶ, μὴ γένοιτο δὲ τοῦ ἰδίου πλάσματος τὴν ἀπώλειαν *βούλεται· ὁρώμενον δὲ τὸν αὐθαίρετον θανάτῳ

* ἰ. βούλεσθαι

probo. In Scriptura enim dicit ipſe : «
Ego occidam & vivere faciam , percu- « *Deuter. 32. v. 39.*
tiam & poſtea ſanabo. Hæc porro con- «
traria ſunt : in Deo igitur ſunt contraria. «

Reſponſio.

CONTRARIUM duplex eſt : alte- «
rum electionis , ſive diſpoſitionis ; alte- «
rum actionis. Contrarietas actionis ni- «
hil officit , nec defectum vllum inducit. «
Quiſquis enim ſtatuit renovare do- «
mum, prius quidem ædificium demo- «
litur , ac deinde ædificat : hæc autem «
contraria ſunt , verùm quantùm ad a- «
ctiones, & abſque defectu. Ita in Deo «
ſe res habet propter ædificationem. «
Secundùm diſpoſitionem verò con- «
traria , vti cùm quis aliquid hodie co- «
gitat , vel probat , aliud cras , defe- «
ctum vtique arguunt , ac proinde «
competere Deo nequaquam poſſunt. «
Quamobrem etſi occidit , ac deinde «
vivificat , non vtique quod mortem «
velit, quam non fecit : qui enim con- «
ditor & plaſmator eſt , abſit vt operis «
proprii deſtructionem velit. Quòd au- «
tem videmus hominem morti obnoxiũ, «

D iiij numquid

» numquid vim patitur Deus, vt sine
» causa hic interitus contingat? absit. om-
» ni enim ex parte laudabile est Dei
» consilium.

Et post pauca.

» Audire cupis, quid sit crucem tol-
» lere? paucis accipe: odisse malum &
» Deum diligere, Psalmo 96. *Qui diligi-*
» *tis Deum, odite malum.* malum quippe
» reperitur in mundo, non quidem à
» Deo Creatore, sed ex perverso homi-
» num usu introductum.

Luc. 11. v. 34. *Ex Homilia in hæc Evangelii verba:* Lucerna corporis tui est oculus tuus.

» Quæcumque diabolo obsequens fe-
» cisti, maxima etiam omnium suavitate
» ac voluptate condita, hæc meditare, hæc
» cogita: quid inde profecisti, quid lucratus
» es? vmbram, tenebras. Quæ ardebat in te,
» miser, lampadē extinxisti. Nemo est qui
» peccatū in se non habeat: (etenim *si dixe-* 1. Ioan. 1. v. 8.
» *rimus quia peccatū non habemus, ipsi nos se-*
» *ducimus, & veritas in nobis non est*) attamē
» divina nobiscum dispensatione sic actum
est,

νάτῳ καθυποβάλλεσθαι. ἆρα βιάζεται ὁ Θεὸς «
ἀναιτίως ἐπὶ τὴν τοιαύτην φθοράν; μὴ γένοιτο· «
ἡ γὰρ βουλὴ τοῦ Θεοῦ καλὴ πάντοτε ἦν. «

Καὶ μετ' ὀλίγα.

Θέλεις ἐν ὀλίγοις ἀκοῦσαι τί ἐστιν ἆραι τὸν «
σταυρόν; νὰ μισῇς τὰ πονηρὰ, καὶ νὰ ἀγαπᾷς τὸν «
Θεὸν, ψαλμ. ϟς΄. οἱ ἀγαπῶντες τὸν κύριον, »
μισεῖτε πονηρά. ὅτι γὰρ ἐν τῷ κόσμῳ τοῦτο πονη- «
ρόν ἐστιν, οὐχ ὅτι πονηρὸν παρὰ τοῦ κτίστου, ἀλλ' »
ὅτι ἡ χρῆσις ἡ ἡμετέρα. «

Ἐκ τῆς εἰς τό· ὁ λύχνος τοῦ σώματός ἐστιν ὁ ὀφθαλμός.

Ὅσα γὰρ ποιεῖς εἰς ὑπηρεσίαν τῷ διαβό- «
λῳ, γλυκεῖα καὶ εὐφραίνουσι, ταῦτα μελέτα «
καὶ φρόντιζε, τί ἐκατόρθωσας; τί ἐκέρδησας; «
σκιὰν, σκότος. ἔσβεσας, ταλαίπωρε, τὸν ἐν σοὶ «
λύχνον. οὐδείς ἐστιν ὃς ἁμαρτίαν οὐκ ἔχει ἐν «
ἑαυτῷ· ἐὰν γὰρ εἴπωμεν ὅτι ἁμαρτίαν οὐκ ἔχο- «
μεν, ἑαυτοὺς πλανοῦμεν, καὶ ἀλήθεια οὐκ «
ἔστιν ἐν ἡμῖν. ἀλλ' ᾠκονόμησεν ὁ Θεὸς, καὶ ἕκα- «

» σον ἡμῖν ἔχειν τι ἀγαθὸν, καὶ οὐδὲν κρεῖττον
» ὡς δὲ ἔχειν τὸν λύχνον ἡμῶν καιόμενον, καὶ τὸν
» νοῦν ἀνεσφαλμένον εἰς τὸ πιστεύειν καὶ μετανοεῖν
» ἐπὶ τοῖς ἐσφαλμένοις. εἰ γὰρ δὲ ἐν ἡμῖν ἀγα-
» θὸν ἐσβέσθη ἑκουσίως ἀφ' ἡμῶν, τὸ ἐναπομεῖ-
» ναν κακὸν πόσον; ἀλλ' εἰς βουτζὴ κερασί ἐστί,
» καὶ λάσπη, καὶ κερασί, τὸ δὲ κερασὶ ἐτράπη εἰς
» λάσπην, πόση λάσπη ἐστί· οὕτως ἐν τῷ ἀν-
» θρώπῳ τοῦ καλοῦ τραπέντος εἰς σκότος, ὅλος
» ἔγινε σκότος, ὅλος σβεννύεται ὁ τῆς πίστεως λύχνος.
» τοῦτο ἦν ὃ ἔλεγεν ὁ Ἰάκωβος, ὅτι ἡ πίστις χω-
» ρὶς τῶν ἔργων νεκρά. οὐκ ἔθηκας ἔλαιον ἐν τῷ
» λύχνῳ, τὸ φῶς ἀπώλετο. οὐκ ἔργα τῇ πίστει,
» ἐνεκρώθη.

Ἐκ τῆς εἰς τὴν Χαναναίαν ὁμιλίας.

» Η φωνὴ αὐτὴ σημαίνει τὴν ἁμαρτωλὴν ψυ-
» χήν· οὐκ ἀποκρίνεται αὐτῇ, ὅταν οὐδὲν καλὸν
» ἔχει ἐξ αὐτῆς· ὅτι μηδεὶς ἁμαρτωλὸς ἐλπίζεται
» ἄνευ καλοῦ τινος ἔργου σωθῆναι. διὸ καὶ πότερον

ὅταν

est, vt vnusquisque nostrûm boni aliquid in se possideat: præstantius verò nullum, quàm vt lampadem ardentem, dispositamque cùm ad credendum, tum ad ineundam pro delictis nostris pœnitentiam, mentem habeamus. Porrò si quod in nobis est bonũ, sponte extinxerimus, quantum nobis inde succedit malum? si cum fæce simul vinum in vas infundatur, in fæces autem vinum convertatur, fæces inde generantur multò lutulentiores: ita, si quod habet homo bonum, convertatur in tenebras, totus ipse tenebrescit, & tota fidei lucerna extinguitur. Atque hoc Jacobus dixit: *Fides sine operibus mortua.* Oleum in lampade non posuisti, lumen extinguitur; opera fidei non adhibuisti, mortua est. *Iac. 2. v. 20. & 26.*

Ex Homilia in Chananæam.

ANIMÆ peccatricis typum gerit hæc mulier, cui quidem non respondit Christus, quandiu bonum in se nullum habuit: quia salutem absque operibus bonis consequi nemo peccator speret. At in sequentibus, quando

illa

Matt. 15. v. 25. » illa dixit : *Adjuva me ;* tunc Christus
» responsum dedit : quippe adjuvari dici-
» tur, qui aliquid habet ex seipso, & eo
» quod habet, majus deprecatur. Ideo
» igitur tunc respondit.

Ex Homilia in hæc Evangelii verba :
Matt. 18. v. 32. Serve nequam.

» MUTATIO in Deo si deprehendere-
» tur, ea dispositionis esset potius, quàm
» alia quæ ex passione tanquam ex cau-
» sa oritur. At in Deo passiones non
» sunt, vti docet Thomas lib. 1. contra
» Gent. cap. 90. Quidquid igitur præ se
» fert in Deo mutationis argumentum,
» id diversas perfectiones virtutum mo-
» ralium, quæ sunt in Deo, solùm ar-
» guit : nullo modo igitur Deus capax
» est mutationis. Propterea inanis est
» servi hujus nequam obtentus, Deum
» repetere quod dimiserat expostulantis.
» Immo verò increpantem audiat : quod
» non vt cœperam, modò tecum ago :
» ipse in causa es, serve nequam, qui
» tuo dumtaxat arbitrio deservisti.

ὅταν εἶπε, βοήθει μοι, τότε ἀπεκρίθη· ὅτι βοηθεῖσθαι λέγεται, ὁ ἔχων τι ἐξ ἑαυτοῦ, καὶ ἐφ' ᾧ ἔχει δεῖται καὶ περισσότερον· διὸ τότε ἀπεκρίθη.

Ἐκ τοῦ εἰς τό· δοῦλε πονηρέ· ὁμιλίας.

Εἰ μεταβολὴν ἐσκέπτουσουν ἐν τῷ Θεῷ, τὴν τῆς διαθέσεως, μᾶλλον ἢ ἑτέραν ἥτις ἐκ πάθους ὡς ἐξ αἰτίας γίγνεται· ἐν γὰρ τῷ Θεῷ πάθη οὐκ εἰσίν, ὡς καὶ Θωμᾶς κατὰ ἐθνῶν βιβλίῳ πρώτῳ κεφ. ζ'. ἐκεῖνο γὰρ ὅσοι δοκεῖ εἶναι μεταβολὴν, τὸ διάφορόν ἐστι τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς ἠθικῆς ἀρετῆς τῆς ἐν τῷ Θεῷ. οὐδ' ὁπωσοῦν γιγαρεῖν ὁ Θεὸς δεκτικὸς μεταβολῆς, διὰ τοῦτο οὔτε ὅλως πρόφασιν ἔχει οὔτις κατὰ τοῦ Θεοῦ λέγεσθαι *, ἀφῆκας, καὶ πάλιν αἰτεῖς, ἀλλὰ μᾶλλον ἀκούει, σὺ αἴτιός μοι, ἄλλως μὲν ἄρξασθαι μετά σου, ἄλλως γὰρ ποιῆσαι, δοῦλε πονηρέ, ὁ δεδουλωμένος προαιρέσει ἰδίᾳ.

*ἰ. λέγεσθαι

Κατὰ τοῦ ὀγδόου καὶ ἕκτου κεφαλαίου.

Περὶ τῆς τῶν ἁγίων πρεσβείας.

Ἐκ τῆς εἰς τὴν κοίμησιν τῆς Θεοτόκου ὁμιλίας.

„ ΟΜΟΙΟΝ τὸ θεωροῦμεν τὴν σήμερον, ὅτι
„ ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς συκώνεται
„ ἀπὸ τὸν θρόνον του, ὁποῦ καθέζεται ἐκ δεξιῶν
„ τῆς μεγαλωσύνης τοῦ πατρὸς, εὐγαίνει καὶ περνᾷ
„ ὅλους τοὺς οὐρανοὺς, διὰ νὰ προϋπαντήσῃ τὸ
„ μέγα πρόσωπον ἐκεῖνο τὴν μεγάλην βασίλισσαν,
„ τὴν μεγάλην σουλτάναν τὴν παναγίαμας, τὴν κυ-
„ ρίαν μας, τὴν ἰδικήν του μητέρα· διὰ τοῦτο καὶ αἱ
„ ἀκολουθοῦσαι αὐτὴν οὐράνιαι δυνάμεις, ἐρωτῶσι
„ καθὼς λέγει ὁ σοφὸς Σολομὼν εἰς τὸ ᾆσμα τῶν
„ ᾀσμάτων κεφ. η΄· τίς αὕτη ἡ ἀναβαίνουσα ἀπὸ
„ ἐρήμου λελευκανθισμένη καὶ στηριζομένη ἐπὶ τὸν
„ ἀδελφιδὸν αὐτῆς; τοῦτ' ἔστι· ποία εἶναι τούτη ὁποῦ
„ ἀναβαίνει ἀπὸ τὸν ὁρατὸν κόσμον, τόσον ὡραία, καὶ
„ εὔμορφη, ἔχουσα τόσην ἐξουσίαν εἰς τὸν βασι-
„ λέαμας, ὁποῦ τὸν ὁμοιάζει ὡσὰν νὰ ἦτον ἀδελ-
„ φιδός; καὶ ταῦτα τοῦτοι λέγοντες, καὶ ἐρωτῶντες,
„ καὶ τὸν βασιλέα καὶ τὴν βασίλισσαν προσκυνοῦσι.

Καὶ

Contra Caput VI. & VIII.

De intercessione Sanctorum.

Ex Homilia in Dormitionem Virginis Deiparæ.

Simile quid hodie videmus; " nam & Dominus noster Jesus " Christus è throno, in quo sedet à " dextris paternæ majestatis, surgens pro- " dit, & cælos trajicit omnes, vt illu- " strissimæ hujusmodi personæ, Reginæ " præstantissimæ, ac Imperatrici augu- " stissimæ, sanctissimæ Dominæ nostræ, " Matri nimirum suæ occurrat. Propterea " cælestes, quæ comitantur illi, virtutes " interrogant: (vti apud Salomonem 8. " Cantici Canticorum capite) *Quæ est* " *ista quæ ascendit de deserto dealbata inni-* " *tens super fraternum?* hoc est: Quæ est " ista quæ hocce visibili ascendit è mun- " do, ita elegans ac formosa, tantum va- " lens apud Regem nostrum, qui illi ita si- " milis est, ac si esset frater? Hæc autem " dicentes isti, & interrogantes, Regem & " Reginam adorant. "

Et

Et paullo pòst.

» Ad extremum Deus finis est ; & si-
» cut ipse perfectus est , ita & perfe-
» ctus esse debet , quisquis ad eum col-
» lineat. Propterea sanctos omnes ac ju-
» stos , qui laudabiliter in hoc mundo
» conversati sunt , perfectos vocamus :
» sed omnium longè sanctissimam Vir-
» ginem Deiparam prædicamus , quæ
» nullam non cogitationem suam in
» Deum ac Dominum nostrum Jesum
» Christum , vtpote summum bonum ,
» tamquam in scopum sine intermissione
» direxit.

Et interjectis paucis.

» Stipendia *enim peccati mors*,
» Rom. 6. sanctissima Virgo peccata
» non habuit , nec novit. Tribus mo-
» dis homo peccat. Cogitatione in-
» corrupta fuit , & impolluta : et-
» enim res divinas contemplabatur. O-
» pere lucidior ac purior sole fuit :
quod

Καὶ μετ' ὀλίγα.

Τέλος λοιπὸν εἶναι ὁ Θεὸς εἰς τὸν ὁποῖον ὁποῖος σκοπεύει σὰν πρέπει ἐκεῖνος εἶναι τέλειος· διὰ τοῦτο ὅλους τοὺς ἁγίους, καὶ δικαίους τοὺς καλῶς πολιτευθέντας ἐν τῷ κόσμῳ, λέγομεν τελείους, καὶ περισσότερον ἀπὸ ὅλους λέγομεν τὴν παναγίαν μας, ἡ ὁποία ὅλοντος τῆς σκοπὸν καὶ ὅλην τὴν ἔννοιαν εἶχεν εἰς τὸ ἄκρον ἀγαθὸν εἰς τὸν Θεὸν καὶ κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν.

Καὶ μετ' ὀλίγα.

Τὰ γὰρ ὀψώνια τῆς ἁμαρτίας θάνατος,
Ρ. ϛ'. ἡ παναγία παρθένος ἁμαρτίας δὲν εἶχεν, οὔτε ἔγνω· τελείως ἁμαρτάνει ὁ ἄνθρωπος. τῇ διανοίᾳ, ἄφθορος καὶ ἀμίαντος· τὰ γὰρ τοῦ Θεοῦ ἐθεώρει. τῷ ἔργῳ, λαμπροτέρα ἡλίου,

E καὶ

„ καὶ καθαρωτέρα, μάλιστα καθὼς ἐν τῇ κιβωτῷ
„ ἐσώθη ἡ φύσις ἡ ἀνθρωπίνη, οὕτως ὃς ἐπὶ τῇ
„ παναγίᾳ ἐσκόπει, ἐσώζετο ἐκ τῶν κυμάτων τῶν
„ παθῶν. τῷ λόγῳ, καὶ τῷ λόγῳ ἀναμάρτητος.

Καὶ μετ' ὀλίγα.

„ Η παναγία παρθένος ὁποῦ ἐκοιμήθη, ἡ
„ αἰτία τῆς κοιμήσεως τῆς δὲν ἦτον ἐξ ἁμαρτίας, μό-
„ νον ἀπὸ ταῖς ἄλλαις αἰτίαις ταῖς φυσικαῖς, ταῖς
„ ὁποίαις καθὼς ὁ ἄνθρωπος ταῖς εἶχε καὶ πρὶν
„ ἁμάρτη, καὶ ἦτον ὑποκείμενος τῇ φθορᾷ φυσι-
„ κά, ἀλλὰ καλά, καὶ ὁ Θεὸς τὸν εἶχε χάριν δοσμέ-
„ νην νὰ μὴν ἐνεργῇ εἰς ἐκεῖνον ἡ φύσις, μόνον
„ ἡ χάρις, καὶ δὲν ἐμπόρει νὰ ἀποθάνῃ, οὕτω καὶ
„ εἰς τὴν παναγίαν, ἥτις ἂν καλὰ καὶ ἁμαρτίαν
„ δὲν εἶχε, πλὴν εἶχεν ἐν ἑαυτῇ τὰ φυσικά,
„ καὶ ὡς ἄνθρωπος ὑπέκειτο τῷ θανάτῳ, ὅμως
„ εἶχεν ἀπὸ τὸν Θεὸν τοιαύτην χάριν, ὁποῦ ἂν εἶχε
„ θέλῃ δὲν * ἀπόθενε, μόνον ἔτζη ζῶσα ἐπήγαινεν
„ εἰς τοὺς οὐρανούς, πλὴν οὐκ ἐβούλετο.

* f. ἀπέθανε

Καὶ

quod hinc probatur maximè, quòd ſi- «
cut per Arcam humana natura ſervata «
eſt; ita qui ſanctiſſimam Deiparam in- «
ſpiceret, ab fluctibus paſſionum ſerva- «
batur. Denique verbo nunquã offendit. «

Et paullo infrà.

Quando dormivit Virgo ſanctiſſima, «
nullã è peccato dormitionis ſuæ cauſam «
habuit, ſed ſolùm ex aliis naturalibus «
cauſis, quas habuit quales ante pecca- «
tum habebat homo. Corruptioni quippe «
obnoxius erat penes naturalia, licèt opti- «
ma: quamvis hanc illi gratiam Deus «
contulit, ne in eo ageret natura, ſed «
ſolùm gratia, vt mori illi non occurre- «
ret. Ita & ſanctiſſimæ Deiparæ contigit, »
quæ quamvis bona eſſet, & pecca- «
tum non haberet, in ſeipſa tamen ha- «
bebat naturalia, & ſicut homo morti «
erat obnoxia. Verùm talem à Deo gra- «
tiam habuit, vt mortem, ſi ita vo- «
luiſſet, nunquam obiret; ſed cælo «
etiamnum vitæ compos inferretur: at- «
tamen noluit. «

Et interjectis paucis.

» QUIDNAM illud eſt quod vi-
» deri poteſt magnum ſignum in cæ-
» lo, vbi Deus habitat, vbi aſtant
» ſanctæ Poteſtates? Non aliud quàm
» ſanctiſſima Deipara, quæ magnum in
» terra ſignum erat, eo quòd Deum
» in carne genuit, & incorrupta ac virgo
» permanſit; rectè jam & ſignum eſſe
» dicitur in cælo, eo quòd ipſa
» cum corpore aſſumpta eſt in cæ-
» lum. Et quamvis concluſum ſepul-
» cro fuerit immaculatum iſtud ejus ta-
» bernaculum; in cælum tamen, vti
» Chriſtus fuerat aſſumptus, tertio &
» ipſa die cum corpore fuit tranſlata.
» Quamobrem? quia in ipſas vir-
» tutes auctoritate pollet maxima. Si-
» gnum, quia lunam habet ſub pedi-
» bus, quippe Eccleſiæ, quæ in mun-
» do eſt, non obliviſcitur, quæ lu-
» men ab ſole mutuatur. Signum,
» quia ſtellarum duodecim coronam ha-
» bet in capite, id eſt, duodecim Apoſto-
» los. Majus verò quiddam eſt, quòd
» ſole amicta eſt: hinc enim nihil ab ea
diſtare

Καὶ μετ᾽ ὀλίγα.

Τί πρᾶγμα εἶναι ἐκεῖνο ὁποῦ νὰ μπορῇ νὰ «
φαίνεται διὰ μεγάλον σημεῖον εἰς τὸν οὐρανόν, «
ὁποῦ κατοικεῖ ὁ Θεὸς, ἐκεῖ ὁποῦ παραστέκουν- «
ται αἱ ἅγιαι δυνάμεις; ἄλλον δὲν εἶναι παρὰ «
ἡ παναγία ὁποῦ ἦτον μεγάλον σημεῖον εἰς τὴν «
γῆν, ἐπειδὴ ἐγέννησεν Θεὸν ἐνανθρωπήσαντα, «
καὶ γεννήσασα, ἔμεινεν ἄφθορος καὶ παρθένος, διὰ «
ἔτζη λέγεται σημεῖον ἐν τῷ οὐρανῷ. διατί μὲ τὸ «
σῶμα ἀνέβη εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ ἂν καλὰ καὶ ἐμ- «
πῆκεν εἰς τὸ μνημεῖον τὸ ἄχραντον τῆς ἐκεῖνο σκῆ- «
νος, πλὴν εἰς τρεῖς ἡμέρας μετεστάθη εἰς οὐρα- «
νοὺς μετὰ σώματος, κατὰ καὶ ὁ Χριστὸς ἀνελήφθη. «
διατί; ὅτι μεγάλην ἐξουσίαν καὶ ἐπ᾽ αὐταῖς «
ἔχει ταῖς δυνάμεσι. σημεῖον, διατί ἔχει τὴν «
σελήνην ὑπὸ πόδας, ἤγουν τῆς ἐκκλησίας οὐκ «
ἐπιλανθάνεται τῆς ἐν τῷ κόσμῳ, ἥτις τὸ φῶς ἐκ «
τοῦ ἡλίου ἔχει. σημεῖον, διατί ἔχει τοὺς δώδεκα «
ἀστέρας στέφανον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, τοὺς δώδεκα «
ἀποστόλους. τὸ μεῖζον, ὅτι περιβέβληται τὸν «
ἥλιον, διὰ νὰ σοῦ σημαδεύσῃ, ὅτι δὲν χωρεῖ «

» ἀνάμεσον ἐκείνης καὶ τοῦ Θεοῦ οὐδὲν, ὅτι ὁ Θεὸς
» τὴν ἔχει εἰς τὰς ἀγκάλας του.

Καὶ ἐν τῷ τέλει.

» Οὕτω δεῖ καὶ ἡμᾶς ποιεῖν, ἵνα τύχωμεν
» ἀπαλλαγῆς· μάλιστα ὁποῦ γνωρίζωμεν, πῶς
» ἔχωμεν νὰ εὕρωμεν παῤῥησίαν μεγάλην εἰς τὸν
» οὐρανόν, ὅτι οἴδατε, καὶ ὁποῖος ἔχει ἀρχικὰ τινὸ
» σουλτάνον, εἰς τὴν βασιλείαν ἔχει παῤῥησίαν, καὶ
» κάμνει ὅτι θέλει. ἐνδὰ, ὅτι θέλομεν κάμνομεν
πα- » καὶ ἡμεῖς ἔχοντες μεσίτρειαν, τὴν παναγίαν, βοη-
κλη- » θὸν καὶ * παράκλησιν παρὰ τῷ βασιλεῖ, ἥτις
» πρὸς αὐτὸν ὑπὲρ ἡμῶν πρεσβεύουσα, λέγει ᾆ-
» σμα· ὁ καθήμενος ἐν κήποις ἀκούτισόν μοι, κεφ.
» η'. σὺ ὃς ἐν τοῖς φωτεινοῖς καὶ χλωεροῖς τόποις κά-
» θεσαι μετὰ τῶν ἁγίων πάντων, ἐπάκουσον καὶ συγ-
» χώρησον τούτοις προσερχομένοις, καὶ ἀξίωσον τῆς
» βασιλείας τῶν οὐρανῶν.

diſtare Deum, vtpote qui ſuis eam vl- «
nis ſuſtentet, ſignificatur. «

Et in fine.

Ita & nos facere debemus, felicem vt «
vitæ exitum ſortiamur: maximè cùm «
noverimus quomodo magnum ad cæ- «
lum acceſſum habere poſſimus. Quippe «
noſtis auctoritatisin regno habere plu- «
rimum, & quod vult facere, eum qui «
Reginæ gaudet patrocinio. Hinc & «
nos quod volumus, facimus, ſanctiſſi- «
mam Deiparam habentes auxiliatricem, «
mediatricem & patronam apud Re- «
gem, quæ ſcilicet apud ipſum pro no- «
bis orat, dicens id quod in Cantico cap. «
8. legitur: *Qui ſedes in hortis, vocem* «
tuam inſinua mihi: Qui lumine perfuſis «
ac virentibus in locis cum Sanctis om- «
nibus commoraris, exaudi, & parce «
ſupplicantibus iſtis, eiſque regni cælo- «
rum aditum concede. «

Ex Sermone Panegyrico in ſanctum Joannem Theologum.

„ Ita glorificavit illum Chriſtus, &
„ in cælum tranſtulit, vbi Domino ſup-
„ plicat pro nobis, vt beatam, qua jam
„ ipſe fruitur, manſionem omnes pari-
„ ter aſſequamur.

Ex Homilia ejuſdem in illud Evangelii: Domine, miſerere filio meo, quoniam lunaticus eſt.

Matt. 17. v. 14.

„ Huc referre poſſumus poteſtatem
„ quam habent Angeli, & propter cuſto-
„ diam noſtram.

Ex Sermone ejuſdem in ſancta Theophania.

„ Expendens quot modis mundus
„ dicatur, mundumque alterum Ange-
„ los appellans, & concludens, quòd om-
„ nia propter hominem, ait:
„ Propter illum autem eſſe dicitur al-
„ ter iſte mundus; vtique ratione mini-
„ ſterii. quod ſi defuerit nobis, acceſſum
habere

Εκ τοῦ εἰς τὸν ἅγιον Ἰωάννην τὸν θεολόγον ἐγκωμίου.

Οὕτως ἐδόξασεν αὐτὸν ὁ Χριστὸς, καὶ μετέστησεν εἰς οὐρανοὺς, ὅπου δέεται τοῦ κυρίου διὰ τὸ γένος τὸ ἡμέτερον, ὅπως ἀξιώσῃ ἡμᾶς πάντας εἰσελθεῖν ἐκεῖ ὅπου ἐστὶν ἐκεῖνος.

Εκ τοῦ εἰς τό· κύριε ἐλέησόν μου τὸν υἱὸν, ὅτι σεληνιάζεται.

Ὧδε δὲ τὴν ἐξουσίαν ἣν ἔχουσιν οἱ ἅγιοι ἄγγελοι, ἀναφέρειν δυνάμεθα, καὶ διὰ τὴν φύλαξιν τὴν ἡμετέραν.

Εκ τοῦ εἰς τὰ ἅγια θεοφάνια λόγου αὐτοῦ.

Επεργαζόμενος γὰρ ποσαχῶς ὁ κόσμος, δὲ λέγων δεύτερον κόσμον τοὺς ἀγγέλους, καὶ συμπεραίνων, ὅτι πάντα διὰ τὸν ἄνθρωπον, φησί.

Δι' αὐτὸν ὁ δεύτερος διὰ τὴν διακονίαν. ἀδύνατον γὰρ ἂν εἴη προσαγωγὴν ἡμᾶς ἔχειν,

εἰ

» εἰ μὴ δι᾽ αὐτῆς, ὡς ὁ Ἰσραὴλ τῷ Μωϋσῇ, καὶ
» οὐκ ἐδύνατο λαλῆσαι, εἰ μὴ διὰ Μωσέως,
» οὕτως ἡμεῖς οὐ δυνάμεθα, εἰ μὴ δι᾽ ἀγγέλων,
» καὶ ἐν ταῖς δεήσεσι καὶ προσευχαῖς.

Ἐκ τῆς εἰς τό· τί ποιήσει ὁ κύριος τοῦ ἀμπέλου τοῖς γεωργοῖς;

» Πρῶτον φραγμόν. οὕτω καὶ ὁ θεῖος Βασίλειος.
» Τὰς ἀνθρωπίνας ψυχὰς ἀμπελῶνα λέγει ὁ
» Χριστός, ἧς φραγμὸν περιέθηκεν τὴν ἐκ τῶν προ-
» σταγμάτων ἀσφάλειαν, καὶ τὴν φυλακὴν τῶν ἀγγέ-
» λων· παρεμβαλεῖ γὰρ ἄγγελος κυρίου.

Κατὰ τοῦ δεκάτου κεφαλαίου.

Ἐκ τῆς εἰς τὴν τελωνῶν, καὶ φαρισαίων ὁμιλίας, ἐξ ἧς συνάγεται, ὅτι τῆς ἐκκλησίας προΐσταται ὁ ἀρχιερεύς, καὶ οὐχ οἱ ἱερεῖς.

» ΕΝ τῷ παραδείσῳ ἦν ἄκρα εὐδαιμονία,
» πῶς λέγει ἐργάζεσθαι καὶ φυλάσσειν ἡ
» γραφή; διὰ ταύτας τὰς αἰτίας· ὅτι καθὼς

ἔθετο

habere non valemus ad Deum : ac «
ſicut niſi mediatore Moyſe verba ad «
Deum facere non licebat Iſraëlitis ; ita «
nec nobis poſtulare, nec orare, niſi per «
angelos. «

Ex Homilia in hæc Evangelii verba : Quid faciet agricolis illis dominus vineæ? *Mat. 21. v. 40.*

PRIMUM ſepimentum. Sic & divi- «
nus Baſilius. Animas hominum vineam «
intelligit Chriſtus, cui ſepem cir- «
cumdedit, ſuorum nempe firmitatem «
præceptorum, necnon & cuſtodiam «
angelorum. Scriptum quippe eſt : *Im-* «
mittet angelus Domini in circuitu. « *Pſal. 33. v. 8.*

CONTRA X. CAPUT.

Ex Homilia de Publicano & Phariſæo, ex qua colligitur, Eccleſiæ præeſſe Epiſcopum, non verò Sacerdotes.

FELICITAS in paradiſo ſum- «
ma cùm eſſet, quamobrem o- «
perari in eo hominem, & cuſto- «
dire illum Scriptura dicit ? Nimirum «
quia

" quia vt in eo posuerat Deus Adamum,
" qui coleret & custodiret illum : ita
" in Ecclesia, quæ & paradisus est, sta-
" tuit Episcopum, qui quidem sacris eam
" concionibus excolit, & Christianorum
" animas custodit. Est igitur illa paradi-
" sus sepe sua vtrique cinctus, in quo &
" arbores sunt, aliæ quidem, quæ vberem
" referunt fructum, aliæ quæ rarum, aliæ
" quæ nullum: & in medio est qui custodit
" illum, atque è felicibus quidem fru-
" ctum colligit, ac studiosè confovet,
" tardiores inserit, infructuosas verò,
" alias igni deputat, alias spe fructûs fimo
" impinguat ; & ita quidem suam in
" illas curam impendit. Si verò fur ac-
" cesserit, huic canis allatrat, & ab
" commisso sibi grege procul abigit. Ita
" igitur hoc in Paradiso Ecclesiæ Pa-
" stor se se gerit, & vos Dei verbo
" gubernat. Si boni estis, fructum affer-
" tis plurimum ; aut si difficile refertis
" fructum, per doctrinam excitamini:
" si infructuosi estis, sermonibus bo-
" nis impinguemini. Si medium in
" gregem diabolus irrepserit, vt fure-
" tur, aliumque ad fornicationem trahat,
alium

ἔθετο τὸν Ἀδὰμ ἐκεῖ ἐργάζεσθαι καὶ φυ- «
λάττειν, οὕτως ὁ Θεὸς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, «
ἥτις ἐστὶ παράδεισος, τίθησι τὸν ἀρχιερέα, καὶ «
τὴν ἐργάζεται τῷ θείῳ κηρύγματι, καὶ φυλάσ- «
σει τὰς ψυχὰς τῶν χριστιανῶν. ὁρᾷς ἕνα πα- «
ράδεισον, ἓν περιβόλιον περιφραγμένον, ἔ- «
χον δένδρα εὔκαρπα, καὶ δύσκαρπα, καὶ «
ἄκαρπα, καὶ ἔσωθεν ὁ περιβολάρειος, καὶ ἐκ «
τῶν εὐκάρπων μαζώνει τὸν καρπόν. τὰ δύσ- «
καρπα τὰ κεντρίζει, τὰ ἄκαρπα ἄλλα «
καίει, ἄλλα κοπρίζει εἰς ἐλπίδα, καὶ οὕτως «
τὰ ἐργάζεται, καὶ ἂν ἔλθῃ κλέπτης, ὑλακτεῖ «
ὁ κύων, καὶ ἀπὸ τὸν τράφον τὸν διώχνει. οὕ- «
τως ὁ ποιμὴν τῆς ἐκκλησίας ἐν τῷ παρα- «
δείσῳ στέκεται, καὶ μὲ τὸν θεῖον λόγον σᾶς κυ- «
βερνᾷ. ἂν εἶστε καλοὶ, καὶ εὔκαρποι, ἢ δύσ- «
καρποι, κεντρίζεσθε μὲ τὴν διδασκαλίαν, «
ἢ ἄκαρποι, κοπρίζεσθε μὲ καλὰ λόγια. ἂν «
ἔλθῃ μέσα εἰς τὸν τράφον ὁ διάβολος, νὰ «
κλέψῃ, καὶ ρίξῃ ἄλλον εἰς πορνείαν, ἢ εἰς «

ἀσω-

*i.δει-„ ἀσωτείαν, * δίδεται λόγον τοῦ ποιμένος, νὰ τ
τῃ „διώχνῃ, ὅτι ἢ ὁ ποιμὴν ἄνθρωπος, ἢ δὲν ἔχει
„τόσα ὀμμάτια νὰ θεωρῇ πάντα τὸ τράφον, μό-
„νον ἀναμένει τὴν φωνήσας, νὰ τρέξῃ, νὰ σᾶς
„φυλάξῃ, μιμούμενος τὸν ποιμένα καὶ ἀρχι-
„ποιμένα τὸν καλὸν τὸν Χριστὸν ἡμῶν Ιησοῦ
„Χριστὸν λέγοντα· πάτερ οὓς δέδωκάς μοι, ἐφύ-
„λαξα.

Κατὰ τοῦ δεκάτου τετάρτου κεφαλαίου.

Εκ τοῦ εἰς τὴν μετὰ τὴν ὕψωσιν κυριακὴν αὐτοῦ λόγου, ἐν ᾧ δέχεται ἢ ἀποδείκνυσι τὸ αὐτεξούσιον.

„ΟΚύριός μας σήμερον ἐν τῷ εὐαγγελίῳ
„λέγων· ὅστις θέλει ὀπίσω μου ἀκολουθεῖν·
*f. κό-„σου * κόβγει κάθε πρόφασιν, σημαδεύοντός σου
πτει „εἰς ταύτην ἅπασαν τὴν ὑπόθεσιν εἰς μίαν
„θέσιν, ἥτις ἐστὶν αὐτή. ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἔχει
„ἐξουσίαν, νὰ νικήσῃ τὴν σάρκα, νὰ διαλέξῃ,
„καὶ νὰ κάμῃ τὸ καλόν· καὶ ὅτι ὁ ἄνθρωπος
„ἔχει ἐξουσίαν διδάσκει τοῦτο καὶ ἡ φύσις, καὶ

ὁ

alium ad profligatæ converſationis in- «
ſtitutum, verbo Paſtoris opus eſt, vt «
abigatur. Paſtor enim, homo cùm «
ſit, toti nequaquam poteſt oculis «
propriis invigilare gregi; ſed ſo- «
lùm ſuppetit illi vocis ſubſidium, «
qua ſuis ovibus occurrat, illaſque «
cuſtodiat, juxta exemplum boni Pa- «
ſtoris, & Paſtorum Principis Je- «
su Christi Domini noſtri, «
qui dicit: *Pater, ſervavi quos dediſti* « *Ioan. 17. v. 12.*
mihi. «

Contra Caput XIV.

Ex Sermone ejuſdem in Dominica poſt Exaltationem ſanctæ Crucis, in quo admittit & probat liberum arbitrium.

Dominus noſter in hodierna E- «
vangelii lectione dicens: *Qui* « *Matth. 16. v. 24.*
vult poſt me venire; omnem tibi præ- «
ſcindit excuſationem, cùm totius ſen- «
tentiæ ſuæ hoc vnum ſtatuit princi- «
pium, eſſe nimirum libertatem in ho- «
mine, qua & ſuam edomet carnem, «
& bonum diſcernat, quin & faciat. Sed «
& arbitrii compotē eſſe hominē, natura «
docet

» & ratio & sacra Scriptura docet. Si
» enim minimè liber, servus homo jam
» esset; & mali excusationem habere
» posset, quia illud invitus fecisset:
» neque pro eo puniri posset, nisi in-
» justè: atque his quidem argumentis
» esse libertatem in homine, probant
» Theologi.

» Quidquid in mundo fit, ejus causa vel
» Deus est, vel natura, vel fortuna, vel
» casus. Deus quidem vt primum motûs
» cujuscumque principium agit in hoc
» mundo; non tamen quidquid fit, hoc
» ceu proprium opus admittit, sed na-
» turæ, aut fortunæ, aut casui tribuitur.
» Hæc autem instar servorum habent:
» vtpote quæ ab voluntate divina pen-
» dent; Deus autem liberè & mirabi-
» liter, & incomprehensibiliter opera-
» tur. In ejus operibus libertas elu-
» cet: omnium enim Dominus ne-
» mini rationem reddit; vnde illud:
Psal. 134. v. 6. » *Omnia quæcumque voluit, fecit.* O
» rem admiratione dignam! Quis enim
» creaturarum magnitudinem, motum
» & ordinem contemplans non demi-
» retur? O rem incomprehensibilem!

Quis

ὁ λογαριασμὸς, καὶ ἡ θεία γραφή. Εἰ γὰρ ὁ «
ἄνθρωπος οὐκ εἶχεν ἐξουσίαν, ἦν ἂν δοῦ- «
λος, καὶ ἐδύνατο ἔχειν πρόφασιν εἰς τὸ κα- «
κὸν, ὅτι ἂν κάμῃ τὸ κακὸν, ἀκώντου * τὸ ἐρ- *ἰ. τοῦτο
γάζεται. διὰ τὸ οὐ δεῖ κολάζεσθαι, ἢ ἀδίκως· «
διὰ οἱ θεολόγοι οὕτως ἀποδεικνύουσι τὴν τοῦ ἀν- «
θρώπου ἐξουσίαν. «

Ὅ,τι γίνεται ἐν τῷ κόσμῳ, ἢ ὁ Θεὸς, ἢ ἡ φύ- «
σις, ἢ ἡ τύχη, ἢ τὸ αὐτόματον. ὁ Θεὸς πράτ- «
τει ἐν τῷ κόσμῳ, ὡς πρώτη αἰτία πάσης κι- «
νήσεως, καὶ διατί δὲν καταδέχεται ὁ Θεὸς νὰ «
κάμῃ ὅσα γίνονται, διὰ παραχωρεῖ τῇ φύσει, καὶ «
τῇ τύχῃ, καὶ τῷ αὐτομάτῳ. διὰ ταῦτα δοῦ- «
λα, ὡς ὅτι κρέμανται παρὰ τῆς βουλήσεως «
τοῦ Θεοῦ. ὁ δὲ Θεὸς ποιεῖ ἐλευθέρως, καὶ «
θαυμαστῶς, καὶ ἀκαταλήπτως. καὶ εἰς τὰ «
ἔργα του φαίνεται τὸ ἐλεύθερον. πάντων γὰρ «
κύριος οὐδενὶ λόγον δίδωσι, διὰ πάντα ὅσα «
ἠθέλησεν ἐποίησε, τὸ θαυμαστόν. τίς γὰρ ὁ- «
ρῶν τὸ μέγεθος τῆς κτίσεως, τὴν κίνησιν καὶ «
τὴν τάξιν, οὐ θαυμάζει; τὸ ἀκατάληπτον. «

F τίς

» τίς γὰρ δύναται καταλαβεῖν τὸν τρόπον, ᾧ χρη-
» σάμενος ὁ Θεὸς ἐκ τοῦ μὴ ὄντος παρήγαγεν; εἰ
» γὰρ ηὐπόρει ὕλης, ἐδύνατο μαλάξαι καὶ περά-
» ξαι, ἄνευ δ' ὕλης, καὶ ἑτέρου τινὸς πῶς ἐποίη-
* l. οὕτως » σεν; ὁρᾷς ὅτι ἀκατάληπτος ὁ λόγος; * οὗτος
» ὁ Θεὸς αἴτιος, καὶ ποιητὴς τῆς κτίσεως, καὶ τῶν
» ἔργων αὐτοῦ.

» Πράττει καὶ ἡ φύσις ὅσα πράγματα εὐδο-
» κεῖ ὁ Θεὸς, διὰ τοῦτο λέγεται κοινῶς δούλη τοῦ
» Θεοῦ. σὰν νὰ βλαστήσουν φυτὰ, νὰ φυτεύ-
» σουν δένδρα, νὰ γένη ψύχρα, ζέστη, χειμὼν,
» ἔαρ, τῆς φύσεως ἰδιώματα.

» Πράττει ἡ τέχνη μιμουμένη τὴν φύσιν. τό-
» σον γὰρ ἠδυνήθη ὁ νοῦς ὁ ἀνθρώπινος νοῆσαι,
» ὅτι ἠθέλησεν εὑρεῖν τὸν τρόπον, ἵνα κἀκεῖνος αὐ-
» τουργὸς φαίνοιτο, καὶ φαίνεται τῇ τέχνῃ. γίνε-
» ται δὲ καὶ παρὰ τῆς τύχης, ὡς ὁ ὀρύσσων
» εὑρίσκει θησαυρὸν, μηδὲν νομίσῃς προφανῶς
» τι κρέμασθαι παρὰ τῆς τύχης. οὐ γὰρ θεὰ
» ἐκείνη, ὡς οἱ Στωϊκοὶ, ἀλλὰ τὸ γινόμενον οὐ κα-

τὰ

Quis enim comprehendere possit mo- "
dum illum, quo vsus de nihilo eas Deus "
eduxit? Si enim materiam habuisset, "
subigere eam poterat, & in ea operari; "
absque materia verò, & omni alia re, "
quomodo aliquid fecit? Cernis quàm "
incomprehensibilis sit ratio? Sic autem "
Deus est causa & auctor creationis, "
& omnium operum suorum. "

Facit & natura quidquid Deo pla- "
cet vt faciat; vnde & vulgò Dei famula "
vocitatur, sive cùm plantas germinat, "
sive cùm procreat arbores, sive cùm fri- "
gescit aut æstuat, sive cùm procellis "
agitatur, aut verna serenitate gau- "
det: quæ sunt proprietates naturæ. "

Ars ad naturæ imitationem operatur: "
tantum enim mens hominis cogitando "
potuit, quia modum invenire voluit, "
quo alicujus & ipse opificii auctor "
haberetur; id quod in arte quidem "
est assecutus. Fit verò aliquid etiam "
à fortuna, veluti cùm fodiens ho- "
mo terram, thesaurum invenit. Ali- "
quid verò primario ab fortuna pende- "
re, ne reputa: neque enim ipsa "
dea est, vti finxere Stoïci; sed "
quidquid præter intentionem accidit, "

F ij fortuna

» fortuna appellatur. Errant verò qui
» dicunt à fortuna præberi auxilium;
» non enim ita se res habet.

» Casûs quoque effecta quædam sunt,
» veluti ruina domûs.

» Homo malum cùm operatur, non
» ex casu id facit; casu enim quid-
» quid fit, hoc intra decem annos,
» aut viginti semel tantùm contingit.
» Non ex fortuna: hæc enim præ-
» ter intentionem accidit; peccatum
» autem ex proposito perpetratur. Non
» ex arte: ars enim opus sensibile
» post se relinquit. Non ex natura:
» hanc enim Deus condidit optimam.
Psal. 5. v. 5. » Non ex Deo: *Quoniam non Deus*
» *volens iniquitatem tu es.* Ergo ex
» propria electione. Porro autem non
» moveretur electio, nisi adesset li-
» bertas: igitur libertate præditus
» homo est. Præterquam quod & hoc
» è Scriptura sacra ostenditur. Ait
» enim: Non est bonum hominem es-
» se solum, faciamus ei adjutorium.
» Quod dupliciter accipi potest: primò
» quidem, vt dictum sit de muliere: se-
» cundò, cùm Adamo, vtpote in felicita-
» te agenti, re nulla opus esset, Deus
tamen

τὰ πρόθεσιν, τύχη. πλανοῦνται δ' οἱ λέγοντες «
ὑπὸ τῆς τύχης βοηθεῖσθαι· οὐ γὰρ οὕτως ἔχει. «
Γίνεταί τι καὶ ὑπὸ τοῦ αὐτομάτου, ὡς ἡ τοῦ «
οἴκου πτῶσις.

Ὁ ἄνθρωπος δὲ καλὸν πράττων οὐκ ἐξ «
αὐτομάτου, ὅτι ἅπαξ ἐν δέκα ἢ εἴκοσι ἔτεσιν. «
οὐκ ἐκ τύχης, ὅτι ἐκείνη οὐ κατὰ πρόθεσιν, ἡ «
δὲ ἁμαρτία, κατὰ πρόθεσιν. οὐκ ἐκ τέχνης, ὅτι «
ἡ τέχνη ἐγκαταλείπει ἔργον ὑποπίπτον τῇ αἰ- «
σθήσει. οὐκ ἐκ φύσεως, ὅτι ἡ φύσις καλὴ πα- «
ρὰ Θεοῦ. οὐκ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, ὅτι οὐχὶ Θεὸς «
θέλων δυνάμενον σὺ εἶ. ἐκ τῆς ἰδίας τοῦ προ «
αιρέσεως ἄρα· ἡ δὲ προαίρεσις οὐκ ἂν κινη- «
θείη, εἰ μὴ ἐξουσία παρῇ· ἔχει λοιπὸν τὴν ἐ- «
ξουσίαν ὁ ἄνθρωπος. πλὴν, τοῦτο καὶ ἐκ τῆς «
θείας γραφῆς γνώσῃ. φησὶ γὰρ οὐ καλὸν τὸν ἄν- «
θρωπον εἶναι μόνον· ποιήσωμεν δ' αὐτῷ βοη- «
θόν. τοῦτο διχῶς νοεῖται· πρῶτον, ὅτι λέγε- «
ται περὶ τῆς γυναικός· δεύτερον, τοῦτο δὲ ῥη- «
τὸν εἴρηται, ὅταν εὐδαιμόνως ἔζη ὁ Α- «
δάμ, ἐν ᾗ εὐδαιμονίᾳ οὐδενὸς ἐδεῖτο. ὁ δὲ «

»Θεός λέγει· ποιήσωμεν αὐτῷ βοηθόν. Εἰ μή τις
»λέξῃ ταύτην καὶ μόνην, ἵνα φυλάττῃ ἑαυτὸν
»τοῦ πειρασμοῦ. ἐν ᾧ τόσον ἡ γυνὴ ἐβοήθη αὐ-
»τοῦ, ὅτι καὶ αὐτὴ ἦν αἰτία τῆς πτώσεως. τί λοιπὸν
»ἕτερον, ἢ τὸ αὐτεξούσιον ἐκεῖνο ἦν; ἀπορή-
»σειε δέ τις ἄρα ὕστερον, ἀφ' οὗ τὸν ἔπλασε, τὸν
»ἔκαμεν αὐτεξούσιον, καὶ οὐχὶ ὅταν τὸν ἔπλα-
»σεν.

Ἀπόκρισις.

» Τότε τὸν ἔκαμεν ὅταν τὸν ἔπλασε, πλὴν τὸ
»ῥητὸν τοῦτο ὕστερον τὸ λέγει ὁ Θεός· ἵνα ὁ ἄν-
»θρωπος βεβαιωθῇ διὰ τὸ τόσον χάρισμα, ὁ-
»ποῦ ἔχει παρὰ Θεοῦ. διὸ λέγει, ποιήσωμεν, ἀν-
»τὶ τοῦ, ἐποιήσαμεν, βοηθόν, καὶ εὐθὺς ἔπλασε τὴν
»γυναῖκα, ἐξ ἧς ἔγνω ὁ Θεός, ὅτι ἔμελλε πειρά-
»ζεσθαι, ἐκ τῆς πλευρᾶς αὐτοῦ. σὰν νὰ εἶχε λέγῃ
»ὁ Θεός, βοηθὸν ἔχει τὴν ἐξουσίαν, καὶ ὅταν θέλει δὲν
»φοβεῖται, νὰ τὸν βλάψῃ ὁ πειρασμὸς τῆς γυναικός.

ἐξ

tamen dixit : *Faciamus ei adjutorium,* " Genes. 2. v. 18.
(nisi quis dixerit solam mulierem "
intelligi) vt seipsum à tentatione "
custodiret ; in quo tantùm adju- "
vit illum mulier , vt & lapsûs ei "
caussa extiterit. Quid igitur aliud "
esse potuit istud adjutorium , quàm "
liberum arbitrium ? Verùm quis for- "
tasse audire aveat , quanto , à quo "
plasmavit eum tempore , libero arbi- "
trio hominem Deus ornavit ; aut "
cur non tum ornavit , cùm plasma- "
vit ? "

Responsio.

Tum fecit liberum , cùm plasmavit. "
Verumtamen his posterioribus ver- "
bis vtitur Deus , quatenus homo "
per tantum beneficium sibi à Deo "
collatum roboretur ; vnde & , *Fa-* "
ciamus , dixit , pro , *Fecimus* , ad- "
jutorium ; statimque mulierem à "
qua prænoverat eum iri tentatum , "
ejus è latere formavit. quasi dixisset "
Deus : Adjutorium habet suæ liber- "
tatis , quo nec vllum , si vult , "
ex suggestione mulieris damnum "

 patiatur.

» patiatur. Atque ex his omnibus li-
» bertatem colligis, quàm & innume-
» ris probaverim Scripturæ locis. Sed
» ne longiùs protrahatur sermo, ex
» hodierno solùm Evangelio testimo-
» nium profero. Ait enim Dominus :
Matth. 16. v. 24. » *Qui vult post me venire.* & , *Qui vult*
ibid. v. 25. » *animam suam salvam facere.* Liberum
» igitur habes arbitrium, quo vel ma-
» lum opereris, vel bonum ; elige er-
Psal. 36. v. 27. » go magis bonum : *Declina à malo, &*
» *fac bonum.* Quòd si bonum volueris,
» ad ipsum omnia tua, tanquam ad
» tuum scopum dirige ; & si vni-
» cum scopum tuum statueris, ratio-
» ni tuæ abrenuncia. ait enim Chri-
Matt. 16. v. 24. Et Luc. 9. v. 23. » stus : *Abneget semetipsum.* Denique si
» ad bonum laboras : laborat enim
» qui vult bonum ; hoc est, crucem
» tollere.

Et paullo infrà.

» UNUSQUISQUE modò in sua po-
» testate habet, vt Dei mandatum obser-
» vet.

Et

ἐξ ὧν ἀπολύτων συνάγεις τὴν ἐξουσίαν, τὴν «
ὁποίαν δὲν ἀποδείκνυω μὲ ἀπείρους τόπους τῆς «
γραφῆς, ἵνα μὴ μακρολογῶ, μόνον ἐκ τοῦ «
σημερινοῦ. λέγει γὰρ ὁ κύριος· ὅστις θέλει ὀπί- «
σω μου ἀκολουθεῖν. καὶ· ὡς ἂν θέλει σῶσαι τὴν «
ψυχήν. ἐπειδὴ ἔχεις τὴν ἐξουσίαν, νὰ κάμης τὸ «
κακὸν καὶ τὸ καλὸν, θέλησαι κρεῖττον τὸ καλόν· «
ἔκκλινον ἀπὸ κακοῦ, καὶ ποίησον ἀγαθὸν, καὶ ἂν «
θέλης τὸ καλὸν, ἀπολυτάσου τὸν σκοπὸν θὲς εἰς «
τὸ καλὸν, τὸ ἂν θέσης ὅλον σου τὸν σκοπὸν ἐκεῖ, «
τοῦ λόγου σου ἀρνᾶσαι. διὸ φησιν· ἀπαρνη- «
σάσθω ἑαυτόν. καὶ ἂν θέλης τὸ καλὸν κοπιάσαι· «
κοπιάζει γὰρ ὁ θέλων καλὸν, τοῦτο ἐστιν ἡ ἄρσις «
τοῦ σταυροῦ. «

Καὶ μετ' ὀλίγα.

Τώρα εἰς ἐσένα στέκει, νὰ κάμης τὴν παρ- «
αγγελίαν τοῦ Θεοῦ. «

Καὶ

Καὶ μετ' ὀλίγα.

„ Οὕτω καὶ ὁ φοβούμενος τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τοῖς
„ κινδυνεύοις τῶν καλῶν ἔργων, νηστείας, ἀγρυπνίας,
„ ὅτην τὴν δώση, προσδοκᾷ τὸν μισθόν.

Κατὰ τοῦ δεκάτου ἕκτου κεφαλαίου.

Ἐκ τῆς εἰς τὸ ἅγιον βάπτισμα ὁμιλίας.

Ὅτι τὸ βάπτισμα δεῖται τῶν καλῶν ἔργων.

„ Ὁ Βαπτιστὴς μαρτυρεῖ Ματθ. γ'. πᾶν δέν-
„ δρον μὴ ποιοῦν καρπὸν, τέμνεται. οὐαὶ
„ σοι ἀμελοῦντι τῶν καλῶν, μὴ θαῤῥῇς τὰ φύλ-
„ λα ἃ ἔχεις, τὰ μικρὰ καὶ οὐτιδανὰ καλὰ
„ ὁποῦ θαῤῥεῖς, πῶς κάμνεις νὰ εἶναι εἰς τὴν ψυ-
„ χήν σοι τόσον χρήσιμα, ὁποῦ νὰ σὲ βγάνουσι
„ ἀπὸ τὴν κόλασιν. ὄχι καρπὸν θέλει ὁ Θεὸς, καὶ
„ ἂν δὲν κάμῃς, ἤδη ἡ ἀξίνη πρὸς τὴν ῥίζαν κεῖ-
„ ται· ἡ ἀξίνη τοῦ τέκτονος τοῦ Θεοῦ.

Καὶ

Et paullo pòst.

Ita & timoratus homo, cùm inter "bonorum operum, jejuniorum atque "vigiliarum discrimina suam exercuerit "animam, mercedem expectat. "

Contra Caput XVI.

Ex Homilia de Baptismo.

Quod præter Baptismum necessaria sunt bona opera.

Omnis *arbor quæ non fert fructum, excidetur*, inquit Baptista, Matth. "3. Væ tibi qui non curas opera bona: "in foliis quæ habes, ne confide. Cùm "enim in levioribus ac veluti aridis "hisce bonis confidis, ad majora, quæ "tuam ab gehenna liberare valeant a- "nimam, non contendis. Porrò fru- "ctum desiderat Deus: si autem non "laboras, jam securis ad radicem po- "sita est, securis nimirum artificis Dei. "

Et

Et interjectis paucis.

» NECESSARIUS est Domini Ba-
» ptismus. Joan. 3. *Nisi quis natus fue-*
» *rit ex aqua & Spiritu sancto, non po-*
» *test introire in regnum Dei.* Propterea
» Joannes, vt necessarium ostenderet,
Marc. 1. v. 8. » dicebat: *Ego baptizavi vos aqua;*
» *ille autem baptizat in Spiritu sancto.* Et
» Joan. 3. *Quod natum est ex carne, caro*
» *est; & quod natum est ex Spiritu, Spi-*
» *ritus est.* Scilicet nascitur homo in ini-
» quitatibus & peccatis: hæc autem per
» Baptismum auferuntur; juxta id quod
Ephes. 5. v. 26. » scriptum est: *Mundans lavacro aquæ in*
» *verbo.*

Et post pauca.

» BAPTISMUS triplex est: videlicet
» vmbratilis, legalis, Evangelicus. Le-
» galis & vmbratilis tanquam figura po-
» nuntur in Scriptura. Præparatorius,
» qualis erat Præcursoris Baptismus, in-
» ter Legem & Gratiam fuit medius.
Matth. 3. v. 11. » Ait enim: *Ego baptizo vos in a-*
» *qua; ille autem baptizat in Spiri-*
» *tu sancto, & igni.* Unde & Paulus
Actorum

Καὶ μετ' ὀλίγα.

Τὸ βάπτισμα τοῦ κυρίου ἀναγκαῖον, Ἰωάν- «
νου γ'. ἐὰν μή τις γεννηθῇ ἐξ ὕδατος καὶ πνεύ- «
ματος, οὐ δύναται εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασι- «
λείαν τοῦ Θεοῦ. διὸ Ἰωάννης, ὡς ἀναγκαῖον «
ἔλεγεν· ἐγὼ ἐβάπτισα ὑμᾶς ὕδατι, ἐκεῖνος δὲ «
βαπτίζει ἐν πνεύματι ἁγίῳ. Ἰωάννου γ'. τὸ »
γεγεννημένον ἐκ τῆς σαρκὸς, σάρξ ἐστι· τὸ γε- «
γεννημένον ἐκ τοῦ πνεύματος, πνεῦμά ἐστι. ὅταν «
γεννᾶται ὁ ἄνθρωπος ἐν ἀνομίαις καὶ ἁμαρ- «
τίαις, αὗται δ' ἀφαιροῦνται ἐν τῷ βαπτίσμα- «
τι· καθαρίσας τῷ λουτρῷ τοῦ ὕδατος ἐν ῥή- «
ματι. «

Καὶ μετ' ὀλίγα.

Τὸ βάπτισμα τριχῶς, σκιῶδες, νομικὸν, «
εὐαγγελικόν. σκιῶδες, καὶ νομικὸν, ὁ τύπος ἐν τῇ «
γραφῇ· προπαρασκευαστικὸν, διὰ Ἰωάννου τοῦ προ- «
δρόμου, τὸ ἀνάμεσον νόμου καὶ χάριτος· ἐγὼ «
γάρ, φησι, βαπτίζω ὑμᾶς ἐν ὕδατι, ἐκεῖνος δὲ «
βαπτίζει ἐν πνεύματι ἁγίῳ καὶ πυρί. διὸ Παῦλος «

παρὰξ

» παράξ. ιθ'. ἐκέλευσε βαπτίζεσθαι. καὶ Πέτρος
» παρὰ τῷ κεφ. μετανοήσατε, καὶ βαπτιζέσθω ἕκαστος
» ὑμῶν ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ κυρίου Ἰησοῦ. διατί οὕ-
» τως; ἀλλὰ ἢ ὅτι ἐκεῖνο προπαρασκευαστικὸν
» ἦν, εὐαγγελικὸν τὸ τοῦ κυρίου, δι' οὗ ἀφαιρεῖται
» ἡ προπατορικὴ ἁμαρτία.

Καὶ μετ' ὀλίγα.

» Τὸ βάπτισμα τοῦτό ἐστι τὸ ἀληθὲς, ἡ ἀνα-
» γέννησις, ἡ ἀνάκτισις· σημεῖον γὰρ καὶ σφραγὶς τοῦ
» Χριστοῦ, ὅσοι δ' αὐτὸ οὐκ ἔχουσι τοῦτο τὸ σημεῖον,
» γνωστοί εἰσι μὴ εἶναι τοῦ κυρίου, καθ' ὧν πάνυ
» ἔχει νὰ καυχᾶται ὁ κοινὸς τῆς σωτηρίας ἐχθρὸς,
» καθὼς ἔχει καυχᾶσθαι καὶ δι' ἡμᾶς αὐτοὺς, ὅταν
» οὐχ ὁρᾷ ἡμᾶς ἔχοντας τὰ σημεῖα, ἃ ἐπακολου-
» θεῖ τῷ βαπτίσματι.

Καὶ μετ' ὀλίγα.

» Καὶ ἡμεῖς ὅπου γινόμεσθεν ἁμαρτωλοὶ ἐκ κοι-
» λίας μητρός μας, καὶ πρὸ τοῦ γνῶναι ἁμαρτίαν,
» ἐσμὲν καταδεδικασμένοι διὰ τῆς προπατορικῆς
» ἁμαρτίας, ἀπὸ τῆς ὁποίαν τὸ βάπτισμά μας ἐλευ-
θερώνει.

Κατὰ

Actorum 19. jussit baptizari. & Petrus cap. 1.* *Agite pœnitentiam, & baptizetur vnusquisque vestrûm in nomine Domini* JESU. Quid ita? vtique quia Joannis Baptismus erat tantummodo præparatorius; Domini verò, Evangelicus, quo peccatum originale deletur.

** Hæc in vulgata habentur. Act. 2. v. 38.*

Et post pauca.

VERUS autem Baptismus iste est, & regeneratio, & instauratio: quippe signum & character Domini est. Domini ergo non esse manifestè deprehenduntur, qui hoc signo carent: & adversus eos habet vnde glorietur humanæ salutis adversarius, quemadmodum & adversum nos habet, quoties ea in nobis signa non videt quæ sunt Baptismi consectaria.

Et paullo infrà.

ET nos quidem, peccatores matris ex vtero nascimur, & antequam noverimus peccatũ, originalis merito peccati in sententiam condemnationis incurrimus; sed ab ea per Baptismum absolvimur.

CONTRA

CONTRA CAPUT XVII.

Ex Homilia in illud: Navis jactabatur in medio fluctuum.

» QUID vides, quando communi-
» cas? panem & vinum? Numquid
» non discernis? hoc tantùm si respicis,
» phantasma vides: sin verò mentis ocu-
» los aperis, vides & Dominum. Ibi car-
» nem Domini deprehendis. Vide vt Dis-
» cipuli hodie, & vt phantasma vident,
» & in veritate. Quando vt phantasma
» viderunt, conturbati sunt; ast quando
» in veritate, tunc recreati sunt, quia
» à tempestate soluti, quoniam salva na-
» vis facta est, & ipsi cum navi.

Ex sermone in Evangelium de quinque panibus.

» TER panem fregit Dominus. 1. in Cœ-
» na mystica, Luc. 22. vbi infinitam di-
» vinitatis virtutem jussit nos in trans-
» substantiatione panis accipere.

Κατὰ τῦ δεκάτου ἑβδόμου κεφαλαίου.

Ἐκ τῦ εἰς τὸ· πλοῖον τὸν βασανιζόμενον ἐν μέσῳ τῶν κυμάτων.

ΟΤΑΝ μεταλαμβάνῃς, τί ὁρᾷς; ἄρτον καὶ οἶνον; οὐ διακρίνῃς; φάντασμα ὁρᾷς, μὴ θεωρῇς ὡς τόσον, ἂν * ἀνίξῃς τοὺς ἐσωτερικοὺς ὀφθαλμοὺς, καὶ ἴδῃς τὸν κύριον, ἐκ τὴν σάρκα τῦ κυρίου ἐγνώρισας. ἴδοις ὡς οἱ μαθηταὶ σήμερον, καὶ ὡς φάντασμα ὥρασι, καὶ κατὰ ἀλήθειαν. ὅταν ὡς φάντασμα, ἐταράχθησαν. ὅταν κατὰ ἀλήθειαν ἐγνώρισαν, ἐπαρηγορήθησαν, ὅτι ἀπηλάχθησαν ἀπὸ τῦ κλύδωνος, ὅτι ἐσώθη ἡ ναῦς, καὶ αὐτοὶ σὺν τῇ νηΐ.

* f. ἀνοίξῃς

Ἐκ τῦ εἰς τὸ περὶ τῶν ε΄ ἄρτων ῥητοῦ.

Τρεῖς ἔκλασε τὸν ἄρτον ὁ κύριος· πρῶτον, ἐν τῷ μυστικῷ δείπνῳ, Λουκ. κβ΄. ὅπου ἡμᾶς ἔπεισε καταλαβεῖν τὴν ἄπειρον δύναμιν τῆς θεότητος ἐν τῇ μετουσιώσει τῦ ἄρτου.

G Κατὰ

Κατὰ τὴν δευτέραν τῶν ἐρωτήσεων.

Ἐκ τῆς εἰς τὴν πρώτην τῶν νηστειῶν κυριακὴν ὁμιλίας.

» ΤΡΙΧΩΣ λέγεται ἡ εἰκὼν, πρῶτον. . . δεύ-
» τερον. . . τρίτον δὲ, εἰκὼν ἐν πράγματι
» ἑτέρας φύσεως, ἄψυχος, ἥτις ἐστὶν ἡ τιμωμένη
» εἰκὼν παρ' ἡμῶν τοῦ κυρίου καὶ τῶν ἁγίων, ἃς σεβό-
» μεθα καὶ προσκυνοῦμεν διὰ τὴν πρὸς τὰ πρω-
» τότυπα εὐλάβειαν, καὶ διὰ τὴν σχέσιν, ὅλη ἡ
» τιμὴ ἀναφέρεται πρὸς τὸ πρωτότυπον. εἰπέ
» μοι· φιλεῖς τὸν Χριστόν; ναί. τὴν Παναγίαν καὶ
» τοὺς ἁγίους; ναί. τίμησον αὐτούς. λέξεις· οὐχ
» ὁρῶ, οὐ γινώσκω αὐτούς, πῶς τιμήσω; διὸ ἡ ἐκ-
» κλησία σοι ἀποκρίνεται· τίμησον τὰς εἰκόνας-
» τους, ὅτι ἡ τιμὴ ἅπασα ἀναφέρεται πρὸς ἐκεί-
» νους, τοιαύτην χάριν σοι ἔχουσιν ὡς ἂν τοὺς ἰδίους
» αὐτοὺς ἐτίμησας. οἱ ἄθλιοι καὶ ταλαίπωροι εἰ-
» κονομάχοι καταφρονοῦντες τὸν Θεὸν, καὶ τοὺς
» ἁγίους καταφρονοῦσι καὶ τῶν εἰκόνων τούτους, καὶ
» καταφρονοῦντες τὰς εἰκόνας, καὶ τοῦ Θεοῦ.

CONTRA II. QUÆSTIONEM.

Ex Homilia in Dominicam II. jejunii.

TRIPLICITER imago dicitur. Primò. ſecundò. tertiò, imago inanima, quæ in materia diverſæ naturæ formatur, qualis eſt imago, quam honore proſequimur, Domini & Sanctorum, quas veneramur & adoramus propter debitam prototypis reverentiam, & eam, quam habent ad illa, relationem: totus honor refertur ad prototypum. Dic mihi: Chriſtum diligis? Reſpondes: Etiam. Sanctiſſimam Deiparam & ſanctos diligis? Etiam. hos venerare. Sed dices: Quî venerer quos nec novi, nec video? Propterea tibi reſpondet Eccleſia: Imagines eorum honora, & totus honor refertur ad illos: & perinde tibi gratiam habebunt, ac ſi ipſiſmet deferres. Miſeri ac ſceleſti Iconomachi Deum contemnentes, Sanctos etiam & eorũ imagines deſpiciunt: imagines verò cùm deſpiciunt, & Deum aſpernantur.

» tur. Propterea anathematizat eos Ec-
» clesia. Dicebat quidam sapiens, tria
» hominum genera honorem dede-
» cere. Quos? barbarum & honoris
» ignarum; quia quantumcumque ho-
» norem ei impenderis, ad illum ne-
» quaquam attendit, sed totum quasi
» in vanum projeceris. Ingratum ne
» honora: quia nec solùm, vnde si-
» bi exhibeatur honor, attendit: sed
» si eum honoras, dicit: Ideo me
» honorat, quia dignus sum: propter-
» ea hinc nihil illi debeo. Hominem
» ne honora, qui honore abutitur,
» sive ob vanam gloriam; sive ob a-
» lium finem malum. Porrò si post-
» ponens tu optimum hocce sapien-
» tis documentum, hunc barbarum,
» ingratum, & honore abutentem
» honoras; Christi & sanctissimæ
» Virginis Deiparæ, & Sanctorum
» imagines colere recusas? Væ vobis,
» Iconomachi,

Et post multa.

» Vinum fidei, quod producit Chri
» stus, qui vera vitis est, in vtrem
veterem

διὸ ἀναθεματίζει αὐτοὺς ἡ ἐκκλησία. ἕνας σο- «
φὸς ἔλεγεν, ὅτι τρεῖς ἀνθρώπους δὲν πρέπει νὰ «
τιμήσῃ. τίνας; τὸν βάρβαρον καὶ μὴ εἰδότα τι- «
μήν, ὅτι ὅσην τιμὴν τοῦ κάμνης, σὰν δὲν τὴν ἐ- «
ξεύρῃ, σὰν νὰ τὴν ἔρριψες. νὰ μὴ τιμήσῃς τὸν ἀ- «
χάριστον, ὅτι δὲν ἐξεύρει ἀπὸ ποῦ τοῦ ἦλθε μόνον, «
σὰν τὸν τιμήσῃς, λέγει· πρέπει μὲ διατεκεῖνο μὲ «
τιμᾷ, καὶ δὲν τοῦ ἔχω χάριν. νὰ μὴ τιμήσῃς τὸν «
ἄνθρωπον ὁποῦ καταχρᾶται τὴν τιμήν, ἢ μὲ κε- «
νοδοξίαν, ἢ μὲ ἄλλον κακὸν σκοπόν. ὅμως ἂν «
καλὰ καὶ οὕτω σὲ διδάσκει ὁ σοφὸς, πλὴν ἐσὺ, «
ἐκεῖνον τὸν βάρβαρον, ἐκεῖνον τὸν ἀχάρι- «
στον, ἐκεῖνον τὸν καταχρεώμενον τὴν τιμὴν, «
σὰν εἶσαι, πεπαιδευμένος τὰς τιμάς, καὶ τὴν «
εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ, καὶ τῆς παναγίας, καὶ τῶν «
ἁγίων θέλεις καταφρονεῖν; οὐαὶ ὑμῖν εἰκονο- «
μάχοι.

Καὶ μετὰ πολλά.

Τὸν οἶνον τῆς πίστεως τὸν κάμνει ὁ Χριστὸς, «
ὅστις ἐστὶν ἄμπελος ἀληθινή, μὴ τὸν βάλῃς εἰς τὸ «

» παλαιὸν ἀσκὶ, τουτέστιν ἂν δὲν ἔχῃς τὸ κορμίσου
» καινουργώμενον, καὶ καθαρισμένον δὲν μπορεῖ,
» νὰ κρατήσῃ. καθαρισμένον καὶ καινουργώμενον
» καὶ ἀπὸ ταῖς αἱρέσαις, καὶ ἀπὸ ταῖς ἁμαρτίαις. πα-
» λαιὸν καὶ διαβολικὸν ἀσκὶ ἦτον ὁ Ἄρειος, ὁποῦ
» ἐδογμάτιζε τὸν υἱὸν καὶ λόγον τοῦ Θεοῦ κτίσμα, καὶ
» ὁ Μακεδόνιος ὁποῦ ἐβλασφήμα εἰς τὸ πνεῦ-
» μα τὸ ἅγιον, Παῦλος ὁ Σαμοσατεὺς, καὶ Εὐ-
» τυχὴς, οἱ Μονοθελῖται, Σέργιος καὶ Διόσκορος
» οἱ μονοφυσῖται. ἀλλ' ἔσκασαν δὲν ἐκράτησαν τὸ
» κρασὶ τὸ καλὸν μέσατους, καὶ ἵνα ἐάσω τοὺς λοι-
» ποὺς αἱρετικοὺς, παλαιὰ καὶ σαπία ἀσκία ἦτονε
» οἱ εἰκονομάχοι, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνοι κακὸν θάνα-
» τον ἐδῶσαν.

Ἐκ τῆς εἰς τὴν δευτέραν κυριακὴν τῶν νηστειῶν ὁμιλίας, ἔνθα δέχεται τὸ βιβλίον τοῦ Τωβίου καὶ ἀδιορίστως γραφὴν ὀνομάζει, κατὰ τὴν τρίτης ἐρωτήσεως.

» ΤΕΤΡΑΧΙΣ ἐν τῇ γραφῇ φαίνεται, ὅτι
» ἐπολέμησαν οἱ δαίμονες μετὰ τῶν ἀγγέλων,
» ἅπαξ ἐν τῷ οὐρανῷ, Ἀποκαλ. ιβ'. Δανιὴλ. ι'.

β'ον

veterem ne mitte : id est, incassum « illud recipis, nisi in sinum cùm ab hæ- « resibus, tum & à peccatis renovatum « & purgatum excipis. Veteres & dia- « bolici vtres fuere, Arius, qui Verbum « & Filium Dei docuit esse creaturam: « & Macedonius, qui in Spiritum san- « ctum blasphemias evomuit : item Pau- « lus Samozates & Eutyches, Mono- « thelitæ ; Sergius & Dioscorus, vnius « tantùm in Christo naturæ assertores: « sed disrupti sunt, bonum vinum in se « ipsis continere non valentes. Deni- « que, vt ceteros taceam hæreticos, « veteres quoque & putridi vtres fue- « re Iconomachi : sed & ipsi mala mor- « te periere. «

CONTRA III. QUÆSTIONEM.

Ex Homilia pro Dominica IV. Jejunii, in qua librum Tobiæ admittit, & inter sacras Scripturas absolutè recenset.

LEGIMUS in Scriptura, quater cum « angelis dæmones dimicasse. Primò « quidem in cælo; vti scribitur tum Apoc. « c. 12. tum Daniel. 10. Secundò, quando «

„ contra Principem Persarum Michael
„ pugnavit: tametsi fieri potest, vt angeli
„ essent, qui pugnabant. Tertiò, quan-
„ do altercatus est cum Michaële diabo-
„ lus de Moysi corpore. Quartò, in do-
„ mo Raguelis, vbi ab Raphaele victus
„ est Asmodæus.

Ex Commentariis Theologicis ejusdem Cyrilli, fol. 387. *vbi librùm Sapientiæ recipit.*

„ Etenim mortem vnam sibi diabo-
„ lus ipse conscivit, vt duplicis nobis
„ auctor extaret. Quippe propter impie-
„ tatem mortuus est ille spiritualiter, ad
„ quam & nos ab eo delusi, eique obtem-
„ perantes, condemnati sumus. Unde &
„ Sap. I. v. 13. rectè scriptum est: *Deus*
„ *mortem non fecit.* nec enim esse pote-
„ rat causa mortis; nam punitionis causa
„ non est justitia judicis, sed culpa de-
„ linquentis.

Ex

β'ον. ὅτε κατὰ τοῦ ἄρχοντος τῶν Περσῶν ἐπολέ- «
μησεν ὁ Μιχαήλ, εἰ καὶ τοῦτο δύναται ὅτι ἄγ- «
γελοι ἦσαν οἱ πολεμήσαντες. γ'ον. διὰ τὸ σῶμα «
τοῦ Μωϋσέως, ὅτε ἐπολέμησε * μετὸν Μιχαήλ. « *f. μετὰ
δ'ον. ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Ραγουήλ, ὅτε ὁ Ασμο- «
δαῖος ἐνικήθη ὑπὸ Ραφαήλ. «

Ex τῶν θεολογικῶν αὐτοῦ σημειώσεων, φύλλῳ τ'πζ'.
ἐν ᾧ δέχεται τὸ βιβλίον τῆς Σοφίας.

Καὶ γὰρ ὁ διάβολος εἰς τὸ ἐργάσασθαι τὸν δι- «
πλοῦν θάνατον τὸν ἡμέτερον, ἕνα θάνατον ἑαυ- «
τοῦ ἁπλοῦν ἐκομίσατο. τέθνηκε γὰρ πνευματι- «
κῶς διὰ τὴν ἀσέβειαν, εἰς τὴν παίσας ἡμᾶς, «
ὑπακούσαντες γὰρ ἡμεῖς κατεκρίθημεν. ὅθεν δι- «
καίως γέγραπται Σοφ. α'. ιγ'. ὁ Θεὸς τὸν θά- «
νατον οὐκ ἐποίησεν. οὐ γὰρ ἦν αἴτιος θανάτου. «
οὐ γὰρ ἡ τοῦ κριτοῦ δικαιοσύνη αἰτία τῆς τιμω- «
ρίας, ἀλλ' ἡ κακοῦργος αὐτοῦ πρᾶξις. «

Ex

Ἐκ τοῦ εἰς τὸν ἄσωτον, ἐν ᾧ δέχεται τὸ βιβλίον τῆς Σωσάννης.

» Καὶ δὲν λέγω διὰ τοῦτο, ὅτι δὲν σφάλλει ὁ
» γέρων ἄνθρωπος, ὄχι μόνον ὅτι ἀκωλύτως ὁ
» νέος. καλὰ καὶ νὰ εὑρίσκονται καὶ νέοι τινὲς, ὁποῦ
» ἔχουσι χάριν ἐκ Θεοῦ, ὡς ὁ Ἰωσὴφ, ὃν ἠγάπα
» ὑπὲρ τοὺς λοιποὺς υἱοὺς ὁ Ἰακώβ· ὁποῦ διὰ νὰ
» ἔχῃ πολλὴν γνῶσιν, ἐβασίλευσεν ἐν Αἰγύπτῳ.
» Καὶ ὁ νέος Δανιὴλ ὁ προφήτης τόσον ἦτον γνωστι-
» κὸς ὁποῦ μέσα εἰς τὴν Βαβυλῶνα, ἦτον ἀκουστὸς,
» καὶ γέροντας κριτὰς ἤλεγξεν, οὕτως ὡς ἦν νέος.
» πλὴν οὗτοι ἔχουσι χάριν ἐκ Θεοῦ, καὶ καλοὶ ἐξ
» ἑαυτῶν.

Ταῦτα ἐκ τῶν πολλῶν ὧν ἔχομεν Κυρίλλου ὁμιλιῶν, ἅτινα κατὰ διάμετρον ἀντίκειται τοῖς κεφαλαίοις ἐκείνοις, καὶ ἐρωτήσεσιν, ὅπερ φανερόν ἐστιν, ἑκάστῳ κεφαλαίῳ, καὶ ἑκάστῃ ἐρωτήσει ἑκάστην ἐκλογὴν παραβάλλουσι. καὶ αὖθις ἑκάστην πᾶσι κεφαλαίοις, καὶ ἐρωτήσεσι, καὶ πάσας ἐκλογὰς πρὸς ἕκαστον τῶν τε κεφαλαίων,

Ex Homilia in Prodigum, vbi historiam Susannæ recipit.

Non propterea tamen senes nunquam delinquere, juvenes verò licentiori semper indulgere vitæ assero. Verumenimverò inveniuntur & adolescentes optimi, divinaque gratia repleti, quemadmodum Joseph, (quem præ filiis ceteris Jacob adamavit) qui ob multam, qua præditus erat, scientiam, regnavit in Ægypto. Juvenis quoque Daniel Propheta tantæ intelligentiæ & auctoritatis apud Babylonem fuit, vt seniores judices ipse quidem adolescens corripuerit. Itaque à Deo habent isti gratiam, & à seipsis bonam indolem.

Atque hæc è plurimis, quas habemus, Cyrilli Homiliis excerpta sufficiant, quæ cum prædictis Capitibus & Quæstionibus è diametro pugnant, vti deprehendere cuilibet facillimum, vel singula excerpta cum singulis Capitibus ac Quæstionibus, aut cum iisdem etiam simul sumptis, vel

Caput

Caput quodlibet, Quæstionesque singulas cum excerptis omnibus, conferenti. Itaque Chalane turris vafro extructa consilio corruet, & omnia prorsus evanescent, eorum contra Orientalem Ecclesiam vaniloquia. Atque Catholicorum non modò, sed & eorum qui vel Christiano censeantur nomine, qui malignas hæreticorum machinationes noverit, æterna mendacii & injustitiæ censura nemo non damnabit.

Chalane turris in campo Sennaar, de qua Genes. 10.

CAPUT II.

CYRILLUM porrò prædictorum Capitum vt fortè auctor extiterit, ea tamen Orientalium conscio nemine evulgasse, ex his quæ primo jam capite dicta sunt, clarum est & indubitatum. Quamquam & hoc ipsum ex aliis extra omnem controversiam argumentis colligitur; si enim (dicere liceat) ea in publicum edidisset, tria potissimùm consequi necessarium erat.

Primò, vt subscriberent, qui id temporis illi aderant sancti Episcopi, necnon & Clerici sapientissimi, qui Patriarchæ

perpetuò

λαίων, καὶ ἐρωτήσεων. καὶ οὕτως ὁ τῆς Χαλβίνης τῶν ἀνόμων σεσοφισμένος πύργος καταπεσὼν, φροῦδα πάντα τὰ κατὰ τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας αὐτῶν ματαιολογήματα ἔσονται· καὶ πᾶς τις οὐ μόνον τῶν ὀρθοδόξων, ἀλλὰ καὶ τῶν ὁπωσδήποτε τῇ χριστιανοῦ προσηγορείᾳ καλλωπιζομένων γνοὺς τῶν πονηρευομένων αἱρετικῶν τὰς σκευωρίας, αἰώνιον κατ' αὐτῶν ψῆφον ψεύδους καὶ ἀδικίας ἐξενέγκοι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β.

ΟΤΙ δὲ εἰ καὶ καθ' ὑπόθεσιν Κύριλλος ἦν ὁ τῶν κεφαλαίων ἐκείνων πατὴρ, λαθραίως ταῦτα ἐξέδωκε, μηδενὸς * εἰδότων τῶν ἀνατολικῶν, φανερὸν ἐκ τῶν ἤδη εἰρημένων ἐν τῷ πρώτῳ κεφαλαίῳ, καὶ ἀναμφίβολον. ἔστι δὲ καὶ τοῦτο καὶ ἐξ ἄλλων τινῶν ἀναντιρρήτων μαθεῖν. εἰ γὰρ, φέρε εἰπεῖν, δημοσίως ἐξέδωκε, τρία τινὰ μάλιστα ἀναγκαίως ἠκολούθησαν ἄν.

*l. εἰδότος

Πρῶτον, ἵνα ὑπογράψωσιν ἐκεῖνα οἱ παρευρεθέντες ἐκεῖνα τότε θεοφιλέστατοι ἀρχιερεῖς, καὶ οἱ ἀδιαλείπτως περὶ τὸν πατριάρχην προσκαρ-

τεροῦντες

νοδικὰς δηλαδὴ, ἀλλὰ μονώτατος, ἵν' ὦσιν ἀξιόπιστα, καὶ μέμψεως χωρὶς τὰ γεγραμμένα, ἠξίωσεν ἐκεῖνα τῆς ἐν τῷ κώδικι μεταγραφῆς, καὶ * τοῦ λάχιστον τῆς ὑπογραφῆς τοῦ μεγάλου ῥήτορος, πῶς ὁ Κύριλλος ὁμολογῶν, καὶ διερειζόμενος, ὡς ἐκ προσώπου τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας, οὔτε τῆς ἐν τῷ κώδικι, οὔτε τῆς ὑπὸ τῶν ἀρχιερέων, ἢ κληρικῶν ἠξίωσεν ὑπογραφῆς; ὥστε τὰ εἰρημένα κεφάλαια, ὅπερ οὐ μόνον τῶν εἰρημένων τελῶν ὑστέρηται, ἀλλὰ μήτε ἑνὸς ἠξιώθη τῶν τελῶν, εἴπερ ὑπὸ Κυρίλλου ἐξεδόθη, λαθραίως καὶ δολίως ἐξεδόθη.

*f. τ' ὑ- λάχιστον

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ.

ΟΤΙ δὲ καὶ τοῦτο ἀδύνατον, τὴν Κυρίλλου δηλαδὴ ὁμολογίαν τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας τὴν εἶναι ἢ ὅλως λέγεσθαι ὁμολογίαν, δῆλον, εἰ μήπου τις μαίνοιτο, ἐν τοῖς φανερωτάτοις ἐναντιοῦσθαι πειρῷτο. εἰ γὰρ, ὡς εἴρηται, Κύριλλος οὗτος ὁπότε οἰκουμενικὸς πατριάρχης, βεβαίως καὶ

ἀληθῶς

synodaliter, sed solùm vt privatus cùm scripsisset, ea voluit in Codice transscribi, & saltem à magno Rhetore subsignari, quò fide digna & extra inquisitionem omnem forent, quæ scripserat, admittenda: cur Cyrillus definitiones ac Confessionem fidei ceu nomine Orientalis Ecclesiæ cùm edidisset, ea neque in codice exscribi, neque ab Episcopis aut Clericis curavit subsignari? Itaque prædicta Capita, cùm non modò tria illa in ipsis desiderentur quæ diximus, sed nec illorum vel vnum adsit; constat, aut nunquam, aut clanculùm ac dolosè ab Cyrillo fuisse divulgata.

CAPUT III.

Cyrilli etiam Confessionem nullatenus esse, nec dici posse Orientalis Ecclesiæ Confessionem, nemini non compertum, nisi insanienti, & apertæ veritati contradicere studenti. Si enim, vti dictum est, Cyrillus iste Patriarcha œcumenicus cùm esset, certò ac verè hæreticus fuerit, ipseque

decantata Capita composuerit, & alia quidem palam docuerit, alia autem corde crediderit; contra Orientalem Ecclesiam Spiritus sancti præsidio circumvallatam nequaquam ille scripsit & credidit, sed contra propriam conscientiam. Ne igitur in vafro ac prorsus atheo homine glorientur adversarii nostri: (atheus quippe ille est, qui Deo illudit, atque in rebus ab ludo remotissimis ludit, aliud in mente habens, aliud ore promens) si verò nomine Orientalis Ecclesiæ scriptum edidit, quid ad nos? Pudore mendax suffundatur, & quisquis comperto ejus mendacio, non secus ac veritati, adhærere non erubescit.

Præterea si citra controversiam constat, Cyrilli Confessionem nequaquam esse posse Patriarchæ Constantinopolitani Confessionem, (vtpote quæ careat iis quæ Patriarchalibus propria sunt litteris) sed fortè cujusdam Cyrilli occultè nugantis: longè minùs possibile est, immo prorsus impossibile eam esse, aut dici posse Orientalis Ecclesiæ Cõfessionem: idque eò maximè, quòd præter

tria

ἀληθῶς αἱρετικὸς ἦν, κἀκεῖνος συνέγραψε τὰ θρυλλούμενα κεφάλαια, καὶ ἄλλα μὲν ἐδίδασκε δημοσίως, ἄλλα δὲ ἐπίστευε τῇ καρδίᾳ; κατὰ τῆς ἰδίας συνειδήσεως ἔγραψε, καὶ ἐπίστευσεν, οὐ κατὰ τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας, ἣν περιέποι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. καὶ μὴ τυφούσθωσαν οἱ ἀντίδικοι, δολίῳ τε ὅλως ἀθέῳ (εἴπερ ἄθεος ὡς θεοπαίκτης, ὁ ἄλλα μὲν ἔχων ἐν τῇ καρδίᾳ, ἄλλα δὲ ὁμολογῶν διὰ στόματος, παίζων ἐν ὑπαικτοῖς) ἀνδρὶ ἐγκαυχώμενοι· εἰ δὲ τε ὡς ἀπὸ μέρους τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας ἔγραψε, τί πρὸς ἡμᾶς; αἰσχυνέσθω ὁ καταψευδόμενος, καὶ οἱ τῷ ψευδομένῳ προφανῶς ὡς ἀληθεῖ προσέχοντες.

Ἔτι εἰ ἀναντιρρήτως ἔγνωσται, τὴν ὁμολογίαν Κυρίλλου ἀδύνατον εἶναι Κωνσταντινουπόλεως πατριάρχου ὁμολογίαν, (ὡς ὑστερημένην τῶν προσηκόντων ἰδιωμάτων τοῖς πατριαρχικοῖς γράμμασιν) ἀλλὰ τυχὸν Κυρίλλου τινὸς δολίου ἐν παραβύστῳ φλυαρήσαντος. ἀδυνατώτερον, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν πάντῃ ἀδύνατον ὁμολογίαν εἶναι, ἢ λέγεσθαι τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας, ἐν ᾗ μάλιστα πρὸς

 τοῖς

τοῖς εἰρημένοις τρισὶν ἰδιώμασιν τῶν συνοδικῶν ἑνὸς ὁποιουοῦν πατριάρχου γραμμάτων, δεῖται ἀναγκαίως, ἥτε γνώμη, καὶ αἱ ὑπογραφαὶ τῶν λοιπῶν ἁγιωτάτων πατριαρχῶν, καὶ ἡ κοινοτάτη πάντων τῶν ἐκκλησιαστικῶν, καὶ λοιπῶν ἁγιότητι καὶ σοφίᾳ διαφερόντων; ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ σύμπνοια, ὥστε σχεδὸν μηδένα τῶν τοιούτων εἶναι τὸν ἀντιλέγοντα.

Ἐπειδὴ ἡ ἀνατολικὴ ἐκκλησία οὐ προσδέχεται, οὔτε θαῤῥεῖ εἴ τινι ἢ δυσὶν ἢ καὶ πλείοσι λόγον μέρεσιν ἔχουσι, τὸ μὴ καθόλου, ἵν' οὕτω διεξάγηται ὡς ἐκεῖνοι ἐθέλουσιν ὁποῖοι ποτ' ἂν ὦσι, κἂν θεολογικώτατοι δηλαδὴ τυγχάνωσιν ὄντες, κἂν ἁγιότητι διαφέρωσιν, ὥστε τὸ νεκροὺς ἀνιστᾷν, μὴ ὅτι γε φιλάρχοις, καὶ δολίοις, τὸ λαθραίαν μορμολύκειά τινα ὡς ἱστὸν ἀράχνης εὐχείρωτα καταπεφλυαρηκόσιν, ἀλλ' ἐν πᾶσι τοῖς εἰρημένοις ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἄκρως συμφωνοῦσιν. οὕτω γὰρ διεξαγομένην διδάσκαλον γνωρίζει τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὸ τὴν συμφωνίαν οἶδε μηδόλως τῷ θείῳ ῥήματι, ἢ ταῖς ἀποστολικαῖς, καὶ πατριαρχι-

καῖς

tria prædicta, quæ synodalibus cujuscumque Patriarchæ litteris sunt propria, habere hæc Confessio debeat ceterorum sanctissimorum Patriarcharum & sententiam & chirographum, necnon & communem tum Clericorum omnium, tum & reliquorum sanctitate & sapientia præcellentium conspirationem, ita vt illorum vix vllus contradicat.

Ecclesia siquidem Orientalis non confidit vni, vel duobus, imò nec pluribus, partis dumtaxat, non autem totius rationem habentibus, vt eos sequatur, quò illi ducere voluerint: quicumque tandem fuerint illi, sive Theologi præstantissimi, sive etiam sanctitate præcellentes, ita vt mortuos revocent ad vitam; multò minùs si ambitiosi, si subdoli, si spectra quædam occultè ad instar telæ aranearum fragilia nugatoriè texentes, sed qui in prædicta omnia prorsus conspirent. Quippe hujusmodi ducta regimine præceptorem agnoscit Spiritum sanctum, & sensum habet verbo divino, ac Apostolicis & Patriar-

chalibus traditionibus nulla ex parte dissonum.

Ergo manifestum est Cyrilli Confessionem esse non posse Orientalis Ecclesiæ Confessionem : immo verò sicut album nigro contrarium, & lucis privatio tenebræ sunt ; ita Evangelicæ veritati divinitus revelatæ, quam Ecclesia tenet Orientalis, contraria est, & ejus privatio.

CAPUT IV.

EX omnibus quæ jam dicta sunt, constat, Orientalem Ecclesiam contra vniversa ab adversariis ipsi imposita esse superiorem ; neque vel præsumpta illa Cyrilli Capita, vel contentam in illis impietatem vnquam vidisse, aut credidisse, aut credenda tradidisse. Firmiter quippe in fide Apostolorum & Prophetarum non stare, atque immanibus, tanquam nubes sine aqua, circumferri ventis, ab ea prorsus alienum est, quæ ab Spiritu sancto regitur & docetur. Verùm quia

καῖς παραδόσεσιν ἀντιπίπτουσαν.

Δῆλον ἄρα τὴν Κυρίλλου ὁμολογίαν ἀδύνατον ἐστὶ τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας ὁμολογίαν, μάλιστα δὲ ὥσπερ τὸ μέλαν ἐναντίον τοῦ λευκοῦ, ἢ τὸ σκότος στέρησις τοῦ φωτός, οὕτως ἡ λεγομένη αὕτη Κυρίλλου ὁμολογία ἐναντία, καὶ στέρησις τῆς ἐν τῇ ἀνατολικῇ ἐκκλησίᾳ θεοπνεύστου καὶ εὐαγγελικῆς ἀληθείας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ.

ΕΚ τῶν ἤδη εἰρημένων τοῖς πᾶσιν ἐγένετο προφανές, ὅτι ἡ ἀνατολικὴ ἐκκλησία ἀνωτέρα τυγχάνει οἷα τῶν κατηγορημάτων, ἃ κατ' αὐτῆς ἐφεῦρον οἱ ἐναντίοι, καὶ ἥκιστα οἶδεν, ἢ ἐξέδωκεν, ἢ ἐπίστευσεν, ἢ τὰ διαληφθέντα Κυρίλλου κεφάλαια, ἢ τῶν ἐν ἐκείνοις περιεχομένων ἀσπάσαι. ἀνοίκειον γὰρ αὐτῇ τὸ μὴ ἵστασθαι ἑδραίως τῇ πίστει τῶν ἀποστόλων καὶ προφητῶν, καὶ τὸ περιφέρεσθαι, ὡς νεφέλαι ἄνυδροι περιφερόμεναι ὑπὸ ἀγρίων ἀνέμων, ἐπεὶ πλουτεῖ διδάσκαλον καὶ ὁδηγὸν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. ἀλλὰ

ἐπεὶ

περιῶντες λογιώτατοι κληρικοὶ, (Καρδηναλίους δὲ αὖθις ἡ παλαιὰ καλεῖ Ῥώμη) οἳ καὶ ἐν ἅπασι τῷ πατριάρχῃ συμπαρέπουσιν· ἀλλ' οὐ δύνανται πώποτε τοιοῦτόν τι δεῖξαι οἱ κατήγοροι· οὔτε γὰρ ἀρχιερεὺς, οὔτε κληρικὸς ἀπὸ τῶν πολλῶν καὶ μέχρι τοῦ ἑνὸς οἴδασιν, ἢ ὑπέγραψαν τὰ λεγόμενα κεφάλαια, οὔτε μὴν Κυρίλλου περὶ αὐτοῦ καταφάσκοντος ἤκουσαν πώποτε.

Δεύτερον, ἵνα μεταγράφωσιν ἐν τοῖς κώδιξι τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, καὶ μεταγραφέντα αὖθις ὑπὸ τῶν ὑπογραψάντων τὰ πρωτότυπα ὑπογράφωσι. πᾶν γὰρ περὶ πίστεως, ἢ ἄλλης τινὸς ἐκκλησιαστικῆς ἀναγκαίας ὑποθέσεως διδόμενον πατριαρχικὸν γράμμα, συνοδικὸν εἶναι βούλεται, ὡς συνοδικῇ σκέψει γραφόμενον, καὶ συνοδικῶς ἐξεταζόμενον, καὶ ὑπογραφόμενον. τὸ δὲ τοιοῦτον ἐν τοῖς κώδιξι μεταγράφεται· τοιοῦτον δὲ οὐκ ἦν τὰ λεγόμενα Κυρίλλου κεφάλαια, ὅπερ οὐ μόνον τῆς ἐν τῷ κώδικι μεταγραφῆς ὑστέρηται, ἀλλ' οὐδὲ ἴσασι ταῦτα ἕως τῆς σήμερον, πλὴν ὀλιγίστων, οἵτε ἀρχιερεῖς καὶ κληρικοὶ, μὴ ὅτιγε ὁ κοινὸς τῆς εὐσεβείας λαός. καὶ τοῦτο ὑπὸ τῆς πολλῆς τῶν ἐναντίων

perpetuò assistunt, (vocat eos vetus Roma Cardinales) eique cooperantur in omnibus. Sed nihil hujusmodi proferre vnquam possunt Calumniatores illi. Etenim ex plurimis hisce tum Episcopis, tum Clericis, ne vel vnus prædicta Capita novit, aut subscripsit, neque super illis differentem aliquando Cyrillum audiit.

Secundò, vt illa in Codicibus majoris Ecclesiæ transscriberentur, & transscripta subsignarentur ab iis qui originali subscripsissent. Omne enim scriptum de fide rebusque Ecclesiasticis ab Patriarcha editum, debet esse synodicum, id est, synodali cum discussione ac deliberatione editum, necnon & subsignatum; ac tum demum in Codicibus transscriptum. Porro prædicta Capita non solùm in Codice non sunt exscripta, nec Episcopis & Clericis, multominus fidelium vulgo, hactenus fuêre nota; si quos tamen illorum excipias. At nec istis fuere cognita; nisi ex multa adversariorum nostrorum

nostrorum deblateratione, quâ decantata hujusmodi Capita, ceu Orientalis Ecclesiæ professionem, vbique jactabundi moliti sunt populis intrudere: itáque hoc, quod initio dictum est, obtinere, nimirum (& hoc sæpius dicens non cessabo) simpliciores in errorē inducere.

Tertiò, vt non ab qualicumque amanuensi, sed ab Clerico dumtaxat, in Codice essent exscripta prædicta Cyrilli Capita: at eo nihil planè minus est. Etenim nemo Clericorum, imò nec hominum, in aliquo majoris Ecclesiæ Codicum ea transcripsit: quemadmodum & inscripta reperiuntur ea, quæ sive circa fidem, sive circa Ecclesiæ regimen ab Synodis fuere decreta, ac imprimis quæ contra Lutheranos Domnus Jeremias edidit, quæ in magno Codice continentur: sed & notissimus qui ea conscripsit atque subscripsit, Clericus, Theodosius Zugomalas, magnus Rhetor, Nauplio juxta Peloponesum oriundus.

Atque hinc quidem nil sole minus eorum quæ diximus veritas elucesit. Si enim Domnus Jeremias contra Lutheranos vtique solus, id est, non syno-

τίων διακωδωνήσεως, ἣν καυχώμενοι ποιοῦσι πανταχοῦ, σείοντες τοῖς πᾶσι τὰ θρυλλούμενα κεφάλαια, ὡς τυχὸν τὴν ἐκκλησίαν ἀνατολικὴν ἴσα ἐκείνοις φρονεῖν· κἀκ τούτου καρποῦσθαι ὃ ἐν ἀρχῇ εἰρημένον, (οὐ παύσομαι γὰρ τοῦτο πολλάκις λέγειν) ἵνα δηλαδὴ ἀπατῶσι τοὺς ἁπλουστέρους.

Τρίτον, ἵνα ἐν τῷ κώδικι γράφωσιν ὑπό τινος τῶν κληρικῶν, ἢ μὴ ὑπ' ἄλλου τινός. ἀλλὰ τὰ λεγόμενα Κυρίλλου κεφάλαια, οὐχ ὅτι μηδεὶς τῶν κληρικῶν μετέγραψεν ἔν τινι τῶν κωδίκων τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, ἀλλ' οὔτε ἄλλος τις, ὡς φαίνεται σεσημειωμένα τὰ περὶ πίστεως, καὶ διαταγῶν συνοδικά, καὶ μάλιστα τὰ τοῦ κὺρ Ἱερεμίου πρὸς τοὺς ἀπὸ Λουθήρου. ἃ κεῖνται ἐν τῷ μεγάλῳ κώδικι, καὶ ὁ ἐκεῖνα συγγράψας, καὶ μεταγράψας κληρικός, γνώριμος, Θεοδόσιος μέγας ῥήτωρ ὁ Ζυγομαλᾶς, ὁ ἀπὸ Ναυπλείου τοῦ κατὰ Πελοπόννησον ὁρμώμενος.

Καὶ * ἐντεῦθεν δὲ δίκην ἡλίου δῆλον λάμπειν τὴν ἡμετέραν ἀλήθειαν. Εἰ γὰρ ὁ κὺρ Ἱερεμίας τί ἐστιν μόνος γράφων πρὸς τοὺς ἀπὸ Λουθήρου, οὐ συ- f. ἐν-

H νοδικῶς

νοδικῶς δηλαδὴ, ἀλλὰ μονώτατος, ἵν' ὦσιν ἀ-
ξιόπιστα, καὶ μέμψεως χωρὶς τὰ γραφόμενα,
ἠξίωσεν ἐκεῖνα τῆς ἐν τῷ κώδικι μεταγρα-
*f. τ' ἐ- φῆς, καὶ * τοῦ λάχιστον τῆς ὑπογραφῆς τοῦ
λάχιστον μεγάλου ῥήτορος, πῶς ὁ Κύριλλος ὁμολογῶν,
καὶ διορίζόμενος, ὡς ἐκ προσώπου τῆς ἀνατο-
λικῆς ἐκκλησίας, οὔτε τῆς ἐν τῷ κώδικι, οὔτε
τῆς ὑπὸ τῶν ἀρχιερέων, ἢ κληρικῶν ἠξίωσεν
ὑπογραφῆς; ὥστε τὰ εἰρημένα κεφάλαια,
ἐπεὶ οὐ μόνον τῶν εἰρημένων τριῶν ὑστέρηται,
ἀλλὰ μήτε ἑνὸς ἠξιώθη τῶν τριῶν, εἴπερ
ὑπὸ Κυρίλλου ἐξεδόθη, λαθραίως καὶ δολίως
ἐξεδόθη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ.

ΟΤΙ δὲ καὶ τοῦτο ἀδύνατον, τὴν Κυρίλλου δη-
λαδὴ ὁμολογίαν τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλη-
σίας εἶναι ἢ ὅλως λέγεσθαι ὁμολογίαν, δῆλον, εἰ
μήπου τις μαίνοιτο, τοῖς φανερωτάτοις ἐναντιοῦ-
σθαι πειρῶντα. Ἐπεὶ γὰρ, ὡς εἴρηται, Κύριλλος οὔτε
ὁπότε οἰκουμενικὸς πατριάρχης, βεβαίως καὶ
ἀληθῶς

synodaliter, sed solùm vt privatus cùm scripsisset, ea voluit in Codice transscribi, & saltem à magno Rhetore subsignari, quò fide digna & extra inquisitionem omnem forent, quæ scripserat, admittenda: cur Cyrillus definitiones ac Confessionem fidei ceu nomine Orientalis Ecclesiæ cùm edidisset, ea neque in codice exscribi, neque ab Episcopis aut Clericis curavit subsignari? Itaque prædicta Capita, cùm non modò tria illa in ipsis desiderentur quæ diximus, sed nec illorum vel vnum adsit; constat, aut nunquam, aut clanculùm ac dolosè ab Cyrillo fuisse divulgata.

CAPUT III.

CYRILLI etiam Confessionem nullatenus esse, nec dici posse Orientalis Ecclesiæ Confessionem, nemini non compertum, nisi insanienti, & apertæ veritati contradicere studenti. Si enim, vti dictum est, Cyrillus iste Patriarcha œcumenicus cùm esset, certò ac verè hæreticus fuerit, ipseque

decantata Capita composuerit, & alia quidem palam docuerit, alia autem corde crediderit; contra Orientalem Ecclesiam Spiritus sancti præsidio circumvallatam nequaquam ille scripsit & credidit, sed contra propriam conscientiam. Ne igitur in vafro ac prorsus atheo homine glorientur adversarii nostri: (atheus quippe ille est, qui Deo illudit, atque in rebus ab ludo remotissimis ludit, aliud in mente habens, aliud ore promens) si verò nomine Orientalis Ecclesiæ scriptum edidit, quid ad nos? Pudore mendax suffundatur, & quisquis comperto ejus mendacio, non secus ac veritati, adhærere non erubescit.

Præterea si citra controversiam constat, Cyrilli Confessionem nequaquam esse posse Patriarchæ Constantinopolitani Confessionem, (vtpote quæ careat iis quæ Patriarchalibus propria sunt litteris) sed fortè cujusdam Cyrilli occultè nugantis: longè minùs possibile est, immo prorsus impossibile eam esse, aut dici posse Orientalis Ecclesiæ Cōfessionem: idque eò maximè, quòd præter

tria

ἀληθῶς αἱρετικὸς ἦν, κἀκεῖνος συνέγραψε τὰ θρυλλούμενα κεφάλαια, καὶ ἄλλα μὲν ἐδίδασκε δημοσίως, ἄλλα δὲ ἐπίστευε τῇ καρδίᾳ, κατὰ τῆς ἰδίας συνειδήσεως ἔγραψε, καὶ ἐπίστευσεν, οὐ κατὰ τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας, ἣν περιέποι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. καὶ μὴ τυφούσθωσαν οἱ ἀντίδικοι, δολίῳ καὶ ὅλως ἀθέῳ (εἰ γὰρ ἄθεος ὡς θεοπαίκτης, ὁ ἄλλα μὲν ἔχων ἐν τῇ καρδίᾳ, ἄλλα δὲ ὁμολογῶν διὰ στόματος, παίζων ἐν ὑπαικτοῖς) ἀνδρὶ ἐγκαυχώμενοι· εἰ δὲ καὶ ὡς ἀπὸ μέρους τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας ἔγραψε, τί πρὸς ἡμᾶς; αἰσχυνάσθω ὁ καταψευδόμενος, καὶ οἱ τῷ ψευδομένῳ προφανῶς ὡς ἀληθεῖ προσέχοντες.

Ἔτι εἰ ἀναντιῤῥήτως ἔγνωσται, τὴν ὁμολογίαν Κυρίλλου ἀδύνατον εἶναι Κωνσταντινουπόλεως πατριάρχου ὁμολογίαν, (ὡς ὑστερημένην τῶν προσηκόντων ἰδιωμάτων τοῖς πατριαρχικοῖς γράμμασιν) ἀλλὰ τυχὸν Κυρίλλου τινὸς δολίου ἐν παραβύστῳ φλυαρήσαντος. ἀδυνατώτερον, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν πάντη ἀδύνατον ὁμολογίαν εἶναι, ἢ λέγεσθαι τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας, ἐν ᾗ μάλιστα πρὸς

τοῖς εἰρημένοις τεσσὶν ἰδιώμασιν τῶν συνοδικῶν ἑνὸς ὁποιοῦ πατριάρχου γραμμάτων, δεῖται ἀναγκαίως, ἥτε γνώμη, καὶ αἱ ὑπογραφαὶ τῶν λοιπῶν ἁγιωτάτων πατριαρχῶν, καὶ ἡ κοινοτάτη πάντων τῶν ἐκκλησιαστικῶν, καὶ λοιπῶν ἁγιότητι καὶ σοφίᾳ διαφερόντων; ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ σύμπνοια, ὥστε σχεδὸν μηδένα τῶν τοιούτων εἶναι τὸν ἀντιλέγοντα.

Ἐπειδὴ ἡ ἀνατολικὴ ἐκκλησία οὐ προσέχει, οὔτε θαῤῥεῖ ἑνί τινι ἢ δυσὶν ἢ καὶ πλείοσι λόγου μέρεις ἔχουσι, καὶ μὴ καθόλου, ἵν' οὕτω διεξάγηται ὡς ἐκεῖνοι ἐθέλουσιν ὁποῖοι ποτ' ἂν ὦσι, κἂν θεολογικώτατοι δηλαδὴ τυγχάνωσιν ὄντες, κἂν ἁγιότητι διαφέρωσιν, ὥστε καὶ νεκροὺς ἀνιστᾷν, μὴ ὅτιγε φιλάρχοις, καὶ δολίοις, καὶ λαθραίαν μορμολύκειά τινα ὡς ἱστὸν ἀράχνης ἀνυχείρωτα καταπεφλυαρηκόσιν, ἀλλ' ἐν πᾶσι τοῖς εἰρημένοις ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἄκρως συμφωνοῦσιν. οὕτω γὰρ διεξαγομένην διδάσκαλον γνωρίζει τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, καὶ τὴν συμφωνίαν οἶδε μηδόλως τῷ θείῳ ῥήματι, ἢ ταῖς ἀποστολικαῖς, καὶ πατριαρχι-

καῖς

tria prædicta, quæ synodalibus cujuscumque Patriarchæ litteris sunt propria, habere hæc Confessio debeat ceterorum sanctissimorum Patriarcharum & sententiam & chirographum, necnon & communem tum Clericorum omnium, tum & reliquorum sanctitate & sapientia præcellentium conspirationem, ita vt illorum vix vllus contradicat.

Ecclesia siquidem Orientalis non confidit vni, vel duobus, imò nec pluribus, partis dumtaxat, non autem totius rationem habentibus, vt eos sequatur, quò illi ducere voluerint: quicumque tandem fuerint illi, sive Theologi præstantissimi, sive etiam sanctitate præcellentes, ita vt mortuos revocent ad vitam; multò minùs si ambitiosi, si subdoli, si spectra quædam occultè ad instar telæ aranearum fragilia nugatoriè texentes, sed qui in prædicta omnia prorsus conspirent. Quippe hujusmodi ducta regimine præceptorem agnoscit Spiritum sanctum, & sensum habet verbo divino, ac Apostolicis & Patriar-

chalibus traditionibus nulla ex parte dissonum.

Ergo manifestum est Cyrilli Confessionem esse non posse Orientalis Ecclesiæ Confessionem : immo verò sicut album nigro contrarium, & lucis privatio tenebræ sunt ; ita Evangelicæ veritati divinitus revelatæ, quam Ecclesia tenet Orientalis, contraria est, & ejus privatio.

CAPUT IV.

EX omnibus quæ jam dicta sunt, constat, Orientalem Ecclesiam contra vniversa ab adversariis ipsi imposita esse superiorem ; neque vel præsumpta illa Cyrilli Capita, vel contentam in illis impietatem vnquam vidisse, aut credidisse, aut credenda tradidisse. Firmiter quippe in fide Apostolorum & Prophetarum non stare, atque immanibus, tanquam nubes sine aqua, circumferri ventis, ab ea prorsus alienum est, quæ ab Spiritu sancto regitur & docetur. Verùm quia

καὶ ταῖς παραδόσεσιν ἀντιπίπτουσαν.

Δῆλον ἄρα τὴν Κυρίλλου ὁμολογίαν ἀδύνατον εἶναι τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας ὁμολογίαν, μάλιστα δὲ ὥσπερ τὸ μέλαν ἐναντίον τῷ λευκῷ, ἢ τὸ σκότος στέρησις τοῦ φωτός, οὕτως ἡ λεγομένη αὕτη Κυρίλλου ὁμολογία ἐναντία, καὶ στέρησις τῆς ἐν τῇ ἀνατολικῇ ἐκκλησίᾳ θεοπνεύστου καὶ εὐαγγελικῆς ἀληθείας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ.

ΕΚ τῶν ἤδη εἰρημένων τοῖς πᾶσιν ἐγένετο περιφανές, ὅτι ἡ ἀνατολικὴ ἐκκλησία ἀνωτέρα τυγχάνει οἷα τῶν κατηγορημάτων, ἃ καθ' αὐτῆς ἐφέδρευον οἱ ἐναντίοι, καὶ ἥκιστα οἶδεν, ἢ ἐξέδωκεν, ἢ ἐπίστευσεν, ἢ τὰ διαληφθέντα Κυρίλλου κεφάλαια, ἢ τὴν ἐν ἐκείνοις περιεχομένην ἀσέβειαν. ἀνοίκειον γὰρ αὐτῇ τὸ μὴ ἵστασθαι ἑδραίως τῇ πίστει τῶν ἀποστόλων καὶ προφητῶν, καὶ τὸ περιφέρεσθαι, ὡς νεφέλαι ἄνυδροι περιφερόμεναι ὑπ' ἀγρίων ἀνέμων, ἐπεὶ πλουτεῖ διδάσκαλον καὶ ὁδηγὸν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. ἀλλὰ

ἐπεὶ

ἐπειδὴ ἐν ἀρχῇ συγκεχώρηται πολλάκις λέγειν περὶ τοῦ αὐτοῦ, καὶ τρόποις παντοίοις φιλοπονεῖν, γυμνὸν ἀποδεικνύμεν τὸ ἐν σχήματι εὐσεβείας σόφισμα, καὶ τερέτισμα τῶν κατηγόρων, εἰς καθαίρεσιν μὲν πάσης τῆς τῶν εἰρημένων ἐπινοίας, κατάληψιν δὲ παρέχειν τοῖς ἐντευξομένοις εὐσεβέσι, φαμὲν ὅτι δεῖ καὶ τοῦτο εἰδέναι. ὅτι ἢ ἀδύνατον τῇ ἀνατολικῇ ἐκκλησίᾳ πεπιστευκέναι, ὡς τὰ τοῦ Κυρίλλου κεφάλαια βούλεται, ἢ πεπιστευκυῖαν, πάντῃ ἀδύνατον αὐτὴν μετὰ Χριστοῦ ἔχειν μερίδα.

Ὅτι δὲ τὸ πρῶτον ἀληθές, φανερόν. ἔδει γὰρ αὐτοὺς (τοὺς ἀνατολικοὺς) εἴποτε ὠλίσθησαν εἰς τὴν τοιαύτην τῶν ἐναντίων ἀπόνοιαν, μὴ ψιλοῖς λόγοις, ἀλλὰ αὐτοῖς πράγμασι πιστεῦσαι. καὶ πρῶτον μὲν, δῶσαι αὐτοὺς τὴν ὁμολογίαν ἔγγραφον καὶ κατησφαλισμένην τοῖς ἐν τῷ τρίτῳ κεφαλαίῳ λεγομένοις ἰδιώμασι. δεύτερον δὲ, διαφορεῖσθαι πάντας τοὺς τῆς ἱερωσύνης βαθμοὺς, καὶ μάλιστα τὰς τῆς ἐπισκοπικῆς πρὸς τοὺς ἄλλους βαθμοὺς διαφορὰς, ὡς εἶναι τοὺς ἐπισκόπους ἀδιαφόρως πρεσβυτέροις, καθὼς ἡ

Κυρίλλου

quia jam ab initio nobis indultum hoc eodem de argumento verba facere, atque ad aperiendum fallaciam, & nugas, sub specie pietatis ab adversariis nostris concinnatas operam dedimus; ad eversionem omnium adversus prædicta machinationum, & facilem piis lectoribus intelligentiam comparandam profitemur, (quod omnes scire convenit) aut nunquam credidisse Orientalem Ecclesiam juxta doctrinam in istis Cyrilli Capitibus expositam, aut, si ita crediderit, partem habere cum Christo nullatenus potuisse.

Porro ita nunquam credidisse manifestum est. Etenim si quando in hanc adversariorum amentiam essent Orientales prolapsi, id ipsum vtique non modò verbis, sed & factis credere debuissent, ac imprimis tradere confessionem scriptam, & tribus conditionibus Capite tertio recensitis communitam. Deinde omnes Ordinis gradus confundere, ac potissimùm Episcopalis, ab cæteris gradibus discrimen auferre, quatenus Episcopum & Presbyteros inter nihil jam discriminis

criminis, vti Cyrillus in stulta illa Confessione significat, intercessisset. Ast Orientalibus id nunquam contigit, (neque juvante Salvatore Deo continget) siquidem inter sacerdotii gradus realem hactenus differentiam agnovere. Igitur Cyrilli insaniæ Orientales nunquam adhæsere.

Item nec septem Sacramenta haberent, neque intra Ecclesias & Oratoria sacras imagines admitterent, neque venerabilis signo Crucis se se signarent, neque Sanctorum reliquiis honorem adhiberent, neque hymnis festisque publicis eos colerent: denique à memoria defunctorum, piisque pro eorum refrigerio operibus abstinerent; atque vno verbo totam rem sacram, eo quo placet adversariis, ritu perficerent.

Verú hæc omnia semper apud Orientales sic invaluerunt, vt non solùm esse septẽ Sacramenta simpliciter confiteantur, sed & iisdẽ quotidie sanctificẽtur: & non modò Oratorium nullum, sed etiam domum Christianorum nullam reperire sit, tum sacris imaginibus, cùm vivificæ

Crucis

Κυρίλλου μανία ἀναπίμπλεται. ἀλλὰ τοῦτο οὐδέποτε τοῖς ἀνατολικοῖς συμβέβηκεν, (οὔτε μὴ συμβήσεται σὺν Θεῷ σωτῆρι) ἐπεὶ ἕως ἄρτι παρ' αὐτοῖς πραγματικῶς διαφέρουσιν οἱ τῆς ἱερωσύνης βαθμοί. ἄρα μηδέποτε οἱ ἀνατολικοὶ τῇ Κυρίλλου μανίᾳ ἐπίστευσαν.

Ἔτι ἵνα μὴ ἔχωσιν ἑπτὰ τὰ μυστήρια, καὶ τῶν εὐκτηρίων οἴκων ἐκβάλλωσι τὰς ἁγίας εἰκόνας, καὶ τῷ σημείῳ τοῦ τιμίου σταυροῦ μὴ κατασφραγίζεσθαι, τὰ τῶν ἁγίων λείψανα μὴ τιμᾶν, μήτε μὴν τούτους ὕμνοις καὶ ἑορταῖς δημοσίαις γεραίρειν. τῶν περὶ τῶν κεκοιμημένων μνημοσυνῶν, καὶ εὐποιϊῶν ἀπέχεσθαι, καὶ τὴν ἁγίαν μυσταγωγίαν, ὡς αὐτοὶ οἱ ἀντίδικοι βούλονται, ἐπιτελεῖν.

Ἀλλ' οὕτω τὰ τοιαῦτα παρὰ τοῖς ἀνατολικοῖς ἐνηργήθη πώποτε, ὥστε οὐ μόνον ἁπλῶς ἑπτὰ εἶναι τὰ μυστήρια ὁμολογοῦσιν, ἀλλὰ καὶ δι' αὐτῶν καθαγιάζονται ὁσημέραι. καὶ οὐ μόνον εὐκτήριος οἶκος, ἀλλ' οὐδὲ οἶκος τῶν τινος χριστιανῶν ἐστιν ἄμοιρος εἰκόνων ἁγίων, καὶ σημείων τοῦ ζωοποιοῦ σταυροῦ, ὃν καὶ κατὰ δαιμό-

νων

νων ἔχουσιν ἀεὶ ὅπλον ἀκαταμάχητον. καὶ οὕτω τιμῶνται παρ' αὐτοῖς τὰ ἅγια λείψανα, ὥστε καὶ ἐν πάσαις ταῖς ἀσθενείαις, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τούτοις ἰατροῖς χρῶνται, καὶ τιμῶσιν αὐτοὺς ὡς θεράποντας τοῦ Θεοῦ. ὡς μάρτυρες ἡ παρ' αὐτοῖς ὁσημέραι ἀδομένη παρακλητική, τὸ τελώδιον, καὶ τὰ δώδεκα μηναῖα. ἀλλὰ καὶ περὶ μνημοσυνῶν οὕτω φιλοσοφοῦσιν, ὥστε πολύποτε καὶ κατ' ἐξοχὴν κατὰ πᾶν σάββατον, καὶ ἡμέραν ἑορτάσιμον προσφέρουσι τῷ Θεῷ τὴν ἀναίμακτον θυσίαν ὑπὲρ πάσης ψυχῆς τῶν χριστιανῶν εὐσεβῶν ζώντων, καὶ τεθνεώτων, ἐλεημοσύναις τε καὶ θείοις ἀναθήμασιν ἐξιλεοῦνται τὸ θεῖον. καὶ πῶς εἰπεῖν, οὕτω προσέχουσιν οἱ ἀνατολικοὶ τῇ πίστει τῶν λεγομένων κεφαλαίων, ὥστε, ὡς εἴρηται ἀνωτέρω, κατὰ διάμετρον ἐκείνῃ ἀντίκεινται, μηδαμῶς τῶν ἀποστολικῶν, καὶ πατριαρχικῶν παραδόσεων ἀφιστάμενοι, ἄχρι καὶ τῶν ἐλαχίστων. ἀδύνατον ἄρα τοὺς ἀνατολικοὺς εἰδέναι τὴν Κυρίλλου ὁμολογίαν.

Ἐχόμενον δ' ἐστὶν εἰπεῖν, καὶ περὶ τοῦ ἑτέρου μέρους, ὅτι εἰ τυχὸν δοτέον τοὺς ἀνατο-

λικοὺς

Crucis ſigno non ornatam : quo quidem ceu inexpugnabili ſcuto adverſus dæmones nunquam non inſtruuntur. Ita verò Sanctorum venerantur reliquias, vt eos morbis omnibus ceu medicos adhibeant, & tanquam Dei miniſtros honore proſequantur : vti quæ apud illos quotidie cantantur, Paracliticon, Triodion, & duodecim Menæa, apertè teſtantur. Sed & circa Commemorationes ita rectè ſentiunt, vt abſque intermiſſione, ac imprimis ſingulis ſabbatis & diebus feſtis pro fidelium Chriſtianorum omnium, cùm vivorum, tum defunctorum, animabus ſacrificium Deo offerant incruentum, ſacriſque oblationibus & eleemoſynis divinum pro illis Numen exorent. Denique ita ab fide prædictorum Capitum diſtant Orientales, vt è diametro (vti ſuprà dictum eſt) iis adverſentur, ne vel latum vnguem ab Apoſtolorum & Patriarcharum traditionibus recedentes. Cyrilli igitur Confeſſionem impoſſibile eſt Orientales agnoviſſe.

Supereſt vt & Caput alterum proſequamur, nimirum impoſſibile

eſſe

esse Christianos fuisse Orientales ; si quando, vti adversarii contendunt, credidere. Siquidem tria sunt omni credenti perquam necessaria: scilicet corde firmiter credere ad justitiam, oris confessio ad salutem, & hujusmodi tum fidei, tum confessionis fructus, Deo videlicet accepta vitæ Christianæ opera.

Orientales igitur juxta Cyrilli Confessionem si crediderunt, verbis quidem nequaquam credidere; quandoquidem oppositam prædictis Capitibus fidem hactenus sunt professi.

Sed nec operibus vnquam, vt antea dictum est, ad Calvinistas accessere: igitur corde solo cum hæreticis convenerunt, & contentam in hujusmodi Capitibus professionem edidere. (juvat enim Calvinistis puerili se se modo gerentibus ita loqui puerilia) Porro si ita est, eos impossibile est fuisse Christianos. Christiani enim vel appellatione, nedum Christi participatione, indignus profectò est, qui (vti fecisse Cyrillum supposuimus) alia corde credit, alia tum ore, cùm factis confitetur. Pari quippe modo credens Judas, &

λικοὺς πεπιστευκέναι ποτὲ, ὡς οἱ ἀντικείμενοι βούλονται, ἀδύνατον αὐτοὺς εἶναι χριστιανούς. ᾧ γὰρ πιστεύοντι τρία τινὰ μάλιστα ἀναγκαίως συμβαίνει· καρδίας πίστις ἀναμφίβολος εἰς δικαιοσύνην, στόματος ὁμολογία εἰς σωτηρίαν, καὶ ὁ καρπὸς τῆς πίστεως, καὶ τῆς ὁμολογίας· ἅτινά ἐστι τὰ θεάρεστα ἔργα τοῦ κατὰ Χριστὸν βίου.

Οἱ οὖν ἀνατολικοὶ πιστεύοντες, ὡς ἡ Κυρίλλου βούλεται ὁμολογία, λόγοις μὲν οὐκ ἐπίστευσαν, ἐπειδὴ καὶ ἕως τῆς ὥρας ταύτης πᾶν τοὐναντίον τῇ ἐν τοῖς κεφαλαίοις πίστει ὁμολογοῦσιν.

Ἀλλ' οὐδὲ ἔργοις αὐτοῖς πώποτε Καλουίνοις ἐοίκασιν οἱ ἀνατολικοί, ὡς εἴρηται ἀνωτέρω· ἄρα καρδία μόνη (ῥητέον γάρ τι νεανικώτερον πρὸς τοὺς ταῖς φρεσὶ νηπιάζοντας Καλουίνους) τοῖς αἱρετικοῖς συνεφώνησαν, καὶ τὴν τῶν κεφαλαίων πίστιν ἐκδεδώκασιν. εἰ δὲ ἀληθὲς τοῦτο, ἀδύνατον αὐτοὺς εἶναι χριστιανούς, ἐπειδὴ ὁ ἄλλα μὲν πιστεύων τῇ καρδίᾳ, ἄλλα δὲ ὁμολογῶν τῷ στόματι, καὶ τοῖς ἔργοις, (οἷον συμβέβηκε γεγονέναι, ὡς ἀπετέθη, τῷ Κυρίλλῳ) ἀναποδείκτως ἀνάξιος καὶ αὐτῆς τῆς χριστιανοῦ προσηγορίας, μή ὅτιγε τῆς τοῦ Χριστοῦ μερίδος. τούτῳ γὰρ ᾧ τρόπῳ καὶ Ἰού-

δας πιστεύσας, καὶ περιφανῶς μὲν ὢν μαθητὴς, κρυφίως δὲ προδότης, τῷ αἰωνίῳ παρεπέμφθη πυρί.

Ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἀδύνατον. ἀνθρώπους γὰρ ὄντας ἡμᾶς, πῶς δύνῃ ἄλλως τὰ ἐν τῇ ψυχῇ κοινωνήσαιμεν ἀλλήλοις, εἰ μὴ διὰ φωνῶν, ἔσθ' ὅτε καὶ σημείων; ἀλλὰ τοῦτο παραποδέδεικται τοὺς ἀνατολικοὺς πάντοτε πιστεύειν, καὶ ὁμολογεῖν, τῇ τε φωνῇ καὶ τοῖς σημείοις ἐναντία τῇ Κυρίλλου ὁμολογίᾳ, ἄρα καὶ τῇ καρδίᾳ.

Ἔτι οἱ ἀνατολικοὶ εἴπερ τῇ καρδίᾳ ἐνέδωκαν Καλουίνοις, ἔδει αὐτοὺς, εἰ μὴ καὶ τῷ στόματι καὶ τοῖς ἔργοις, διὰ τί ἐμπόδιον, μὴ συμφωνεῖν ἐκείνοις, κἂν μὴ κατ' ἐκείνων φέρεσθαι ἀσυμπαθῶς. ἀλλ' οὕτω κατ' ἐκείνων φέρονται, ὥστε καὶ τῇ μετὰ τὴν ἐνδεκάτην τοῦ Ὀκτωμβρίου μηνὸς κυριακῇ, καὶ ἐν ἑκάστῃ τῆς μεγάλης τεσσαρακοστῆς κυριακῇ πρώτῃ, (ἣν καὶ Ὀρθοδοξίαν ἐπωνύμως τῇ σημασίᾳ καλοῦσι) ἀναθέματι τοὺς εἰκονομάχους, καὶ τοὺς εἰκονικῶς, ἢ ὁμοιωματικῶς, ἢ τροπικῶς, καὶ μεταφορικῶς, καὶ μὴ πραγματικῶς καὶ ἀληθῶς μεταβάλλεσθαι τὸν τῆς εὐχαριστίας ἄρτον καὶ οἶνον μετὰ τὸν ἁγιασμόν, εἰς τὸ ἀληθὲς τοῦ κυρίου σῶμα καὶ αἷμα ἀποφαινομένους καθυποβάλλουσι.

Εἰ

& apparenter quidem diſcipulus, intus verò proditor, igni deputatus eſt ſempiterno.

Quin & hoc impoſſibile eſt : homines quippe cùm ſimus, alia ratione quàm verbis & ſignis id quod in mente habemus, manifeſtare aliis haudquaquam poſſumus. Porro Cyrilli Confeſſioni contraria & verbis & ſignis, proin & corde, Orientales in omnibus credere atque confiteri, jam antea demonſtratum eſt.

Rurſus, ſi vtique Calviniſtis corde Orientales adhæſere; ſi minus factis & verbis licuit eis (nonnulla fortaſſis haud ſinente cauſſa) conſentire, at nequaquam ita vehementer eos excipere debuiſſent. Verùm ita graviter illis ſuccenſent, vt Dominica poſt diem Octobris vndecimam, & prima magnæ Quadrageſimæ Dominica, (quam propterea Ὀρθοδοξίαν vocant) adverſus Iconomachos, & eos qui imagine aut ſimilitudine tenus dumtaxat, ſive etiam figurâ aut metaphorâ, non autē realiter & verè, panem & vinum in Euchariſtia poſt conſecrationē converti in verum Chriſti corpus & ſanguinem aſſerunt, anathema pronuncient.

Videtur autem ex his quæ in prædictis diebus festis dicuntur, hîc nonnulla subjicere.

Dominica post diem mensis currentis (id est, Octobris) vndecimam sanctorum Patrum, qui ad amputanda subvertendaque tum Iconomachorum Christo Christianisque infensorum, tum & Copronymi, Episcoporumque ac prophanorum Antistitum illi conspirantium, tum etiam execrandi eorum Conciliabuli athea dogmata, sanctæ & œcumenicæ Nicænæ Synodo II. interfuere, memoriam celebramus. Et quidem qualia adversus hæreticos in ea profiteatur Ecclesia, vel ex vno ejusdem festi titulo facilè deprehenditur.

Ex Dominica item quæ Ορθοδοξία dicitur, nonnulla proferamus titulum proximè sequentia. (Hæc autem omnia nosse ex hujusmodi Triodio quisque potest, qui in illud inciderit.)

„ Iis qui sanctorum ac divinorum Pa-
„ trum sensui contradicentes, sacrifi-
„ cium, quod illi qui divina celebrandi

mysteria

Εἰ δὲ δοκεῖ κείσθωσαν κἂν ταῦτά τινα τῶν ἐν ταῖς εἰρημέναις ἑορταῖς λεγομένων.

Κυριακῇ μετὰ τὴν ἑνδεκάτην τοῦ παρόντος (δηλαδὴ τοῦ Ὀκτωμβρίου) μηνὸς μνήμην ἐπιτελοῦμεν τῶν ἁγίων πατέρων τῆς ἑβδόμης ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου, τῶν ἐν Νικαίᾳ συνελθόντων τὸ δεύτερον, ἐπὶ καθαιρέσει, καὶ ἀνατροπῇ τῶν ἀθέων δογμάτων, τῶν μισοχρίστων, καὶ χριστιανοκατηγόρων, εἰκονομάχων, τοῦτε Κοπρωνύμου, καὶ τῶν αὐτῷ συμφρονούντων ἐπισκόπων, καὶ ἀνιέρων ἀρχιερέων, καὶ τοῦ αὐτοῦ ἀθέσμου, καὶ ἐξαγίστου συνεδρίου. καὶ τὰ μὲν τῆς ἑορτῆς ταύτης ἀρκεῖ ἡ ἐπιγραφὴ καὶ μόνη δηλῶσαι, ὁποῖα ἐν ταύτῃ τὰ κατὰ τῶν αἱρετικῶν φιλοσοφούμενα τῇ ἐκκλησίᾳ.

Ἐκ δὲ τῆς Ὀρθοδοξίας ὀλίγα τινὰ μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς ἐκτιθέσθω. (ἔστι δὲ τοῖς βουλομένοις τὰ λεγόμενα πάντα ἐν ταύτῃ τῇ τελωδίᾳ ἐντυχοῦσιν εἰδέναι.)

Τοῖς τὴν καθ' ἑκάστην προσαγομένην θυσίαν, „
ὑπὸ τῶν παραλαβόντων ἀπὸ Χριστοῦ τῶν τῶν θείων „

» μυστηρίων ἱερουργίαν, μὴ δεχομένοις τῇ ἁγίᾳ
» τελειάδι προσάγεσθαι, ὡς ἀντιφθεγγομένοις ἐκ-
» πεσθεν τοῖς ἱεροῖς καὶ θείοις πατράσιν·

» Ἀνάθεμα τρίς.

»

» Τοῖς ἀκούουσι μὲν τοῦ σωτῆρος περὶ τῆς παρ' αὐτοῦ
» παραδοθείσης τῶν θείων μυστηρίων ἱερουργίας λέ-
» γοντος· τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν·
» μὴ ἐκλαμβανομένοις δὲ ὀρθῶς τὴν ἀνάμνησιν,
» καὶ διὰ τοῦτο ἄλλην εἶναι ταύτην παρὰ τὴν ἐξ ἀρ-
» χῆς τῷ σωτῆρι τετελεσμένην εἰσάγουσι, καὶ
» πρὸς ἐκείνην φανταστικῶς καὶ εἰκονικῶς ἀνα-
» φερομένοις, ὡς κενοῦσι τὸ τῆς φρικτῆς καὶ θείας
» ἱερουργίας μυστήριον, δι' οὗ τὸν τῆς μελλούσης ζωῆς
» ἀρραβῶνα λαμβάνομεν· καὶ ταῦτα τοῦ θείου πα-
» τρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ χρυσορρήμονος, διατρα-
» νοῦντος τῆς θυσίας τὸ ἀπαράλλακτον, καὶ μίαν, καὶ
» τὴν αὐτὴν εἶναι φάσκοντος, ἐν πολλαῖς τῶν τοῦ μεγά-
» λου Παύλου ῥητῶν ἐξηγήσεων·

» Ἀνάθεμα τρίς.

»

» Τῷ φρυαξαμένῳ συνεδρίῳ κατὰ τῶν σεπτῶν
» εἰκόνων,

Ἀνάθεμα

mysteria à Deo potestatem accepere, quotidie offerunt, sanctissimæ Trinitati negant oblatum:

Ter anathema.

Iis qui Christum quidem audiunt de ea, quam tradidit ipse, sacrorum mysteriorum celebratione dicentem: *Hoc facite in meam Commemorationem.* Luc. 22. v. 19. Sed verbum commemorationis non rectè interpretantes, diversam per hoc ab ea quam initio Salvator celebravit ipse, introducunt, & illam ceu figuram dumtaxat & imaginem ad hanc referunt, itáque tremendum divinæ Liturgiæ sacramentum, quo futuræ vitæ pignus accipimus, penitus tollunt; cùm sanctus Pater noster Joannes Chrysostomus omnem prorsus hoc in sacrificio removeat diversitatem, immo vnum & idem esse, in multis supra magni Pauli Epistolas Commentariis passim asseveret:

Ter anathema.

Frementi in sanctas imagines Conciliabulo,

»

» Ter anathema.

»

» Iis qui contra venerandas Christi
» Dei nostri Sanctorumque ejus imagi-
» nes, sacræ Scripturæ sententias adhi-
» bent adversus idola prolatas,

»

» Ter anathema.

»

» Iis qui cum venerandas imagines
» aspernantibus, atque in illas injuriosis
» scienter communicant.

»

» Ter anathema.

»

» Iis qui dicunt Christianos Sancto-
» rum imagines ceu quosdam Deos
» adorare,

»

» Ter anathema.

»

» Iis qui dicere non verentur idola
» apud Catholicam Ecclesiam aliquando
» fuisse recepta, totum ita Religionis e-
» vertentes sacramentum, & extremam
» Christianorum fidei injuriam inferen-
» tes,

Ter

Ἀνάθεμα τρίς.

Τοῖς ἐκλαμβάνουσι τὰς παρὰ τῆς θείας γραφῆς ῥήσεις κατὰ τῶν Εἰδώλων, εἰς τὰς σεπτὰς εἰκόνας Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, καὶ τῶν ἁγίων αὐτοῦ,

Ἀνάθεμα τρίς.

Τοῖς κοινωνοῦσιν ἐν γνώσει, τοῖς ὑβρίζουσι καὶ ἀτιμάζουσι τὰς σεπτὰς εἰκόνας,

Ἀνάθεμα τρίς.

Τοῖς λέγουσιν, ὅτι ὡς θεοῖς οἱ χριστιανοὶ ταῖς εἰκόσι προσῆλθον,

Ἀνάθεμα τρίς.

Τοῖς τολμῶσι λέγειν, τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν εἴδωλά ποτε δεδέχθαι, ὡς ὅλον τὸ μυστήριον ἀνατρέπουσι, καὶ τὴν χριστιανῶν ἐνυβρίζουσι πίστιν·

Ἀνάθεμα

» Ἀνάθεμα τρίς.
»
» Εἴ τις τῆς χριστιανοκατηγορικῆς αἱρέσεως ὄντα
» τινά, ἢ ἐν αὐτῇ τὸν βίον ἀπορρήξαντα διεκδικεῖ,
»
» Ἀνάθεμα τρίς.
»
» Εἴ τις οὐ προσκυνεῖ τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν
» Χριστὸν ἐν εἰκόνι περιγραπτὸν κατὰ τὸ ἀνθρώπι-
» νον ἤτω,
»
» Ἀνάθεμα τρίς.

Εἰ οὖν ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα παρὰ τῶν Γραικῶν φιλεῖται, στέργεται, ὁμολογεῖται καὶ ὁσημέραι δημοσίως ᾄδεται· μηδενί ποτε τρόπῳ Καλουΐνοις, ἐν οἷς ἐκεῖνοι ἐγκαυχώμενοι λέγουσιν, ἐκοινώνησαν.

Ἐπεὶ τοιοῦτόν τι συμβέβηκε τῇ ἀνατολικῇ ἐκκλησίᾳ, τὸ ἐμπόδιον οὐδὲν ἕτερον ἂν εἴη, εἰ μή τις φόβος. ὄντος καὶ σχεδὸν τοῦ φόβου διττοῦ, ἢ πνευματικοῦ δηλονότι, ἢ σωματικοῦ. εἰ μὲν ὁ φόβος τῶν ἀνατολικῶν εἴη θεῖος τε πνευματικὸς, ἀδύνατον αὐτοὺς ὀρθῶς ἐν ἅπασι μὴ ὡμολογηκέναι. ὅπου

γὰρ

Ter anathema.

Ei qui in Christianorum calumniatrice hæresi versantem, aut in ea defunctum defendit,

Ter anathema.

Ei qui Dominum nostrum Jesum Christum humana specie in imagine delineatum adorare renuerit,

Ter anathema.

Hæc igitur, & quidem talia Orientales cùm amplectantur, corde toto excipiant, confiteantur, & quotidie publicè decantent; profectò cum Calvinistis circa ea, in quibus petulanter isti gloriantur, nullatenus vmquam consensere.

Deinde si quid hujusmodi Orientali contigisset Ecclesiæ, vnus id totum metus effecisset. Fuisset autem metus iste vel spiritualis, id est, Dei; vel humanus. Si Dei, & spiritualis, non potuit non esse recta in omnibus eorum confessio: neque enim aliud mente

» Ἀνάθεμα τρίς.
»
» Εἴ τις τῆς χριστιανοκατηγορικῆς αἱρέσεως ὄντα
» τινά, ἢ ἐν αὐτῇ τὸν βίον ἀπορρήξαντα διεκδικεῖ,
» Ἀνάθεμα τρίς.
»
» Εἴ τις οὐ προσκυνεῖ τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν
» Χριστὸν ἐν εἰκόνι περιγραπτὸν κατὰ τὸ ἀνθρώπι-
» νον ἤτω,
»
» Ἀνάθεμα τρίς.

Εἰ οὖν ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα παρὰ τῶν Γραικῶν φυλάττεται, στέργεται, ὁμολογεῖται καὶ ὁσημέραι δημοσίως ᾄδεται· μηδενί ποτε τρόπῳ Καλουΐνοις, ἐν οἷς ἐκεῖνοι ἐγκαυχώμενοι λέγουσιν, ἐκοινώνησαν.

Ἐπεὶ τοιοῦτόν τι συμβέβηκε τῇ ἀνατολικῇ ἐκκλησίᾳ, τὸ ἐμπόδιον οὐδὲν ἕτερον ἂν ἦν, εἰ μή τις φόβος. ὄντος καὶ σχεδὸν τοῦ φόβου διπλοῦ, ἢ πνευματικοῦ δηλονότι, ἢ σωματικοῦ. εἰ μὲν ὁ φόβος τῶν ἀνατολικῶν ἦν θεῖος καὶ πνευματικός, ἀδύνατον αὐτοὺς ὀρθῶς ἐν ἅπασι μὴ ὡμολογηκέναι. ὅπου

γὰρ

Ter anathema. "

"

Ei qui in Christianorum calum- "
niatrice hæresi versantem, aut in ea "
defunctum defendit, "

"

Ter anathema. "

"

Ei qui Dominum nostrum Jesum "
Christum humana specie in imagine "
delineatum adorare renuerit, "

"

Ter anathema. "

Hæc igitur, & quidem talia Orientales cùm amplectantur, corde toto excipiant, confiteantur, & quotidie publicè decantent; profectò cum Calvinistis circa ea, in quibus petulanter isti gloriantur, nullatenus vmquam consensere.

Deinde si quid hujusmodi Orientali contigisset Ecclesiæ, vnus id totum metus effecisset. Fuisset autem metus iste vel spiritualis, id est, Dei; vel humanus. Si Dei, & spiritualis, non potuit non esse recta in omnibus eorum confessio: neque enim aliud

mente

mente tenere, aliud ore confiteri (miserrimum id cùm sit) licet iis quos verus Dei timor possidet. Si verò humanus; quia scilicet quodam hominum metu id quod corde credebant, pală confiteri prohiberentur, vt cötingit execrandis ac scelestis, qui apud Hispanias agunt, Judæis. verùm hoc ab orthodoxa Christianorũ professione prorsus alienum. Quippe nec Christiani vel nomine dignus est, qui gloriam magis hominũ dilexerit, quàm Dei. atqui ab Orientalibus id sceleris funditus alienum. Etenim si id possibile crederent illi, vtique etiam & corde quidem se Christianos esse posse arbitrarentur, ore verò in eandem cum iis quorum imperio subsunt, fidei convenire professionem; & ita ab durissimis, quas sub eorum dominatu patiuntur, se se angustiis eximerent. Atenim hoc ne in cogitationem quidem cadere Orientalibus potest: longè minùs igitur istud ab eis scelus admitti: ab impietate enim etsi differre videatur impietas, ad eundem tamen quos inficiunt, finem, æternam nempe punitionem, ambæ perducunt. Quamobrem omni prorsus ab impietate ceu

pœnæ

γὰρ θεῖος φόβος, οὐ δεῖ ἕτερα μὲν πιστεύειν, ἕτερα δὲ ὁμολογεῖν. ἄθλιον γάρ. εἰ δὲ ὁ φόβος ἦν ἀνθρώπινος, καὶ διά τινα δηλαδὴ φόβον ἀνθρώπων, τὰ ἐν τῇ καρδίᾳ μὴ δύνασθαι παῤῥησίᾳ κηρύττειν, ὡς ξυμβαίνει τοῖς καταράτοις καὶ ἀλιτηρίοις ἐν Ἰσπανίαις διεσκομένοις Ἰουδαίοις, ἀλλὰ καὶ τοῦτο τῇ ὀρθοδόξῳ τῶν χριστιανῶν πίστει ἀνοίκειον. ὁ γὰρ προκρίνων τὴν δόξαν τῶν ἀνθρώπων μᾶλλον τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ, οὐδ᾽ ὅλως δύναται εἶναι χριστιανός. ἀλλ᾽ οὔτε ἴδιον τουτὶ τὸ πλημμέλημα τοῖς ἀνατολικοῖς. ἐπειδὴ εἰ ἦν τοῦτο δυνατὸν παρ᾽ αὐτοῖς, ἦν ἂν δυνατὸν καὶ τῇ καρδίᾳ μὲν εἶναι χριστιανούς, τῷ στόματι δὲ καὶ τοῖς σημείοις ἐν εἶναι ἀσεβεῖς ἐν τῇ πίστει μετὰ τῶν κερατωύτων. οὕτω γὰρ ἂν καὶ τῶν δεινῶν ἃ ὑποφέρουσιν ἦσαν ἀπηλλαγμένοι. ἀλλὰ τοῦτο ἀδύνατον τοὺς ἀνατολικοὺς οὐδ᾽ εἰς ἔννοιαν λαβεῖν, ἄρα κἀκεῖνο ἀδυνατώτερον. ἀπέβεια γὰρ ἀσεβείας εἰ καὶ δοκεῖ διαφέρειν, ἀλλ᾽ εἰς ἓν τέλος ἄγουσιν ἀμφότεραι τοὺς οἰκείους, εἰς τὴν αἰώνιον κόλασιν δηλαδή, καὶ διὰ τοῦτο πᾶσαν ὁποσοῦν ἀσέβειαν

ὡς

ὡς πρόξενον ἡμαρτείας ἀτελευτήτου, φευκτέον τὸν θέλοντα σωτηρείας τυχεῖν.

Ἔπειτα τίς φόβος παρὰ τῶν κρατούντων τοῖς τε ἐγγὺς τοῦ Εὐξείνου Πόντου, καὶ τοῖς παρὰ τῇ Κασπίᾳ Ἴβηρσι, καὶ τοῖς Κολχοῖς; τίς φόβος τοῖς οἰκοῦσι τὸν Καύκασον Λέκοις, καὶ τοῖς Ζηνύχοις, καὶ κοινῶς λεγομένοις Ἀπχάζοις, ὧν οἱ μὲν παντάπασιν εἰσὶν Ἴβηρες, καὶ Κολχοί, οἱ δὲ πλείους εἰσὶν οἱ ἀριθμηθέντες λοιποὶ ὀρθοδοξοῦσι; τίς φόβος τοῖς τὴν μεγάλην καὶ μικρὰν καὶ λευκὴν Ῥωσίαν, καὶ τὴν πολυευδαίμονα βασιλείαν Μοσχοβίας οἰκοῦσιν, ἀπὸ Πολωνίας ἕως τῶν ἀνατολικωτάτων ἐθνῶν, καὶ ἀπὸ Γοτθίας εἴτουν Σφετζίας, ἕως Οὔνων καὶ Κασπίας οἰκούντων, καὶ ἀπὸ Τύρβα, ὃν καὶ Νίστρον καλοῦσι κοινῶς, καὶ τῆς Ταυρονήσου ἢ Χερσῶνος ἕως ὠκεανοῦ; τίς φόβος τοῖς ἐν τῇ Πολωνίᾳ, καὶ τοῖς οὖσιν ἐν ταῖς νήσοις, ἐνετίησι, Λιβύῃ, καὶ Περσίδι τέκνοις τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας, οἱ πάντες καὶ τοῖς κρατοῦσι τῶν ἀνατολικῶν ἀνυπότακτοι, καὶ ἡμῖν σύμφωνοι ἐν τοῖς περὶ πίστεως, ἵνα εἰ τὴν τῆς ἀπωλείας ταύτην τῶν ἀντικειμένων δόξαν εὐσεβῇ.

ceu pœnæ interminabilis advectrice, sibi cavere debet quisquis ad æternam salutem vult pervenire.

Deinde, quidnam ab Imperatoribus timent Iberi, tam qui circa Pontum Euxinum habitant, quàm qui circa mare Caspium & Colchi? Quid timent Leci & Zenychi, Caucasi montis incolæ, & qui vulgò appellantur Apchasi, quorum alii quidem in omnibus, vt Iberi & Colchi, alii verò majori ex parte vt ceteri suprà recensiti fidem tenent orthodoxam? Quid timent, qui majorem minoremque & albam Russiam, ac florentissimum Moscoviæ regnum, à Poloniæ finibus ad penitissimos Orientales, & à Gotthia sive Sphetzia, vsque ad Unos & Caspii incolas, & à Tyrba, quam & Nistrum vulgò dicunt, necnon & ab Tauroneso sive Chersoneso, vsque ad oceanum, habitant? Quid timent Orientalis Ecclesiæ filii, qui in Polonia, & in insulis & apud Venetos, in Lybia & Perside habitant, (qui omnes Orientalium Imperatoribus haud parent, & eandem nobiscum fidem profitentur) quin perniciosissimam adversariorum

doctrinam, si salutarem æstimant, amplectantur? Eandem fortassis arbitrantur egregii homines isti, ab aliquibus in negotio fidei nobis pari licentia vim inferri, qua fratribus nostris in Hungaria ab ipsis infertur. Hos siquidem illi quotidie modis omnibus affli&tant, vt suas ad partes eos pertrahant; & modò quidem definiunt esse ab æterno præ-definitionem, seu divinum decretum, vt hic quidem justificetur, alter verò sine caussa damnetur: modò ceu tyranni, & Evangelicæ doctrinæ corruptores ad suæ professionis dementiam tyrannicè fideles impellunt, nullo quidem fundamento subnixi, atque ad nutum sui Præpositi, ne satanæ dicamus, tanquam nubes sine aqua, circumacti. Si igitur nequaquam ea violentia ab Imperatoribus suis ad ejurandam fidem suam Orientales adiguntur, qua à calumniatoribus hæreticis; illos his constat esse longè humaniores: nec ea confiteri quæ volumus, vllo metu continemur.

Sed & hoc etiam adjicere possumus, Romanorum ditionem, quæ ab anno salutis sexcentesimo ad vsque quadrin-

εὐσεβῆ ἤδεισαν, μὴ πιστεῦσαι; ἢ τάχα οἱ καλοὶ
οὗτοι ἄνδρες νομίζουσιν ἡμᾶς ἐν τοῖς περὶ πίστεως
οὕτως ἀδεῶς βιάζεσθαι παρά τινων, ὡς αὐτοὶ
οὗτοι ποιοῦσι τοῖς ἐν Οὐκραείᾳ ἀδελφοῖς ἡ-
μῶν, οὓς ὁσημέραι ταλαιπωροῦσι τρόποις πολυ-
τίοις, ἵν' ἐκείνοις προστεθῶσι, καί ποτε μὲν
ὁρίζονται τὸν προορισμὸν εἶναι προαιώνιον τοῦ
Θεοῦ βούλησιν, ἵν' οὗτος μὲν δικαιωθῇ, οὗτος
δὲ ἀναιτίως κατακριθῇ, ποτὲ δὲ ὡς τύραννοι,
καὶ τοῦ εὐαγγελίου ἀντίδοξοι τυραννοῦσι τοὺς εὐ-
σεβεῖς προστεθῆναι τῇ ἐκείνων ἀπονοίᾳ, μη-
δενὶ θεμελίῳ ἱστάμενοι, ἀλλ' ὡς νεφέλαι ἄνυ-
δροι συμπεριφερόμενοι τῷ ἰδίῳ αὐτῶν προ-
στάτῃ, ἵνα μὴ λέγωμεν τῷ σατανᾷ. εἰ οὖν οἱ
τῶν ἀνατολικῶν κρατοῦντες οὐ βιάζουσιν οὕ-
τως ἀδεῶς τοὺς ἀνατολικοὺς ἐξομώσασθαι
τὴν εὐσέβειαν, οἱ δὲ κατήγοροι βιάζουσι,
πολλῷ φιλανθρωπότεροι ἐκείνων οὗτοι. καὶ
οὐδεὶς φόβος ἡμῖν μὴ ὁμολογεῖν ὃ βουλό-
μεθα.

Ἔστι δὲ καὶ τοῦτο εἰπεῖν, ὅτι ἀφ' ἑξακοσίων
ἐτῶν τῆς σωτηρίας ἕως χιλίων τετρακοσίων καὶ

τειάκοντα, ἐπορθεῖτο κατὰ μέρος ἡ Ῥωμαίων γῆ παρὰ τῶν κρατούντων, καὶ νῦν εἰσέτι κρατεῖται καὶ ταλαιπωρεῖται σύμπασα, ὡς μηδέποτε τεταλαιπώρηται παρά τινος ἀρχῆς ἐν τοῖς ἐξωτερικοῖς πράγμασι μηδὲν γένος * ὑπηκόων. ἀλλ' οὕτως εἰσὶν ἀνώτεροι τοῦ φόβου, καὶ τὴν ἀπειλὴν, ὥστε συμβέβηκεν αὖθις λάμπειν ὡς μάρτυρας, οὐ καθ' ἡμέραν, ἀλλὰ καὶ καθ' ὥραν, καὶ στιγμὴν, καὶ οὕτω προσπαίζουσι τῇ καταιγίδι ταύτῃ, ἣν οἱ ἀντίδικοι μόνῃ ἀκοῇ καὶ φρίττουσι καὶ θαυμάζουσιν· ὥστε καὶ χαρὰν ἡγοῦνται τὸ θλίβεσθαι ὑπὲρ Χριστοῦ, φιλοσοφοῦντες ἐν τοῖς παθήμασι τοῦ Χριστοῦ, καὶ κοινωνοὶ γινόμενοι διὰ τῆς ὑπομονῆς, τοῖς τε ἀποστόλοις, προφήταις, καὶ μάρτυσι, ἐν οἷς καὶ τὸ τοῦ Δαβὶδ πληροῦται· ὅτι ἕνεκά σου θανατούμεθα ὅλην τὴν ἡμέραν. καὶ· ἐξήλθομεν διὰ * πειρὸς καὶ ὕδατος, καὶ ἐξήγαγες ἡμᾶς εἰς ἀνάψυχήν.

* l. ὑπηκόων

* l. πυρὸς

Ἐπειδὴ τοίνυν οὐδὲν τὸ κωλύον τοὺς ἀνατολικοὺς πιστεύειν καὶ ὁμολογεῖν, ὡς βούλονται, ἀδύνατον καὶ τὸ προβληθὲν, ὅτι ἄλλα μὲν ὡμολογήκεισαν διὰ στόματος καὶ σημείων, ἄλλα δ' ἐπίστευσαν

τῇ

quadringentesimum trigesimum supra millesimum per partes à Principibus direpta est, totam nunc vsque dominationi & vexationi mancipatam esse, qualem nunquam sub vllo principatu in exteris negotiis subditorum genus vllum perpessum est. Verùm contra terrorem ac minas ita superiores illi sunt, vt martyrum instar fulgere illos, non singuli dies, non horæ singulæ, sed horarum singula viderint momenta. Ac tanta cum securitate hancce procellam irrident, (ad cujus vel auditum tremunt & mirantur adversarii nostri) vt lætitia ex hoc gestirent, quòd Christi passionibus ita tribulati communicarent, quòd Apostolorum, Prophetarum & Martyrum per patientiam consortes fierent: in quibus etiam impletum est istud Davidicum oraculum: *Quia propter te mortificamur tota die.* &, *Transivimus per ignem & aquam, & eduxisti nos in refrigerium.* Psal. 43. v. 22. Psal. 65. v. 12.

Cùm itaque liberrimè id quod volunt Orientales, & credant & profiteantur: impossibile est id quod suprà fuit objectum, eos alia quidem verbis & signis fuisse confessos,

alia verò in corde credidisse; quinimmo solam, quæ ab initio apud Catholicam Ecclesiam fuit, fidem & corde & ore & signis credidere: sed & modò ita credunt & confitentur, vt pro illa prompto atque hilari animo mortem patiantur. Suorum igitur adversariorum calumnias vicere.

CAPUT V.

NON solùm autem cum Calvinistis nullatenus vnquam Orientales consensere; verùm etiam prætérquamquod Iconomachos & Sacramentarios, necnon & ore tantùm tenus fideles singulis annis anathematizant; ex omnipotentis Domini zelo synodaliter etiam Cyrillum adversus bis processere. Cùm enim editioni dictorum Capitum annos sex Cyrillus supervixerit: quin & suum non esse fœtum, neque contentam in illis doctrinam approbare se, adhibito etiam jurejurando asseruerit, ac denique contraria illis in Ecclesia publicè docuerit; quia tamen impugnare ea scripto noluit, obtentum adhibens

τῇ καρδίᾳ· ἀλλὰ καρδίᾳ καὶ στόματι καὶ σημείοις μόνην τὴν ἀρχῆθεν τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας δόξαν ἐπίστευσαν, πιστεύουσι καὶ ὁμολογοῦσι δι' ἧς καὶ θάνατον χαίρουσιν ὑπομένειν, καὶ αὐτόπτεροί εἰσι τῆς κατηγορίας τῶν ἐναντίων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε.

ΟΥ μόνον δὲ τοῦτο ἀδύνατον, ὅτι συνεφώνησαν Καλουΐνοις οἱ ἀνατολικοὶ ὁποίῳ δήποτε τρόπῳ πώποτε, ἀλλὰ πρὸς τῇ καθ' ἔτος ἀποποιήσει τῶν Εἰκονομάχων, καὶ ἀρνησομυστηρίων, καὶ τὴν πίστιν ἐπὶ ψιλοῖς ῥήμασιν ἐχόντων, καὶ κατὰ Κυρίλλου δὶς συνοδικῶς ἐζήλωσαν ζῆλον κυρίῳ παντοκράτορι. Κύριλλον γὰρ ἐπιβιώσαντα μετὰ τὸν τύπον τῶν κεφαλαίων χρόνον ἐτῶν ἕξ, καὶ ἀποφαινόμενον μεθ' ὅρκου μὴ εἶναι ἐκεῖνον τὸν τῶν κεφαλαίων πατέρα, μήτε μὴν τὴν ἐν τοῖς κεφαλαίοις πίστιν πρεσβεύειν, καὶ τέως τἀναντία τοῖς κεφαλαίοις διδάσκοντα ἐπ' ἐκκλησίας, μόνον ὅτι οὐ συνέγραψε κατ' αὐτῶν, προφα-

σιζόμενος, ὅπερ ἴσως ἀληθὲς μὲν ἦν, οὐκ ἀνύποπτον ἐστὶ, καὶ ἀνάξιον ὀρθῆς ὑπολήψεως ἀληθοῦς ποιούμενος· ὅτι δηλαδὴ τὰ κεφάλαια ἐκεῖνα πάσης συστάσεως τοῦ διὰ τὴν Κυρίλλου ἔκθεσιν, ἢ τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας ὁμολογίαν ὑστέρηνται, ἐν οἷς ἐστὶν οὐ χρεία κατεπείγουσα καθοπλίζεσθαι, παρὰ τῶν πατέρων κεκώλυται. ταῦτα μὲν ἴσως ὀρθῶς εἴρηκεν, ὀρθότερον δ' ἦν αὐτὸν μνησθῆναι, ὅτι καὶ μικρὸς σπινθὴρ ἀνάπτει πολλὴν φλόγα.

Ἐπειδὴ ἐν τῇ θεολογίᾳ μάλιστα μικρᾶς μετακινουμένης ἀρχῆς πολλὰ εἴωθε συμμεταβάλλειν τῶν μετὰ τὴν ἀρχήν· ἔδει λοιπὸν αὐτὸν τὸν σκοπὸν τῶν πατέρων εἰδέναι κωλύοντα ἔκθεσιν πίστεως συνεχῶς ἐκτίθεσθαι, καὶ τὸν βουλόμενον συγγράφειν περὶ ὁπουοῦν τῶν τῆς πίστεως ἀκαίρως, ἐξ ὧν πολλὰ τὰ ἄτοπα ἕπεται, ὥς ἐστιν καὶ ἡ ἔκθεσις τῶν κεφαλαίων αὐτοῦ τοῦ Κυρίλλου, (ὡς ὑπετέθη) μὴ ἐμπόδιον ἐστὶ εἶναι τοῦ ἐπειδὰν χρεία ἐπίμονος ἡμᾶς δεῖν διὰ τῆς σάλπιγγος ἠχούσης τρανώτερον φθέγγεσθαι περὶ τῆς ἐν ἡμῖν ἐλπίδος. καὶ εἴ-

που

adhibens, etsi fortè verum, at non suspicione vacantem, & veri Pastoris bonæ famæ haudquaquam consentaneum; scilicet, dicta Capita opus esse suum, aut Orientalis Ecclesiæ Confessionem, argumento nullo probari, & super rebus illis concertare, ad quas necessitas nulla compellit, à Patribus prohiberi; ea vtique vna de caussa duplici anathemate synodali Cyrillus percussus est. Vera quidem fortassis adhibebat ille; meminisse tamen debuisset, maximam ex minima scintilla flammam accendi.

Quia verò in Theologia maximè, concusso vel minimo principio, ortas ex illo conclusiones plurimas necesse est ruere; scire ille debuisset, Patres frequentem fidei expositionem, & intempestivam rei cujuscumque ad fidem pertinentis tractationem, ob multa solùm quæ inde consequuntur absurda, cujusmodi opus istud est Capitum ipsius Cyrilli, (vti supposuimus) prohibuisse: nequaquam verò, vbi loqui foret opus, silentium imposuisse; siquidem ad expromendam apertiùs tuba resonante spem nostram, oportet nos nunquam non esse paratos.

Sin verò Cyrillo turpe videbatur pro Chriſto laborare: at paucis ſaltem debuiſſet in ſuos inimicos ſcribere: quemadmodum & magnus Baſilius, qui per calumniam accuſatus, etſi non multa ſcripſit, at ſuam in epiſtola ad Fratrem orthodoxum paucis compoſuit Apologiam. Non enim tam ad verba, etſi veriſſima, attendere ſolent ad homines, quàm ad ſcripta, vt ſuum de eo qui accuſatur, ferant ſuffragium. Quamobrem Cyrillum, etſi ignota ſibi prorſus eſſe dicta Capita, vti dictum eſt, affirmantem; eo duntaxat quod ea ſcriptis impugnare renuit, duabus in Synodis zelus Orientalium ceu proditorem, vnà cum Capitibus anathematizavit: in quibus ſi quod fortè pietatis veſtigium, totum ad ſeductionem & ſubdolam ſimpliciorum ſubverſionem, non ſecus ac ad latentes in mari ſcopulos, naves confringi dicuntur, fuit inſperſum.

Ne itaque vt ſanctum adverſarii noſtri jactent Cyrillum: non enim, vti dicere ipſi ſolent, injuſtè aut pro Chriſti nomine fuit ille peremptus, quatenus ita celebretur; immo verò propter ſummã

Prælaturæ

που αὐτῷ Κυρίλλῳ δυσειδὲς ἦν τὸ κοπιάσαι ὑπὲρ Χριστοῦ, ἀλλὰ κἂν ἐν ὀλιγίστοις συγγράψαι κατὰ τῶν ἐχθρῶν ἐλέγχειν, ὥς που καὶ Βασίλειος ὁ μέγας συκοφαντηθεὶς, εἰ καὶ μὴ κατὰ τῶν κατηγόρων συνέγραψεν ἐν πολλοῖς, ἀλλ' οὖν ἐν μιᾷ πρὸς ὀρθόδοξον ἀδελφὸν ἐπιστολῇ ἀπελογήσατο. συνήθεις γὰρ τοῖς ἀνθρώποις σχεδὸν μὴ οὕτω προσέχειν τοῖς λεγομένοις ὡς πολυαληθέσιν, ὡς τὰ γραφόμενα δέχεσθαι, πρὸς μαρτυρίαν ἐν τοῖς τοιούτοις τοῦ, ὁποῖος ὁ κατηγορούμενος. καίτοι λοιπὸν ἀποφαινόμενον Κύριλλον, ὃν τρόπον εἴρηται, μηδεμίαν ὅλως ἔχειν εἴδησιν τῶν κεφαλαίων, μόνον διὰ τὸ μὴ κατ' ἐκείνων συγγράφειν ἐθελῆσαι, ὁ τῶν ἀνατολικῶν ζῆλος, προδότην ἡγησάμενος, δὶς ὑπὸ συνόδων πληρεστάτων διεθεμάτισε σὺν τοῖς κεφαλαίοις, ἐφ' οἷς καὶ εἴτι ἐδόκει εὐσεβὲς εἶναι, πρὸς ἀπάτην ἦν, καὶ ὕπουλον πρὸς ἁρπαγὴν τῶν ἁπλουστέρων, ὃν τρόπον φασὶ ποιεῖν ταῖς ναυσὶν αἱ ὕφαλοι τῶν πετρῶν.

Μηδὲ γὰρ ὡς ἐφ' ἁγίῳ ἐγκαυχάσθωσαν Κυρίλλῳ οἱ ἀντίδικοι, ὅτι ὑπεφόνευται ἀδίκως, ὡς οὗτοι χαίρουσι λέγειν, ἢ ἕνεκα τοῦ ὀνόματος τοῦ Χριστοῦ, ἵνα ὡς τοιοῦτος νομισθείη, ἀλλ' ἀμέτρως κεκτημένος

τῆς

τῆς φιλαρχίας τὸ ἔγκλημα, ὃ καὶ νόσον τοῦ ἑωσφόρου ὁ μέγας οἶδε Βασίλειος, τρὶς παρανόμως, ἐπὶ τῇ προτέρῃ τῇ δοκούσῃ νομίμῳ, καταδυναστεύσας τοῦ θρόνου Κωνσταντινουπόλεως, μετὰ μυρίων ἐξόδων καὶ ταλαιπωριῶν τῶν ἐκκλησιαστικῶν (τῇ τῶν ἔξω ἀπληστίᾳ, καὶ τῇ τοῦ Φιλαλύτρας πρεσβέως συμμαχίᾳ χρώμενος, δι' ὃν καὶ ἐν ὑποψίᾳ μᾶλλον ἐγίνετο τῇ ἐκκλησίᾳ) τὸν ἐπονείδιστον ἐκεῖνον εἴληφε θάνατον. ὃν τοιαῦτα περὶ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ πεπραχότα, εἰ καὶ δυσσεβὴς συμβέβηκεν εἶναι, ὡς ἁμαρτωλὸν εἴχομεν, καὶ ἁμαρτωλὸν τοιοῦτον, ὃς δίκας τίσειν ἔμελλεν παρὰ τοῦ Θεοῦ ἕνεκα τῶν κακῶν ἃ τῇ ἐκκλησίᾳ εἰργάσατο ἀδεῶς· νῦν δὲ καὶ ἀσεβείας γενόμενον πατέρα, ὡς οἱ ἐναντίοι διϊσχυρίζονται, οὐχ ἅγιον, ἀλλ' ἄθλιον, καὶ ὡς μὴ ἔχοντα ὅλως μετὰ Χριστοῦ μερίδα γινώσκομεν.

Εκτίθεται δὲ κἀνταῦθα καὶ τὰ τῆς συνόδου πρακτικὰ μεταγραφέντα ἐκ τοῦ καθ' ἡμᾶς κώδικος εἰς πίστωσιν τῶν εἰρημένων, αἷς καὶ αὐτοὶ συμφωνοῦμεν ἐν ἅπασι.

Ψῆφος

Prælaturæ cupiditatem, (quam Luciferianum Basilius Magnus morbum appellavit) ex qua cum innumeris excursionibus & vexationibus Ecclesiasticorum thronum Constantinopolitanum, præter primam, quæ legitima videbatur, possessionem, ter injustè occupavit; (ad hoc quidem inexplebili extraneorum cupiditate, ac Oratoris Batavorum vsus ope, vnde & majorem in suspicionem apud Ecclesiam venit) ignominiosam mortem illam oppetiit. Hunc igitur adversus Ecclesiam Dei talia molitum, vt alicujus fortè pietatis extiterit, habemus vti peccatorem, & talem vtique, quem ob illata impudenter Ecclesiæ mala non levis apud Deum pœna maneat: nunc autem impietatis auctorem factum, vt ipsimet evincunt adversarii; nedum non vt sanctum, sed miserum agnoscimus, atque omnis cum Christo participationis extorrem.

Hîc porro prædictæ duplicis Synodi Acta, ex eo qui apud nos est, Codice, in confirmationem eorum quæ dicta sunt, transscribimus, quibus & nos per omnia consentimus.

DECRE-

DECRETUM
Synodi Constantinopolitanæ contra Cyrilli Lucaris, permissione divina Patriarchæ Constantinopolitani, hæretica Capita.

OMNIUM quidem publicæ rei conducentium curam gerere eos, quibus clavi regimen creditum est; præcipuam autem eorum quæ ad Religionem attinent, Patrum sanctio est, imò Dei præceptum; vtpote qui inter oracula Prophetarum ortum Pastoris incuriâ gregis dispendium de manibus ejus interminatus est se se repetiturum. Arguendum itaque, & in malum acrius invehendum; ne illi ex imperitia ceu bono simpliciores adhæreant; ac tum potissimè, cùm non simplex ac nudum, sed sub dolosis inanium verborum involucris sub specie boni exhibetur. Tales quippe ab initio tum hostis ille, nostrorũ primus auctor malorum, cùm & ejus asseclæ, machinas adhibuere. Cùm igitur Lucaris Cyrillus contra divinas humanasque leges haud ita pridẽ Patriarchalem Constantinopoleos sedẽ occupans, mortifero vtique exundans veneno, atque

Ψῆφος τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει συνόδου κατὰ τῶν αἱρετικῶν κεφαλαίων Κυρίλλου τοῦ Λουκάρεως τοῦ παραχωρήσει Θεοῦ πατριαρχεύσαντος ἐν Κωνσταντινουπόλει.

Πάντων μὲν τῶν κοινῇ συντελούντων τοῖς πεπιστευμένοις τοῦ πῶς δεῖ φέρεσθαι οἴακας, φροντίδα ποιεῖν, διαφερόντως δὲ τῶν εἰς εὐσέβειαν ἡκόντων, θεσμὸς πατρῷος, μᾶλλον δὲ Θεοῦ τοῦ ἐν προφήταις τὸ τοῦ ποιμνίου δεινὸν ὑπ' ἀμελείας γεγονὸς, ἀπειλοῦντος ἐκ τῶν τῶν ποιμένων ἐκζητῆσαι χειρῶν, πρόσταγμα. ἐλέγχειν τοίνυν, καὶ στηλιτεύειν εἰκὸς τὸ κακὸν, ἵνα μὴ ὑπ' ἀπειρίας ὡς ἀγαθοῦ, τούτου ἀντέχωνται οἱ ἁπλούστεροι, καὶ ταῦτα ὁ τόδε προστιθέμενος οὐ γυμνὸν, ἀλλ' ὡς ἀγαθὸν, κουφολογίαις τισὶ, καὶ δολίοις προστίθεται παραπετάσμασι. τοιαῦτα γὰρ τοῦ ἀρχεκάκου ἐχθροῦ ἀρχῆθεν ἦν, καὶ τῶν αὐτοῦ ὀπαδῶν τὰ μηχανήματα. ἐπεὶ οὖν τοιοῦτος ἦν ἐν τοῖς δόγμασιν ὁ θανατηφόρου ἰοῦ μεμεστωμένος, ὁ περὶ τὰ κύρια ἀνιάτως νοσήσας, καὶ ἀθέως τε

καὶ

καὶ ἀθέσμως πατριαρχεύσας πρὸ ὀλίγου ἐν Κωνσταντινουπόλει Λουκάρεις Κύριλλος· (οὐ μόνον γὰρ ξένα τοῦ ὀρθοῦ ἐφρόνει λόγου τῆς πίστεως, ἀλλὰ καὶ κακούργως ὑπεκρίνετο πρὸς τοὺς μὴ ἀρτίους τὴν φρένα, καὶ βεβηκότας τὸν νοῦν, ὁμολογεῖν τὰ ἔκπαλαι ὀρθὰ τῆς ἀμώμου ἀνατολικῆς ἐκκλησίας διδάγματα· ὥστε ἐκ τοιαύτης συνέβαινεν ὑπουλότητος προσπείθεσθαι τὸ αἶσχος τῆς οἰκείας ἀπάτης, τῷ ὀρθῷ λόγῳ τῆς πίστεως) κατεπειγούσῃ ἀνάγκῃ οἱ νῦν ἐν τῇ βασιλευούσῃ τῶν πόλεων θείᾳ προνοίᾳ τυχόντες, ὡς περὶ τῶν τοιούτων δοῦναι λόγον μέλλοντες, πατριάρχαι, καὶ τῶν λοιπῶν ἀρχιερέων χορὸς, δεῖν ᾠήθημεν κατὰ τὴν τῶν ἱερῶν καὶ πνευματεμφόρων πατέρων, τῶν κατὰ καιροὺς ἀναγκαίους ἐν συνόδοις διαπρεψάντων θεσμὸν, καὶ τύπον, δημοσιεῦσαι τοῦτον τοῖς πᾶσι, καὶ ἀναθέματι καθυποβαλεῖν. καὶ ἔτι (ἵνα μὴ τὸ ἀκριβὲς τῆς ἀληθείας ὑπό τινων ἀτάκτως περιηχούντων διακρούηται) τῷ αὐτῷ θεσμῷ παραδοῦναι τοὺς ὡς εὐσεβεῖς ἀποδεχομένους τὰς αὐτοῦ Εἰκαιολογίας.

Κυρίλλῳ

atque inſanabili circa præcipua fidei capita hæreſeos morbo correptus, hoc ipſo vſus fuerit in evulgandis dogmatibus ſuis artificio. (quippe non ſolùm ab recta fide aliena ſentiebat, verumetiam confiteri ſe orthodoxam, quæ jam pridem in Orientali Eccleſia, reprehenſione quidem carente, extitit, doctrinam, apud infirmæ mentis ac non ſani ſenſus homines malitioſè ſimulabat; ita vt ipſum fraudis ejus dedecus in fidem orthodoxam tali verſutia redundaret) Nos, quos regiam hanc in vrbem divina providentia congregavit, Patriarchæ, ac reliquorum cœtus Epiſcoporum, tanquam hiſce de rebus rationem reddituri, impellente neceſſitate, juxta ſanctorum ac Spiritu ſancto repletorum Patrum, qui in Synodis, pro temporum neceſſitate, celebres extitere, præſcriptum ac normam, hunc publicè denunciandum duximus, & anathemati ſubjiciendum; quinetiam (ne ab quibuſdam petulanter circumſtrepentibus ſinceritas veritatis impediatur) omnes ac ſingulos vanis ejus dogmatibus adhærentes, eodem vinculo innodandos.

Cyrillo

Cyrillo, cognomento Lucari, vniversam Orientalem Christi Ecclesiam cum Calvinistis consentire, in impiorum Capitum suorum inscriptione calumnianti,

Anathema.

Cyrillo dogmatizanti juxtà ac credenti, sanctam Ecclesiam errare posse: ait enim in secundo Capite, eam nequaquam à Spiritu sancto, sed ab homine erudiri; hominem porro ex ignorantia errare posse, quin & decipi ac decipere. Et in duodecimo Capite: Verum (inquit) & certum est posse in via Ecclesiam errare, & pro veritate mendacium eligere. His verò ex nugis (rectiùs manifesta dixeris insania) & Deum Hominem, qui veritas ipsa est, mentiri posse necessariò collegeris, ac nobiscum, id est, cum Ecclesia adusque consummationem sæculi, vti spopondit, minimè permanere, neque in ipsa loqui Spiritum sanctum, & portas inferi (impiorum videlicet hæreses) adversus eam prævalere. Denique meritò quemque dubitare, num verum sit, & ab sancto Spiritu dicta-

Κυρίλλῳ τῷ ἐπίκλην Λουκάρει τῷ πᾶσαν τὴν τοῦ Χριστοῦ ἀνατολικὴν ἐκκλησίαν ἐν τῇ τῶν παρανόμων αὐτοῦ κεφαλαίων ἐπιγραφῇ καλβινοφρονοῦσαν συκοφαντήσαντι,

Ἀνάθεμα.

Κυρίλλῳ δογματίζοντι καὶ πιστεύοντι τὴν τοῦ Χριστοῦ ἁγίαν ἐκκλησίαν ἐνδεχόμενον εἶναι ψεύδεσθαι· φησὶ γὰρ ἐν τῷ δευτέρῳ αὐτοῦ κεφαλαίῳ, ταύτην μὴ ὑπὸ τοῦ ἁγίου πνεύματος διδάσκεσθαι, ἀλλ᾽ ὑπὸ ἀνθρώπου, καὶ τὸν ἄνθρωπον ἐνδεχόμενον ἁμαρτῆσαι ἐξ ἀγνοίας, καὶ ἀπατῆσαι καὶ ἀπατηθῆναι. ἐν δὲ τῷ δωδεκάτῳ τῶν * αὐτοῦ κεφαλαίων· ἀληθὲς καὶ * f. ἀν-
βέβαιόν ἐστιν ἐν τῇ ὁδῷ δύνασθαι ἁμαρτῆσαι τὴν το
ἐκκλησίαν, καὶ ἀντὶ τῆς ἀληθείας τὸ ψεῦδος ἐκλέγεσθαι. ἐπεὶ ἐκ τοιούτων ἐρεσχελιῶν, μᾶλλον δὲ ἐκ τοιαύτης σαφοῦς μανίας, ἀναγκαίως ἂν συμπερανθείη τὸν θεάνθρωπον Ἰησοῦν, τὴν αὐτοαλήθειαν, ψεύδεσθαι, καὶ μεθ᾽ ἡμῶν (ἤτοι μετὰ τῆς ἐκκλησίας) ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος μὴ διατελεῖν, ὡς ὑπέσχετο, καὶ τὸ τοῦ Θεοῦ πνεῦμα μὴ λαλεῖν ἐν αὐτῇ, καὶ πύλας ᾅδου (δηλαδὴ αἱρέσεις ἀθέων) κατισχύειν τῆς ἐκκλησίας, καὶ πρὸς τούτοις

ἀμφιβάλλει καὶ ἐνδοιάζειν ἕκαστον, εἰ ἀληθὲς τὸ ἀνὰ χεῖρας θεῖον εὐαγγέλιόν ἐστι τὸ ἐκ πνεύματος ἁγίου, ἅτε ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας παραδοθὲν, καὶ μὴ ἕτερον. ἐνδεχόμενον γάρ φησιν ἀπατῆσαι, καὶ ἀπατηθῆναι τὴν ἐκκλησίαν, καὶ ἀντὶ τῆς ἀληθείας τὸ ψεῦδος ἐκλέγεσθαι. τῷ τοιούτῳ, φαμὲν, παγκακίστῳ αἱρετικῷ

Ανάθεμα.

Κυρίλλῳ δογματίζοντι καὶ πιστεύοντι, τοὺς μὲν τὸν ἀγαθὸν Θεὸν πρὸ καταβολῆς κόσμου ἐκλέξαι εἰς δόξαν, καὶ προορίσαι ἔργων χωρὶς, τοὺς δὲ πρὸ τοῦ τὸν αἰῶνα γενέσθαι ἀποβεβληκέναι αἰτίας χωρὶς, καὶ μηδαμῶς τὰ ἔργα ἀρκετὰ εἶναι ἀντιμισθίαν αἰτῆσαι ἐν τῷ τοῦ Χριστοῦ βήματι, ὡς ἀρίδηλον ἐν τῷ τρίτῳ καὶ τεσσαρεσκαιδεκάτῳ αὐτοῦ κεφαλαίοις· ἐπεὶ συμβαίνει ἢ αἴτιον τὸν Θεὸν κακοῦ εἶναι καὶ ἄδικον, ἢ μὴ δύνασθαι πάντας τοὺς ἐπὶ τῷ αὐτῷ παραπτώματι τοῦ Ἀδὰμ ὑπευθύνους σῶσαι· καὶ πρὸς τούτοις, ψεύδεσθαι τὰ εὐαγγέλια· ἐπείνασα, καὶ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν· καὶ· δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ πατρός μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν, λέγοντα. καὶ

dictatum, atque ab Ecclesia traditum hoc, quod præ manibus habemus, divinum Evangelium, an verò suppostititium. Decipere etenim Ecclesia potest & decipi, (inquit ille) ac pro veritate mendacium eligere. Pessimo, inquimus, hujuscemodi hæretico

Anathema.

Cyrillo dogmatizanti ac credenti; Deum optimum quosdam quidem ante mundi constitutionem elegisse ad gloriam, ac sine operibus prædestinasse; quosdam verò ante tempora sine causa reprobasse, neque ad mercedem apud tribunal Christi opera quicquam valere, vti disertè in tertio ac tertiodecimo Capitibus asserit: cùm inde sequatur Deum vel mali auctorem esse ac iniquum; vel non omnes, quos Adami casus reos effecit, posse salvare. quin & mentiri Evangelia, cùm dicunt: *Esurivi, & dedistis mihi manducare.* & , *Venite, benedicti Patris mei, possidete paratum vobis regnum.* Matth. 25. v. 35. Ibid. v. 34.

Ac denique os Christi Paulum, & Jacobum fratrem Domini, illum quidem non auditores legis justos esse, sed factores; hunc verò, fidem absque operibus esse mortuam, asserentem:

Rom. 2. v. 13. Iac 2. v. 20. & 26.

Anathema.

Cyrillo dogmatizanti in octavo suo Capite, subobscurè quidem ac dolosè, & credenti, nostros apud Deum mediatores & oratores non esse Sanctos, dicendo nimirum mediatorem esse solum JESUM, eosque suarum tantummodo rerum satagere; tanquam plurima sancti Spiritus oracula destruenti. Ait enim Deus: *Protegam vrbem hanc propter David servum meum.* Et in camino ignis sancti Pueri: *Ne tradas nos in finem propter Abraham dilectum à te, & propter Isaac servum tuum, & Israel sanctum tuum.* Et Petrus ait: *Dabo autem operam & frequenter habere vos post obitum meum, vt horum memoriam faciatis.* Quî verò operam dabit post exitum suum, nisi propriis apud Deum interpellationibus? Sed & san-

4. Reg. 20. v. 6. Dan. 3. v. 34. 2. Pet. 1. v. 15.

τὸ τοῦ Χριστοῦ στόμα Παῦλον, καὶ τὸν τοῦ Χριστοῦ ἀδελφὸν Ἰάκωβον· τὸν μὲν μὴ τοὺς ἀκροατὰς τοῦ νόμου, ἀλλὰ τοὺς ποιητὰς δικαίους εἶναι νομοθετοῦντα· τὸν δὲ, τὴν πίστιν χωρὶς ἔργων εἶναι νεκράν·

Ἀνάθεμα.

Κυρίλλῳ δογματίζοντι καὶ πιστεύοντι, ἐσκιασμένως ἄγαν καὶ δολίως, ἐν τῷ ὀγδόῳ αὐτοῦ κεφαλαίῳ, μὴ τοὺς ἁγίους μεσίτας καὶ πρέσβεις ὑπὲρ ἡμῶν πρὸς Θεὸν εἶναι· παρὰ λέγειν μεσίτην μόνον τὸν Ἰησοῦν, καὶ μόνον κήδεσθαι τῶν ἰδίων, ὡς ἀναιρέτῃ πολλῶν λογίων τοῦ πνεύματος. Φησὶ γὰρ ὁ Θεός· ὑπερασπιῶ τῆς πόλεως ταύτης διὰ Δαβὶδ τὸν παῖδά μου. καὶ οἱ ἐν καμίνῳ εὐαγεῖς παῖδες· μὴ δὴ παραδώῃς ἡμᾶς εἰς τέλος, διʼ Ἀβραὰμ τὸν ἠγαπημένον ὑπὸ σοῦ, καὶ διὰ Ἰσαὰκ τὸν δοῦλόν σου, καὶ Ἰσραὴλ τὸν ἅγιόν σου. καὶ Πέτρος δέ φησι· σπουδάσω δὲ καὶ ἑκάστοτε ἔχειν ὑμᾶς μετὰ τὴν ἐμὴν ἔξοδον τὴν τούτων μνείαν ποιεῖσθαι. πῶς γὰρ σπουδάσει μετὰ τὴν ἔξοδον, εἰ μὴ πρεσβεύων, καὶ πρὸς Θεὸν δεόμενος; ἀλλὰ καὶ ὁ τῆς ἁγίας

μεγάλης καὶ οἰκουμενικῆς ἑβδόμης συνόδου. τῆς ἐν Νικαίᾳ ὅρος νομοθετεῖ, ἁπάσας τὰς ἐκκλησιαστικὰς, ἐγγράφως ἢ ἀγράφως τεθεσπισμένας ἡμῖν παραδόσεις, ἀκαινοτομήτως φυλάττειν ἐν ἐπιτιμίῳ ἀναθέματος, ὧν ἐστι μία καὶ ἡ τῶν ἁγίων ἐπίκλησις:

Ἀνάθεμα.

Κυρίλλῳ δογματίζοντι καὶ πιστεύοντι, μὴ πάντα ἄνθρωπον αὐτεξούσιον εἶναι, ὡς ἐναργὲς ἐν τῷ δεκάτῳ αὐτοῦ τετάρτῳ κεφαλαίῳ, ἀλλὰ ἐξουσίαν ἔχειν ἕκαστον ἁμαρτίαν ποιεῖν, ἀγαθὸν δὲ, μηδαμῶς· ὡς ἀναιροῦντι τὰς προφητικὰς καὶ εὐαγγελικὰς θεσπεσίας φωνὰς τοῦ πνεύματος· ἐὰν θέλητε καὶ εἰσακούσητέ μου. καὶ· προσέλθετε πρὸς αὐτὸν καὶ φωτίσθητε. ὅστις θέλει ὀπίσω μου ἀκολουθεῖν· δεῦτε πρός με πάντες, καὶ τὰ ὅμοια· πρὸς τούτοις, τὰς πρὸς τὸ ἀγαθὸν ἀσημέραι παραινέσεις·

Ἀνάθεμα.

Κυρίλ-

sancta & œcumenica septima * Synodus magna Nicæna in quodam Decreto* traditiones omnes, sive scripto, sive verbo solùm indictas, absque vlla prorsus innovatione, sub anathematis pœna præcipit observandas, quarum è numero invocatio Sanctorum est;

*Est II. Nicæna anno 781. celebrat, quam Græci septimam Generalem appellant.
*scilicet Actione septima.

Anathema.

Cyrillo dogmatizanti & credenti, non omnem hominem esse liberi arbitrii, vti decimo quarto Capite manifestum, sed inesse omnibus libertatem ad peccandum, nullatenus autem ad bene agendum; tamquam divinas, propheticas & evangelicas Spiritus sancti voces destruenti: *Si volueritis & audieritis me.* &, *Accedite ad eum & illuminamini. Qui vult venire post me. Venite ad me omnes.* adde quotidianas ad boni prosecutionem adhortationes:

Isa. 1. v. 19. Psal. 33. v. 6. Matth. 16. v. 23. Matth. 13. v. 28.

Anathema.

Cyrillo dogmatizanti & credenti, non esse septem Ecclesiæ sacramenta, videlicet Baptismum, Confirmationem, Pœnitentiam, Eucharistiam, Ordinem, Extremam-Unctionem, & Matrimonium, juxta Christi dispositionem, Apostolorumque traditionem, necnon & Ecclesiæ consuetudinem; sed mentienti duo tantùm ab Christo in Evangelio fuisse tradita, Baptismum scilicet, & Eucharistiam, vti videre est in decimo-quinto ejus Capite:

Anathema.

Cyrillo dogmatizanti & credenti, panem qui in altari proponitur, ac vinum nequaquam per Sacerdotis benedictionem & sancti Spiritus adventum in verum Christi corpus & sanguinem converti. Quippe in hæreticorum hujusmodi Capitum decimo septimo scriptũ est:
» Corpus Domini non est idquod in Sa-
» cramento videtur, ac sumitur; tanquam disertissima sancti Spiritus oracula floccifacienti, & determinata malitia Deum-Hominem non audienti dicen-

Κυρίλλῳ δογματίζοντι καὶ πιστεύοντι, μὴ ἑπτὰ εἶναι τὰ τῆς ἐκκλησίας μυστήρια, ἤγουν βάπτισμα, χρίσμα, μετάνοιαν, εὐχαριστίαν, ἱερωσύνην, εὐχέλαιον, καὶ γάμον, κατὰ τὴν τοῦ Χριστοῦ διάταξιν, καὶ τὴν τῶν ἀποστόλων παράδοσιν, τήν τε τῆς ἐκκλησίας συνήθειαν· ἀλλὰ ψευδομένῳ μὴ παραδεδόσθαι ὑπὸ Χριστοῦ ἐν τῷ εὐαγγελίῳ εἰ μὴ δύο μόνον, τότε βάπτισμα καὶ τὴν εὐχαριστίαν, ὡς ἔστιν ἰδεῖν ἐν τῷ δεκάτῳ πέμπτῳ αὐτοῦ κεφαλαίῳ·

Ἀνάθεμα.

Κυρίλλῳ δογματίζοντι καὶ πιστεύοντι, μὴ μεταβάλλεσθαι τὸν ἐπὶ τῆς προθέσεως ἄρτον, καὶ ἔτι τὸν οἶνον, διὰ τῆς τοῦ ἱερέως εὐλογίας, καὶ πνεύματος ἁγίου * ἐπιφητήσεως, εἰς ἀληθὲς σῶμα καὶ αἷμα Χριστοῦ. γέγραπται γὰρ ἐν τῷ δεκάτῳ ἑβδόμῳ τῶν αἱρετικῶν κεφαλαίων. Τὸ « σῶμα τοῦ κυρίου οὐκ ἔστιν ὅπερ ἐν τῷ μυστηρίῳ « τοῖς ὀφθαλμοῖς ὁρᾶται καὶ λαμβάνεται· ὡς πα- « ραβάτῃ τῶν σαφῶν τοῦ πνεύματος λογίων, καὶ ἐθελοκάκως τοῦ θεανθρώπου διδασκάλου μὴ ἀκούοντι·

* f. ἐπιφοιτήσεως

ἀκούοντι· ἐὰν μὴ φάγητε τὴν σάρκα τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ πίνητε αὐτοῦ τὸ αἷμα, οὐκ ἔχετε ζωὴν ἐν αὐτοῖς. καὶ· ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα, καὶ πίνων μου τὸ αἷμα, ἐν ἐμοὶ μένει, κἀγὼ ἐν αὐτῷ. καὶ· λάβετε, φάγετε, τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου. καὶ· πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες, τοῦτό ἐστι τὸ αἷμά μου. καὶ τοῦ μέχρι τρίτου οὐρανοῦ ἁρπαγέντος Παύλου, ἔλαβεν ἄρτον, λέγοντος, καὶ εὐχαριστήσας ἔκλασε καὶ εἶπε· λάβετε, φάγετε, τοῦτό μου ἐστὶ τὸ σῶμα, καὶ πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες, τοῦτό ἐστι τὸ αἷμά μου. καὶ ἔτι τῶν πνευματοφόρων τριακοσίων δέκα καὶ ὀκτὼ θεοφόρων πατέρων τῶν ἐν Νικαίᾳ ἐκκλησιαστικῶν
» διατυπώσεων θεσπιζομένων αὐταῖσι λέξεσι· πίστει
» νοήσωμεν κεῖσθαι ἐπὶ τῆς ἱερᾶς ἐκείνης τρα-
» πέζης τὸν ἀμνὸν τοῦ Θεοῦ τὸν αἴροντα τὴν
» ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου, ἀθύτως ὑπὸ τῶν ἱερέων
» θυόμενον, καὶ τὸ τίμιον αὐτοῦ αἷμα καὶ σῶμα ἀ-
» ληθῶς λαμβάνειν. καὶ πρὸς τούτοις παραβλέποντι τὴν σύμφωνον θεσμοθεσίαν τοῦ πνεύματος, τὴν ὑπὸ τῆς μεγάλης ἑβδόμης συνόδου γεγενημένην (ὡς ἔστιν ἰδεῖν ἐν τῇ ἕκτῃ πράξει, τόμῳ τρίτῳ) ἀριδήλως λέγουσαν·

dicentem : *Nisi manducaveritis carnem* Ioan. 6. v. 14.
Filii hominis, & biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis. & ,
Qui manducat meam carnem, & bibit ibid. v. 57.
meum sanguinem, in me manet, & ego
in eo. & , *Accipite & manducate, hoc* Matth. 26. v. 16.
est corpus meum. & , *Bibite ex hoc om-* ibid. v. 27.
nes, hic est sanguis meus. Neque etiam
Paulum, qui ad tertium raptus est cæ-
lum, dicentem : *Accepit panem, & gra-* 1. Cor. v. 23. & 24.
tias agens, fregit & dixit : Accipite &
manducate, hoc est corpus meum. & ,
Bibite ex hoc omnes, hic est sanguis Matth. 26. v. 27.
meus. Sed neque divinorum Patrum
trecentorum decem & octo Nicææ
adunatorum ecclesiasticas constitutiones, hisce verbis decernentium : « Fide intelligamus esse super hanc sacram « mensam Agnum Dei, qui tollit pec- « catum mundi, incruentè ab Sacerdo- « tibus immolatum, ejusque veneran- « dum corpus & sanguinem verè sumi. «
Ac denique concordem prædictis omnibus statutam à magna Synodo septima, afflante Spiritu sancto, legem, qua ita manifestè statuitur : Post « consecrationem corpus & sanguis pro- « priè dicuntur, & sunt, & creduntur : «

(vti

(vti videre eſt actione ſexta, tomo tertio) contemnenti:

Anathema.

Cyrillo dogmatizanti, occultè quodammodo, in octavo decimo ſuo Capite, ac credenti eos qui fine pio ac finali cum pœnitentia dormierunt, ſuorum eleemoſynis & Eccleſiæ precibus nihil juvari; vtpote juſtorum beatam requiem, juxtà ac peccatorum abſolutam perditionem, necnon & futurum extrema die terribili generale judicium, ſimul ac retributionem è medio tollenti; quod ab ſacra Scriptura & vniverſa Theologorum doctrina longè alienum eſt:

Anathema.

Cyrillo novo Iconomacho omnium peſſimo

Anathema.

Cyrillo venerandarum Imaginum cultum ac relativam adorationem im-

μετὰ τὸν ἁγιασμὸν σῶμα κυρίως καὶ αἷμα λέγονται), "
καί εἰσι, καὶ πιστεύονται· "

Ἀνάθεμα.

Κυρίλλῳ δογματίζοντι καὶ πιστεύοντι, κεκαλυμμένως πως ἐν τῷ δεκάτῳ ὀγδόῳ αὐτοῦ κεφαλαίῳ, μὴ μετὰ θάνατον τοῖς εὐσεβεῖ λήξει ἐν μετανοίᾳ κεκοιμημένοις ὠφελεῖν τὰς παρὰ τῶν οἰκείων γινομένας ἐλεημοσύνας, καὶ τὰς τῆς ἐκκλησίας ὑπὲρ τούτων δεήσεις, ὡς δῆθεν τῶν μὲν δικαίων ἀπολαυόντων τελείαν ἀπόλαυσιν, τῶν δὲ ἁμαρτωλῶν τὴν παντελῆ κατάκρισιν, καὶ ἔτι τὴν κοινὴν μέλλουσαν ἐν τῇ ἐσχάτῃ φοβερᾷ ἡμέρᾳ κρίσιν καὶ ἀνταπόδοσιν ἀναιροῦντι· ὅπερ ξένον τῶν τε θεοπνεύστων γραφῶν, καὶ τῆς πάσης τῶν θεολόγων διδασκαλίας·

Ἀνάθεμα.

Κυρίλλῳ τῷ κακίστῳ νέῳ Εἰκονομάχῳ

Ἀνάθεμα.

Κυρίλλῳ τῷ τὴν τῶν σεπτῶν εἰκόνων τιμὴν καὶ σχετικὴν προσκύνησιν ἀθετοῦντι, καὶ

βουλο-

βουλόμενος μὲν καθελεῖν αὐτήν, μὴ δυνάμενος δὲ, ὡς ἐν τῇ τετάρτῃ αὐτοῦ ἀποκρίσει ὁμολογεῖ·

Ἀνάθεμα.

Κυρίλλῳ τῷ ἐν τῇ τετάρτῃ ἐρωτήσει ματαιολογίας καλοῦντι τὰ περὶ τῶν ἁγίων Εἰκόνων τεθεσπισμένα ὑπὸ τῶν ἁγίων συνόδων, καὶ διὰ τοῦτο καταφρονοῦντι τῆς ἱερᾶς ἁγίας τε καὶ θεοπνεύστου ἑβδόμης συνόδου τῆς ἐν Νικαίᾳ συναθροισθείσης τὸ δεύτερον,

Ἀνάθεμα.

Τοῖς ἀναγινώσκουσι τὰ ψευδηγόρως γραφέντα κεφάλαια ἐπ᾽ ὀνόματι τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας Κυρίλλου Λουκάρεως ὡς δῆθεν καὶ ὀρθὸν περιέχοντα, καὶ ἐξ αὐτῶν τὸν ἐγκεκρυμμένον αὐτοῖς ἰὸν ἀπορρυομένοις· εἰ γὰρ καίτοι ἐν τούτοις ἐπιπολαίως ἔοικεν εὐσεβὲς, ἀλλ᾽ ἔνδοθεν δὲ ἀπερόπτου ἀναφύεται αἵρεσις·

Ἀνάθεμα.

Τοῖς ἀπιστοῦσι τῇ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας κατ᾽

αὐτοῦ

improbanti, ac volenti quidem eam de medio tollere, ſed minimè ſufficienti, vti in ſua Reſponſione quarta ipſe confitetur,

Anathema.

Cyrillo, ea quæ ab ſanctis Synodis de ſacris Imaginibus fuere ſtatuta, in quarta Reſponſione ſua fabulas appellanti, ac propterea ſanctam & à Deo inſpiratam Synodum ſeptimam, quæ eſt ſecunda Nicææ celebrata, aſpernanti,

Anathema.

His qui prædicta Cyrilli Lucaris Capita, nomine Orientalis Eccleſiæ inſcripta, tanquam orthodoxam doctrinam continentia legerint, atque abſconditum in illis virus indidem hauſerint; etenim vt quid pietatis in ſpeciem habeant, ab intus tamen ex improviſo hæreſim ſpirant:

Anathema.

His qui juſtæ ac legitimæ contra Cyrillum

rillum latæ à magna Ecclesia sententiæ non adhærent, eumque pium æstimant & proclamant, atque hunc Ecclesiæ Conventum adversus illum pronunciantem mentiri:

Anathema.

Anno salutis millesimo sexcentesimo trigesimo octavo, die vigesima quarta Septembris, Indictione septima.

Cyrillus Berrhœensis, miseratione divina Archiepiscopus Constantinopoleos, novæ Romæ, & Patriarcha œcumenicus, confirmans Synodum adversus Cyrillum Lucarem celebratam, tam Capita ab Cyrillo conscripta, quàm ipsum qui conscripsit ea, ac quemcumque ea habentem vt orthodoxa, anathemati subjicio.

Metrophanes, miseratione divina Papa & Patriarcha magnæ vrbis Alexandriæ.

Theophanes, miseratione divina Patriarcha sanctæ civitatis Jerusalem.

Par-

αὐτοῦ τοῦ Κυρίλλου, νομίμῳ τε καὶ ἐνθέσμῳ ἀποφάσει, καὶ λέγουσιν ἢ φρονοῦσιν αὐτὸν δυσσεβῆ, τὴν δὲ τῆς ἐκκλησίας ταύτην σύνοδον ψεύδεσθαι κατ' αὐτοῦ,

Ἀνάθεμα.

Ἐν ἔτει σωτηρίῳ χιλιοστῷ ἑξακοσιοστῷ τεσσαρακοστῷ ὀγδόῳ, μηνὶ Σεπτεμβρίῳ, εἰκοστῇ τετάρτῃ, ἰνδικτιῶνος ζ΄.

Κύριλλος ὁ ἐκ Βεῤῥοίας ἐλέῳ Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης, καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης, τὴν κατὰ Κυρίλλου τοῦ Λουκάρεως συναθροισθεῖσαν σύνοδον ἐπικυρῶν, τῷ ἀναθέματι καθυποβάλλω, τά τε συγγραφέντα αὐτῷ κεφάλαια, καὶ τὸν συγγράψαντα Κύριλλον, καὶ τὸν πιστεύοντα ταῦτα ὀρθόδοξα εἶναι.

Μητροφάνης ἐλέῳ Θεοῦ πάπας καὶ πατριάρχης τῆς μεγάλης πόλεως Ἀλεξανδρείας.

Θεοφάνης ἐλέῳ Θεοῦ πατριάρχης τῆς ἁγίας πόλεως Ἱερουσαλήμ.

M O

Ὁ Ἀδριανουπόλεως Παρθένιος. — Οὗτός ἐστιν ὁ χρηματίσας Κωνσταντινουπόλεως πατριάρχης Παρθένιος ὁ γέρων, ἐφ' οὗ ἐγένετο ἡ ἐν Γιασίῳ σύνοδος.

Ὁ Λαρίσσης Γρηγόριος.

Ὁ Σερρῶν Δανιήλ.

Ὁ Ἰωαννίνων Παρθένιος. — Οὗτός ἐστιν ὁ χρηματίσας Κωνσταντινουπόλεως πατριάρχης Παρθένιος ὁ νέος.

Ὁ Βερροίας Ἰωαννίκιος. — Οὗτος ἐχρημάτισε πατριάρχης Ἀλεξανδρείας.

Ὁ Διδυμοτείχου Δανιήλ.

Ὁ Ἡρακλείας Ἰωαννίκιος. — Οὗτος ἐχρημάτισε πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως.

Ὁ Ἀθηνῶν Δανιήλ.

Ὁ Παροναξίας Βενιαμήν.

Ὁ * Δρίστρας Ἀντώνιος.

*l. δρύστης

Ὁ Κορίνθου Ἰωάσαφ.

Ὁ Φαναρίου Θεοφάνης.

Ὁ Θεσσαλονίκης Καλλίνικος.

Ὁ Κῴου Ἰωακείμ. — Οὗτος ἐγένετο πάπας Ἀλεξανδρείας.

Ὁ πρώην Ἰκονίου Παρθένιος.

Ὁ Πολιανῆς Πορφύριος.

Ὁ

Parthenius, Adrianopoleos. — Hic est Parthenius senior, qui fuit Patriarcha Constantinopoleos, sub quo celebrata est apud Giasium Synodus.

Gregorius, Larissæ.
Daniel, Serrarum.

Parthenius, Joanninorum. — Hic est Parthenius junior, qui fuit Patriarcha Constantinop.

Joannicius, Berrhœæ. — Hic fuit Patriarcha Alexandriæ.
Daniel, Didymotichi.
Joannicius, Heracleæ. — Hic fuit Patriarcha Constantinopolitanus.
Daniel, Athenarum.

Benjamin, Paronaxiæ.

Antonius, Dristræ.

Josaphat, Corinthi.

Theophanes, Phanarii

Callinicus, Thessalonicæ.

Joachim, Coi. — Hic fuit Papa Alexandriæ.

Parthenius, antehac Iconii.

Porphyrius, Polianæ.

M ij Anthi-

Anthimus, Sami.
Dorotheus, Talantii.
Gabriel, Zerveni.
Meletius, antehac Ardamerii.
Meletius Syrigus, Hieromonachus, & Magister magnæ Ecclesiæ.
Nicolaus Sacerdos, & Claronzanes, & Theologus magnæ Ecclesiæ. { Hic fuit Patriarcha Alexandriæ.
Michael Sacerdos, Vestarcha, & Magister magnæ Ecclesiæ.
Gabriel Blasius, Hieromonachus, Magister magnæ Ecclesiæ.
Gabriel Magnus Protosyncellus magnæ Ecclesiæ.
Benedictus Hieromonachus, Hierosolymita, Magister magnæ Ecclesiæ.
Michael, magnus Rhetor magnæ Ecclesiæ.
Emmanuel Sacerdos, magnus scriniorum magnæ Ecclesiæ Præfectus.
Sacelli magnæ Ecclesiæ Sacerdos Theologus.

Sophia-

Ὁ Σάμου Ἄνθιμος.

Ὁ Ταλαντίου Δωρόθεος.

Ὁ Τζερβενοῦ Γαβριήλ.

Ὁ πρώην Ἀρδαμερίου Μελέτιος.

Μελέτιος Συρίγος ἱερομόναχος, καὶ διδάσκαλος τῆς μεγάλης ἐκκλησίας.

Νικόλαος ἱερεὺς, Κλαροντζάνης, καὶ θεολόγος τῆς μεγάλης ἐκκλησίας. { Οὗτος ἐγένετο πατριάρχης Ἀλεξανδρείας.

Μιχαὴλ ἱερεὺς, Βεστάρχης, καὶ διδάσκαλος τῆς μεγάλης ἐκκλησίας.

Γαβριὴλ ἱερομόναχος ὁ Βλάσιος, καὶ διδάσκαλος τῆς μεγάλης ἐκκλησίας.

Ὁ μέγας πρωτοσύγκελος τῆς μεγάλης ἐκκλησίας Γαβριήλ.

Βενέδικτος ἱερομόναχος Ἱεροσολυμίτης, ὁ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας διδάσκαλος.

Ὁ μέγας ῥήτωρ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας Μιχαήλ.

Ὁ μέγας χαρτοφύλαξ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας Μανουὴλ ἱερεύς.

Ὁ σακελίου τῆς μεγάλης ἐκκλησίας ἱερεὺς

Ο μέγας πρωτέκδικος τῆς μεγάλης ἐκκλησίας Σοφιανός.

Ο μέγας πριμμικήριος τῆς μεγάλης ἐκκλησίας Μαυρουδής.

Ο νομοφύλαξ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας Παρασκευᾶς ἱερεύς.

Ο μέγας πρωτοπάπας τῆς μεγάλης ἐκκλησίας Εὐστάθιος ἱερεύς.

Ο πρώην πρωτονοτάριος τῆς μεγάλης ἐκκλησίας Φίλιππος.

Ο ὑπομνηματογράφων τῆς μεγάλης ἐκκλησίας Κωνσταντῖνος.

Ο ῥήτωρ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας Μιχαήλ.

Ο λογοθέτης τῶν οἰκιακῶν Σκουλῆς.

Ο λογοθέτης γενικοῦ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας *

* *in Editione Moldaviensi nominatur* Μιχαήλ.

Ο πριμμικήριος τῶν νοταρίων Ῥάλης.

Ο ἀρχιδιάκονος τῆς μεγάλης ἐκκλησίας Ἰγνάτιος.

Ο νοτάριος τῆς μεγάλης ἐκκλησίας Κωνσταντῖνος.

Πρακτικὰ

Sophianus, magnus Protecdicus magnæ Ecclesiæ.

Maurudes, magnus Primicerius magnæ Ecclesiæ.

Parascevas Sacerdos, Nomophylax magnæ Ecclesiæ.

Eustathius Sacerdos, magnus Protopapa magnæ Ecclesiæ.

Philippus, antea Protonotarius magnæ Ecclesiæ.

Constantinus, à Commentariis magnæ Ecclesiæ.

Michaël, Rhetor magnæ Ecclesiæ.

Scules, Logotheta domesticorum.

Michaël, Logotheta generalis magnæ Ecclesiæ.

Rhales, Primicerius Notariorum.

Ignatius, magnæ Ecclesiæ Archidiaconus.

Constantinus, magnæ Ecclesiæ Notarius.

ACTA

Synodi apud Giasium celebratæ, quæ est altera contra Cyrilli Capita.

Epistola Synodica ad Synodum localem Giasii congregatam.

Parthenius, miseratione divina Archiepiscopus Constantinopoleos novæ Romæ, & Patriarcha œcumenicus.

Præsidente synodicè mediocritate nostra, assidentibus ei sanctissimis Episcopis ac hypertimis in Spiritu sancto dilectis fratribus nostris, & Comministris, necnon & honorandis magnæ Ecclesiæ nostræ Clericis; in medium producta sunt quædam Capita, domni Cyrilli senioris antecessoris nostri nomine inscripta, de quibus & quæsitum orthodoxáne habenda illa sint, & excipienda, an vt à nostra Orientali & Apostolica Christi Ecclesia aliena, rejicienda. Quare hæc vniversa sancta Synodus, singulis hujusmodi Capitibus accuratè perlectis, & proprio omnium quæ in illis scripta sunt, investigato sensu, omnia (præter septimum) Cal-

Πρακτικὰ τῆς ἐν Γιασίῳ συνόδου, δευτέρας οὔσης κατὰ τῶν κεφαλαίων Κυρίλλου.

Επιστολὴ συνοδικὴ πρὸς τὴν ἐν Γιασίῳ τοπικὴν σύνοδον.

Παρθένιος ἐλέῳ Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης, καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

Τῆς ἡμῶν μετριότητος συνοδικῶς προκαθημένης, συνεδριαζόντων αὐτῇ τε τῶν ἱερωτάτων ἀρχιερέων, τε ὑπερτίμων τῶν ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητῶν αὐτῆς ἀδελφῶν τε συλλειτουργῶν, καὶ τῶν τιμιωτάτων κληρικῶν τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας· προηνέχθησαν εἰς μέσον κεφάλαιά τινα, ἐπιγραφὴν ἔχοντα τοῦ πρὸ ἡμῶν πατριάρχου γέροντος κῦρ Κυρίλλου. περὶ ὧν ἐζητήθη, εἰ χρὴ ταῦτα ὡς εὐσεβῆ λογίζεσθαι, καὶ κατέχειν, ἢ ὡς τῆς ἡμετέρας ἀνατολικῆς καὶ ἀποστολικῆς τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας ἀλλότρια ἀποκηρύττεσθαι. διὸ πᾶσα ἡ ἱερὰ σύνοδος αὕτη, ἕκαστον αὐτῶν ἐπιμελῶς ἐπεξελθόντες, καὶ τὸν νοῦν τῶν γεγραμμένων διακρίναντες, εὗρον αὐτὰ πάντα (τοῦ ἑβδόμου ἐκτὸς) τῆς Καλβινικῆς

βινικῆς ἀντεχόμενα αἱρέσεως, καὶ ὡς πορρωτάτῳ τῆς χριστιανικῆς τῶν ἀνατολικῶν θρησκείας ἀπέχοντα.

α'. Ἐν τῷ πρώτῳ γὰρ τὴν ἀΐδιον καὶ ὑπαρκτικὴν τοῦ ἁγίου πνεύματος πρόοδον ἐκ πατρὸς καὶ υἱοῦ ὑποτίθησι, παρὰ γνώμην τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας.

β'. Ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ τὴν ἁγίαν γραφὴν γυμνὴν ἐξηγήσεων τῶν τῆς ἐκκλησίας ἁγίων πατέρων δεχόμενος, τὰ ταῖς οἰκουμενικαῖς συνόδοις θεοπνεύστως ἐκφωνηθέντα διαβάλλει, καὶ τὰς ἀρχῆθεν κατὰ διαδοχὴν κεκρατηκυίας ἀνὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ἀποπέμπεται παραδόσεις, ὧν ἐκτὸς εἰς ψιλὸν ὄνομα περιςαίη τὸ κήρυγμα ἡμῶν, ἥ φησι Βασίλειος.

γ'. Ἐν δὲ τῷ τρίτῳ τὸν Θεὸν ὑποτίθησιν ἀδικώτατον, τυραννικῇ χρώμενον ἐξουσίᾳ, μόνῃ λέγων τῇ θελήσει αὐτοῦ τοὺς μὲν εἰς δόξαν προορίσαι, τοὺς δὲ ἀποβάλλειν εἰς κόλασιν, μηδαμῶς τὰ ἔργα αὐτῶν σκοπούμενον. οὗ τί ἂν γένοιτο ἀσεβέστερον;

δ'. Τὸ δὲ τέταρτον τῷ πρὸ αὐτοῦ ὅλως ἀντίκειται. Εἰ γὰρ οὐκ αἴτιος τῶν κακῶν ὁ Θεός, πῶς τῷ οἰκείῳ θελήματι τοὺς ἀδοκίμους ἐπὶ τὸ κακοποιεῖν ἐξεπίτηδες προήγαγεν;

ε'.

Calvinianam continere hæresim censuit, & ab Christiana Orientalium professione longissimè discrepare.

1. In primo quidem, contra Orientalis Ecclesiæ mentem, æternam & substantivam à Patre & Filio supponit Spiritus sancti processionem.

2. In secundo autem sacram Scripturam absque sanctorum Ecclesiæ Patrum expositionibus, ac veluti nudam admittens, ea quæ ab Synodis œcumenicis, suggerente Deo, fuere pronunciata, calumniatur, & quas orbis totus ab initio tenuit, traditiones respuit, quibus ab Ecclesia sublatis, ad nudum nomen reduceretur, secundùm Basilium prædicatio nostra.

3. In tertio Deum inducit injustissimum, ac tyrannica potestate vtentem; vtpote quem dicit pro sua dumtaxat voluntate, alios quidem prædestinare ad gloriam, alios verò reprobare ad gehennam: quo quid magis impium dici possit?

4. Quartum verò cum præcedenti pugnat omnino. etenim causa malorum si Deus non est, quomodo voluntate sua reprobos data opera ad peccandum induxit?

5. In

5. In quinto autem divinæ obtrectat providentiæ, dum ea quæ tum ab scelestis hominibus, cùm à dæmonibus, ipsa sinente, perpetrantur mala, illi propriè, & vt principi eorum auctori adscribit, vti ex iis quæ adducit testimoniis manifestum est: id verò omnem superat blasphemiam.

In sexto vniversam naturam humanam statuens nedum originalis peccati ream, (vti & nostra confitetur Ecclesia) sed etiam ex illo orti actualis, & quidem mortalis, quod & illius fructum vocat, neminem ab eo eximit; (ab mortali nimirum quod æternæ damnationi suum addicit auctorem) hoc est, neque eum, quo mulierum inter natos non surrexit major, neque benedictam inter mulieres, immaculatam ac semper virginem Mariam, neque vllos Patriarchas, neque Prophetas, neque Apostolos: quod & rursum ab fide nostra judicatum est alienum.

8. In octavo Sanctorum intercessionem & custodiam angelorum resecat, quinetiam & Sacerdotum communes pro toto mundo orationes, quibus Ecclesiam credimus conservari.

9. In

ε'. Ἐν δὲ τῷ πέμπτῳ τὴν θείαν παρεξηγεῖ πρόνοιαν, περιάπτων αὐτῇ κυρίως, καὶ πρωτουργῶς τὰ κατὰ παραχώρησιν αὐτῆς, ὑπὸ τῶν πονηρῶν ἀνθρώπων τε καὶ δαιμόνων γινόμενα, ὡς ἐξ ὧν παράγει μαρτυριῶν ἐπιστώθη. τοῦτο δὲ πᾶσαν ὑπερβαίνει βλασφημίαν.

ϛ'. Τὸ δὲ ἕκτον περικλείει πᾶσαν τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν ὑπὸ τὴν ἁμαρτίαν, οὐ μόνον τὴν προπατορικήν, ὡς καὶ ἡ ἐκκλησία ἡμῶν ὁμολογεῖ, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐξ αὐτῆς ἀναβλύζουσαν προαιρετικήν, καὶ θανάσιμον, ἣν καρποὺς ἐκείνης ὀνομάζει, καὶ μηδένα ἐξαίρων ταύτης, (τοῦ θανασίμου τῆς κατάκριτον ἐκτελούσης τὸν ταύτην ἐργαζόμενον) οὔτε τὸν ἐν γεννητοῖς γυναικῶν μείζονα, οὔτε τὴν ἐν γυναιξὶν εὐλογημένην, τὴν ἄμωμον, καὶ ἀειπαρθένον Μαρίαν, ἢ προπάτοράς τινας, ἢ προφήτας καὶ ἀποστόλους, ὡς ἀλλότριον τῆς πίστεως ἡμῶν κέκριται.

η'. Ἐν δὲ τῷ ὀγδόῳ τὴν τῶν ἁγίων ἀναιρεῖ μεσιτείαν, τάς τε τῶν ἀγγέλων προστασίας, ναὶ μὴν καὶ τὰς τῶν ἱερέων ὑπὲρ παντὸς τοῦ κόσμου ἐντεύξεις τε καὶ μεσιτείας, ἃς τὴν ἐκκλησίαν διατηρεῖσθαι πιστεύομεν.

θ'. Ἐν

θ'. Ἐν δὲ τῷ ἐννάτῳ τὴν πίστιν γυμνὴν τῶν ἔργων σώζειν ὑπολαμβάνει· εἶναι δὲ ταύτην οὐκ ἔργον ἡμέτερον, ἀλλὰ τοῦ Χριστοῦ μόνου ἔξωθεν δικαιοῦντος τὸν ἄνθρωπον διὰ τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ἵνα μὴ δόξῃ εἶναι ὁ ἄνθρωπος πρὸς τὴν ἑαυτοῦ τι συμβάλλεσθαι σωτηρίαν.

ι'. Ἐν δὲ τῷ δεκάτῳ τὴν ἐπίγειον εἶναι τὴν ἐν οὐρανοῖς ἐκκλησίαν συγχέων, τὴν ἀρχιερατικὴν ἀναιρεῖ ἐπιστασίαν, καὶ δι' αὐτῆς ὅλον δὲ τὸ τῆς ἐκκλησίας πλήρωμα· οὗ τί ἂν εἴη ἀκοσμότερον;

ια'. Ἐν δὲ τῷ ἑνδεκάτῳ μέλη τῆς ἐνταῦθα ἐκκλησίας μόνους τοὺς ἐκλεκτοὺς εἶναι βούλεται, καὶ οὐ τοὺς ἁπλῶς κοινωνοῦντας, εἶναι μετέχοντας τῶν ἐκείνης μυστηρίων μετὰ πίστεως, ὡς καὶ τὸν Παῦλον, ὅτε τὴν ἐκκλησίαν ἐπόρθη, μέλος ἐκείνης εἶναι, διὰ τὸ ἐκ κοιλίας αὐτὸν ἀφωρίσθαι· τὸν δὲ Ἰούδαν, ὁμοίως τοῖς λοιποῖς ἀποστόλοις δυνάμεις ἐκτελοῦντα, μὴ μέλος αὐτῆς τηνικαῦτα χρηματίσαι.

ιβ'. Ἐν δὲ τῷ δωδεκάτῳ ἀγωνιζόμενος ὁ συγγραφεὺς τὰς τῶν πατέρων διδασκαλίας ἐκ μέσου ἆραι, τὴν ἐκκλησίαν φησὶν ἀπὸ τοῦ παναγίου πνεύματος διδάσκεσθαι· ὃ ἀληθὲς ὄν, αὐτὸς κακοήθως εἰσάγει. διδάσκεται μὲν γὰρ ὑπὸ τοῦ παναγίου πνεύματος

ἡ

9. In nono fidem ſine operibus ſalvare, hancque non opus eſſe noſtrum, ſed Chriſti dumtaxat per vitam mortemque ſuam extrinſecùs nos juſtificantis, aſſerit; ne ſcilicet ad ſuam aliquid cooperari ſalutem homo videatur.

10. In decimo, Eccleſiam quæ in terris eſt, cum cæleſti confundens, Pontificiam dignitatem, ac per eam totum Eccleſiæ corpus evertit; quæ autem confuſio major eſſe poſſit?

11. In vndecimo militantis Eccleſiæ nequaquam vult eſſe membra, quotquot ejus ſacramentis ſine fide participant, ſed ſolos Electos; vnde & ait Paulum, etiam quando vaſtabat Eccleſiam, ideo ejus extitiſſe membrum, quia ex vtero matris ſuæ prædeſtinatum; Judam verò, etſi cum Apoſtolis ceteris miracula patrantem, inter ejus membra nunquam eſſe cooptatum.

12. In duodecimo doctrinam Patrum tentans ſcriptor ille de medio tollere, ait ab Spiritu ſancto Eccleſiam erudiri: quod vtique verum cùm ſit, pravum ipſe detorquet in ſenſum. Equidem enim ab Spiritu ſancto

Eccle-

Ecclesia nostra eruditur, non tamen ipso immediatè suggerente, at linguas manusque hominum sufficiente. Sedenim homines erant, qui verbum Domini cùm annunciavere, tum conscripsere, Prophetæ & Apostoli: verumenimverò non tanquam humani aliquid habentia excipiuntur eorum eloquia, immo ceu divina, ac sancti Spiritus oracula, vtpote ipsomet inspirante ab illis enunciata. Nequaquam igitur ab hominibus erudiri Ecclesia dicitur, sed ab Spiritu sancto, quæ divinitus solùm inspiratis Patrum sermonibus eruditur. Divino quippe spiritu afflati, non secundùm hominem, sed ex ea, quam ab Spiritu recepere, inspiratione isti nos edocent: quodvel ex perpetuo illorum consensu manifestè comprobatur. Quod verò eodem asseritur in Capite, Ecclesiam nempe esse errori obnoxiam, etiam sub magistro suo Spiritu sancto, ac sub capite suo Christo, quam quidem non habere maculam aut rugam, sed vndequaque pulcram & perfectam esse dictum est: id velut impium suprà fuit explosum.

13. In tertio-decimo à salute hominũ

ex-

ἡ ἐκκλησία ἡμῶν, ἀλλ' οὐκ ἀμέσως, γλώσσαις δὲ καὶ χερσὶν ἀνθρωπίναις κεχρημένου τοῦ πνεύματος. ἄνθρωποι γὰρ ἦσαν οἵ τε προφῆται καὶ ἀπόστολοι, οἱ τὸν λόγον τοῦ κυρίου κηρύξαντες καὶ γράψαντες· καίτοι * τῶν λόγων ἐκείνων λεγομένων * l. τὸν
εἶναι τοῦ πνεύματος, καὶ θείων, ὡς ἐκεῖθεν ἐμπνευσθέντων, καὶ μηδὲν κεκτημένων ἀνθρωπίνου. καὶ ἡ ἐκκλησία γοῦν ὑπὸ τῶν θεοπνεύστων λογίων τῶν πατέρων διδασκομένη οὐ λέγεται ὑπ' ἀνθρώπων, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ πνεύματος διδάσκεσθαι. ἐκεῖνοι γὰρ πνεύματι θείῳ κινούμενοι διδάσκουσιν ἡμᾶς οὐ κατ' ἄνθρωπον, ἀλλὰ καθ' ἣν ἀπὸ τοῦ πνεύματος ἔλαβον ἔμπνευσιν. ὃ δῆλον ἐξ ἧς πρὸς ἀλλήλους ἔχουσι συμφωνίας. τὸ δὲ τὴν ἐκκλησίαν ἀποφαίνεσθαι (ἐν τῷ αὐτῷ κεφαλαίῳ) δυνατὸν εἶναι ἁμαρτάνειν, καὶ ταῦτα, τὸ πνεῦμα κεκτημένην διδάσκαλον, καὶ τὸν Χριστὸν κεφαλὴν, περὶ ἧς εἴρηται ὅτι σπίλον ἢ ῥυτίδα οὐκ ἔχει, ἀλλ' ὅλη ἐστὶ * κεφαλὴ καὶ τελεία, ὡς δυσ- * lege
σεβὲς ἀποκεκήρυκται. καλὴ

ιγ'. Τὸ δὲ δέκατον τρίτον ἐκβάλλει τὰ καλὰ τῶν

ἔργων τῆς τῶν ἀνθρώπων σωτηρίας, ἀναιρεῖν
*l. τοῦτο διὰ * τοῦτον, τό γ' ἐπ' αὐτῷ, οὐ μόνον ἀρετὴν πᾶσαν καὶ βίον ἔνθεον, ἀλλὰ καὶ πᾶσαν τὴν ἱερὰν γραφὴν ἐπὶ τὰς ἀγαθὰς τῶν πράξεων τοὺς πάντας παρορμῶσαν, ἐφ' ᾧ σωτηρίας τύχοιεν.

ιδ'. Τὸ δὲ τέταρτον καὶ δέκατον κατὰ τοῦ αὐτεξουσίου στρατευόμενον, τὴν ἀνθρωπίνην παρασαλεῦσαι φύσιν ἀποπειρᾶται, ὅ ἐστιν αὐτῆς κεκτημένην ἐν τῷ λογικῷ τε καὶ αὐτεξουσίῳ.

ιε'. Ἐν δὲ τῷ δεκάτῳ πέμπτῳ τὰ πέντε τῆς ἐκκλησίας ἀρνεῖται μυστήρια, τὴν ἱερωσύνην, τὸ ἱερὸν μύρον, τὸ εὐχέλαιον, τὴν διὰ τῆς μετανοίας ἐξομολόγησιν, καὶ τὸν τίμιον γάμον· ἃ πάντα ὡς ἱερὰ καὶ θείας χάριτος μεταδοτικὰ, ἡμῖν ἡ ἀρχαία κατέλιπε παράδοσις.

ις'. Καὶ τὰ λοιπὰ δὲ δύο καθομολογῶν μυστήρια, ἐν τοῖς δυσὶν ἐφεξῆς κεφαλαίοις οὐχ ὑγιῶς τὴν δύναμιν αὐτῶν ἐκτίθησι. τῷ μὲν γὰρ βαπτίσματι οὕτω δικαιοῦσθαι οἴεται τὸν βαπτιζόμενον, ὡς μὴ οἷόν τε εἶναι κατ' οὐδένα τρόπον ἀπολέσθαι, ἐπιλελησμένος τῶν μὴ

τοῦτο

excludit opera bona; hoc quidem ipso non ſolum omnem, quantum in ſe eſt, virtutem, vitamque adimens cæleſtem, at etiam vniverſam Scripturam ſacram impugnans, cunctos homines ad bonorum operum, quibus ſalutem aſſequantur, exercitium adhortantem.

14. In quarto decimo liberum oppugnans arbitrium, humanam vtique naturam, quæ in ratione & libertate poſita eſt, ſubvertere conatur.

15. In quinto-decimo reſpuit Eccleſiæ ſacramenta quinque, videlicet Ordinem, Confirmationem, Extremam-Unctionem, junctam Pœnitentiæ confeſſionem, & honorabile Matrimonium, quæ quidem omnia, tanquam ſacra, & divinam conferentia gratiam, antiqua nobis traditio reliquit.

16. Reliqua autem duo ſacramenta admittit quidem; at eorum haud rectè virtutem in duobus proximis Capitibus exponit. Ita quippe per baptiſmum juſtificari cenſet eum qui initiatur, vt perire deinceps ille nullatenus poſſit. Verùm ad hos nequaquam

attendit, quibus, cùm ſacramentum hujuſmodi non cuſtodierint impollutum, neque ad finem vſque fidem ſervaverint, ſempiterna decreta fuere ſupplicia, nedum ſalutaribus ejus vndis nihil profuit intingi.

17. Sacram verò Euchariſtiam ita diſſipat, vt nudæ dumtaxat figuræ rationem ei relinquat, non ſecus ac ſi etiamnum ſub antiquæ legis vmbra ſerviremus. Ait enim hunc, qui videtur & comeditur, panem jam conſecratum, non eſſe corpus Chriſti verum, ſed ſolummodo ſpiritualiter intellectum, ſeu potiùs imaginatum, quod omni impietate plenum eſt. Neque verò dixit JESUS: *Hoc eſt figura corporis mei.* ſed: *Hoc eſt corpus meum.* & ; *Hic eſt ſanguis meus.* Nimirum hoc ipſum quod videtur, & ſumitur, & manducatur, & frangitur; vtique poſtquam ſanctificatum eſt atque benedictum.

Matth. 26. v. 26. & 28.

In omnium verò poſtremo, ſub prætextu tollendi ignis purgatorii, indictas nobis pro defunctis commemorationes, quibus remiſſionem peccatorum, & ab iis quibus implicantur

τοῦτο φυλαξάντων ἀμόλυντον, μήτε τὴν πί-
στιν μέχρι τέλους τετηρηκότων, καὶ διὰ τοῦτο
μηδὲν τῷ λουτρῷ ἀπωναμένων, ἀλλὰ τῇ αἰω-
νίῳ κατακριθέντων κολάσει.

ιζ'. Τὴν θείαν δὲ εὐχαριστίαν οὕτω διαφ-
ρήγνυσιν, ὡς μηδὲν αὐτῇ ἕτερον, εἰ μὴ τύπον
ψιλὸν ἐγκαταλείπειν, ὡσανεὶ ἔτι τῇ σκιᾷ τοῦ
παλαιοῦ νόμου λατρευόμενοι. οὐ γάρ φησιν εἶναι
σῶμα Χριστοῦ ἀληθινὸν τὸν ὁρώμενον καὶ ἐσθιό-
μενον ἄρτον, ἤδη ἁγιασθέντα, ἀλλὰ τὸν νοούμενον
πνευματικῶς, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν φανταζόμενον,
ὃ πάσης ἀσεβείας ἀνάπλεον. ὁ γὰρ Ἰησοῦς οὐκ
ἔφησε· τοῦτό ἐστιν ὁ τύπος τοῦ σώματός μου. ἀλλά·
τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου· καὶ τοῦτό ἐστι τὸ αἷμά
μου. τοῦτο δηλαδὴ τὸ ὁρώμενον, καὶ λαμβανό-
μενον, καὶ ἐσθιόμενον, καὶ κλώμενον, ἁγιασθὲν ἤδη
καὶ εὐλογηθέν.

ιη'. Ἔσχατον δὲ πάντων, ἐπὶ προφάσει δῆ-
θεν τοῦ καταβαλεῖν τὸ καθαρτήριον πῦρ, τὰς
νενομισμένας ἡμῖν ἐπὶ τοῖς ἀποιχομένοις μνείας
ἐκβαλεῖν κατεπείγεται, δι' ὧν ἐλπίζομεν ἀνε-

σιν αὖθις καὶ ἀναψυχὴν παρὰ Θεοῦ καταπέμπεσθαι τῶν κατεχόντων αὐτοὺς ἀνιαρῶν.

Πρὸς τούτοις ἐνεφανίσθησαν καὶ ἃς τοῖς κεφαλαίοις προσετέθηκεν ἐρωτήσεις· καὶ ἐγνώσθησαν πάσῃ τῇ ἁγίᾳ ταύτῃ συνόδῳ, οὐδὲν ἄμεινον τῶν κεφαλαίων διακεῖσθαι. οὐ μόνον γὰρ τὰς τῆς γραφῆς ἑρμηνείας, τὰς τοῖς πατράσιν ἡμῶν ἐκπονηθείσας, ὡς καὶ πρότερον παρακρούεται, ἀλλὰ καί τινα τῶν ἐκείνης ἀθετεῖ βιβλίων, ἅπερ αἱ ἅγιαι καὶ οἰκουμενικαὶ σύνοδοι, ὡς κανονικὰ ἐδέξαντο. καὶ ἐπὶ πᾶσι, τὴν τῶν σεπτῶν καὶ ἁγίων Εἰκόνων σχετικὴν ἀποβάλλεται προσκύνησιν, ἣν ἡ ἑβδόμη ἐκύρωσεν οἰκουμενικὴ ἁγία σύνοδος.

Διὰ τοῦτο τάτε κεφάλαια ταῦτα, καὶ τὰς ἐρωτήσεις κοινῇ ψήφῳ τελείως (φησὶν ἡ ἁγία σύνοδος αὕτη) ἀνατρέπομεν, καὶ τῆς ἡμετέρας αὐλῆς ἀπελαύνομεν ὡς αἱρέσεων πεπληρωμένα, καὶ πάντῃ ἀλλότρια τῆς ὀρθοδόξου ἡμῶν πίστεως, τόντε συγγράψαντα ξένον τῆς ἡμῶν κρίνομεν θρησκείας· πᾶσι δηλοποιοῦντες ὡς καταψεύδεται ἡμῶν ὁ τούτων συγγραφεὺς, λέγων τὴν ἰδίαν αὐτοῦ πίστιν ἀνατολικὴν ὁμολο-

γίαν

plicantur suppliciis refrigerium à Deo speramus eis indulgendum, conatur amandare.

Insuper &, quas suis attexuit Capitibus, Quæstiones prolatæ fuerunt; & has quidem nihilo meliores Capitibus eadem vniversa sancta Synodus invenit. Quippe elaboratas ab sanctis Patribus sacræ Scripturæ expositiones, & hic, vti suprà, non modò respuit; verùm & nonnullos ejusdem Scripturæ libros velut canonicos ab sanctis & œcumenicis Synodis receptos expungit. Ad hæc omnia, quam sancta Synodus septima constituit, relativam venerandarum Imaginum adorationem explodit.

Quapropter dicta Capita & Quæstiones communi suffragio (inquit hæc sancta Synodus) absolutè damnamus, & tanquam hæreses vbique spirantia, atque ab orthodoxa, quam profitemur, fide prorsus aliena, nostris ab liminibus proscribimus: quinetiam à professione nostra longissimè esse qui ea conscripsit, declaramus. Notumque vniversis facimus, summam ab illo nobis inferri calumniam, cùm eam, quam profitetur ille, fidem,

 quæ

quæ vtique noſtra non eſt, ſed Calviniana, Chriſtianæ Græcorum fidei, ſive Orientalium, eſſe confeſſionem ementitur. Quoſcumque verò, qui eadem Capita ceu vera & pia legerint, vel apud ſe retinuerint, vel verbo ſcriptove defenderint, tanquam ejuſdem ſcriptoris conſentientes hæreſibus, eique communicantes, & Eccleſiæ Chriſti corruptores, à congregatione Fidelium, & ab omni nobiſcum communione, cujuſcumque gradus illi fuerint, ſegregamus; & ſicut ethnicos & publicanos haberi præcipimus. Sintque illi æterno anathemate irretiti, atque à Patre & Filio & Spiritu ſancto, qui vnus eſt in natura ſolus Deus, tam in præſenti ſæculo, quàm in futuro, excommunicati & maledicti, omniſque veniæ ac ſolutionis pôſt mortem expertes, atque punitionis ſempiternæ conſortes. Neque enim talibus aliquando ſeducta eſt Eccleſia noſtra dogmatis; ſed nec vnquam, rectoris ac gubernatoris ſui Spiritus opitulante gratia, in tantum dejiciatur. In confirmationem autem & robur præſentis actionis, in ſacrum magnæ

quæ

γίαν εἶναι τῆς χριστιανικῆς πίστεως τῶν Γραικῶν, Καλουινικὴν οὖσαν, καὶ οὐχ ἡμετέραν. τοὺς δὲ ταῦτα τὰ κεφάλαια ὡς ἀληθῆ καὶ εὐσεβῆ δῆθεν ἀναγινώσκοντας, καὶ διακρατοῦντας, ὑπερμαχοῦντας αὐτῶν εἴτε λόγοις, εἴτε συγγράμμασιν, ὡς συμφρονοῦντας καὶ συγκοινωνοῦντας αὐτοῖς ταῖς αἱρέσεσι, καὶ λυμεῶνας τῆς τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας, ἀποβαλλόμεθα τῆς τῶν πιστῶν ὁμηγύρεως, καὶ ὡς ἐθνικοὺς καὶ τελώνας λογίζεσθαι διαταττόμεθα· μηδεμίαν κοινωνίαν ἔχοντας μεθ' ἡμῶν, ὁποίας ἂν εἴησαν καταστάσεως. καὶ ἔστωσαν τῷ αἰωνίῳ ἀναθέματι ὑπόδικοι, καὶ ἀφωρισμένοι παρὰ πατρὸς, υἱοῦ, καὶ ἁγίου πνεύματος, τοῦ ἑνὸς τῇ φύσει μόνου Θεοῦ, ἔντε τῷ νῦν αἰῶνι καὶ τῷ μέλλοντι, καὶ κατηραμένοι καὶ ἀσυγχώρητοι, καὶ ἄλυτοι μετὰ θάνατον, καὶ μέτοχοι τῆς αἰωνίου κολάσεως. οὔτε γὰρ ποτὲ ἡ ἡμετέρα ἐκκλησία τοῖς τοιούτοις καθυπήχθη δόγμασι· μήτε μὴν ἐς τοὐπιὸν τοσοῦτον κατενεχθείη χάριτι τοῦ ὁδηγοῦντος αὐτὴν καὶ κυβερνῶντος πνεύματος. εἰς πίστωσιν δὲ τῆς παρούσης πράξεως, καὶ ἀσφάλειαν, κατεστρώθη τὸ παρὸν ἐν τῷ ἱερῷ κώδικι τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ

μεγάλης

μεγάλης ἐκκλησίας ὑπογραφὲν ἰδίαις χερσὶ τῶν ἱερωτάτων ἀρχιερέων καὶ λογιωτάτων κληρικῶν.

Εν ἔτει σωτηρίῳ χιλιοστῷ ἑξακοσιοστῷ τεσσαρακοστῷ δευτέρῳ, ἐν μηνὶ Μαΐῳ, ἰνδικτιῶνος δεκάτης:

Παρθένιος ἐλέῳ Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ρώμης, καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

Ο Ηρακλείας Ιωαννίκιος. { Οὗτος ἐχρημάτισε πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως.

Ο Χαλκηδόνος Παχώμιος.

Ο Λαρίσσης Γρηγόριος.

Ο Σερρῶν Δανιήλ.

Οἱ ἐπίτροποι τῆς συνόδου.

Ο Κυζίκου Ανθιμος.

Ο πρώην Νικαίας Πορφύριος.

Ο Γερύσης Χρύσανθος.

Ο Κορίνθου Γρηγόριος.

Ο Βιδύνης Σωφρόνιος.

Ο Φιλίππων Γεράσιμος.

Ο Φιλιππουπόλεως Γαβριήλ.

quæ apud nos est, Christi Ecclesiæ Codicem, hæc acta relata sunt, & propriis sanctissimorum Episcoporum ac sapientissimorum Clericorum manibus subscripta.

Anno salutis millesimo sexcentesimo quadragesimo secundo, Indictione decima.

Parthenius, miseratione divina Archiepiscopus Constantinopoleos, novæ Romæ, & Patriarcha oecumenicus.

Joannicius, Heracleæ. { Hic fuit Patriarcha Constantinopolitanus.

Pachomius, Chalcedonis.
Gregorius, Larissæ.
Daniel, Serrarum.

Procuratores Synodi.

Anthimus, Cyzici.
Porphyrius, antea Nicææ.
Chrysanthus, Prusæ.
Gregorius, Corinthi.
Sophronius, * Bidynæ.
Gerasimus, Philipporum.
Gabriel, Philippopoleos.

*f. Bindanæ prope Sophiam.

Ieremias, Chii.

Ignatius, Lemni.

Barlaam, Metropolita Sotzavæ, & vniversæ Moldaviæ, & Exarchus Plaginarum.

Eulogius Episcopus Romani.

Anastasius Episcopus Radautzii.

Georgius Episcopus Chusii.

Sophronius, Hieromonachus, & primarii Monasterii Trium Hierarcharum * apud Giasium Moldaviæ Præpositus.

* sc. Basilii, Gregorii, & Chrysostomi.

Meletius Syrigus, Hieromonachus, Prædicator Evangelii.

Philotheus, Hieromonachus, magnus Archimandrita magnæ Ecclesiæ.

Nicephorus, magnus Protosyncellus magnæ Ecclesiæ.

Hanc synodicam sanctissimi Patris ac Pastoris nostri Patriarchæ Constantinopolitani Epistolam approbans, eique in omnibus consentiens, ego Petrus Mogilas, humilis Archiepiscopus & Metropolita Kiovi & Haliciæ, & totius Russiæ, necnon & sancti Apostolici Throni Constantinopolitani

Ο Χίου Ιερεμίας.

Ο Λήμνου Ιγνάτιος.

Βαρλαάμ μητροπολίτης Σοτζάβας, καὶ πάσης Μολδοβλαχίας, καὶ ἔξαρχος Πλαγηνῶν.

Εὐλόγιος ἐπίσκοπος Ρωμάνου.

Αναστάσιος ἐπίσκοπος Ραδαουτζίου.

Γεώργιος ἐπίσκοπος Χουσίου.

Σωφρόνιος ἱερομόναχος καὶ καθηγούμενος τῆς ἡγεμονικῆς μονῆς τῶν τριῶν ἱεραρχῶν τῆς ἐν Γιασίῳ Μολδοβλαχίας.

Ο κῆρυξ τοῦ εὐαγγελίου Μελέτιος Συρίγος ἱερομόναχος.

Ο μέγας ἀρχιμανδρίτης τῆς μεγάλης ἐκκλησίας Φιλόθεος ἱερομόναχος.

Ο μέγας πρωτοσύγκελος τῆς μεγάλης ἐκκλησίας Νικηφόρος.

Τῇ συνοδικῇ ταύτῃ ἐπιστολῇ τοῦ παναγιωτάτου πατρὸς, καὶ ποιμένος ἡμῶν πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως συμφωνῶν ἐν πᾶσι καὶ συναινῶν ἐγὼ Πέτρος Μογίλας ταπεινὸς ἀρχιεπίσκοπος καὶ μητροπολίτης Κιόβου, καὶ Αλικίας, καὶ πάσης Ρωσίας, ἔξαρχος τοῦ ἁγίου ἀποστολικοῦ θρόνου Κωνσταν-

τινου-

τινουπόλεως, ἀρχιμανδρίτης τῆς Λαύρας Πιετζαρίου, ὑπογράφω ἰδίᾳ χειρὶ δι' ἐμέτε, καὶ ἐκ προσώπου πάσης τῆς ἐν Χριστῷ ἐκκλησίας τῆς ὀρθοδόξου, καὶ καθολικῆς, τῆς οὔσης ἐν τῇ μικρᾷ Ρωσίᾳ.

Αθανάσιος Πυζίνας ἐπίσκοπος Λουκεπωρείου καὶ Οστρογίου.

Αρσένιος Ζελιβόρσκιος ἐπίσκοπος Λεοπόλεως Αλικίας καὶ Καμινικίας τῆς Ποδωλίας.

Σίλβεστρος Ουλεβίτζιος Βοιυπινίσκιος ἐπίσκοπος Πρεμισλάβου καὶ Σαμβωρείου.

Κόαστρος Μστισλαβίας, Ορσίας, καὶ Μογιλαβίας.

Ο μέγας λογοθέτης τῆς μεγάλης ἐκκλησίας Λάσκαρις.

Ο μέγας οἰκονόμος τῆς μεγάλης ἐκκλησίας Χριστόδουλος ἱερεύς.

Ο μέγας σακελλάριος τῆς μεγάλης ἐκκλησίας Θεολόγος ἱερεύς.

Ο μέγας χαρτοφύλαξ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας Εὐσταθιος ἱερεύς.

Ο μέγας ἐκκλησιάρχης τῆς μεγάλης ἐκκλησίας Μιχαήλ.

tani Exarchus, Archimandrita Lauræ Pietzarii, manu propria, ac deinde totius orthodoxæ atque Catholicæ Ecclesiæ, quæ est in Russia minore, nomine subscribo.

Athanasius Puzinas, Episcopus Luceporii & Hostrogii.

Arsenius Zelivortzius, Episcopus Leopoleos Haliciæ & Caminiciæ Podoliæ.

Sylvester Wlevitzius, Vœutiniscius, Episcopus Premislavi & Samborii.

Cossorus, Emstelaviæ, Orsiæ, & Mogilaviæ.

Lascaris, magnus Logotheta magnæ Ecclesiæ.

Christodulus Sacerdos, magnus OEconomus magnæ Ecclesiæ.

Theologus Sacerdos, magnus Sacellarius magnæ Ecclesiæ.

Eustathius Sacerdos, magnus Charthophylax magnæ Ecclesiæ.

Michaël, magnus Ecclesiarcha magnæ Ecclesiæ.

Para-

Parascevas Sacerdos, Nomophylax magnæ Ecclesiæ.

Georgius, Sacelli magnæ Ecclesiæ Præpositus.

Thomas, Protecdicus magnæ Ecclesiæ.

Philippus, Protonotarius magnæ Ecclesiæ.

Philippus, magnus Primicerius magnæ Ecclesiæ.

Michaël, magnus Dicæophylax magnæ Ecclesiæ.

Rales, magnus Interpres magnæ Ecclesiæ.

Nicolaus, magnus Logotheta magnæ Ecclesiæ.

Constantinus, à Commentariis magnæ Ecclesiæ.

Constantinus, Protoapostolarius magnæ Ecclesiæ.

Chrysosculus, Logotheta generalis.

Demetrius, Notarius magnæ Ecclesiæ.

Episto-

Ὁ νομοφύλαξ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας Παρασκευᾶς ἱερεύς.

Ὁ σακελίου τῆς μεγάλης ἐκκλησίας Γεώργιος.

Ὁ πρωτέκδικος τῆς μεγάλης ἐκκλησίας Θωμᾶς.

Ὁ πρωτονοτάριος τῆς μεγάλης ἐκκλησίας Φίλιππος.

Ὁ μέγας πριμμικήριος τῆς μεγάλης ἐκκλησίας Φίλιππος.

Ὁ ἀρχειοφύλαξ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας Μιχαήλ.

Ὁ μέγας διερμηνευτὴς τῆς μεγάλης ἐκκλησίας Ῥάλης.

Ὁ λογοθέτης τῆς μεγάλης ἐκκλησίας Νικόλαος.

Ὁ ὑπομνηματογράφος τῆς μεγάλης ἐκκλησίας Κωνσταντῖνος.

Ὁ πρωταποστολάριος τῆς μεγάλης ἐκκλησίας Κωνσταντῖνος.

Ὁ λογοθέτης τοῦ γενικοῦ Χρυσόσκουλος.

Ὁ νοτάριος τῆς μεγάλης ἐκκλησίας Δημήτριος.

Ὁ Επ-

Ἐπιστολὴ τῆς ἁγίας συνόδου.

Τῷ ἐκλαμπροτάτῳ καὶ μεγαλοπρεπεστάτῳ δουκὶ, θεοσεβεστάτῳ αὐθέντῃ καὶ ἡγεμόνι πάσης Μολδοβλαχίας, κυρίῳ, κυρίῳ Ἰωάννῃ Βασιλείῳ Βοϊβόνδᾳ, σωτηρίαν παρὰ Θεοῦ.

Σὸν ἦν ὡς ἀληθῶς, δοὺξ μεγαλοπρεπέστατε, τύποις ἐκδοῦναι καὶ τὰ συνοδικὰ ταυτὶ γράμματα. ἐπειδὴ γάρ σοι τὸ σεύθημα δέδωκεν ὁ κύριος, τοῦ εἶναι τῆς ἐκκλησίας αὐτοῦ πρόμαχον, καὶ τῶν αἱρέσεων γενναῖον καταλύτην, σὲ μόνον ἐκ πάντων τῶν ἐπὶ γῆς ἡγεμόνων, ὡς εὐχρηστον αὐτῷ ἐκλεξάμενος, τίνι ἂν ἄλλῳ ἐπέκειτο τὰς κενοδοξίας στηλιτεῦσαι, εἰ μὴ ἄρα τῇ σῇ θεοσεβεστάτῃ μεγαλονοίᾳ; ὃς ἰδὼν τὰς τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας ταραττομένας ἐπὶ τοῖς νεωστὶ ἀναφανεῖσι Καλουϊνικοῖς κεφαλαίοις, διατεινομένοις ἡμετέροις εἶναι, τοῦ ἐπιγράφεσθαι ἀνατολικὴ ὁμολογία τῆς χριστιανικῆς πίστεως, οὐδ᾽ ὁπωσοῦν κατενάρκησας, ἀλλὰ πάντα κάλων κινήσας, οὐκ ἀπέστης ἕως οὗ μεταμψάμενος τὸ ποτηρητὰς τοῦ

Epistola sanctæ Synodi.

Illustrissimo ac præstantissimo Duci, piissimo Principi ac Duci totius Moldaviæ, Domino D. JOANNI BASILIO VOEVONDÆ, salutem à Deo.

Tuum equidem erat, Dux PRÆSTANTISSIME, & hæc synodalia typis Acta mandare. Tibi enim hanc cùm Deus mandaverit provinciam, (ceu quem illi præ omnibus orbis Principibus parem selegit) vt tum ejus Ecclesiæ defensorem, tum & hæreseωn te te strenuum præbeas expugnatorem; à quo novorum excussionem dogmatum, nisi ab piissima magnanimitate tua licuit nobis expectare? Quippe vbi primùm editis nuper Calvinianis Capitibus, quæ quidem ex illa *Confessionis orthodoxæ fidei Orientalium*, quam præ se ferunt, inscriptione, nobis affinguntur, turbatas Christi Ecclesias advertisti, moram interposuisti nullam, sed rem è vestigio naviter aggressus, haudquaquam destitisti,

donec accersitis sanctissimi atque apostolici Throni œcumenici, & totius sacræ ejus Synodi Vicariis, necnon & Russicæ Ecclesiæ Legatis, vniversa hæc spuria dogmata vnà cum illis convulsisti, editisque in publicum libris, germanam Orientalis Ecclesiæ doctrinam explicando confirmasti: quinetiam & vniversis modò Christianis orthodoxis, occultum sub Capitibus istis revelans venenum, palam omnibus esse, quam adversus illa tenet magna, quæ apud nos est, Christi Ecclesia, doctrinam voluisti: ex quo habent vbicumque Dominicæ oves, vt à quibus abstinere pabulis debeant, vel quibus vti cum omni securitate valeant, discernere possint. Quamobrem amplissimas Deo, pro iis quæ per te in nos contulit, beneficiis gratias habentes, beatam ac tranquillam tibi præsentem vitam vt impertiatur, suamque tuum in Thronum gratiam ad finem vsque profundat, à terrena denique ad cælestem te gloriam transferat, majorem in modum obtestamur.

Legati

τοῦ ἁγιωτάτου καὶ ἀποστολικοῦ θρόνου τοῦ οἰκουμενικοῦ, καὶ πάσης τῆς περὶ αὐτὸν ἱερᾶς συνόδου, καὶ ἀπὸ Ῥωσίας λεγάτοις τῆς ἐκεῖθεν ἐκκλησίας, σὺν αὐτοῖς πάντα τὰ νενοθευμένα κατορράξας δόγματα δημοσίοις βίβλοις ἐγκρίνας τε καὶ κυρώσας τὰ τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας γνήσια διδάγματα, καὶ νῦν πᾶσι τοῖς χριστιανῶν παισὶν ὀρθοδόξοις, ἐκκαλύπτων τὸν ἐγκεκρυμμένον ἰὸν τοῖς κεφαλαίοις ἐκείνοις κοινῶς προκεῖσθαι ἐθέασας, ἣν ἔχει δόξαν περὶ αὐτὰ ἡ καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλη ἐκκλησία, ἐφ' ᾧ ἔχει πανταχῆ τὰ τοῦ κυρίου πρόβατα διαγινώσκειν, ὁποίων βρωμάτων ἀπέχεσθαι χρή, καὶ ποίαις ποσὶ νομαῖς ἀναμφιβόλως προσπελάζειν. διὸ χάριτας τῷ Θεῷ ἀποδιδόντες, ἐπὶ τοῖς διά σου πρὸς αὐτοῦ οἰκονομηθεῖσιν ἡμῖν, ἐξ ὅλης ψυχῆς ἱκετεύομεν αὐτὸν, τὴν πρόσοδον ζωὴν μακραίωνά τε καὶ εἰρηνικὴν σοι δωρήσασθαι, τὸν τῆς ἡγεμονίας θρόνον μέχρι τέλους κοσμοῦντα ἐν τῇ αὐτοῦ χάριτι· ἐν δὲ τῇ μελλούσῃ ἐκ τῆς ἐπὶ γῆς εἰς τὰ οὐράνια μεταθέσθαι σε βασιλείᾳ.

Οἱ ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως λεγάτοι, καὶ ἔξαρχοι πατριαρχικοί.

Ὁ πρῴην Νικαίας Πορφύριος.
Μελέτιος Συρίγος ἱερομόναχος καὶ κῆρυξ τοῦ εὐαγγελίου.

Καὶ οἱ ἀπὸ Ῥωσίας λεγάτοι.

Ἠσαΐας Τρόφιμος ἡγούμενος τοῦ ἁγίου Νικολάου.
Ἰγνάτιος ὁ Ξενοβίκιος ὁ κῆρυξ τοῦ εὐαγγελίου.
Ἰωσὴφ Κοινωνοβίκιος ἡγούμενος τῶν ἁγίων θεοφανίων.

Ταῦτα τὰ παρὰ τῶν δύο συνόδων κατὰ τοῦ Κυρίλλου ἐξενεχθέντα, ἅτινα σαφέστατα δείκνυσι τὴν τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας εὐσέβειαν. ἐγένετο δὲ ἡ μὲν ὑστέρα ἐν Γιασίῳ τῆς Μολδαβίας ἐπὶ Βασιλείου Βοϊβόνδα, τοῦ ἡγεμόνος Μολδοβλαχίας, Παρθενίου καὶ Κωνσταντινουπόλεως τοῦ γέροντος πατριάρχου, ἀνδρὸς αἰδεσίμου, καὶ περὶ τὰ θεῖα ἐκ βρέφους σχολάσαντος, ὃς τῇ ἐκεῖσε συνόδῳ πέμψας συνοδικὴν ἐπιστολὴν, ἤρκε-

σεν

Legati Constantinopolitani, & Exarchi Patriarchales.

Porphyrius, antea Nicææ Episcopus.
Meletius Syrigus, Hieromonachus & Prædicator Evangelii.

Et Russiæ Legati.

Esaias Trophimus, Præpositus sancti Nicolai.
Ignatius Xenovicius, Prædicator Evangelii.
Joseph Coënonovicius, sanctorum Theophaniorum Præpositus.

Hæc sunt quæ contra Cyrillum ab duabus Synodis acta sunt, quibus orthodoxa Orientalis Ecclesiæ religio manifestissimè demonstratur. Posterior quidem apud Giasium Moldaviæ celebrata est, sub Moldaviæ Duce Voëvonda, & Constantinopolitano Patriarcha Parthenio seniore, venerabili quidem viro, & circa res divinas ab ineunte ætate exercitato. Qui quidem ad congregatam illic Synodum synodicam Epistolam cùm transmisisset,

misisset, Epistolæ huic synodicæ Constantinopoli missæ tantummodo subscribere, eamque confirmare, eidem Synodo satis visum est, atque ita quæstioni plenè satisfacere. (quamquam & alia plurima adversus Calvinistas hæc ipsa Synodus decertavit) Cyrillum porro neque Constantinopolitana Synodus in sua Epistola synodica, neque ea quæ Giasii celebrata est, anathemate perculere: non eo quidem vt illi parcerent, (neque enim ii erant divini homines isti, qui vel personas acciperēt, Deoque vel homines, vel quidquā aliud anteferrent) sed quoniam cum Calvinistis consentire nunquam apud Orientales ille visus est, neque vel minimum, ab Orientalis Ecclesiæ (uti suprà monstratum est) professione dissidere. In quē igitur cadere hujusmodi accusationem non apertè cognoverant, anathema dicere æquum minimè duxerunt: quamvis & anathemati & æternæ excommunicationi eum indiscriminatim subjecerint, qui Capita conscripsit: quem & nos sempiternis quoque imprecationibus subjicimus, & à regno cælorum esse alienum agnoscimus.

Prior

σεν ἐκείνῃ τῇ συνόδῳ μόνην τὴν ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως συνοδικὴν ἐπιστολὴν ὑπογράψαι καὶ βεβαιῶσαι, καὶ οὕτω πληρῶσαι τὸ ζητούμενον. (Εἰ καὶ κατὰ Καλουΐνων καὶ ἄλλα τινὰ πλεῖστα ἐκείνη ἡ σύνοδος ἠγωνίσατο) οὐκ ἀνεθεμάτισε γὰρ τὸν Κύριλλον, οὔτε ἡ τότε ἐν Κωνσταντινουπόλει διὰ τῆς ἐπιστολῆς σύνοδος, οὔτε ἡ ἐν Γιασίῳ, οὐ χάριν ποιοῦντες Κυρίλλῳ, (οὐ γὰρ γὰρ ἦσαν τοιοῦτοι οἱ θεοφόροι ἐκεῖνοι ἄνδρες, ὥστε φιλοπροσωπεῖν, καὶ προτιμᾶν ἀνθρώπους ἢ ἄλλο τι τοῦ Θεοῦ) ἀλλὰ διὰ τὸ μηδέποτε καλουϊνόφρονα τὸν Κύριλλον παρὰ τῇ ἀνατολικῇ ἐκκλησίᾳ γνωσθῆναι, ἢ ἄλλως πως φρονοῦντα, ἢ ὡς ἡ ἀνατολικὴ ἐκκλησία, ὡς προαποδέδεικται. ὅθεν οὐκ εὔλογον ᾠήθησαν τῷ ἀναθέματι καθυποβαλεῖν, ὃν οὐκ οἴδασι σαφῶς ὑπόδικον τῇ κατηγορίᾳ· καίτοι τὸν συγγραφέα τῶν κεφαλαίων ἀδιορίστως καὶ ἀναθέματι καὶ ἀφορισμῷ ἀλύτῳ καθυπέβαλον. ὅντινα καὶ αὐτοὶ ἀραῖς καθυποβάλλομεν αἰωνίοις, καὶ ξένον γινώσκομεν τῆς βασιλείας.

Ἡ δὲ πρώτη ἐγένετο ἐπὶ Κυρίλλου τοῦ ἐκ Βεῤῥοίας Κωνσταντινουπόλεως πατριάρχου, συμπαρόντων ὅσων λογίων καὶ ἐναρέτων ἀνδρῶν· ἀνεθεμάτισε δ' αὐτῇ τὸν Κύριλλον ὀνομαστὶ, οὐχ ὅτι οἶδεν ἐκεῖνον, ἤ ποτε ἐγνώρισεν αἱρετικόν· ἀλλ' ὅτι οἶδεν ἐπιβιώσαντα μὲν αὐτὸν μετὰ τὸν κεφαλαίων τύπον ἐνιαυτοὺς ἓξ, καὶ εἰδότα τὰς συγχύσεις αἵτινες συνέβησαν τοῖς ἐν Πωλωνίᾳ καὶ Ῥωσίᾳ εὐσεβέσι, διὰ δὲ πολλοὺς λέγειν καλουϊνίσαι τὴν ἀνατολικὴν ἐκκλησίαν, ἐπειδὴ ὁ Κωνσταντινουπόλεως τοιαύτην τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας ἐξέδωκεν ὁμολογίαν, μὴ ἐθελῆσαι δὲ καὶ ἐκείνων, τῶν κεφαλαίων φημὶ, συγγράψαι, καίτοι παρὰ πολλῶν προτρεπόμενός τε καὶ παρακαλούμενος, ὥσπερ προείπομεν ἐν τῷ πέμπτῳ κεφαλαίῳ, ὅθεν ἐκ τούτου εἰκάσαντα ἐκεῖνον μὴ καθαρεύειν τῆς κατὰ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως δολιότητος, μήτε μὴν φροντίσαι περὶ τοῦ ποιμνίου ὡς ἔδει, ὀνομαστὶ τῷ ἀναθέματι καθυπέβαλεν, ὃν εἰ καὶ μὴ τοιοῦτον συμβέβηκε γεγονέναι. τὰς μὲν συνόδους κατ' ἐκείνου ψῆφον ἐξενεγκούσας δικαίαν οὐκ αἰτιώμεθα, μάλιστα δὲ καὶ μακαρίζομεν, ὡς

κατ'

Prior verò Synodus celebrata est sub Cyrillo Berrhœensi, Patriarcha Constantinopolitano, assidentibus ei viris quotquot erant tum sapientia, cùm virtute conspicuis. Hæc autem expresso nomine Cyrillum anathematizavit, non quòd illum nosset, vel aliquando scivisset hæreticum; sed quoniam eundem advertit, etsi annos sex post editionem Capitum superstitem, & earum, quæ apud Poloniæ ac Russiæ Fideles ortæ sunt, turbarum probè conscium, (quippe post editam ab Constantinopolitano Patriarcha illam Orientalis Ecclesiæ Confessionem, Calvinistis eam adhærere multi loquebantur) eadem Capita, à multis etsi invitatum, imò incitatum (vti jam hoc quinto Capite diximus) scriptis impugnare renuisse. Hinc quippe à fraude in fidem Catholicam illum non vacare, atque minus quàm par esset, sui gregis esse sollicitum, meritò suspicata, expresso nomine anathemati subjecit; quanquam re ipsa haud talis extitit. Synodos quidem haud quaquam damnamus vtpote quæ justam adversus illum tulerunt sententiam: immò verò beatas prædicamus, ceu

quæ

quæ pro tempore ſtrenuè pro fide Catholica decertaverint, ac pro longo hujuſmodi ſilentio, ſeu juſtam nactæ cauſſam, ita eum exceperint, vt ſimili ab culpa vel inde cæteros deterrerent. Hunc autem ſi minùs anathematizamus, at lugemus: quippe qui tantùm adverſus Eccleſiam gerendi bellum hoſtibus ſuo ille ſilentio anſam præbuerit. Si verò reipſa fuit ille hæreticus Calviniſta, neque reſipuerit, (omnes enim Deus recipit quicumque revertuntur ad ſe) ſed ad vſque vitæ metam hæretica ſenſerit atque crediderit, hunc ſempiterno anathemati & excommunicationi vnà cum ſodalibus ſuis hæreticis, vnanimi omnium noſtrûm ſententia ſubjicimus.

CAPUT VI.

ÆQUIS igitur hominibus juxtà ac veri amantibus dicta ſufficiunt, quinimmo redundant, vt Orientalis Eccleſiæ doctrina qualis ſit, intelligatur, eamque nec Calviniſtarum novitatibus, vel quibuſcumque ab ſe alie-

κατὰ καιροὺς καλῶς ὑπὲρ τῆς εὐσεβοῦς ἀγωνισθείσας πίστεως, καὶ αἰτίαν εὔλογον ἐχούσας τὴν ἐκείνου μακρὰν σιωπὴν, εἰς τὸ ἐκεῖνον ἐπιτιμῆσαι πρὸς καὶ ἄλλων σωφρονισμόν. ἐκεῖνον δὲ εἰ καὶ μὴ ἀναθεματίζομεν, ἀλλὰ θρηνοῦμεν, ὅτι τῇ σιωπῇ τοσοῦτον κατὰ τῆς ἐκκλησίας ἐξήγειρε τῶν ἐχθρῶν πόλεμον. εἰ δ' ἦν ἀληθῶς αἱρετικὸς καλουϊνόφρων, καὶ οὐ μετεμελήθη, (δέχεται γὰρ ὁ Θεὸς τοὺς ἐπιστρέφοντας πρὸς αὐτὸν ὁποῖοι ἂν ὦσιν) ἀλλ' ἔμεινεν αἱρετικὰ καὶ πιστεύων, καὶ φρονῶν, χωρὶς πάσης ἀντιλογίας τῷ αἰωνίῳ ἀναθέματι καὶ ἀφορισμῷ μετὰ τῶν συμμύστων αὐτοῦ αἱρετικῶν καθυποβάλλομεν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ϛʹ.

ΤΟΙΣ μὲν οὖν εὐγνώμοσι, καὶ φιλοῦσι τὸ ἀληθὲς ἱκανὰ τὰ ῥηθέντα, μᾶλλον ἢ εἰπεῖν, καὶ πολλὰ πρὸς τὸ μαθεῖν οἵας δόξης ἐστὶν ἡ ἀνατολικὴ ἐκκλησία, καὶ οὔτε καλουϊνόφροσι συνέθετο πώποτε ἐν οἷς κεκαινοτομήκασιν,

μήκασιν, (οὔτε μὴν ἄλλοις τισὶ πλὴν ἑαυτῆς) οὔθ' ὃν προσβάλλονται συμμύστην αὐτὸν γεγονέναι οἶδεν οἷς ἐκεῖνοι διϊσχυρίζονται. πρὸς τελειότατον μέντοι ἀφανισμὸν καὶ καθαίρεσιν ἐννοιῶν ἐπινοηθέντων κατὰ τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ, τῶν ἱερῶν τῆς ὀρθοδόξου ἡμῶν θρησκείας προαυλίων, καὶ ὡς εἰπεῖν, πρὸς παντελῆ ἀποποίησιν τῶν ἐν τοῖς θρυλλουμένοις κεφαλαίοις βλασφημιῶν, δεῖν ᾠήθημεν ἐκθέσθαι ἐρωτήσεις καὶ κεφάλαιά τινα ἰσάριθμα τοῖς Κυρίλλῳ συγγραφεῖσι, καὶ κατὰ διάμετρον ἀντικείμενα ἐν οἷς ἐκεῖνος (ὡς ὑπετέθη πολλάκις) ἠκόνησε γλῶτταν κατὰ Θεοῦ, ὥστε δύνασθαι ταῦτα καλεῖσθαι ἔλεγχον καὶ διόρθωσιν τῶν λεγομένων Κυρίλλου κεφαλαίων. φυλάττεται δέ πως ἡ τάξις ἐκείνων κἀν τοῖς παρ' ἡμῶν ἐκθησομένοις, ἵν' ἔχῃ ἕκαστος τῶν πιστῶν συγκρίνειν, καὶ παραβάλλειν ἀμφότερα, καὶ γινώσκειν ῥαδίως τὴν εὐσέβειαν μὲν τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας, τὸ ψεῦδος δὲ τῶν αἱρετικῶν. ἔστι δ' ὅπου τῆς χρείας ἀπαιτούσης ἢ ἀφαιρήσομεν, ἢ προστεθησόμεθα ἕτερά τινα πρὸς ἀκριβῆ τοῦ προβλήματος γνῶσιν συντείνοντα. χρησόμεθα

δὲ

alienis aliquando consensisse, neque eum, quem ab suis stetisse partibus illi contendunt, talem vmquam agnovisse. Attamen ad confutanda, atque vel ex cogitationibus hominum delenda prorsus ea quæ contra gloriam Dei adversum sacra orthodoxæ professionis nostræ primordia conficta sunt, necnon & ad plenam earum, quæ in decantatis hisce Capitibus resperſæ sunt, blasphemiarum reversionem, nobis visum est Cyrilli Capitibus, in quibus suam ille (vti passim jam supposuimus) adversus Deum acuit linguam, Responsiones & Capita totidem è diametro illis opposita statuere, prædictorum Cyrilli Capitum confutationem juxtà ac emendationem meritò censenda. Porro qui in illis, idem ordo servabitur & in nostris; eo quippe vt hæc ad illa conferre, de vtrisque sententiam ferre, ac tum demum Orientalis Ecclesiæ pietatem, hæreticorumque possit quisque fidelis mendacium agnoscere. Nonnulla verò ad quæstionis intelligentiam facientia, pro rei necessitate adjiciemus, nonnulla reticebimus. Denique ipsis, qui-

quibus vſus eſt ille , verbis , integris ſententiis, ac periodis vtemur & nos, ne fortè verba piaſque ſententias magis quàm novitates & impia dogmata videamur oppugnare.

Doſitheus , miſeratione divina Patriarcha Hieroſolymitanus, his qui audire avent , quænam ſit Græcorum, ſive Orientalis Eccleſiæ fides ac profeſſio , quæve circa fidem orthodoxam ſententia, nomine Chriſtianorum omnium ad Thronum noſtrum apoſtolicum pertinentium, necnon & peregrinorum fidelium in hanc ſanctam & magnam vrbem Jeroſolymam pietatis ergò convenientium (quibuſcum circa res fidei Orientalis Eccleſia per omnia conſentit) compendioſam hancce Confeſſionem in teſtimonium coram Deo & hominibus, ex ſincera conſcientia, atque omni ſimulatione procul, conſcribit.

Decretum I.

Credimus in vnum Deum, verum, omnipotentem, & immenſum, Patrem, & Filium, & Spiritum ſanctum; Patrem ingenitum; Filium ex Patre

ἤ ταῖς λέξεσι καὶ ὅλαις ἐννοίαις, καὶ περιόδοις κειμέναις ἐκεῖσε, ἵνα μὴ δόξωμεν ταῖς λέξεσι καὶ εὐσεβέσιν ἐννοίαις μάχεσθαι, ἀλλὰ μὴ τῇ καινοτομίαις καὶ ἀσεβέσι δόγμασι.

Δοσίθεος ἐλέῳ Θεοῦ πατριάρχης Ἱεροσολύμων τοῖς ἐρωτῶσι καὶ πυνθανομένοις περὶ τῆς πίστεως καὶ θρησκείας τῶν Γραικῶν, ἤτοι τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας, πῶς δηλονότι περὶ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως φρονεῖ· ἐν ὀνόματι κοινῶς τῶν ὑποκειμένων τῷ * καθ' ἡμῶν ἀποστολικῷ θρόνῳ χριστιανῶν ἁπάντων, καὶ τῶν ἐπιδημούντων τῇ ἁγίᾳ ταύτῃ καὶ μεγάλῃ πόλει Ἱερουσαλὴμ ὀρθοδόξων προσκυνητῶν (οἷς πᾶσα ἐν τοῖς περὶ πίστεως ἡ καθολικὴ ἐκκλησία συνᾴδει) ἐκδίδωσι σύντομον ὁμολογίαν ταύτην εἰς μαρτύριον πρός τε Θεοῦ, πρός τε ἀνθρώπων εἰλικρινεῖ συνειδήσει, οὐδὲ μιᾶς δίχα προσποιήσεως.

* f. καθ' ἡμᾶς

ΟΡΟΣ Α.

Πιστεύομεν εἰς ἕνα Θεὸν ἀληθῆ παντοκράτορα, καὶ ἀόριστον, πατέρα, υἱὸν, καὶ ἅγιον πνεῦμα, πατέρα, ἀγέννητον, υἱὸν γεννητὸν ἐκ

P τοῦ

τοῦ πατρὸς πρὸ αἰώνων, ὁμοούσιον αὐτῷ. πνεῦμα ἅγιον ἐκ τοῦ πατρὸς ἐκπορευόμενον, πατρὶ καὶ υἱῷ ὁμοούσιον. ταύτας τὰς τρεῖς ὑποστάσεις ἐν μιᾷ οὐσίᾳ παναγίαν τριάδα προσαγορευομένην, ὑπὸ πάσης κτίσεως ἀεὶ εὐλογουμένην, δοξαζομένην, καὶ προσκυνουμένην.

ΟΡΟΣ Β.

Πιστεύομεν τὴν θείαν καὶ ἱερὰν γραφὴν εἶναι θεοδίδακτον, καὶ διὰ τοῦτο ταύτῃ ἀδιστάκτως πιστεύειν ὀφείλομεν, οὐκ ἄλλως μέντοι, ἀλλ᾽ ἢ ὡς ἡ καθολικὴ ἐκκλησία ταύτην ἡρμήνευσε καὶ παρέδωκεν. πᾶσα γὰρ αἱρετικῶν βδελυρία δέχεται μὲν τὴν θείαν γραφὴν, παρεξηγεῖται δ᾽ αὐτὴν μεταφοραῖς, καὶ ὁμωνυμίαις, καὶ σοφίσμασι σοφίας ἀνθρωπίνης χρωμένη, συγχέουσα τὰ ἀσύγχυτα, καὶ παίζουσα ἐν οὐ παικτοῖς. ἄλλως γὰρ ἂν, ἄλλου ἄλλην ὁσημέραι περὶ αὐτῆς γνώμην ἐσχηκότος, οὐκ ἂν εἴη ἡ καθολικὴ ἐκκλησία Χριστοῦ χάριτι ἕως τῆς σήμερον ἐκκλησία, μίαν γνώμην ἔχουσα περὶ πίστεως, καὶ ἀεὶ ὡσαύτως, καὶ ἀπαρασαλεύ-

τως

Patre ante sæcula genitum, ei consubstantialem; Spiritum sanctum, ex Patre procedentem, Patri Filioq; consubstantialem. Itaque tres vna in essentia Personas, sanctissimam Trinitatem appellamus, quæ ab omni creatura continuò benedicitur, glorificatur & adoratur.

DECRETUM II.

CREDIMUS sacram Scripturam à Deo traditam, eique propterea, non quidem vt lubuerit, sed secundùm Ecclesiæ Catholicæ traditionem & interpretationem, adhibendam esse fidem omni dubitatione majorē. Hanc quidem vniversa recipit hæreticorum colluvies; at sub metaphoris & æquivocationibus, necnon & humanæ sapientiæ sophismatis perperam interpretrantur; quæ sunt distincta, confundunt, atque in rebus ab omni joco alienis nugantur. Quippe si alteri atque alteri diebus singulis novus probaretur Scripturæ sensus: eadem ipsa per gratiā Christi hactenus Catholica non perstitisset Ecclesia, vnam eamdemq; retinens de fide sententiam, illiq; semper eodem modo & incōcussè adhæ-

rens; sed in infinitas foret factiones conscissa, ac variis hæreticorum sectis divisa: nec esset veritatis columna & firmamentum sancta Ecclesia, immaculatáque, ac sine ruga; sed congregatio improborum, cujusmodi esse manifestum est conventum hæreticorum, ac potissimè Calvinistarum, quos quidem non pudet ab Ecclesia discere, ac deinde ipsam flagitiosè repudiare. Quamobrem non minorem esse Ecclesiæ Catholicæ auctoritatem credimus, quàm sacræ Scripturæ. Enimverò vtriusque auctor cùm sit Spiritus sanctus, perinde est Catholicam Ecclesiam audieris, ac sacram Scripturam. Deinde, loquentem à se ipso hominem, quisquis ille sit, contingit errare & falli, quin & fallere; Catholicam verò Ecclesiam, vtpote à seipsa numquam, sed Spiritus sancti (cujus magisterio ad vsque sæculi consummationem absque intermissione eruditur) illustratione aut locutam aut loquentem, errare nequaquam contingere potest, aut omnino fallere ac falli: sed perpetuam habet perinde ac sacra Scriptura firmitatem & auctoritatem.

1.Tim.3. v. 15. Ephes. 5. v. 27.

DECRE-

τως πιστεύουσα, ἀλλ' ἐσχίσθη αὖ εἰς μυρία, καὶ αἱρέσεσιν ὑπέκειτο, καὶ μηδ' ἦν ἡ ἐκκλησία ἁγία στύλη καὶ ἑδραίωμα τῆς ἀληθείας, ἄσπιλός τε καὶ ῥυτίδος χωρίς, ἀλλ' ἡ ἐκκλησία πονηρευομένων, ὡς φαίνεται), γεγονυῖα ἀναμφιβόλως ἡ τῶν αἱρετικῶν, καὶ μάλιστα τῶν ἀπὸ Καλουίνου. (οἳ οὐκ αἰσχύνονται παρὰ τῆς ἐκκλησίας μανθάνειν, ἔπειτα ταύτην πονηρῶς ἀποκρούεσθαι) ὅθεν καὶ τὴν τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας μαρτυρίαν οὐχ ἧττον τῆς ἣν κέκτηται ἡ θεία γραφὴ εἶναι πιστεύομεν. ἑνὸς γὰρ καὶ τοῦ αὐτοῦ ἁγίου πνεύματος ὄντος ἀμφοτέρων δημιουργοῦ, ἴσον ἐστὶ πάντως ὑπὸ τῆς γραφῆς, καὶ ὑπὸ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας διδάσκεσθαι. ἔπειτα ἄνθρωπον μὲν ὅντινα οὖν λαλοῦντα ἀφ' ἑαυτοῦ ἐνδέχεται ἁμαρτῆσαι, καὶ ἀπατῆσαι, καὶ ἀπατηθῆναι· τὴν δὲ καθολικὴν ἐκκλησίαν ὡς μηδέποτε λαλήσασαν, ἢ λαλοῦσαν ἀφ' ἑαυτῆς, ἀλλ' ἐκ τοῦ πνεύματος τοῦ Θεοῦ, (ὃ καὶ διδάσκαλον ἀδιαλείπτως πλουτεῖ εἰς τὸν αἰῶνα) ἀδύνατον πάντη ἁμαρτῆσαι, ἢ ὅλως ἀπατῆσαι, καὶ ἀπατηθῆναι· ἀλλ' ἐστιν ὡσαύτως τῇ θείᾳ γραφῇ ἀδιάπτωτος, καὶ ἀένναον τὸ κῦρος ἔχουσα.

ΟΡΟΣ Γ.

Πιστεύομεν τὸν ἄκρως ἀγαθὸν Θεὸν ἐξ ἀϊδίου, οὓς ἐξελέξατο εἰς δόξαν προορίσαι, οὓς δ' αὖ ἀπεδοκίμασεν εἰς κατάκρισιν παραχωρῆσαι· οὐχ ὅτι δὲ τούτους οὕτως ἠβουλήθη δικαιῶσαι, τούτους δ' ἀναιτίως παραχωρῆσαι, καὶ κατακρῖναι. ἀνοίκειον γὰρ τοῦτο τῷ πατρὶ τῶν ὅλων, καὶ ἀπροσωπολείπτῃ, καὶ θέλοντι πάντας ἀνθρώπους σωθῆναι, καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν, Θεῷ. ἀλλ' ὅτι τούτους μὲν προεῖδε καλῶς τῷ αὐτεξουσίῳ χρησομένους, τούτους δὲ κακῶς, προορίσαι, ἢ κατακρῖναι. ἐννοοῦμεν δὲ τὴν χρῆσιν τοῦ αὐτεξουσίου οὕτως, ὥστε τῆς θείας, καὶ φωτιστικῆς χάριτος, ἣν καὶ προκαταρκτικὴν προσαγορεύομεν, οἷα φῶς τοῖς ἐν σκότει παρὰ τῆς θείας ἀγαθότητος πᾶσι χορηγουμένης, τοῖς βουλομένοις ὑπεῖξαι ταύτῃ, (καὶ γὰρ οὐ τοὺς μὴ θέλοντας, ἀλλὰ τοὺς θέλοντας ὠφελεῖ) καὶ συγκατατεθῆναι ἐν οἷς ἐκείνη ἐντέλλεται, πρὸς σωτηρίαν οὖσιν ἀναγκαιοτάτοις, δωρεῖσθαι ἑπομένως καὶ ἰδικὴν χάριν ἥτις συνεργοῦσα καὶ ἐνδυναμοῦσα, καὶ

DECRETUM III.

CREDIMUS Deum optimum ab æterno quos elegit, prædestinasse ad gloriam; quos verò reprobavit, damnationi deputasse: at non sic vt illos justificare, hos autem sine caussa reprobare voluerit, atque damnare. Hoc enim à Deo communi omnium patre prorsus alienum, qui quidem personarum nescit acceptionem, *sed vult omnes homines salvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire.* 1. Tim. 2. v. 4. Sed illos quidem prædestinavit, quos arbitrio suo bene vsuros præscivit; quos verò malè, damnavit. Hunc porro liberi arbitrii vsum ita intelligimus, vt divina quidem illuminatrix gratia, quam & prævenientem appellamus, ceu lumen in tenebris ab divina bonitate omnibus impendatur; ac postmodum iis, qui obtemperare illi, atque ad ea quæ tanquam saluti pernecessaria, hæc ipsa præcipit, cooperari voluerint, (neque enim non volentibus vtilis est, sed solùm volentibus) peculiaris gratia subministretur, quæ cooperando nobis, viresque præbendo,

atque ad Dei amorem, id est, ad ea quæ vult Deus, (& præveniens gratia monuit) bona facienda, perseverantiam impertiendo, justos nos facit & prædestinatos: iis verò qui gratiæ consentire & cooperari noluerint, ac proinde quæ à nobis exigit Deus, prætermiserint, suoque arbitrio, quod, vt bonum voluntariè facerent, à Deo acceperunt, ad gerendum satanæ morem abusi sunt, in reprobationem cedit, & æternam damnationem.

Quod verò scelestissimi aiunt hæretici, (vt eodem Capite habetur) Deum nullo prorsus respectu ad prædestinatorum reproborumve opera, illos prædestinare, hos damnare, abominandum ducimus & sacrilegum. Secum enim ita Scriptura pugnaret, vtpote quæ fideli salutem ex operibus statuit, Deumque solum auctorem supponit per solam illuminatricem gratiam (quam quidem nullis præcedentibus operibus exhibet) rerum divinarum homini veritatem ostendere, eumque qui adsentiatur illi, si voluerit, atque ad opera bona Deoque accepta, quibus salu-

καὶ ἐμμόνους πρὸς τὴν τοῦ Θεοῦ ἀγάπην, τὸ αὐτὸν εἰπεῖν, πρὸς ἃ Θεὸς θέλει ἡμᾶς ἐργάζεσθαι ἀγαθὰ (ἃ καὶ ἡ προκαταρκτικὴ χάρις προσενετείλατο) ἀποτελοῦσα, ἀξίους καὶ προωρισμένους ποιεῖ. τοῖς δὲ μὴ θέλουσιν ὑπακοῦσαι, καὶ συγκαταπεθῆναι τῇ χάριτι, καὶ διὰ τοῦτο οὐδ' ἃ Θεὸς βούλεται ἡμᾶς ἐργάζεσθαι, τηροῦσι, καὶ ἐν τοῖς τοῦ σατανᾶ ἐπιτηδεύμασι τὴν ἣν παρὰ Θεοῦ εἰλήφασιν αὐτεξουσιότητα εἰς τὸ ἐργάζεσθαι ἑκουσίως τὸ ἀγαθὸν, καταχρωμένοις, γίνεσθαι τὴν παραχώρησιν εἰς αἰώνιον κατάκρισιν.

Τὸ δὲ λέγειν τοὺς παμμιαρούς αἱρετικούς, (ὡς κεῖται ἐν τῷδε τῷ κεφαλαίῳ) τὸν Θεὸν προορίζειν ἢ κατακρίνειν μηδαμῶς εἰς τὰ ἔργα ἀποβλέποντα τῶν προοριζομένων ἢ κατακρινομένων, βέβηλον καὶ ἀνόσιον οἴδαμεν. ἐμάχετο γὰρ ἂν οὕτως ἡ γραφὴ πρὸς ἑαυτὴν, διὰ τῶν ἔργων τῷ πιστῷ διδάσκουσα τὴν σωτηρίαν, καὶ τὸν Θεὸν μόνον αἴτιον ὑποτιθεμένη κατὰ μόνην τὴν φωτιστικὴν χάριν, ἣν μὴ προηγησαμένων ἔργων παρέχει, δεῖξαι τῷ ἀνθρώπῳ τὴν τῶν θείων πραγμάτων ἀλήθειαν, καὶ διδάξαι ὅπως οὗτος ἐκείνῃ συγκατατεθῇ εἰ βούλοιτο, καὶ ποιήσει τὸ ἀγαθὸν, καὶ εὐάρεστον,

καὶ

καὶ οὕτω σωτηρίας τυχεῖν, οὐκ ἀναιρεῖ τὸ θέλειν ἢ * μὴ θέλειν ὑπακοῦσαι, ἢ μὴ ὑπακοῦσαι αὐτῷ.

* legendum videtur μὴ

Ἀλλὰ καὶ τὸ τὴν θείαν θέλησιν αἰτίαν εἶναι τῶν κατακρινομένων οὕτως ἁπλῶς καὶ ἀναιτίως, ποίαν οὐκ ἔχει μανίαν; ποίαν οὐκ ἐπιφέρει κατὰ τοῦ Θεοῦ συκοφαντίαν; καὶ ποίαν εἰς τὸ ὕψος οὐ λαλεῖ ἀδικίαν, καὶ βλασφημίαν; ἀπείραστον μὲν γὰρ κακῶν τὸ θεῖον, καὶ πάντων ἐξ ἴσου ἐθέλον τὴν σωτηρίαν, ὡς μὴ ἐχούσης χώραν τῆς προσωποληψίας παρ' αὐτῷ οἴδαμεν, καὶ τοῖς βεβήλοις γενομένοις σκεύεσι διὰ μοχθηρὰν αὐτῶν προαίρεσιν, καὶ ἀμετανόητον καρδίαν, ὡς δίκαιον παραχωρεῖν τὴν κατάκρισιν ὁμολογοῦμεν. κολάσεως δ' αἰωνίου, ὠμότητός τε καὶ ἀσπλαγχνίας, καὶ μισανθρωπίας αἴτιον, οὔποτε, οὔποτε φαμὲν τὸν Θεόν, τὸν χαρὰν γίνεσθαι ἐν οὐρανῷ ἐπὶ ἑνὶ μετανοοῦντι ἁμαρτωλῷ ἀποφηνάμενον· μὴ γένοιτο ἡμᾶς οὕτως ἢ πιστεῦσαι, ἢ ἐννοῆσαι ἕως ἂν ἑαυτῶν ἐσμέν, ἀναθέματι δὲ αἰωνίῳ καθυποβάλλομεν τοὺς τὰ τοιαῦτα καὶ λέγοντας, καὶ φρονοῦντας, καὶ χείρους πάντων ἀπίστων γινώσκομεν.

ΟΡΟΣ

salutem assequatur, incumbat, edocere: non aufert illi velle aut non velle obedire, vel non obedire.

Sed & hominum ita simpliciter ac sine caussa damnatorum auctorem statuere divinam voluntatem, insania quanta? quæ major Deo inferatur calumnia? quanta in supremum Numen injuria? quanta blasphemia? quippe intentatorem malorum esse Deum, & omnium ex æquo salutem velle, ceu apud quem personarum acceptio nulla est, cognoscimus; & his qui pravis voluntatibus, ac secundùm impœnitens cor vasa in contumeliam evasere, damnationem justè decerni confitemur. Æternæ autem punitionis, immanitatis, duritiæ, & inhumanitatis nusquam, nusquam dicimus auctorem esse Deum, super vno peccatore pœnitentiam agente esse in cælo gaudium asserentem. Absit à nobis ita credere vel cogitare, quandiu nostri compotes sumus: immo verò talia dicentes ac sentientes anathemati sempiterno subjicimus, & cunctis infidelibus pejores agnoscimus.

DECRE-

DECRETUM IV.

CREDIMUS Deum in personis trinum, Patrem, Filium, & Spiritum sanctum, visibilium ac invisibilium esse conditorem: invisibilium quidem, quæ sunt angelicæ virtutes, animæ rationales, & dæmones; (quanquam tales Deus dæmones non fecit, quales postea voluntate sua facti sunt) visibilium autem, quæ sunt cælum & ea quæ sub cælo sunt. Quia verò naturâ bonus est Creator, valde bona fecit, quæcumque fecit, nec potest opifex esse malorum. Si quod verò malum, videlicet peccatum, quod contra divinam voluntatem fit, in homine vel dæmone deprehenditur; (simpliciter enim nullum in natura malum agnoscimus) hoc vel ab homine est, vel à diabolo: vera quippe juxtà ac firmissima est hæc regula, malum nec à Deo vsquam fieri, nec absque injuria posse illi vllatenus adscribi.

ΟΡΟΣ Δ.

Πιστεύομεν τὸν τρισυπόστατον Θεὸν, τὸν πατέρα, τὸν υἱὸν, καὶ τὸ ἅγιον πνεῦμα, ποιητὴν εἶναι ὁρατῶν τε πάντων καὶ ἀοράτων, καὶ ἀόρατα μὲν τὰς ἀγγελικὰς δυνάμεις, ψυχάς τε λογικὰς, καὶ δαίμονας· (εἰ καὶ μὴ τοιούτους τοὺς δαίμονας, ὡς αὐτοὶ προαιρέσει ἰδίᾳ ὕστερον ἐγένοντο, ὁ Θεὸς πεποίηκεν) ὁρατὰ δ' οὐρανὸν, καὶ τὰ ὑπ' οὐρανόν. ὅτι δὲ φύσει ἀγαθὸς ὁ ποιητὴς, ἐποίησε καλὰ λίαν πάντα ὅσα ἐποίησεν, οὐδὲ δύναταί ποτε κακοῦ ποιητὴς εἶναι. Εἰ δέ τι κακὸν, τ' αὐτὸν εἰπεῖν ἁμάρτημα, γινόμενον ἐναντίως τῇ θείᾳ θελήσει, ἔστιν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, ἢ τῷ δαίμονι (ἁπλῶς γὰρ ἐν τῇ φύσει κακὸν οὐκ οἴδαμεν) ἐκεῖνο, ἢ τοῦ ἀνθρώπου, ἢ τοῦ διαβόλου εἶναι. κανὼν γάρ ἐστιν ἀληθὴς καὶ ἀδιάπτωτος, κακοῦ τὸν Θεὸν μηδαμῶς εἶναι δημιουργὸν, μήτε μὴν ὅλως δικαίῳ λόγῳ τοῦ Θεοῦ καταψηφίζεσθαι.

ΟΡΟΣ Ε.

Πιστεύομεν πάντα τὰ ὄντα, εἴτε ὁρατὰ, εἴτε ἀόρατα ὑπὸ τῆς τοῦ Θεοῦ κυβερνᾶσθαι προνοίας, τὰ δὲ κακὰ, ᾗ κακὰ, προειδέναι μὲν τὸν Θεὸν, καὶ παραχωρεῖν, οὐ μὴν καὶ προνοητὴν εἶναι τούτων, ἐπεὶ μηδὲ ποιητήν. ἤδη γεγενημένα δὲ ἐᾶσθ' ἔστιν ὅτε ἐπευθύνεσθαι πρός τι χρήσιμον ὑπὸ τῆς ἄκρας ἀγαθότητος, οὐ ποιούσης μὲν, ἐγκεντριζούσης δὲ πρὸς τὸ κρεῖττον ὡς οἷόν τε ἐκείνοις. ἐκθειάζειν δὲ, ἀλλ' οὐκ ἐξετάζειν ὀφείλομεν τὴν θείαν πρόνοιαν ἐν τοῖς ἀπορρήτοις, καὶ μηδ' ὅλως ἀποκαλυφθεῖσι κρίμασι. τὰ μέντοι παρὰ τῇ θείᾳ γραφῇ παραδεδομένα περὶ αὐτῆς, ὡς συντείνοντα πρὸς ζωὴν αἰώνιον, δεῖν ἡμᾶς εὐγνωμόνως ἀνερευνᾶν, καὶ ἑπομένως ταῖς πρώταις περὶ Θεοῦ ἐννοίαις ἀνενδοιάστως ἐκλαμβάνειν.

ΟΡΟΣ ϛ.

Πιστεύομεν τὸν πρῶτον ἄνθρωπον κτισθέντα παρὰ Θεοῦ ἐν παραδείσῳ πεπτωκέναι, ὅτε καὶ

παρι-

Decretum V.

Credimus res omnes cùm visibiles, tum invisibiles Dei providentiâ gubernari; Deum verò mala vt præsciat & permittat, eorum tamen, quà mala sunt, haud quaquam esse provisorem, vti nec opificem. Quæ verò jam patrata sunt, ab summa bonitate in finem vtilem quandoque ordinari, non illa faciendo, sed pro modo vniuscujusque ad aliquid melius dirigendo. Hæc porro divinæ secreta providentiæ, ejusdemque incomprehensibilia adorare judicia debemus, non investigare. Quanquam & ea quæ apud sacram Scripturam nobis de illa tradita sunt, ceu ad vitam æternam conducentia, bona mente perscrutari, illaque proinde juxta præstantissimas de Deo notiones absque hæsitatione interpretari debemus.

Decretum VI.

Credimus primum hominem à Deo creatum in paradiso cecidisse, cùm

cùm neglecto divino præcepto, serpentis fraudulento obtemperavit consilio; indeque originale peccatum ceu hæreditarium profluxisse quatenus carnali propagatione hunc in mundum nemo prodeat, quin hujus & pondus secum adferat, & fructus in hoc sæculo persentiat. Hos porro fructus, hoc pondus, nequaquam peccatum intelligimus, videlicet impietatem, blasphemiam, homicidium, sodomiam, adulterium, fornicationem, simultates, & si quid aliud divinæ contrarium voluntati ab voluntate prava, non autem à natura, committitur. Cùm & Patriarchæ & Prophetæ non pauci, aliique innumeri non modò sub legis vmbra, sed etiam sub veritate gratiæ, vti divinus Præcursor, atque imprimis Verbi divini mater ac semper Virgo Maria, nullum istorum, aut hujusmodi experti sint peccatorum: at ea dumtaxat quæ divina justitia homini ceu pœnam inflixit, nimirum sudores laborum, ærumnas, corporis infirmitates, dolores in partu, denique vitam in hac peregrinatione laboriosam, &, quod cumulus est omnium, mortem corporalem.

De-

παριδὼν τὴν θείαν ἐντολὴν, τῇ τοῦ ὄφεως ἀπατηλῇ συμβουλῇ ἐπειθάρχησε· κἀντεῦθεν ἀναβλύσαι τὴν προπατορικὴν ἁμαρτίαν τῇ διαδοχῇ, ὥστε μηδένα κατὰ σάρκα γεννᾶσθαι, ὃς τὸ φορτίον οὐκ ἐπιφέρει τοῦτο, καὶ τοὺς καρποὺς αὐτῆς οὐκ αἰσθάνεται ἐν τῷ νῦν αἰῶνι. καρποὺς δὲ φαμὲν καὶ φορτίον, οὐ τὴν ἁμαρτίαν, οἷον ἀσέβειαν, βλασφημίαν, φόνον, παιδεραστείαν, μοιχείαν, πορνείαν, ἔχθος, καὶ εἴ τι ἕτερον ὑπὸ μοχθηρᾶς προαιρέσεως ἐναντίον τῇ θείᾳ θελήσει γίνεται, οὐχ ὑπὸ φύσεως· πολλοὶ γὰρ τῶν τε προπατόρων καὶ προφητῶν καὶ ἕτεροι μυρίοι ὅσοι τῶν ἐν τῇ σκιᾷ, καὶ τῇ ἀληθείᾳ, ὅ τε θεῖος πρόδρομος, καὶ κατ' ἐξαίρετον λόγον, ἡ τοῦ Θεοῦ λόγου μήτηρ, καὶ ἀειπάρθενος Μαρία τῶν τοιούτων καὶ τῶν ὁμοίων τούτοις πλημμελημάτων οὐκ ἐπειράσθησαν· ἀλλ' ἅπερ ὡς ποινὴν τῷ ἀνθρώπῳ διὰ τὴν παράβασιν δέδωκεν ἡ θεία δικαιοσύνη, οἷον ἱδρῶτας τῶν πόνων, θλίψεις, σωματικὰς ἀσθενείας, ὠδῖνας τοῦ τίκτειν, καὶ τέως τὸ ζῆν ἐν τῇ παροικίᾳ ἐπιπόνως, καὶ τελευταῖον, τὸν σωματικὸν θάνατον.

ΟΡΟΣ Ζ.

Πιστεύομεν, τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ, τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν κένωσιν ὑποστῆναι, τοῦτ' ἔστιν, ἐν τῇ ἰδίᾳ ὑποστάσει τὴν ἀνθρωπίνην σάρκα προσειληφέναι ἐκ πνεύματος ἁγίου, ἐν τῇ γαστρὶ τῆς ἀειπαρθένου Μαρίας συλληφθέντα καὶ ἐνανθρωπήσαντα· γεννηθέντα χωρὶς τοῦ δοῦναι πόνον ἢ ὠδῖνας τῇ ἰδίᾳ κατὰ σάρκα μητρὶ, ἢ τὴν παρθενίαν αὐτῆς διαφθεῖραι. παθόντα, ταφέντα, ἀναστάντα ἐν δόξῃ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ κατὰ τὰς γραφὰς, ἀνελθόντα εἰς τοὺς οὐρανοὺς, καὶ καθεζόμενον ἐκ δεξιῶν τοῦ Θεοῦ καὶ πατρὸς, ὃν καὶ προσδοκῶμεν ἐλευσόμενον κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς.

ΟΡΟΣ Η.

Πιστεύομεν τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν μόνον μεσίτην γεγενῆσθαι, καὶ δόντα ἑαυτὸν λύτρον περὶ πάντων, τὴν καταλλαγὴν διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος πεποιηκέναι ἀναμέσον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, καὶ αὐτὸν κηδόμενον τῶν ἰδίων εἶναι παράκλητον, καὶ ἱλασμὸν περὶ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν. ἐν ταῖς

πρὸς

DECRETUM VII.

CREDIMUS Filium Dei Dominum noſtrum JESUM CHRISTUM exinaniviſſe ſemetipſum, id eſt, humanam carnem in propriam aſſumpſiſſe perſonam, Mariæ ſemper Virginis in vtero de Spiritu ſancto conceptum & incarnatum: abſque vllo matris labore aut dolore, aut virginitatis ejus læſione natum, paſſum, ſepultum; hunceque die tertia ſecundùm Scripturas glorioſum reſurrexiſſe, in cælum aſcendiſſe, & à dextris Dei Patris conſidere: atque ad vivos mortuoſque judicandos expectamus adventurum.

DECRETUM VIII.

CREDIMUS Dominum noſtrum JESUM CHRISTUM ſolum eſſe mediatorem, ſeque ipſum dediſſe pretium pro omnibus, ac per proprium ſanguinem Deum inter & homines feciſſe reconciliationem, quin & ſollicitum ſuorum eſſe advocatum, ac pro peccatis noſtris propitiationem. Ad deferendas

verò apud ipsum orationes ac petitiones nostras, intercessores dicimus esse Sanctos, ac præ omnibus immaculatam ejusdem Verbi divini Matrem, necnon & sanctos angelos, quos scimus nobis esse præpositos, Apostolos, Prophetas, Martyres, Sanctos, & quoscumque ceu fideles servos suos glorificavit: in quibus Episcopos & Sacerdotes, tanquam Dei altare circumstantes, cæterosque homines justos virtutibus eximios numeramus. Enimverò orandum esse pro invicem, multumque valere justi deprecationem, ac Sanctos à Deo audiri magis quàm qui in peccatis volutantur, sacris è paginis didicimus. Non solùm autem eos qui in terris agunt, Sanctos, nostros apud Deum oratores & mediatores esse profitemur, sed & post mortem maximè, quando, sublatis speculis, sanctissimam Trinitatem clarè contemplantur, cujus & infinito in lumine ea quæ apud nos geruntur, agnoscunt. Quemadmodum enim Prophetas sensibile corpus gestantes, ea scivisse quæ in cælo fiunt, non dubitamus, vnde & futura vaticinabantur; ita

&

πρὸς αὐτὸν μόνον ἐντεύξεσι, καὶ αἰτήσεσιν εἶναι
πρεσβευτὰς τοὺς ἁγίους φαμὲν, καὶ πρὸ πάν-
των τὴν πανάχραντον μητέρα αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ
λόγου, τούςτε ἁγίους ἀγγέλους, οὓς καὶ προστά-
τας ἡμῶν οἴδαμεν, ἀποστόλους, προφή-
τας, μάρτυρας, ὁσίους, καὶ πάντας οὓς ἐκεῖνος ἐδό-
ξασεν ὡς πιστοὺς αὐτοῦ θεράποντας, οἷς συναρ-
ιθμοῦμεν καὶ τοὺς ἀρχιερεῖς, καὶ ἱερεῖς ὡς παρι-
σταμένους τῷ θείῳ θυσιαστηρίῳ, καὶ τοὺς ἀρετῇ
διαφέροντας δικαίους ἄνδρας. εὔχεσθαι γὰρ
ὑπὲρ ἀλλήλων, καὶ πολὺ ἰσχύειν τὴν δέησιν τοῦ
δικαίου, καὶ μᾶλλον ἀκούειν τὸν Θεὸν τῶν ἁγίων,
ἢ τῶν ἐν ἁμαρτίαις ἐγκαλινδουμένων, ἐκ τῶν
ἱερῶν διδασκόμεθα λογίων. οὐ μόνον δὲ ἔτι ὄντας
ἐν τῇ παροικίᾳ τοὺς ἁγίους μεσίτας, καὶ πρεσβευ-
τὰς ἡμῶν πρὸς Θεὸν ὁμολογοῦμεν, ἀλλὰ καὶ
μετὰ θάνατον μάλιστα, ὅτε καὶ τῶν ἐσόπτρων
λυθέντων, καθαρῶς ἐποπτεύουσι τὴν ἁγίαν
τριάδα, τὸ ἄπειρον ἐκείνης φῶς τούτων ἐν
τῷ νῷ τίθησι τὰ ἡμέτερα. ὡς γὰρ τοὺς προφήτας
ἐν τῷ αἰσθητῷ ὄντας σώματι οὐκ ἀμφιβάλλο-
μεν εἰδέναι τὰ ἐν οὐρανῷ, δι᾽ ὧν τὰ μέλλον-
τα ἐχρησμῴδουν, οὕτω καὶ τοὺς ἀγγέλους, καὶ

τοὺς ὡς ἀγγέλους γεγενημένους ἁγίους εἰδέναι τὰ ἡμέτερα ἐν τῷ ἀπείρῳ τοῦ Θεοῦ φωτὶ οὐ διστάζομεν· ἀλλὰ μᾶλλον ἀνενδοιάστως πιστεύομεν καὶ ὁμολογοῦμεν.

ΟΡΟΣ Θ.

Πιστεύομεν μηδένα σώζεσθαι ἄνευ πίστεως. καλοῦμεν δὲ πίστιν τὴν οὖσαν ἐν ἡμῖν ὀρθοτάτην ὑπόληψιν περὶ Θεοῦ καὶ τῶν θείων, ἥτις ἐνεργουμένη διὰ τῆς ἀγάπης, ταὐτὸν εἰπεῖν διὰ τῶν θείων ἐντολῶν, δικαιοῖ ἡμᾶς παρὰ Χριστοῦ, καὶ ταύτης ἄνευ τῷ θεῷ εὐαρεστῆσαι ἀδύνατον.

ΟΡΟΣ Ι.

Πιστεύομεν τὴν λεγομένην, μᾶλλον δὲ τὴν οὖσαν ἁγίαν καθολικὴν, καὶ ἀποστολικὴν ἐκκλησίαν, εἰς ἣν καὶ πιστεύειν δεδιδάγμεθα, πάντας τοὺς ἐν Χριστῷ πιστοὺς καθόλου περιέχειν. οἵτινες δηλονότι εἰσέτι καὶ νῦν ἐν τῇ παροικίᾳ ὄντες, οὐκ ἔφθασαν ἐν τῇ πατρίδι ἀποδημῆσαι. μηδαμῶς δὲ συγχέομεν τὴν ἐν τῇ παροικίᾳ ταύτην ἐκκλησίαν τῇ ἐν τῇ πατρίδι, διὰ τὸ εἶναι τυχὸν, ὡς φασί τινες τῶν

αἱρε-

& angelos, & æquatos angelis Sanctos in infinito Dei lumine videre nostra non modò non ambigimus, at etiam firmiter credimus & confitemur.

DECRETUM IX.

CREDIMUS neminem sine fide salvari: fidem autem appellamus, rectissimam quæ in nobis est, de Deo rebusque divinis persuasionem; quæ quidem operans per caritatem, id est, per divinorum mandatorum observationem, justificat nos apud Christum, & sine qua nemo potest placere Deo.

DECRETUM X.

CREDIMUS eam quæ vocatur, seu potiùs quæ verè est, sancta, Catholica & Apostolica Ecclesia, in quam & credere docti sumus, omnes prorsus in Christo fideles comprehendere. (eos videlicet, qui ad patriam nondum pervenere, sed etiamnum peregrinantur in terris.) Nequaquã verò hanc quæ in via, cum ea quæ in patria est, Ecclesiam confundimus; quòd fortè, quemadmodũ

quidam dicunt hæretici, binarum Ecclesiarum membra sint oves Principis pastorum Dei, & ab eodem Spiritu sancto sanctificentur. Id enim absurdum juxtà ac impossibile, cum altera quidem adhuc in via militet, altera bravium acceperit, & in patria collocata triumphet. Hujus autem Catholicæ Ecclesiæ, cùm vniversim ac perenniter caput esse mortalis homo non possit, caput est ipse Dominus noster JESUS CHRISTUS, & in ejus gubernatione clavum ipse tenens, hanc sanctorum Patrum ministerio gubernat: ac singulis propterea Ecclesiis, quæ propriè Ecclesiæ sunt, atque ejus inter membra verè locum obtinent, Præpositos & Pastores, qui nequaquam abusivè, sed verissimè capitum instar illis præsint, Episcopos Spiritus sanctus posuit. qui quidem in auctorem & consummatorem nostræ salutis aspiciant, & ad eum hanc, quam pro ratione capitum impendunt, operam referant.

Quod verò ad impietates cæteras addidere Calvinistæ, non alium esse Episcopi, quàm simplicis Sacerdotis gradú, posseque absque Episcopis Ecclesiam esse, & à quibusdam Sacerdotibus gubernari;

αἱρετικῶν, καὶ τὰ δύο ταῦτα μέλη πρόβατα τοῦ ἀρχι-
ποιμένος Θεοῦ, καὶ καθαγιάζεσθαι ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ
ἁγίου πνεύματος· ἄτοπον γὰρ ἅμα καὶ ἀδύνατον.
ἐπειδὴ ἡ μὲν ἔτι πυκτεύει, καὶ ἐν τῇ ὁδῷ ἐστιν, ἡ δὲ
τροπαιοφορεῖ, καὶ ἐν τῇ πατρίδι ἀποκατέστη, καὶ
τὸ βραβεῖον εἴληφεν. ἥστινος καθολικῆς ἐκκλη-
σίας, ἐπειδὴ θνητὸς ἄνθρωπος καθόλου, καὶ ἀΐδιος
κεφαλὴ εἶναι οὐ δύναται, αὐτὸς ὁ κύριος ἡμῶν
Ἰησοῦς Χριστός ἐστι κεφαλή, καὶ αὐτὸς τοὺς οἴακας
ἔχων ἐν τῇ τῆς ἐκκλησίας κυβερνήσει, πηδαλιουχεῖ
διὰ τῶν ἁγίων πατέρων. καὶ διὰ τοῦτο τοῖς κατὰ μέ-
ρος ἐκκλησίαις, κυρίως οὔσαις ἐκκλησίαις, καὶ
ὑπὸ κυρίως μελῶν συνισταμέναις, ἡγουμέ-
νους, καὶ ποιμένας, καὶ ὅλως οὐκ ἐν καταχρή-
σει, ἀλλὰ κυρίως ἀρχὰς καὶ κεφαλάς, τοὺς ἐπι-
σκόπους ἔθηκε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. εἰς τὸν τῆς σω-
τηρίας ἡμῶν ἀρχηγὸν καὶ τελειωτὴν ἀφορώσας,
καὶ εἰς αὐτὸν τὴν ἐνέργειαν τῆς κατὰ τὴν κεφαλὴν
χορηγίας ἀναβιβαζούσας δηλονότι.

Ἐπειδὴ δὲ μετὰ τῶν ἄλλων ἀσεβειῶν, ἔδοξε
καὶ τοῦτο τοῖς Καλουΐνοις, ὅτι τυχὸν ταὐτόν
ἐστιν ἱερεὺς ἁπλῶς καὶ ἀρχιερεύς· καὶ δυνατὸν
μὴ εἶναι ἀρχιερέα. καὶ διά τινων ἱερέων τὴν

ἐκκλησίαν κυβερνᾶσθαι, καὶ οὐκ ἀρχιερεὺς, ἀλλὰ καὶ ἱερεὺς δύναται χειροτονεῖν ἱερέα, καὶ πλείονας ἱερεῖς χειροτονεῖν ἀρχιερέα· καὶ ταύτης τῆς κακοδοξίας κοινωνὸν εἶναι μεγαλορρημονοῦσι καὶ τὴν ἀνατολικὴν ἐκκλησίαν, οὗ ἕνεκα καὶ τὸ δέκατον κεφάλαιον συγγέγραπται Κυρίλλῳ, φαινὸ πλατύτερον, κατὰ τὴν ἄνωθεν ἐπικρατήσασαν γνώμην τῇ ἀνατολικῇ ἐκκλησίᾳ,

Ὅτι δὲ τοῦ ἐπισκόπου ἀξίωμα οὕτως ἐστὶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἀναγκαῖον, ὥστε χωρὶς αὐτοῦ μὴ δύνασθαι μήτε ἐκκλησίαν, μήτε χριστιανόν τινα ἢ εἶναι, ἢ ὅλως λέγεσθαι. αὐτὸς γὰρ ὡς ἀποστολικὸς διάδοχος, τὴν χάριν τὴν δοθεῖσαν ἐκείνοις παρὰ τοῦ κυρίου εἰς τὸ δεσμεῖν τε καὶ λύειν, χειρῶν ἐπιθέσει, καὶ ἐπικλήσει τοῦ παναγίου πνεύματος ἀλληλοδιαδόχως λαβὼν, ζῶσα ἐστὶ εἰκὼν τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ μετέξει πληρεστάτῃ ἐνεργείας τοῦ τελεταρχικοῦ πνεύματος, πηγὴ πάντων τῶν μυστηρίων, τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, δι' ὧν σωτηρίας ἐπιτυγχάνομεν. οὕτω δὲ αὐτοῦ τὸ ἀναγκαῖον ἐννοοῦμεν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ὡς ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τὴν ἀναπνοὴν, καὶ ἐν τῷ κόσμῳ τὸν ἥλιον. ὅθεν καί τισι κομψῶς πρὸς ἔπαινον τοῦ ἀρχιερατικοῦ ἀξιώματος εἴρηται,

ὅτι

nari; item non ab Episcopo dumtaxat, sed etiam ab Sacerdote posse Sacerdotē ordinari; quin & à pluribus Sacerdotibus, Episcopum: atque ejusdem impietatis participem esse deblaterant Orientalem Ecclesiam; (qua vtique de caussa Caput decimum ab Cyrillo conscriptum est) juxta eam quæ à principio in Orientali Ecclesia obtinuit, sententiam, planiùs dicimus,

Quòd ita necessaria est in Ecclesia dignitas Episcopalis, vt, ea submota, neque Ecclesia, neque Christianus aliquis esse aut dici possit. Quippe Apostolorum successor Episcopus, impositione manuum, & sancti Spiritus invocatione, datam sibi à Deo ex successione continua ligandi solvendique potestatem cùm acceperit, viva Dei imago est in terris, & auctoris sacrorum Spiritus operationis participatione plenissima, fons omnium Ecclesiæ sacramentorum, quibus ad salutem pervenimus. Porro quàm homini respiratio, & sol mundo, tam necessarius in Ecclesia nobis videtur Episcopatus. Unde & ad Episcopalis dignitatis encomium, pulcrè nonnulli dixere, quòd

Deus

Deus in cælesti primogenitorum Ecclesia est, & sol in mundo, hoc in sua quemlibet Ecclesia Episcopum esse, vtpote qui gregem suum illustret, foveat, & Dei templum efficiat.

Transiisse autem successione continua ad nos vsque magnum Episcopatus sacramentum & dignitatem, manifestum est. Cùm enim dixerit Dominus futurum se nobiscum vsque ad consummationem sæculi, vt aliis nobiscum sit gratiæ beneficiorumque suorum modis, nullo tamen præstantiori, quàm per sacram Episcopatus potestatem nobiscum est, in nobis habitat, & per sacra mysteria nobis vnitur, quorum primus minister est Episcopus, imò & per Spiritum sanctum auctor sacrorũ constitutus; neque hæresi succumbere nos permittit. Propterea Damascenus quarta ad Africanos epistola, dixit vniversam Ecclesiam fuisse Episcopis generaliter commissam: & Clementem primum, Romæ Episcopum, & Evodium Antiochiæ, & Marcum Alexandriæ, Petri successores fuisse, nemo non confitetur. Item & divus Andræas Stachymum Throno Constantinopolitano suum in

Matth. 28. v. 20.

ὅτι Θεὸς ἐν τῇ οὐρανίῳ τῶν πρωτοτόκων ἐκκλησίᾳ καὶ ἥλιος ἐν τῷ κόσμῳ, τοῦτο ἕκαστος ἀρχιερεὺς ἐν τῇ κατὰ μέρος ἐκκλησίᾳ, ὡς δι' οὗ τὸ ποίμνιον λαμπρύνεται, θάλπει, καὶ ναὸς Θεοῦ γίνεται.

Ὅτι δὲ ἀλληλοδιαδόχως τὸ τῆς ἐπισκοπικῆς μέγα μυστήριον, καὶ ἀξίωμα δίδοται μέχρις ἡμῶν, φανερόν. ὁ γὰρ κύριος εἰπὼν εἶναι μεθ' ἡμῶν εἰς τὸν αἰῶνα, εἰ καὶ καθ' ἄλλους τρόπους χάριτος, καὶ θείων εὐεργετημάτων ἐστὶ μεθ' ἡμῶν, ἀλλ' οὖν κυριωτέρῳ τρόπῳ διὰ τῆς ἐπισκοπικῆς τελεταρχίας οἰκειοῦται ἡμᾶς καὶ σύνεστιν ἡμῖν, καὶ διὰ τῶν ἱερῶν μυστηρίων ἑνοῦται ἡμῖν, ὧν πρωτουργὸς ἐστὶ καὶ τελετάρχης διὰ τοῦ πνεύματος ὁ ἐπίσκοπος· καὶ οὐκ ἐᾷ αἱρέσει ὑποπεσεῖν. καὶ διὰ τοῦτο καὶ Δαμασκηνὸς τετάρτῃ ἐπιστολῇ πρὸς Ἀφρικανοὺς ἔλεγε τὴν καθόλου ἐκκλησίαν τοῖς ἐπισκόποις γνησίως ἐπιτετράφθαι, καὶ Κλήμης πρῶτος Ῥωμαίων ἐπίσκοπος, καὶ Εὐόδιος ἐν Ἀντιοχείᾳ, καὶ Μάρκος ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, Πέτρου διάδοχοι ὁμολογοῦνται. καὶ Στάχυν ἐν τῷ τῆς Κωνσταντινουπόλεως θρόνῳ ὁ θεῖος Ἀνδρέας ἀντ' ἐκεί-

νου

νου καθίσησι, καὶ ἐν τῇ μεγάλῃ ταύτῃ ἁγίᾳ πόλει Ἱερουσαλὴμ ὁ μὲν κύριος Ἰάκωβον ποιεῖ, μετὰ δὲ Ἰάκωβον ἕτερος ἐγένετο, καὶ μετ' ἐκεῖνον ἕτερος ἄχρις ἡμῶν, καὶ διὰ τοῦτο καὶ Τερτουλλιανὸς ἐν τῇ πρὸς Παπιανὸν ἐπιστολῇ πολύζας τοὺς ἐπισκόπους ἀποστολικοὺς διαδόχους καλεῖ. τούτων τὴν διαδοχὴν καὶ τὴν ἀποστολικὴν ἀξίαν καὶ ἐξουσίαν καὶ Εὐσέβιος ὁ Παμφίλου μαρτυρεῖ, καὶ ἁπλῶς οἱ πατέρες μαρτυροῦσιν, οὓς περιττὸν ἐγκαταλέγειν. καὶ ἡ κοινὴ καὶ ἀρχαιοτάτη τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας συνήθεια βεβαιοῖ.

Ὅτι δὲ διαφέρει τὸ ἐπισκοπικὸν ἀξίωμα τοῦ ἁπλῶς ἱερέως, δῆλον· ὁ γὰρ ἱερεὺς χειροτονεῖται ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου, ἐπίσκοπος δὲ οὐ χειροτονεῖται ὑπὸ ἱερέως, ἀλλ' ὑπὸ δύο ἢ τριῶν ἀρχιερέων, ὡς ὁ ἀποστολικὸς βούλεται κανών· καὶ ὁ μὲν ἱερεὺς ἐκλέγεται ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου, ὁ δὲ ἀρχιερεὺς οὐκ ἐκλέγεται ὑπὸ τῶν ἱερέων, εἴτουν πρεσβυτέρων, οὔτ' ἐκλέγεται ὑπὸ πολιτικῶν ἀρχόντων, κἂν καὶ ἀρετῇ διαφέρωσιν, ἀλλ' ὑπὸ τῆς συνόδου τῆς ἀνωτάτω ἐκκλησίας τοῦ κλίματος ἐκείνου ἐν ᾧ κεῖται ἡ πόλις

ἡ

in locum ſuffecit. Item in hac magna civitate ſancta Jeruſalem Jacobum ipſe Dominus conſtituit ; Jacobo deinde alter , & huic deinceps alter , ad nos vſque ſucceſſit. Unde & Tertullianus epiſtola ad Papianum , Epiſcopos omnes Apoſtolorum vocat ſucceſſores. Horum denique ſucceſſionem & Apoſtolicam dignitatem juxtà ac poteſtatem Euſebius quoque Pamphili, & omnes prorſus Patres, quos hîc recenſere ſupervacaneum eſſet , conteſtantur ; & communis ac prima Eccleſiæ Catholicæ vel naſcentis conſuetudo confirmat.

Superiorem verò eſſe ſimplici ſacerdotio pontificiam dignitatem, vel inde liquet , quòd Sacerdotem ordinet Epiſcopus , non verò ab Sacerdote , ſed à duobus tribuſve Pontificibus , juxta Apoſtolorum Canones , Epiſcopus ordinetur. Can n 1. Apoſt. Et Sacerdos quidem eligitur ab Epiſcopo : Epiſcopus verò nequaquam ab Sacerdotibus ſive Preſbyteris, neque etiam ab ſæculi Principibus, quantacumque virtute eximiis , eligitur , ſed ab ſupremæ Eccleſiæ illius tractûs Conventu , in quo vrbs illa

illa est, cui is qui ordinandus est, destinatur; vel certè ab hujus provinciæ Synodo, in qua opus est Episcopum consecrari. Sin verò quandoque & civitas elegerit; at non vna electum statuit: etenim ad Synodũ defertur electio, quã si canonicã illa duxerit, impositione manuũ Episcoporum & sancti Spiritus invocatione, qui electus est, Episcopus renuntiatur: sin minus, quemcũque Synodus ipsa voluerit, ille præficitur. Rursum quã Sacerdotii potestatẽ & gratiã Sacerdos accepit, in seipso cõservat, Episcopus verò, cæteris impertitur, & ille quidem sacerdotali dignitate ab Episcopo initiatus, tantummodo Baptismũ, Extremamque administrat Unctionem, incruentum offert sacrificium, & Domini nostri J. C. corpus & sanguinem populo distribuit: sancto vnguento baptizatos vngit, Fideles legitimè nubentes coronat, orat pro infirmis, vtque omnes salvi fiant homines, & ad veritatis agnitionem perveniant, deprecatur. Præcipuè verò pro remissione & venia peccatorũ Fideliũ tam vivorum, quã defunctorũ. Si verò experientia & virtute præstiterit, facta sibi ab Episcopo potestate, veniẽtes ad se Fideles

ἡ δεξαμένη τὸν χειροτονηθησόμενον, ἢ τοῦ * λάχιστον *f. τοὐ-λάχιστον
ὑπὸ τῆς συνόδου, τῆς ἐπαρχίας ἐκείνης, ἐν ᾗ δεῖ γί-
νεσθαι τὸν ἐπίσκοπον. Εἰ δέ ποτε καὶ ἡ πόλις ἐκλέ-
γοι, ἀλλ' οὐχ ἁπλῶς. ἡ γὰρ ἐκλογὴ τῇ συνόδῳ
ἀναφέρεται, καὶ εἰ μὲν δόξοι ταύτην κατὰ τοὺς κανόνας κα-
λῶς ἔχειν, ὁ ἐκλεχθεὶς προβάλλεται διὰ τῆς χει-
ροθεσίας μὲν τῶν ἐπισκόπων, τῇ ἐπικλήσει δὲ τοῦ
παναγίου πνεύματος· εἰ δὲ μή, ὃν βούλεται ἡ συνό-
δος, ἐκεῖνος καὶ προβιβάζεται. καὶ ὁ μὲν ἱερεὺς εἰς
ἑαυτὸν σώζει τὴν ἣν εἴληφεν ἐξουσίαν καὶ χάριν τῆς
ἱερωσύνης, ὁ ἐπίσκοπος δὲ καὶ ἑτέροις μεταδίδω-
σι, καὶ ὁ μὲν ἤδη λαβὼν τὸ τῆς ἱερωσύνης ἀξίωμα
ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου, βάπτισμα μόνον τελεῖ τὸ ἅγιον,
καὶ εὐχέλαιον· ἱερουργεῖ τὴν ἀναίμακτον θυσίαν,
καὶ μεταδίδωσι τῷ λαῷ τὸ πανάγιον σῶμα, καὶ
αἷμα τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· χρίει τοὺς βα-
πτιζομένους τῷ ἁγίῳ μύρῳ, στεφανοῖ τοὺς κατὰ νό-
μον γαμοῦντας εὐσεβῶς, εὔχεται ὑπὲρ τῶν ἀσθε-
νῶν, καὶ ὑπὲρ πάσης σωτηρίας καὶ ἀληθείας ἐπι-
γνώσεως πάντων ἀνθρώπων· ἐξαιρέτως δ' ὑπὲρ
τῆς τῶν εὐσεβῶν ζώντων καὶ τεθνεώτων ἀφέσεως καὶ
συγχωρήσεως τῶν ἁμαρτιῶν. Εἰ δὲ καὶ δοκιμῇ καὶ
ἀρετῇ διαφέροι, λαβὼν ἐξουσίαν παρὰ τοῦ ἐπι-

σκόπου διορθοῖ τοὺς πρὸς αὐτὸν ἐρχομένους εὐσεβεῖς, καὶ εἰς τὴν πρὸς κτῆσιν τῆς οὐρανίου βασιλείας ὁδὸν ποδηγετεῖ, καὶ κῆρυξ τοῦ ἱεροῦ προχειρίζεται εὐαγγελίου. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς ὃς τούτων ἁπάντων διάκονός ἐστιν, ἐπειδὴ αὐτὸς ἐστιν, ὡς εἴρηται, πηγὴ τῶν θείων μυστηρίων καὶ χαρισμάτων διὰ τοῦ ἁγίου πνεύματος· ὃς τὸ ἅγιον μύρον μονώτατος ἐπιτελεῖ. καὶ αἱ χειροτονίαι πάντων τῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τάξεων καὶ βαθμῶν τούτου εἰσὶν ἴδιαι· καὶ κατὰ πρῶτον καὶ ὑπέρτερον λόγον οὗτος δεσμεῖ, καὶ λύει, καὶ Θεῷ ἡ κρίσις εὐαπόδεκτος, ὡς ὁ κύριος εἴρηκε. καὶ τὸ ἱερὸν εὐαγγέλιον διδάσκει, ὃς τῆς εὐσεβοῦς ὑπερμαχεῖ πίστεως· καὶ τοὺς παρακούοντας ὡς ἐθνικοὺς καὶ τελώνας τῆς ἐκκλησίας ἀποδιΐστησι· καὶ τοὺς αἱρετικοὺς ἀφορισμῷ καὶ ἀναθέματι καθυποβάλλει. καὶ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίθησιν ὑπὲρ τῶν προβάτων. ἐξ ὧν καταφανές ἐστιν ἀναντιρρήτως διαφέρειν τὸν ἐπίσκοπον τοῦ ἁπλῶς ἱερέως, καὶ πλὴν αὐτοῦ μὴ δυναμένους πάντας τοὺς ἐν τῷ κόσμῳ ἱερεῖς ἐκκλησίαν Θεοῦ ποιμᾶναι, ἢ ὅλως κυβερνῆσαι.

Ἀλλὰ καλῶς λέγεταί τινι τῶν πατέρων, οὐ ῥᾴδιον αἱρετικὸν ἄνδρα συνετὸν εὑρεῖν. κατα-

λιπόντες

les emendat, eiſque ad cæleſtis regni poſſeſſionem viam oſtendit, atque ſancti Evangelii prædicator initiatur. Epiſcopus autem horum omnium & ipſe quidem miniſter eſt, vtpote qui divinorum myſteriorum, gratiarumque fons per Spiritum ſanctum, vti jam diximus, exiſtat: ſed & ſanctum vnguentum ſolus ille conficit, & omnium officiorum & graduum qui in Eccleſia ſunt, ordinationes ad ipſum attinent, ac primario & ſublimiori modo ligat & ſolvit, ſententiam ejus approbante Deo, vti & Dominus ſpopondit. Inſuper ſacrum Evangelium annunciat, ac pro fide orthodoxa decertat: & audire renuentes, ceu ethnicos & publicanos ab Eccleſia ejicit, hæreticoſque excommunicationi & anathemati ſubjicit, ac denique ſuam pro ovibus animam ponit. Ex quibus evidenter & inviſtiſſimè conſtat ab Sacerdote ſimplici diſtingui Epiſcopum; quo deficiente, nec omnes qui in mundo ſunt Sacerdotes, paſcere Eccleſiam poſſunt, nec omnino gubernare.

Atenim, vt rectè quidam Patrum ait, haud ita facilè hæreticorum quempiam

reperias sapientem. Cùm enim ab Ecclesia illi defecerint, ab eis sanctus etiam Spiritus abscessit, & omnis intelligentiæ ac luminis expertes facti, tenebris & cæcitate sunt involuti. Id enim ipsis ni contigisset, haudquaquam rebus ita obniterentur apertissimis, cujusmodi profectò magnum Episcopatus sacramentum est, quod Scriptura nobis indicit, quod omnia annalium Ecclesiasticorum monumenta, & Sanctorum scripta contestantur, quod denique Catholica Ecclesia nunquam non credidit, & sine intermissione tenuit.

DECRETUM XI.

CREDIMUS Ecclesiæ Catholicæ membra esse omnes ac solos Fideles, eos nimirum qui Salvatoris Christi fidem (ab ipso quidem Christo, & ab Apostolis, necnon & ab sanctis Synodis œcumenicis traditam) firma mente servant illibatam, quamvis eorum aliqui variis peccatis sint obnoxii. Nisi enim essent Ecclesiæ membra, qui fidem quidem habent, sed in peccatis

λιπόντες γὰρ οὗτοι τὴν ἐκκλησίαν, ἐγκατελεί-
φθησαν ὑπὸ τοῦ ἁγίου πνεύματος, καὶ οὐκ ἔμει-
νεν* ἑαυτοῖς σύνεσις, οὔτε φῶς, ἀλλὰ σκότος καὶ * f. ἐν αὐτοῖς
πώρωσις. Εἰ γὰρ μὴ τοιαῦτα πεπόνθασιν, οὐκ
ἂν πρὸς τὰ φανερώτατα ἀντιτείναιντο, ἐξ ὧν
ἐστι, καὶ τὸ τῆς ἐπισκοπικῆς μέγα ὄντως μυστή-
ριον ὑπὸ τῆς γραφῆς διδασκόμενον, ὑπό τε
πάσης ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας καὶ συγγραφῆς
ἁγίων συγγραφόμενόν τε, καὶ μαρτυρούμενον, καὶ
ὑπὸ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἀεὶ γινόμενόν τε
καὶ ὁμολογούμενον.

ΟΡΟΣ ΙΑ.

Πιστεύομεν μέλη τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας εἶναι πάντας καὶ μόνους τοὺς πιστούς, τοὺς τὴν τοῦ σωτῆρος Χριστοῦ δηλαδὴ ἀμώμητον πίστιν (ὑπό τε ἐκείνου τοῦ Χριστοῦ, καὶ τῶν ἀποστόλων, καὶ τῶν ἁγίων οἰκουμενικῶν συνόδων δειχθεῖσαν) ἀδιστάκτως πρεσβεύοντας, κἂν καί τινες ἐξ αὐτῶν ἁμαρτίαις παντοίαις ὑπεύθυνοι εἶεν. Εἰ γὰρ μὴ ἦσαν μέλη τῆς ἐκκλησίας, οἱ πιστοὶ μέν, ἁμαρτίαις δὲ συζῶντες, οὐκ

αἱ ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας ἐκρίνοντο, νῦν δὲ κρινόμενοι ὑπ' αὐτῆς, εἴς τε μετάνοιαν προσκαλούμενοι, καὶ εἰς τὴν τρίβον τῶν σωτηρίων ἐντολῶν ποδηγετούμενοι, κἂν καὶ ἔτι ἁμαρτίαις ῥυπαίνοιντο, μόνον δι' αὐτὸ τοῦτο ὅτι οὐ πεπτώκασιν εἰς ἀπόγνωσιν, καὶ ὅτι τῆς καθολικῆς καὶ εὐσεβοῦς ἀντέχονται πίστεως, μέλη τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας εἰσί τε καὶ γινώσκονται.

ΟΡΟΣ ΙΒ.

Πιστεύομεν ὑπὸ τοῦ ἁγίου πνεύματος διδάσκεσθαι τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν· αὐτὸ γάρ ἐστιν ὁ ἀληθὴς παράκλητος, ὃν πέμπει παρὰ τοῦ πατρὸς ὁ Χριστὸς τοῦ διδάσκειν τὴν ἀλήθειαν, καὶ τὸ σκότος ἀπὸ τῆς τῶν πιστῶν διανοίας ἀποδιώκειν. ἡ τοῦ ἁγίου πνεύματος ὅμως διδαχὴ οὐκ ἀμέσως, ἀλλὰ διὰ τῶν ἁγίων πατέρων, καὶ καθηγεμόνων τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, καταγλαΐζει τὴν ἐκκλησίαν. ὡς γὰρ ἡ πᾶσα γραφή ἐστί τε καὶ λέγεται λόγος τοῦ ἁγίου πνεύματος, οὐχ ὅτι ἀμέσως ὑπ' αὐτοῦ ἐλαλήθη, ἀλλ' ὅτι ὑπ' αὐτοῦ διὰ τῶν ἀποστόλων καὶ προφητῶν. οὕτω καὶ ἡ ἐκκλησία διδάσκεται μὲν ὑπὸ τοῦ ζωαρχικοῦ πνεύματος,

ἀλλὰ

peccatis vivunt, vtique non judicarentur ab Ecclesia. Nunc autem cùm & ab Ecclesia judicentur, & ad pœnitentiam incitentur, & in salutarium mandatorum semitam deducantur, etiamsi peccatis sordescant, eo solùm quòd in desperationem non sunt prolapsi, sed Catholicam & rectam fidem retinent, Ecclesiæ Catholicæ membra sunt, & reputantur.

DECRETUM XII.

CREDIMUS ab Spiritu sancto doceri Catholicam Ecclesiam, quippe verus Consolator ipse est, quem ad docendum Fideles veritatem, expellendasque eorum è mentibus tenebras, Christus à Patre mittit. Porro haudquaquam immediatè, sed per sanctos Patres, & Eccesiæ Catholicæ Præpositos, Ecclesiam ipsam doctrina sancti Spiritus illuminat. Quemadmodũ enim verbum sancti Spiritus sacra Scriptura est & dicitur, non quòd ab ipso immediatè, sed per Apostolos & Prophetas fuerit enunciata; ita & ab vivifico Spiritu docetur quidem Ecclesia; sed medio sanctorũ Patrum Doctorumque magisterio (quibus

sanctæ Synodi œcumenicæ, regulæ instar extitere; (quod millies dixero) ac propterea errare aut aliquatenus decipi, aut aliquando pro veritate mendacium eligere Catholicam Ecclesiam non posse, ne dum censemus, at etiam idipsum ceu verum ac certissimum constanter profitemur. Etenim per sanctos Patres ac Præpositos fideliter administrantes jugiter operans Spiritus sanctus omnem quemcumque ab Ecclesia removet errorem.

DECRETUM XIII.

CREDIMUS non sola fide simpliciter, sed ea quæ per caritatẽ operatur, id est, fide atque operibus, hominem justificari. Quod verò fides quasi manûs adimplens munus, justitiam quæ in Christo est, apprehendat, nobisque applicet ad salutem; ab omni pietate longissimè esse censemus. Enimverò sic intellecta fides omnibus conveniret, vnde & ad salutem nemo non perveniret: quod apertè falsum est: immo contrarium credimus, scilicet non fidei correlativum, sed ipsam quæ in nobis est, fidem, per opera Christi munere nos justificare.

ἀλλὰ διὰ μέσου τῶν ἁγίων πατέρων, καὶ διδασκάλων, (ὧν κανὼν αἱ οἰκουμενικαὶ ἅγιαι ὁμολογοῦνται σύνοδοι· οὐ γὰρ τοῦτο παύσομαι μυριάκις λέγειν) καὶ διὰ τοῦτο οὐ μόνον πεπείσμεθα, ἀλλὰ καὶ ἀληθὲς καὶ βέβαιον ἀναμφιβόλως εἶναι ὁμολογοῦμεν, τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν ἀδύνατον ἁμαρτῆσαι, ἢ ὅλως πλανηθῆναι, ἢ ποτε τὸ ψεῦδος ἀντὶ τῆς ἀληθείας ἐκλέξαι. τὸ γὰρ πανάγιον πνεῦμα ἀεί ποτε ἐνεργοῦν διὰ τῶν πιστῶς διακονούντων ἁγίων πατέρων, καὶ καθηγεμόνων, πάσης ὁποιασοῦν πλάνης τὴν ἐκκλησίαν ἀπαλλάττει.

ΟΡΟΣ ΙΓ.

Πιστεύομεν οὐ διὰ πίστεως ἁπλῶς μόνης δικαιοῦσθαι τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ διὰ πίστεως καὶ ἐνεργουμένης διὰ τῆς ἀγάπης, ταὐτὸν εἰπεῖν, διὰ τῆς πίστεως καὶ τῶν ἔργων. τὸ δὲ τὴν πίστιν χειρὸς ἔργον ἀποπληροῦσαν ἀντιλαμβάνεσθαι τῆς ἐν Χριστῷ δικαιοσύνης, καὶ προσάπτειν ἡμῖν εἰς σωτηρίαν, πόῤῥω πάσης εὐσεβείας γινώσκομεν. οὕτω γὰρ ἐννοουμένη ἡ πίστις πᾶσιν ἐφαρμοσθείη, καὶ οὐκ ἂν εἴη ὁ μὴ σωζόμενος, ὅπερ ἄντικρυ ψεῦδός ἐστι. Τοὐναντίον δὲ μᾶλλον πιστεύομεν ὅτι οὐ τὸ τῆς πίστεως ἀναφορικὸν,

ἀλλὰ

ἀλλὰ τὴν οὖσαν ἐν ἡμῖν πίστιν, διὰ τῶν ἔργων δικαιοῦν ἡμᾶς παρὰ Χριστοῦ. ἐννοοῦμεν δὲ τὰ ἔργα οὐ μάρτυρας τὴν ἡμετέραν κλῆσιν ἐπιβεβαιοῦντας, ἀλλὰ καρποὺς καθ' ἑαυτοὺς ὄντας δι' ὧν ἡ πίστις λαμβάνει τὸ ἔμπρακτον, καὶ καθ' ἑαυτὰ ἄξια διὰ τὰς θείας ἐπαγγελίας τοῦ κομίσασθαι ἕκαστον τῶν πιστῶν τὰ διὰ τοῦ σώματος αὐτοῦ πεπραγμένα, εἴτ' ἀγαθὸν, εἴτε κακὸν δηλονότι.

ΟΡΟΣ ΙΔ.

Πιστεύομεν τὸν ἄνθρωπον κατολισθήσαντα τῇ παραβάσει, παρασυμβληθῆναι καὶ ὁμοιωθῆναι τοῖς κτήνεσι, τουτέστιν ἀμαυρωθῆναι καὶ τῆς τελειότητος καὶ ἀπαθείας ἐκπεσεῖν, οὐ μὴν καὶ τῆς ἧς ἔτυχε παρὰ τοῦ ἄκρως ἀγαθοῦ Θεοῦ φύσεως, καὶ ἐνεργείας ἐξεστηκέναι. οὕτω γὰρ οὐκ ἂν ἦν λογικὸς, καὶ ἑπομένως οὐδ' ἄνθρωπος· ἀλλ' ἔχειν τὴν φύσιν αὐτὴν, ἣ ἐκτίσθη, καὶ τὴν τῆς φύσεως ἐνέργειαν, ἥτις ἐστὶ τὸ αὐτεξούσιον, ζῶσαν καὶ ἐνεργόν.

ὥστε

re. Porro certitudinis vocationis nostræ argumenta esse hujusmodi opera nequaquam intelligimus; sed fructus ex seipsis, per quos efficax redditur fides, eaque ex divinis promissionibus esse talia dicimus, pro quibus recipere vnusquisque Fidelium dignus existat, prout gessit in corpore suo, sive bonum, sive malum. 2. Cor. 5. 10.

DECRETUM XIV.

CREDIMUS hominem transgressione lapsum, comparatum esse & assimilatum jumentis, id est, debilitatum, & à perfectione ac passionum immunitate excidisse; haudquaquam tamen hujus, quam ab optimo Deo acceperat, naturæ, virtutisque naturalis jacturam fecisse. Alioqui enim rationalis jam non esset, ac proinde nec homo: immo verò ejusdem & modò credimus esse naturæ, quam cùm crearetur, accepit; immo & eadem naturali virtute, vtique viva & efficaci (quæ est facultas liberi arbitrii) pollere, ita vt possit naturaliter eligere & operari bonum

num, ac fugere & odisse malum. Minus quippe rationi consentaneum videtur, ut naturam bonam ab summo bono conditam cujuscumque operationis bonæ confiteamur expertem. Hoc enim est naturam esse malam dicere: (quo quid magis impium?) à natura etenim operatio pendet; & ab opifice, natura. (etsi ratione diversa) Posse autem hominem naturaliter operari bonum, innuit vel ipse Dominus, ethnicos redamare dicens eos à quibus amantur. Sed & hoc ipsum manifestissimè Paulus edocet ad Romanos cap. 1. v. 19. & alibi expressis verbis, vbi ait, *Gentes quæ legem non habent, naturaliter quæ legis sunt, facere.* Ex quibus & hoc quoque manifestum est, nimirum fieri non posse, vt bonum quod facit homo, sit peccatum: quippe impossibile est malum esse quod bonum est. Quòd autem sit naturaliter solùm, & quod animalem, non verò etiam spiritalem facit auctorem suum: sine fide nihil omnino confert ad salutem, sed nec ad damnationem: neque

Matth. 5. 47.

Rom. 2. *v.* 14.

ὥστε κατὰ φύσιν δύνασθαι αἱρεῖσθαι μὲν καὶ ἐρ-
γάζεσθαι τὸ καλὸν, φεύγειν δὲ καὶ μυσάττεσθαι
τὸ κακόν. ἄτοπον γὰρ τὴν καλὴν παρὰ τοῦ
ἄκρως ἀγαθοῦ δημιουργηθεῖσαν φύσιν ἄμοι-
ρον ἀγαθῆς ἐνεργείας ὁμολογεῖν. τοῦτο γὰρ
κακὴν εἶναι τὴν φύσιν λέγειν ἐστίν· (οὗ τί ἀσε-
βέστερον;) ἡ γὰρ ἐνέργεια τῆς φύσεως ἤρτη-
ται, ἡ φύσις δὲ τοῦ δημιουργοῦ. (Εἰ καὶ ὁ τρό-
πος διαφέρει) ὅτι δὲ δύναται ὁ ἄνθρωπος
φύσει ἐργάζεσθαι τὸ ἀγαθόν, ὑπαινίττεται
μὲν καὶ ὁ κύριος λέγων, καὶ τοὺς ἐθνικοὺς ἀγα-
πᾶν τοὺς ἀγαπῶντας αὐτούς. διδάσκεται δὲ σα-
φέστατα καὶ ὑπὸ τοῦ Παύλου Ρωμ. πρώτῳ
κεφαλαίῳ ιθ'. καὶ ἀλλαχοῦ ῥητῶς. ἐν οἷς φη-
σί, τὰ μὴ νόμον ἔχοντα ἔθνη φύσει τὰ τοῦ νό-
μου ποιεῖν. ἐξ ὧν φανερὸν καὶ τοῦτο, ὅτι δηλα-
δὴ ἀδύνατον, ὅ τι ποιήσει ὁ ἄνθρωπος ἀγα-
θόν, ἁμαρτίαν εἶναι· τὸ γὰρ καλὸν ἀδύνατον
κακὸν εἶναι. γινόμενον μέντοι φύσει μόνῃ, καὶ
ψυχικόν, οὐχὶ δὲ καὶ πνευματικὸν ποιοῦν τὸν με-
τερχόμενον, οὐ συμβάλλεται πρὸς σωτηρίαν
ἁπλῶς ἄνευ πίστεως, ἀλλ' οὐδὲ μὴν πρὸς

κατά-

κατάκρισιν· οὐδὲ γὰρ ἐνδέχεται τὸ καλὸν, ἢ τοιοῦτον, κακοῦ γενέσθαι αἰτίαν. ἐν τοῖς ἀναγεννηθεῖσι δὲ, ὑπὸ τῆς χάριτος, καὶ μετὰ τῆς χάριτος ἐνεργούμενον, τέλειον ἀπεργάζεται, καὶ σωτηρίας ἄξιον ποιεῖται τὸν ἐνεργοῦντα.

Ὁ ἄνθρωπος τοιγαροῦν πρὸ τῆς ἀναγεννήσεως δύναται φύσει κλίνειν πρὸς τὸ καλὸν, καὶ αἱρεῖσθαι, καὶ ἐργάζεσθαι τὸ ἠθικὸν καλόν. ἀναγεννηθεὶς δὲ, ἵνα ποιῇ τὸ πνευματικὸν καλὸν (σωτηρίας γὰρ ὄντα παραίτια τῆς πίστεως τὰ ἔργα καὶ ὑπὸ χάριτος ὑπερφυοῦς ἐνεργούμενα, καὶ πνευματικὰ εἰκότως ὀνομάζεται) ἀνάγκη προηγεῖσθαι, καὶ προφθάνειν τὴν χάριν, ὃν τρόπον εἴρηται ἐν τοῖς περὶ προορισμοῦ· ὥστε μηδὲν δύνασθαι ἐξ ἑαυτοῦ τῆς κατὰ Χριστὸν ζωῆς ἄξιον ἔργον ἐκτελέσαι, ἐξ ἑαυτοῦ μέντοι ἔχειν τὸ θελῆσαι, ἢ μὴ θελῆσαι τῇ χάριτι συγκατατεθῆναι.

ΟΡΟΣ ΙΕ.

Πιστεύομεν τὰ εὐαγγελικὰ μυστήρια ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ εἶναι, κἀκεῖνα εἶναι ἑπτά. ἐλάττονα γὰρ, ἢ μείζονα ἀριθμὸν μυστηρίων ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ οὐκ ἔχομεν. ὅτι δὲ ὁ παρὰ τὸν ἑπτὰ τῶν μυστηρίων ἀριθμός;

neque enim bonum, quà tale, aliquando contingit mali causam existere. In regeneratis verò illud quod fit sub gratia & cum gratia, perfectum facit, & salute dignum præstat operantem.

Potest itaque naturaliter homo nondum regeneratus ad bonum morale propendere, illudque eligere & operari: vt verò spirituale bonum regeneratus operetur, (nam & spiritualia meritò vocantur Fidelium opera, quæ causa salutis existunt, & ex supernaturali gratia fiunt) præire ac prævenire gratiã necesse est, quemadmodum de prædestinatione agentes diximus, ita vt nullum omnino Christianæ vitæ dignum possit ex se ipso opus edere; quamquam ex se ipso habet velle aut nolle assentiri gratiæ.

DECRETUM XV.

CREDIMUS esse in Ecclesia Evangelica Sacramenta, eaque septem; nec minorem majoremve in Ecclesia Sacramentorum numerum admittimus: siquidem hæreticorum dementiæ fœtus est, alius sacramẽtorũ numerus, quã septenarius, qui non secus ac cetera Catholicæ fidei dog-

dogmata in Evangelio ſtatuitur, & ex ipſo colligitur. Ac primò quidem Baptiſmi ſacramentum Dominus tradidit, quando dixit: *Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris & Filii & Spiritus ſancti.* Item & cùm dixit: *Qui crediderit & baptizatus fuerit, ſalvus erit: qui verò non crediderit, condemnabitur.*

Matth. 28. v. 19.

Marc. 16. v. 16.

Confirmationis verò, ſeu Unguenti ſacri, & ſancti Chriſmatis, cùm dixit: *Vos autem ſedete in civitate Jeruſalem, quoaduſque induamini virtute ex alto.* Hac autem per ſancti Spiritûs adventum ſunt induti, & hanc declarat Confirmationis ſacramentum. De quo & Apoſtolus 2. Corinth. capite 1. & apertiùs per Dionyſium Areopagitam diſſeritur.

Luc. 24 v. 49.

Sacramentum Ordinis tradidit, dicens: *Hoc facite in meam commemorationem.* Item & cùm dixit: *Quæcumque ligaveritis & ſolveritis ſuper terram, erunt ligata & ſoluta in cælis.*

Luc. 22. v. 19.
Matth. 16. v. 19.

Incruentum verò tradidit ſacrificium, dicens: *Accipite & manducate, hoc eſt corpus meum.* Et: *Bibite ex hoc omnes, hic eſt ſanguis meus novi*

Matth. 26. v. 26.
Marc. 14. v. 22.
Luc. 22. v. 19.

μός, αἱρετικῆς φρενοβλαβείας ἐστὶν ἀποκύημα. ὁ δὲ τῶν ἑπτὰ παρὰ τοῦ ἱεροῦ εὐαγγελίου νομοθετεῖται, καὶ συνάγεται, ὡς καὶ τὰ λοιπὰ τῆς καθολικῆς πίστεως δόγματα. αὐτίκα γὰρ ὁ κύριος τὸ μὲν ἅγιον βάπτισμα, διὰ τοῦ, πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς, καὶ τοῦ υἱοῦ, καὶ ἁγίου πνεύματος· καὶ τοῦ, ὁ πιστεύσας καὶ βαπτισθεὶς σωθήσεται, ὁ δὲ ἀπιστήσας κατακριθήσεται, παραδέδωκε.

Τὸ δὲ τῆς βεβαιώσεως, τ' αὐτὸν εἰπεῖν τοῦ ἁγίου μύρου, καὶ ἁγίου χρίσματος, διὰ τοῦ, ὑμεῖς δὲ καθίσατε ἐν τῇ πόλει Ἱερουσαλὴμ, ἕως ἂν ἐνδύσησθε δύναμιν ἐξ ὕψους. ἣν ἐνεδύσαντο τῇ ἐπιδημίᾳ τοῦ ἁγίου πνεύματος, καὶ ταύτην δηλοῖ τὸ τῆς βεβαιώσεως μυστήριον, περὶ οὗ καὶ Παῦλος δευτέρας πρὸς Κορινθίους κεφαλαίῳ πρώτῳ, καὶ τρανώτερον διὰ τοῦ Ἀρεοπαγίτου Διονυσίου διαλέγεται.

Τὴν δὲ ἱερωσύνην, διὰ τοῦ, τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν. καὶ διὰ τοῦ, ὅσα ἂν δήσητε καὶ λύσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται δεδεμένα καὶ λελυμένα ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

Τὴν δὲ ἀναίμακτον θυσίαν, διὰ τοῦ, λά-

βετε, φάγετε, τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου· καὶ, πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες, τοῦτό ἐστι τὸ αἷμά μου τὸ τῆς καινῆς διαθήκης· καὶ τοῦ, ἐὰν μὴ φάγητε τὴν σάρκα τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, οὐκ ἔχετε ζωὴν ἐν ἑαυτοῖς.

Τὸν δὲ γάμον, μετὰ τὸ εἰπεῖν τὰ ἐν τῇ παλαιᾷ περὶ αὐτοῦ εἰρημένα διὰ τῆς οἰκείας ἐπισφραγίσεως τοῦ, οὓς ὁ Θεὸς συνέζευξεν, ἄνθρωπος μὴ χωριζέτω, ὃν καὶ ὁ θεῖος ἀπόστολος μέγα ἐπικαλεῖ μυστήριον.

Τὴν δὲ μετάνοιαν, ᾗτινί ἐστι σύμμικτος ἡ μυστηριακὴ ἐξομολόγησις, διὰ τοῦ, ἄν τινων ἀφῆτε τὰς ἁμαρτίας, ἀφίενται αὐτοῖς· ἄν τινων κρατῆτε, κεκράτηνται. καὶ τοῦ, ἐὰν μὴ μετανοήσητε, ὡσαύτως ἀπολεῖσθε.

Τὸ δὲ ἅγιον ἔλαιον, εἴτουν εὐχέλαιον, λέγεται παρὰ τῷ Μάρκῳ, μαρτυρεῖται δὲ ῥητῶς ὑπὸ τοῦ ἀδελφοθέου.

Σύγκειται δὲ τὰ μυστήρια ἔκ τε φυσικοῦ καὶ ὑπερφυοῦς· οὐκ εἰσὶ δὲ ψιλὰ σημεῖα τῶν ἐπαγγελιῶν τοῦ Θεοῦ. οὕτω γὰρ οὐκ ἂν διενήνοχε τῆς περιτομῆς, οὗ τί ἀθλιώτερον; ὁμο-

λογουμένων

novi Testamenti. Item & cùm dixit: *Nisi manducaveritis carnem filii hominis, non habebitis vitam in vobis.* Ioan. 6. v. 54.

Sacramentum verò Matrimonii tunc tradidit, cùm recensitis velut ejus in obsignationem iis quæ de illo in veteri Testamento scripta sunt, ait: *Quos Deus conjunxit, homo non separet.* Quin & magnum ab divino Apostolo Sacramentum appellatur. Matth. 19. v. 6. Marc. 10. v. 9. Eph. 5. v. 32.

Pœnitentiam, in qua sacramentalis includitur Confessio, tunc tradidit, cùm dixit: *Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis; quorum retinueritis, retenta sunt.* Item & cùm dixit: *Nisi pœnitentiam habueritis, omnes similiter peribitis.* Ioan. 20. v. 23. Luc. 13. v. 3. & 5.

Sanctum denique oleum sive Extrema-Unctio apud Marcum legitur, & aperto Jacobi fratris Domini testimonio comprobatur. Marc. 6. v. 13. Iac. 5. v. 14.

Porro naturali & supernaturali constant Sacramenta: neque nuda illa sunt divinarum signa promissionum, quippe ita nihil ab Circumcisione discreparent (quo quid miserabilius di-

ci possit ?) Immo verò ea esse instrumenta his qui initiantur illis, gratiam necessariò conferentia confitemur. Quod autem rei terrenæ vsum Sacramentorum integritas necessariò exigat, ab doctrina Christiana alienum id omnino existimamus, vtpote Eucharistiæ sacramento contrarium; quod ab substantiali quidem Verbo institutum, & à sancto Spiritu sanctificatum, rei quam significat, nimirum corporis & sanguinis Christi, præsentia perficitur. Et priùs quidem in se necessariò perfectum est, quàm cedat in vsum. Etenim ni
1. Cor. 11. 29. completum esset ante vsum, suum vtique non manducaret ac biberet ille judicium, qui eo malè vtitur; quandoquidem nudum panem & vinum sumeret. Atqui judicium sibi manducat & bibit, qui sumit indignè. Eucharistiæ itaque sacramentum nequaquam in vsu, sed ante vsum, suum obtinet complementum. Deinde & hanc quoque sententiam, videlicet, integritati Sacramenti dispendium afferre defectum fidei, vt exitialem & abominandam, rejicimus.
Nam

λογιζόμεθα δ' αὐτὰ εἶναι ὄργανα δραστικὰ τοῖς μυουμένοις χάριτος ἐξ ἀνάγκης. ἀποπτυόμεθα δὲ ὡς ἀλλότριον τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας, τὸ τὴν ἀκεραιότητα τῶν μυστηρίων ἀπαιτεῖν τὴν χρῆσιν τοῦ γηΐνου πράγματος. ἀντίκειται γὰρ τῷ μυστηρίῳ τῆς προσφορᾶς, ὃ ῥήματι ὑπαρκτικῷ νομοθετηθὲν, καὶ τῇ ἐπικλήσει τοῦ ἁγίου πνεύματος ἁγιασθὲν, τελειοῦται τῇ ὑπάρξει τοῦ σημαινομένου, τοῦ σώματος δηλαδὴ, καὶ αἵματος τοῦ Χριστοῦ. καὶ προηγεῖται ἡ τούτου τελείωσις ἀναγκαίως τῆς χρήσεως. εἰ γὰρ πρὸ τῆς χρήσεως μὴ ἦν τέλειον, οὐκ ἂν ὁ κακῶς χρώμενος, κρῖμα ἑαυτῷ ἤσθιε, καὶ ἔπινεν, ἐπεὶ ψιλοῦ ἄρτου καὶ οἴνου ἦν μετεσχηκώς. νῦν δ' ἀναξίως μετέχων κρῖμα ἑαυτῷ ἐσθίει καὶ πίνει. ὥστε οὐκ ἐν τῇ χρήσει, ἀλλὰ πρὸ τῆς χρήσεως ἔχει τὸ τῆς εὐχαριστίας μυστήριον τὴν τελείωσιν. ἔτι ἀπορρίπτομεν ὡς κάθαρμά τι καὶ μίασμα, τὸ, ἐλλιπῶς γοῦν ἐχούσης τῆς πίστεως ζημιοῦται ἡ ὁλοκληρία τοῦ μυστηρίου. οἱ γὰρ αἱρετικοὶ οὓς τὴν αἵρεσιν ἀποπτυσαμένους, καὶ προστεθέντας τῇ

S iij καθο-

Nam & heresim abjurantes, fidemque Catholicam amplectentes hæreticos Ecclesia recipit, qui quamvis fidei defectu laborantes, perfectum baptisma receperunt: vnde nec eos denuo baptizat, vbi perfectam fidem sunt adepti.

DECRETUM XVI.

CREDIMUS sanctum Baptisma à Domino quidem institutum, & in nomine sanctæ Trinitatis collatum, esse summè necessarium. Etenim sine illo salvari nemo potest, juxta Domini sententiam: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non intrabit in regnum cælorum.* Ioan. 3. v. 5. Igitur & parvulis necessarium illud est, vtpote qui rei quoque peccati originalis existant, & solo possint Baptismate mundari. Quod docens Dominus, nequaquam de quibusdam tantùm, sed simpliciter & de omnibus dixit: *Nisi quis renatus fuerit, &c.* Quod idem est, ac si dixisset, omnes post Christi Salvatoris adventum cælorum regnum ingressuros, esse regenerandos. Si autem parvuli homines sunt, siquidem salute indigent, indigent & baptismate; & qui non rege-

nerati decedunt, tanquam qui originalis peccati remissionem non acceperint, sempiternæ peccati pœnæ de necessitate subjiciuntur, & consequenter sine Baptismo haudquaquam salvantur: quare necesse est parvulos baptizari. Insuper salutem parvuli consequuntur, ut apud
Matth. 19. 12. Matthæum dicitur: Non baptizatus autem non salvatur. Ergo necesse est &
Act. 8. 12. & 16. 33. parvulos baptizari. Et in Actis dicitur familias totas fuisse baptizatas: ergo & parvulos. Sed & hoc ipsum Patres antiqui testantur evidenter, in quibus Dionysius de Ecclesiastica Hierarchia, Iustinus quæstione quinquagesima-sexta, vbi sic expressè loquitur: ***Bonorum quæ per Baptismum adveniunt, digni fiunt fide eorum à quibus sacros ad fontes offeruntur.*** Et Augustinus apostolicam ait esse traditionem, parvulos Baptismo salvari. Item alibi: Alienos infantibus pedes Ecclesia tribuit, vt ad se veniant; aliena corda, vt credant; linguam alienam, vt spondeant. Et rursum alibi: Cor illis singulare mater Ecclesia subministrat.

Porro

δεῖται σωτηρίας, δεῖται καὶ τοῦ βαπτίσματος. καὶ τὰ μὴ ἀναγεννηθέντα, ὡς μὴ τὴν ἄφεσιν τῆς προπατορικῆς ἁμαρτίας λαβόντα, ὑπόκειται τῇ ἀϊδίῳ τῆς ἁμαρτίας ἀνάγκης ποινῇ, καὶ ἑπομένως οὐ σώζεται χωρὶς τοῦ βαπτίσματος. ὥστε δεῖ ἀναγκαίως καὶ τὰ νήπια βαπτίζεσθαι, ἔπι τὰ νήπια σώζεται, ὡς λέγεται παρὰ τῷ Ματθαίῳ, ὁ δὲ μὴ βαπτισθεὶς οὐ σώζεται, καὶ τὰ νήπια ἄρα ἀναγκαίως βαπτισθήσεται. καὶ ἐν ταῖς πράξεσι λέγεται, ὅτι πᾶσαι αἱ οἰκίαι ἐβαπτίζοντο, ἄρα καὶ τὰ νήπια. τοῦτο καὶ οἱ πάλαι πατέρες μαρτυροῦσι σαφῶς. ἐν οἷς καὶ Διονύσιος ἐν τῷ περὶ ἐκκλησιαστικῆς ἱεραρχίας. καὶ Ἰουστῖνος πεντεκοστῷ ἕκτῳ ζητήματι, ὅς λέγει ῥητῶς· ἀξιοῦνται δὲ τῶν διὰ τοῦ βαπτίσματος ἀγαθῶν τῇ πίστει τῶν προσφερόντων αὐτὰ τῷ βαπτίσματι. καὶ Αὐγουστῖνος παράδοσιν εἶναί φησιν ἀποστολικὴν, τὰ παιδία διὰ τοῦ βαπτίσματος σώζεσθαι. καὶ ἀλλαχοῦ δέ· ἡ ἐκκλησία τοῖς βρέφεσιν ἑτέρων πόδας ἐντίθησιν, ὅπως ἔρχωνται· ἑτέρων καρδίας, ὅπως πιστεύωσιν· ἑτέρων γλῶσσαν, ὅπως ἐπαγγέλλωνται. καὶ ἀλλαχοῦ· ἡ μήτηρ ἐκκλησία * μερικὴν καρδίαν ἐκείνοις παρέχει. * f. μητρικὴν

Γίνεται

Γίνεται δὲ τὸ βάπτισμα, δι' ὕλης μὲν ὕδατος καθαροῦ, καὶ οὐδενὸς ἑτέρου ὑγροῦ. ἀποτελεῖται δὲ διὰ μόνου τοῦ ἱερέως, καὶ κατ' ἀνάγκην ἀπαραφάσιστον ἔχει γίνεσθαι καὶ δι' ἑτέρου ἀνθρώπου, πλὴν ὀρθοδόξου, καὶ σκοπὸν ἔχοντος τὸ ἁρμόδιον τῷ θείῳ βαπτίσματι. ἀποτελέσματα δὲ τοῦ βαπτίσματος συνελόντι φάναι· πρῶτον, ἡ ἄφεσις τοῦ προπατορικοῦ πλημμελήματος, καὶ ὅσων ἄλλων ἁμαρτιῶν πεπραχὼς ἦν ὁ βαπτισθείς. δεύτερον, ῥύεται ἐκεῖνον τῆς ἀϊδίου ποινῆς, ἧτινι ὑπέκειτο, εἴτε διὰ τὸ προγενόμενον ἁμάρτημα, εἴτε δι' ἃ ἰδικῶς ἔπραξε θανασίμως. τρίτον, δίδωσιν αὖθις τὴν ἀθανασίαν. δικαιοῦν γὰρ αὐτοὺς τῶν προημαρτημένων, ναοὺς Θεοῦ ἀποκαθίστησιν. οὐκ ἔστι δ' εἰπεῖν μὴ λύεσθαι διὰ τοῦ βαπτίσματος πάσας τὰς ὁποσοῦν πρὸ τούτου ἁμαρτίας, ἀλλὰ μένειν μὲν, οὐκ ἰσχύειν δέ· τοῦτο γὰρ ἀσεβείας τῆς ἐσχάτης ἐστὶ γέμον καὶ ἄρνησις μᾶλλον, ἢ ὅλως ὁμολογία εὐσεβείας· ἀλλ' ὅτι πᾶσα ἁμαρτία πρὸ τοῦ βαπτίσματος οὖσα, ἢ γεγονυῖα ἀφανίζεται, καὶ ὡς μὴ οὖσα ποτε, ἢ γεγονυῖα, λογίζεται· οἱ γὰρ τύποι τοῦ βαπτίσματος, πάσαι

ἐκα-

Porro Baptiſmi materia, aqua pura eſt ſeu naturalis, & non vllus alius liquor. Per ſolum autem Sacerdotem perficitur, vrgente tamen inexcuſabili neceſſitate, poteſt & per alium hominem conferri, modò ſit Orthodoxus, & convenientem ſacro baptiſmati ſcopum intendat. Effectus porro Baptiſmi breviter recenſendi. Primus eſt originalis peccati remiſſio, & aliorum quotquot voluntate propria is qui baptizatur, admiſit. Secundus: ab æternis, quæ ſive propter originale, ſive propter propria mortalia peccata manebant hominem, pœnis eximit. Tertiò immortalitatem baptizatis impertitur. quippe à peccatis præcedentibus eos emundans, in Dei templa reſtituit. Neque dicere licet, omnia prorſus quæ Baptiſmum præceſſère, peccata per hunc non deleri, ſed manere quidem; at non imputari. (extremæ etenim id impietatis eſt, & pietatis abnegatio cenſenda magis quàm confeſſio) Immo verò, omne quodcumque peccatum quod ante Baptiſmum aut eſt, aut fuit, deletur, atque perinde ac ſi numquam extitiſſet, reputatur.

Etenim

Etenim Baptiſmi ſymbola & verba Baptiſmum præſignantia ac perficientia, perfectam munditiam deſignant, idemque & illa quibus appellatur, vocabula confirmant. Si enim per ſpiritum & ignem perficitur Baptiſmus, perfectam vtique munditiam hunc eſſe, manifeſtum eſt, cùm perfectè Spiritus expurget; ſi lumen, tenebras diſſipat; ſi regeneratio, vtique vetera deſiêre: quæ porro vetera, niſi peccata? Veterem hominem ſi qui baptizatur, exuit: ergo & peccatum. Chriſtum ſi induit, igitur per Baptiſmum à peccato mundus actu efficitur, longè enim à peccatoribus Deus. Hoc ipſum verò & apertiùs Paulus edocet, dicens: *Sicut per vnum peccatores conſtituti ſumus multi, ita & per vnũ juſti.* Porro ſi juſti, igitur & à peccato liberi; neque enim ſimul eſſe poſſunt vita & mors: ſi verè mortuus eſt Chriſtus, vera profectò eſt & per ſpiritum condonatio peccati.

Matth. 3. 11.

Rom. 5. v. 19.

Hinc verò compertum, baptizatos parvulos & defunctos omnes dubio procul ſalutem conſequi per mortẽ Chriſti prædeſtinatos. Cùm enim nullius rei ſint peccati,

ἑκάτερον· καὶ αἱ παραμηνύουσαι καὶ τελοῦσαι ῥήσεις τὸ βάπτισμα, τὴν τελείαν ὑπαινίττουσι κάθαρσιν. τοῦτο αὐτὸ καὶ αὐτὰ τὰ τοῦ βαπτίσματος ὀνόματα παριστῶσιν. Εἰ γὰρ βάπτισμα διὰ πνεύματος καὶ πυρὸς, δῆλον ὅτι καὶ τελεία πᾶσιν ἡ κάθαρσις· τὸ γὰρ πνεῦμα τελείως καθαίρει. Εἰ φῶς, τὸ σκότος ἔλυσεν· Εἰ ἀναγέννησις, παρῆλθε τὰ ἀρχαῖα. τίνα δὲ ταῦτα, εἰ μὴ τὰ ἁμαρτήματα; Εἰ ἀπενδύεται ὁ βαπτιζόμενος τὸν * παλὸν ἄνθρωπον, ἄρα καὶ τὴν ἁμαρτίαν. Εἰ ἐνδύεται τὸν Χριστὸν, ἄρα ἀναμάρτητος γέγονεν ἐνεργείᾳ διὰ τοῦ βαπτίσματος. μακρὰν γὰρ ἀπὸ ἁμαρτωλῶν ὁ Θεός. τοῦτο καὶ Παῦλος διδάσκει τρανώτερον λέγων, ὥσπερ διὰ τοῦ ἑνὸς ἁμαρτωλοὶ κατεστάθησαν οἱ πολλοὶ, οὕτω διὰ τοῦ ἑνὸς δίκαιοι. Εἰ δὲ δίκαιοι, ἄρα ἁμαρτίας ἐλεύθεροι. οὐ γὰρ δύναται ἐν ταυτῷ εἶναι τὴν ζωὴν, καὶ τὸν θάνατον. Εἰ ἀληθῶς ἀπέθανεν ὁ Χριστὸς, ἄρα καὶ ἀληθὴς ἡ διὰ τοῦ πνεύματος ἄφεσις.

* f. παλαιὸν

Ἐντεῦθεν δὲ δῆλον πάντα τὰ βαπτισθέντα καὶ κοιμηθέντα βρέφη, ἀναμφιβόλως σώζεσθαι προσοικειωθέντα διὰ τοῦ θανάτου τοῦ Χριστοῦ. Εἰ γὰρ ἐκτὸς πάσης ἦσαν ἁμαρτίας· κοι-

νῆς

νῆς μὲν, ὅτι ἐλυτρώθησαν τῷ θείῳ λουτρῷ· ἰδικῆς δὲ, ὅτι τὰ βρέφη μὴ ἔχοντα ἐνεργείᾳ προαίρεσιν οὐχ ἁμαρτάνει, ἄρα καὶ σώζεται. ἐπιτίθησι δὲ τὸ βάπτισμα καὶ χαρακτῆρα ἀνεξάλειπτον, ὥσπερ καὶ τὴν ἱερωσύνην. καθὼς γὰρ ἀδύνατον τὸν αὐτὸν δὶς ἱερωσύνης τυχεῖν τῆς αὐτῆς· οὕτως ἀδύνατον ἀναβαπτισθῆναι τὸν ἅπαξ ὀρθῶς βαπτισθέντα, κἂν καὶ μυρίαις συμβέβηκεν αὐτὸν ὑποπεσεῖν ἁμαρτίαις, ἢ καὶ αὐτὴν ἐξομόσασθαι τῆς πίστεως. θέλων γὰρ ἐπιστρέψαι πρὸς κύριον ἀναλαμβάνει τὴν ἣν ἀπώλεσεν υἱοθεσίαν διὰ τοῦ μυστηρίου τῆς μετανοίας.

ΟΡΟΣ ΙΖ.

Πιστεύομεν τὸ πανάγιον μυστήριον τῆς ἱερᾶς εὐχαριστίας, ὅπερ ἀνωτέρω κατὰ τάξιν τέταρτον ἐθέμεθα, ἐκεῖνο εἶναι ὅπερ ὁ κύριος παρέδωκε τῇ νυκτὶ ᾗ παρεδίδου ἑαυτὸν ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς. λαβὼν γὰρ ἄρτον καὶ εὐλογήσας, ἔδωκε τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ μαθηταῖς καὶ ἀποστόλοις εἰπών· λάβετε, φάγετε, τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου. καὶ λαβὼν τὸ ποτήριον εὐχαριστήσας εἴρηκε· πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες, τοῦτό ἐστι

τὸ

peccati, non quidem omnibus communis, vtpote jam divino lavacro mundati, neque etiam proprii, vtpote qui actu electione carentes, non peccant, certiſſimè ſalvantur. Porro æquè ac Ordo, Baptiſmus characterem imprimit indelebilem: vnde quemadmodum eodem ordine initiari bis nemo poteſt, ita nec rectè ſemel baptizatus, iterum baptizari, vt in mille peccata fortè prolapſus, imò vt à fide etiam apoſtata. Enimverò converti ad Dominum quiſquis voluerit, eam à qua exciderat, per Pœnitentiæ ſacramentum recuperat adoptionem.

Decretum XVII.

Credimus ſanctiſſimum divinæ Euchariſtiæ ſacramentum, quod ordine quartum ſuprà recenſuimus, illud ipſum eſſe quod ea nocte qua ſemetipſum pro mundi vita tradidit Dominus, nobis traditione reliquit. Panem quippe accipiens ac benedicens, dedit ſanctis Diſcipulis ſuis & Apoſtolis, dicens: *Accipite, manducate, hoc eſt corpus meum.* *Matth. 26.*
Et accipiens calicem, gratias agens, *v. 26.*
dixit: *Bibite ex eo omnes, hic eſt ſanguis* *ibid. v. 28.*

meus

meus, qui pro vobis effundetur in remissionem peccatorum.

In hujus itaque celebratione Sacramenti, Dominum nostrum Jesum Christum credimus esse præsentem, non quidem secundùm figuram aut imaginem, neque etiam secundùm quandam, vti cæteris in Sacramentis, gratiæ excellentiam, neque secundùm simplicem, quam & in Baptismo Patres nonnulli commemoravere, præsentiam, neque penes impanationem, qua proposito Eucharistiæ pani Verbi divinitas substantialiter vniatur, quemadmodum inscitè juxtà ac miserè arbitrantur Lutherani; sed verè realiterque: quatenus panis & vini facta consecratione, transmutetur, transsubstantietur, convertatur, transformetur; panis quidem, in ipsum corpus Domini verum, quod natum est in Bethlehem ex perpetua Virgine, baptizatum in Jordane, passum, sepultum, quod resurrexit, ascendit, sedet à dextris Dei Patris, in cæli denique nubibus adventurum: vinum verò in ipsum Domini sanguinem verum converti ac transsubstantiari, qui ex illo in cruce pen-

τὸ αἷμά μου τὸ ὑπὲρ ὑμῶν ἐκχυνόμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν.

Τούτου ἐν τῇ ἱερουργίᾳ πιστεύομεν παρεῖναι τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν οὐ τυπικῶς, οὐδ' εἰκονικῶς, οὐδὲ χάριτι ὑπερβαλλούσῃ, ὡς ἐν τοῖς λοιποῖς μυστηρίοις, οὐδὲ κατὰ μόνην παρουσίαν, καθὼς τινες τῶν πατέρων εἰρήκασι περὶ τοῦ βαπτίσματος. οὐδὲ κατ' ἐναρτισμόν, ὥστε ἑνοῦσθαι τὴν θεότητα τοῦ λόγου τῷ προκειμένῳ τῆς εὐχαριστίας ἄρτῳ ὑποστατικῶς, καθὼς οἱ ἀπὸ Λουθήρου λίαν ἀμαθῶς, καὶ ἀθλίως δοξάζουσιν. ἀλλ' ἀληθῶς καὶ πραγματικῶς, ὥστε μετὰ τὸν ἁγιασμὸν τοῦ ἄρτου, καὶ τοῦ οἴνου μεταβάλλεσθαι, μετουσιοῦσθαι, μεταποιεῖσθαι, μεταρρυθμίζεσθαι τὸν μὲν ἄρτον εἰς αὐτὸ τὸ ἀληθὲς τοῦ κυρίου σῶμα, ὅπερ ἐγεννήθη ἐν Βηθλεὲμ ἐκ τῆς ἀειπαρθένου, ἐβαπτίσθη ἐν Ἰορδάνῃ, ἔπαθεν, ἐτάφη, ἀνέστη, ἀνελήφθη, κάθηται ἐκ δεξιῶν τοῦ Θεοῦ καὶ πατρὸς, μέλλει ἐλθεῖν ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ· τὸν δ' οἶνον μεταποιεῖσθαι καὶ μετουσιοῦσθαι εἰς αὐτὸ τὸ ἀληθὲς τοῦ κυρίου αἷμα, ὅπερ κρεμαμένου ἐπὶ

τοῦ σταυροῦ, ἐχύθη ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς.

Ἔτι μετὰ τὸν ἁγιασμὸν τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ οἴνου, οὐκ ἔτι μένειν τὴν οὐσίαν τοῦ ἄρτου, καὶ τοῦ οἴνου, ἀλλ' αὐτὸ τὸ σῶμα, καὶ τὸ αἷμα τοῦ κυρίου, ἐν τῷ τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ οἴνου εἴδει καὶ τύπῳ, τ' αὐτὸν εἰπεῖν ὑπὸ τοῖς τοῦ ἄρτου συμβεβηκόσιν.

Ἔτι αὐτὸ τὸ πανακήρατον τοῦ κυρίου σῶμα καὶ αἷμα μεταδίδοσθαι, καὶ εἰσδύειν εἰς τὸ στόμα καὶ στόμαχον τῶν μετεχόντων εὐσεβῶν τε, καὶ ἀσεβῶν. πλὴν τοῖς μὲν εὐσεβέσι καὶ ἀξίοις ἄφεσιν ἁμαρτιῶν καὶ ζωὴν αἰώνιον προξενεῖν· τοῖς δ' ἀσεβέσι καὶ ἀναξίοις κατάκρισιν καὶ κόλασιν. αἰώνιον παραχωρεῖν.

Ἔτι τέμνεσθαι μὲν καὶ διαιρεῖσθαι εἴτε χερσὶν, εἴτε καὶ ὀδοῦσι τὸ σῶμα, καὶ τὸ αἷμα τοῦ κυρίου, κατὰ συμβεβηκὸς μέντοι, ἤτοι κατὰ τὰ συμβεβηκότα τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ οἴνου, καθ' ἃ καὶ ὁρατὰ καὶ ἁπτὰ εἶναι ὁμολογοῦνται, καθ' ἑαυτὰ δὲ μένειν ἄτμητα πάντη καὶ ἀδιαίρετα. ὅθεν καὶ ἡ καθολικὴ ἐκκλησία φησὶ, μερίζεται καὶ διαμερίζεται, ὁ *μελιζόμενος, καὶ μὴ διαιρούμενος, ὁ πάντοτε ἐσθιόμενος, καὶ οὐδέποτε δαπανώμενος, ἀλλὰ τοὺς μετέχοντας (δηλονότι ἀξίως) ἁγιάζων.

*f. μεριζόμενος

Ἔτι

pendente pro mundi vita defluxit.

Item facta panis & vini consecratione, nec panis, nec vini manere amplius substantiam credimus, sed ipsum corpus & sanguinem Domini, sub panis & vini specie & figura, id est, sub panis accidentibus.

Item & ipsum distribui Domini corpus & sanguinem purissimum, inque communicantium sive piorum, sive impiorum os ac stomachum introduci: nisi quod remissionem peccatorum vitamque piis ac dignis impertitur æternam, impiis verò ac indignis damnationem pœnamque accersit sempiternam.

Item manibus dentibusve concidi quidem Domini corpus & sanguinem, ac dividi; verùm per accidens dumtaxat, sive penes accidentia panis & vini, per quæ & visibilia ea esse & contrectabilia in confesso est: at insecta prorsus & indivisa secundùm se permanere. Unde & Catholica dicit Ecclesia: *Conciditur & dividitur, cùm membratim concidatur, nequaquam dividitur; semper manducatur, & nunquam consumitur: sed dignè accedentes sanctificat.*

Item nequaquam ſub diviſione qualibet, ac minima panis & vini tranſmutati particula, eſſe partem corporis & ſanguinis Domini (quippe hoc ſine blaſphemia & impietate nemo dixerit) ſed totum ac integrum Dominum Chriſtum ſecundùm ſubſtantiam, animam videlicet ſuam & divinitatem, id eſt, Deum perfectum & perfectum hominem. Unde & multæ cùm per orbem vnâ & eâdem horâ celebrantur Miſſæ, haudquaquam Chriſti plures, pluráve Chriſti ſunt corpora, ſed vnus in omnibus ac ſingulis Fidelium Eccleſiis verè ac realiter præſens eſt ipſe Chriſtus, vnum & corpus eſt, & ſanguis vnus. Atque id quidem, non quòd illud quod in cælo eſt Domini corpus, ſuper altaria deſcendat; ſed quòd poſt conſecrationem converſus ac tranſſubſtantiatus, qui ſingulis in Eccleſiis offertur, panis propoſitionis, fiat & ſit illud ipſum corpus quod eſt in cælo. Quippe multis in locis, non multa, ſed vnûm eſt corpus Domini: ac vel hinc maximè mirabile eſt, diciturque hujuſmodi Sacramentum, & ſola fide comprehenſibile,

non

Ἔτι ἐν ἑκάστῳ μέρει καὶ τμήματι ἐλαχίστῳ τοῦ μεταβληθέντος ἄρτου καὶ οἴνου, οὐκ ἔστι μέρος τοῦ σώματος, καὶ αἵματος τοῦ κυρίου. βλάσφημον γὰρ τοῦτο καὶ ἄθεον, ἀλλ' ὅλον ὁλικῶς τὸν δεσπότην Χριστὸν κατ' οὐσίαν μετὰ ψυχῆς δηλονότι, καὶ θεότητος· ἤτοι τέλειον Θεὸν καὶ τέλειον ἄνθρωπον. ὅθεν καὶ πολλῶν γινομένων ἐν τῇ οἰκουμένῃ, μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ ὥρᾳ ἱερουργιῶν, μὴ γίνεσθαι πολλοὺς Χριστούς, ἢ πολλὰ σώματα Χριστοῦ· ἀλλ' ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν Χριστὸν παρεῖναι ἀληθῶς καὶ πραγματικῶς, καὶ ἓν εἶναι αὐτοῦ τὸ σῶμα καὶ τὸ αἷμα ἐν πάσαις ταῖς κατὰ μέρος τῶν πιστῶν ἐκκλησίαις, καὶ τοῦτο οὐχ ὅτι τὸ ἐν οὐρανοῖς τοῦ δεσπότου ἐν τοῖς θυσιαστηρίοις κάτεισι σῶμα, ἀλλ' ὅτι ὁ τῆς προθέσεως ἐν πάσαις ταῖς κατὰ μέρος ἐκκλησίαις προκείμενος ἄρτος μεταποιούμενος καὶ μετουσιούμενος μετὰ τὸν ἁγιασμόν, γίνεται καὶ ἔστιν ἓν καὶ τὸ αὐτὸ τῷ ἐν οὐρανοῖς. ἓν γὰρ τὸ σῶμα τοῦ κυρίου ἐν πολλοῖς τόποις, καὶ οὐ πολλά, καὶ διὰ τοῦτο τὸ μυστήριον τοῦτο μάλιστά ἐστι, καὶ λέγεται θαυμαστόν, καὶ πίστει μόνῃ καταληπτόν, οὐ σοφίσμασι σοφίας

αἰθεροπίνης, ἧς τὴν ματαίαν, καὶ ἀνόητον ἐν τοῖς θείοις περιεργείαν ἀποσείεται ἡ εὐσεβὴς καὶ θεοπαράδοτος ἡμῶν θρησκεία.

Ἔτι αὐτὸ τὸ σῶμα καὶ αἷμα τοῦ κυρίου τὸ ἐν τῷ τῆς εὐχαριστίας μυστηρίῳ ὀφείλειν τιμᾶσθαι ὑπερβαλλόντως καὶ προσκυνεῖσθαι λατρευτικῶς. μία γὰρ ἡ προσκύνησις τῆς ἁγίας τριάδος, καὶ τοῦ σώματος καὶ αἵματος τοῦ κυρίου.

Ἔτι εἶναι θυσίαν ἀληθῆ καὶ ἱλαστικὴν προσφερομένην ὑπὲρ πάντων τῶν εὐσεβῶν ζώντων καὶ τεθνεώτων, καὶ ὑπὲρ ὠφελείας πάντων ὡς κεῖται ῥητῶς ἐν ταῖς τοῦ μυστηρίου τούτου εὐχαῖς ὑπὸ τῶν ἀποστόλων τῇ ἐκκλησίᾳ παραδοθείσαις κατὰ τὴν πρὸς αὐτοὺς διαταγὴν τοῦ κυρίου.

Ἔτι καὶ πρὸ τῆς χρήσεως εὐθὺς μετὰ τὸν ἁγιασμόν, καὶ μετὰ τὴν χρῆσιν τὸ φυλαττόμενον ἐν ταῖς ἱεραῖς θήκαις πρὸς μετάληψιν τῶν ἀποδημῆσαι μελλόντων, ἀληθὲς εἶναι τοῦ κυρίου σῶμα, καὶ κατὰ μηδὲν διαφέρειν ἑαυτοῦ, ὥστε πρὸ τῆς χρήσεως μετὰ τὸν ἁγιασμόν, ἐν τῇ χρήσει, καὶ μετὰ τὴν χρῆσιν εἶναι κατὰ πάντα τὸ ἀληθὲς τοῦ κυρίου σῶμα.

Ἔτι τῇ μετουσιώσεως λέξει οὐ τὸν τρόπον πι-

στευόμενον

non autem humanæ ratiunculis ſapientiæ, cujus quidem vanam, & circa res divinas cæcam inquiſitionem pia atque divinitus nobis tradita abnuit profeſſio noſtra.

Item & honore ſupremo colendum eſſe, cultuque latriæ adorandum idem Domini corpus & ſanguinem, quæ ſunt in Sacramento Euchariſtiæ. Quippe ſanctiſſimæ Trinitatis, & corporis ſanguiniſque Domini vna eſt adoratio.

Item & verum ac propitiatorium eſſe Sacrificium, quod pro Fidelibus omnibus tum vivis, tum defunctis, necnon & pro vtilitate omnium offertur, vti & in hujuſce Sacramenti precibus exprimitur, quas juxta id quod à Domino mandatum acceperant, Apoſtoli Eccleſiæ tradidere.

Item ante vſum, ſtatim à conſecratione, ac poſt vſum, id quod ſacris in pixidibus communioni moribundorum aſſervatur, corpus eſſe Domini verum, & à ſeipſo ne vel leviſſimè quidem diverſum; quatenus ante vſum, poſt conſecrationem, in vſu, ac poſt vſum, verum omnino ſit corpus Domini.

Præterea, verbo *Tranſsubſtantiationis*,

nis, modum illum, quo in corpus & ſanguinem Domini panis & vinum convertuntur, explicari minimè credimus: (id enim penitus incomprehenſibile, præterquam ipſi Deo: & capere ſe credentibus inſcitiæ ac impietatis notam inurit) ſed quòd panis & vinum facta conſecratione, non per figuram, aut per imaginem, non penes ſuperabundantem gratiam, non per communionem, aut ſolius divinitatis vnigeniti Filii Dei præſentiam, in corpus & ſanguinem Domini convertitur: nec panis aut vini accidens aliquod in quoddam corporis & ſanguinis accidens, aliqua converſione vel alteratione mutatur; ſed verè realiterque ac ſubſtantialiter fit quidem panis ipſum verum Domini corpus, vinum verò ipſe ſanguis ejus, vti jam antè dictum eſt.

Denique neminem, præter pium Sacerdotem ab pio vtique Epiſcopo canonicè inſtituto ſacerdotii charactere initiatum, juxtà Orientalis Eccleſiæ doctrinam, hoc ſacroſanctæ Euchariſtiæ credi-

στευόμενον δηλοῦσθαι, καθ' ὃν ὁ ἄρτος, καὶ ὁ οἶνος μεταποιοῦνται εἰς τὸ σῶμα καὶ τὸ αἷμα τοῦ κυρίου. τοῦτο γὰρ ἄληπτον πάντῃ, καὶ ἀδύνατον, πλὴν αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ, καὶ τοῖς πιστεύουσιν ἀμάθειαν ἅμα καὶ ἀσέβειαν ἐπιφέρει. ἀλλ' ὅτι ὁ ἄρτος καὶ ὁ οἶνος μετὰ τὸν ἁγιασμόν, οὐ τυπικῶς, οὐδ' εἰκονικῶς, οὐδὲ χάριτι ὑπερβαλλούσῃ, οὐδὲ τῇ κοινωνίᾳ, ἢ τῇ παρουσίᾳ τῆς θεότητος μόνης τοῦ μονογενοῦς, μεταβάλλεται εἰς τὸ σῶμα, καὶ αἷμα τοῦ κυρίου. οὐδὲ συμβεβηκός τι τοῦ ἄρτου, καὶ τοῦ οἴνου, εἰς συμβεβηκός τι τοῦ σώματος καὶ αἵματος τοῦ Χριστοῦ, κατά τινα τροπὴν ἢ ἀλλοίωσιν μεταποιεῖται, ἀλλ' ἀληθῶς καὶ πραγματικῶς, καὶ οὐσιωδῶς γίνεται; ὁ μὲν ἄρτος αὐτὸ τὸ ἀληθὲς τοῦ κυρίου σῶμα, ὁ δ' οἶνος αὐτὸ τοῦ κυρίου αἷμα, ὡς εἴρηται ἀνωτέρω.

Ετι μὴ γίνεσθαι ὑπό τινος ἄλλου τὸ τῆς ἱερᾶς εὐχαριστίας τοῦτο μυστήριον, εἰ μὴ μόνον ὑπὸ ἱερέως εὐσεβοῦς, καὶ ὑπὸ εὐσεβοῦς καὶ νομίμου ἐπισκόπου τὴν ἱερωσύνην λαβόντος, καθ' ὃν τρόπον ἡ ἀνατολικὴ ἐκκλησία διδάσκει.

αὕτη

αὐτή ἐστιν ἐν συντόμῳ ἡ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας καὶ περὶ τοῦ μυστηρίου τούτου δόξα, καὶ ἀληθὴς ὁμολογία, καὶ ἀρχαιοτάτη παράδοσις, ἣν οὐ δεῖ κολοβοῦσθαι κατ' οὐδένα τρόπον ὑπὸ τῶν δυσσεβεῖν βουλομένων, καὶ ἀποστολμωμένων πρὸς νεωτερισμοὺς, καὶ τὰς βεβήλους τῶν αἱρετικῶν κενοφωνίας. ἀλλ' ἀναγκαίως σώαν καὶ ἀδιάσπαστον τηρεῖσθαι τὴν νομοθετηθεῖσαν παράδοσιν. τοὺς γὰρ παραβαίνοντας ἀποποιεῖται καὶ ἀναθεματίζει ἡ καθολικὴ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία.

ΟΡΟΣ ΙΗ.

Πιστεύομεν τὰς τῶν κεκοιμημένων ψυχὰς εἶναι ἢ ἐν ἀνέσει, ἢ ἐν ὀδύνῃ, καθ' ὅ τι ἕκαστος ἔπραξεν. χωριζομένας γὰρ ἀπὸ τῶν σωμάτων, παραυτίκα, ἢ πρὸς εὐφροσύνην, ἢ πρὸς λύπην καὶ στεναγμὸν ἐκδημεῖν, ὁμολογουμένης μέντοι μήτε τῆς ἀπολαύσεως, μήτε τῆς κατακρίσεως τελείας. μετὰ γὰρ τὴν κοινὴν ἀνάστασιν, ὅτε ἡ ψυχὴ ἑνωθείη τῷ σώματι μεθ' οὗ καλῶς ἢ πονηρῶς ἐπολιτεύσατο, ἀπολήψεται ἕκαστος τὸ τέλειον, ἢ τῆς ἀπολαύσεως, ἢ τῆς κατακρίσεως δηλονότι.

Τοὺς

credimus posse conficere Sacramentum. Hæc est compendiaria Orientalis Catholicæ Ecclesiæ hoc de Sacramento doctrina, veraque confessio, & traditio perantiqua, cui detrahere quidquam non convênit, eos qui piè sentire cupiunt, & novitates horrent, ac prophana hæreticorum vaniloquia detestântur: sed hanc, quæ jam pridem obtinuit, traditionem integram servent & illibatam. Hanc enim violantes Catholica Christi rejicit & anathematizat Ecclesia.

DECRETUM XVIII.

CREDIMUS defunctorum animas aut in requie aut in pœnis esse, prout quisque gesserit. quippe separatas à corporibus, ad gaudii, vel ad tristitiæ gemitúsque locum commigrare: nondum tamen eis concessa integra beatitudine aut damnationis mensurâ. Etenim generali facta resurrectione, quando anima vnietur corpori, quocum aut bene gessit aut malè; tunc beatitudinis ac pœnarum perfectam unusquisque vicem recipiet.

Eorum

Eorum verò qui peccatis impliciti, non in desperatione defuncti sunt, sed quos adhuc superstites pœnituit, at nullum fecerunt pœnitentiæ fructum, lacrymas videlicet effundendo, genibus flexis in orationibus vigilando, semetipsos affligendo, pauperes recreando, suam denique tum in Deum, cùm in proximum caritatem operibus demonstrando, quæ & Catholica Ecclesia rectè ab initio satisfactiones appellavit; horum (inquam) ipsorum animas credimus ad inferos abire, ibíque justas pro iis, quæ commisere, peccatis pœnas sustinere: at suæ tamen exhinc futuræ liberationis esse conscias, & ab summa bonitate per Sacerdotum orationes & eleemosynas, quas pro defunctis eorum propinqui faciunt, liberari. Ad hoc verò potissimè valet incruentum Missæ sacrificium, quod peculiariter singuli pro consanguineis defunctis, Catholica verò & Apostolica Ecclesia quotidie pro omnibus communiter facit. Porrò liberationis hujusmodi notum nobis esse tempus nequaquam dicimus; tales enim solvi quidem pœnis, idque ante communem resurrectionem,

Τοὺς δὲ συμφθαρέντας θανασίμοις πλημμελή-
μασι, καὶ μὴ ἐν ἀπογνώσει ἀποδημήσαντας, ἀλ-
λὰ μετανοήσαντας μὲν ἔτι περιόντας ἐν τῷ μετὰ
σώματος βίῳ, μὴ ποιήσαντας δὲ οὐδόπου* καρπὸν *f. ὁντινοοῦν
μετανοίας, (ἐκχέαι δάκρυα δηλονότι, καὶ γονυ-
πετῆσαι ἐν γρηγορήσει προσευχῶν, θλιβῆναι,
πτωχοὺς παραμυθῆσαι, καὶ τέως ἐν ἔργοις τὴν
πρὸς τὸν Θεόν, καὶ τὸν πλησίον ἀγάπην ἐπιδεῖξαι,
ἃ καὶ ἱκανοποίησιν καλῶς ἡ καθολικὴ ἐκκλησία
ἀπ᾽ ἀρχῆς ὠνόμασε) τούτων καὶ αὐτῶν τὰς ψυχὰς
ἀπέρχεσθαι εἰς ᾅδου, καὶ ὑπομένειν τὰ ἕνεκα ὧν
εἰργάσαντο ἁμαρτημάτων ποινήν. εἶναι δ᾽ ἐν συν-
αισθήσει τῆς ἐκεῖθεν ἀπαλλαγῆς· ἐλευθεροῦσθαι
δὲ ὑπὸ τῆς ἄκρας ἀγαθότητος, διὰ τῆς δεήσεως τῶν
ἱερέων, καὶ εὐποιϊῶν, ἃ τῶν ἀποιχομένων ἕνεκα οἱ
ἑκάστου συγγενεῖς ἀποτελοῦσι. μεγάλα δυναμένης
μάλιστα τῆς ἀναιμάκτου θυσίας, ἣν ἰδίως ὑπὲρ τῶν
κεκοιμημένων συγγενῶν ἕκαστος, καὶ κοινῶς ὑπὲρ
πάντων ἡ καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ ὁσημέραι ποιεῖ
ἐκκλησία. ἐννοουμένου μέντοι καὶ τούτου, τοῦ, μὴ
εἰδέναι ἡμᾶς δηλαδὴ τὸν καιρὸν τῆς ἀπαλλα-
γῆς. ὅτι γὰρ γίνεται ἐλευθερία τῶν τοιούτων ἀπὸ
τῶν δεινῶν καὶ πρὸ τῆς κοινῆς ἀναστάσεώς τε

καὶ

καὶ κρίσεως, οἴδαμεν, καὶ πιστεύομεν· ποτὲ δὲ, ἀγνοοῦμεν.

ΕΡΩΤΗΣΙΣ Α.

Εἰ δεῖ τὴν θείαν γραφὴν κοινῶς παρὰ πάντων τῶν χριστιανῶν ἀναγινώσκεσθαι.

Οὔ. τὴν πᾶσαν γὰρ γραφὴν θεόπνευστον, καὶ ὠφέλιμον οἴδαμεν, καὶ οὕτω τὸ ἀναγκαῖον ἔχουσαν μεθ' ἑαυτῆς, ὥστε χωρὶς αὐτῆς ἀδύνατον ὁπωσοῦν εὐσεβεῖν· οὐ μὴν καὶ ὑπὸ πάντων ἀναγινώσκεσθαι ταύτην, ἀλλ' ὑπὸ μόνον τῶν μετὰ τῆς πρεπούσης ἐρεύνης τοῖς βάθεσιν ἐγκυπτόντων τοῦ πνεύματος, καὶ εἰδότων οἷς τρόποις ἡ θεία γραφὴ ἐρευνᾶται, καὶ διδάσκεται, καὶ ὅλως ἀναγινώσκεται. τοῖς δὲ μὴ γεγυμνασμένοις, καὶ ἀδιαφόρως, ἢ μόνον κατὰ τὸ γράμμα, ἢ καὶ καθ' ἄλλον τινὰ τρόπον ἀλλότριον τῆς εὐσεβείας τὰ τῆς γραφῆς ἐκλαμβάνουσιν ἡ καθολικὴ ἐκκλησία, διὰ τῆς πείρας τὴν βλάβην ἐγνωκυῖα, οὐ θεμιτὴν τὴν ἀνάγνωσιν εἶναι ἐντέλλεται. ὥστε παντὶ εὐσεβεῖ ἐπιτέτραπται μὲν ἀκούειν τὰ τῆς γραφῆς, ἵνα

πιστεύῃ

nem, & vniversale judicium, & scimus, & credimus; id verò quando fiat, ignoramus.

QUÆSTIO I.

Decetne sacram Scripturam communiter ab omnibus legi Christianis?

NON decet. Enimvero omnem Scripturam divinitus inspiratam, & vtilem novimus, & ita ex se necessariam, vt piè sine illa vivere nullatenus quisquam possit. Hanc tamen haudquaquam convenit omnes legere, at eos dumtaxat, qui ad profunda, quæ in illa latent, Spiritûs arcana convenienti discussione incumbunt, quíve eam, quâ scrutanda, docenda, legenda est Scriptura sacra, rationem probe norunt. Inexercitatis autem, & Scripturam sacram absque discrimine, vel penes litteram, aut alieno à pietate sensu intelligentibus, Ecclesia Catholica, vtique per experientiam de dispendio certa, lectione ejus interdixit. Itaque omnibus quidem fidelibus, sacram audire Scripturam quatenus corde credant ad justitiam, ore *Rom* 10.10.
autem

autem confessionem promant ad salutem, permissum est; aliquos verò Scripturæ, ac veteris potissimùm instrumenti, libros legere, prædictis ac consimilibus de caussis, prohibitum. Et verò perinde est sacræ Scripturæ lectione inexercitatos prohibere, ac solidiori abstineant cibo infantibus imperare.

QUÆSTIO II.

Sitne perspicua omnibus legentibus Christianis Scriptura?

Si legentibus omnibus perspicua esset sacra Scriptura Christianis, nequaquam perscrutari Scripturas his qui salutis desiderio tenentur, Dominus mandasset: frustra quoque Paulus positam à Deo in Ecclesia doctoratus gratiam scripsisset, neque intellectu difficilia quædam habere Pauli Epistolas Petrus diceret. Maximam itaque constat esse Scripturæ altitudinem, juxtà ac sensuum ejus amplitudinem, ac doctissimis proinde divinisque hominibus ad ejus indagationem, veramque intelligen-

Ioan. 5. 39. *1. Cor. 12. 28.* *2. Pet. 3. 16.*

πιστεύῃ τῇ καρδίᾳ εἰς δικαιοσύνην, ὁμολογῇ δὲ τῷ στόματι εἰς σωτηρίαν, ἀναγινώσκειν δὲ ἔνια τῆς γραφῆς μέρη, καὶ μάλιστα τῆς παλαιᾶς, ἀπαγορεύεται, τῶν εἰρημένων αἰτίων, καὶ τῶν ὁμοίων τούτοις ἕνεκα. καὶ ἔστιν ἴσον παραγγέλλειν τοῖς ἀγυμνάστοις μὴ ἀναγινώσκειν ὡσαύτως τὴν πᾶσαν ἱερὰν γραφὴν, καὶ τοῖς βρέφεσιν ἐντέλλεσθαι μὴ ἅπτεσθαι στερεᾶς τροφῆς.

ΕΡΩΤΗΣΙΣ Β.

Εἰ σαφής ἐστιν ἡ γραφὴ πᾶσι τοῖς ἀναγινώσκουσι χριστιανοῖς.

Εἰ σαφὴς ἦν ἡ θεία γραφὴ πᾶσι τοῖς ἀναγινώσκουσι χριστιανοῖς, οὐκ ἂν ὁ κύριος ἐρευνᾶν ταύτην τοὺς βουλομένους σωτηρίας τυχεῖν ἐπέτρεπε, καὶ τὸ χάρισμα τῆς διδασκαλίας ματαίως τῷ Παύλῳ ἐλέγετο τεθεῖσθαι ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τῇ ἐκκλησίᾳ· καὶ ὁ Πέτρος οὐκ ἂν περὶ τῶν τοῦ Παύλου ἐπιστολῶν, ἔχειν τινὰ δυσνόητα ἔλεγε. δῆλον οὖν ὡς πολὺ τὸ βάθος ἔχειν τὴν γραφὴν, καὶ τὸ μέγεθος τῶν ἐννοιῶν, καὶ δεῖσθαι ἐπιστημόνων καὶ θείων ἀνδρῶν πρὸς ἔρευναν, καὶ ἀληθῆ κατάληψιν, καὶ

γνῶσιν ὀρθὴν, καὶ συνῳδὸν τῇ πάσῃ γραφῇ, καὶ τῷ δημιουργῷ ταύτης ἁγίῳ πνεύματι.

Ὥστε τοῖς ἀναγεννηθεῖσιν, εἰ καὶ γνώριμος ἡ περὶ Τριάδος πίστις, καὶ ἡ τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ἐνανθρώπησις, τὰ πάθη, ἡ ἀνάστασις, ἡ εἰς οὐρανοὺς ἄνοδος, ὁ περὶ τῆς παλιγγενεσίας, καὶ κρίσεως λόγος, ὧν ἕνεκα καὶ πολλοὶ θάνατον ὑπομεῖναι οὐκ ὤκνησαν· οὐκ ἀναγκαῖον δὲ, μᾶλλον δὲ ἀδύνατον πᾶσιν εἰδέναι, ἃ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον μόνοις τοῖς ἐγγεγυμνασμένοις ἐπὶ σοφίᾳ, καὶ ἁγιότητι φανεροῖ.

ΕΡΩΤΗΣΙΣ Γ.

Ἱερὰν γραφὴν ποῖα βιβλία καλεῖς;

Ἀπόκρισις.

Στοιχοῦντες τῷ κανόνι τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ἱερὰν γραφὴν καλοῦμεν ἐκεῖνα πάντα, ἅπερ ὁ Κύριλλος ὑπὸ τῆς ἐν Λαοδικείᾳ συνόδου ἐρανισάμενος ἀριθμεῖ, καὶ πρὸς τού-

τοις

gentia ac rectum sensum Scripturæ & ejusdem auctori Spiritui sancto consonum, opus esse.

Itaque quamvis regeneratis conspicua sit fides sanctissimæ Trinitatis, & Incarnatio Filii Dei, ejusdem Passio, Resurrectio, in cælos Ascensio, item & regenerationis ac judicii veritas, (pro quibus mortem subire multi non dubitarunt) haud tamen necesse est, immo impossibile, & ea scire omnes, quæ solis sapientia & sanctitate exercitatis Spiritus sanctus manifestat.

QUÆSTIO III.

Quosnam libros sacram Scripturam vocas?

RESPONSIO.

ECCLESIÆ Catholicæ regulam sequentes, sacram Scripturam eos omnes appellamus libros, quos ab Laodicæna Synodo Cyrillus mutuatus recenset; iis insuper ad-

ditis, quos insipienter, inscitè, aut magis malitiosè vocavit apocryphos. Sapientiam videlicet Salomonis, librum Judith, Tobiam, Draconis historiam, historiam Susannæ, Machabæos, & Sapientiam Sirach. Hos etenim cum ceteris genuinis sacræ Scripturæ libris, ceu germanas ejusdem Scripturæ partes, censemus esse numerandos. Quoniam quæ sancta Evangelia, aliosque Scripturæ libros ut genuinos tradidit antiqua consuetudo, seu magis Ecclesia Catholica; & istos hæc ipsa ceu sacræ Scripturæ partes, procul dubio tradidit; quatenus istos qui neget, & illos recusaverit. Sin verò ab cunctis haud recenseri omnes fortasse videantur; isti nihilosecius ab Synodis, necnon & à multis cùm antiquissimis, tum nominatissimis Catholicæ Ecclesiæ Theologis recensentur, & sacras inter Scripturas numerantur. Quos omnes & nos judicamus esse canonicos, & sacram eos esse Scripturam confitemur.

QUÆ-

τοῖς ἅπερ ἀσυνέτως, καὶ ἀμαθῶς, εἴτουν ἐθελοκακούργως, ἀπόκρυφα κατωνόμασε. τὴν σοφίαν δηλαδὴ τοῦ Σολομῶντος, τὴν Ἰουδὴθ, τὸν Τωβίαν, τὴν ἱστορίαν τοῦ δράκοντος, τὴν ἱστορίαν τῆς Σωσάννης, τοὺς Μακκαβαίους, καὶ τὴν σοφίαν τοῦ Σειράχ. ἡμεῖς γὰρ μετὰ τῶν ἄλλων τῆς θείας γραφῆς γνησίων βιβλίων, καὶ ταῦτα γνήσια τῆς γραφῆς μέρη κρίνομεν. ὅτι ἡ παραδοῦσα ἀρχαία συνήθεια, καὶ μάλιστα ἡ καθολικὴ ἐκκλησία, γνήσια εἶναι τὰ ἱερὰ εὐαγγέλια, καὶ τ᾽ ἄλλα τῆς γραφῆς βιβλία, καὶ ταῦτα εἶναι τῆς ἁγίας γραφῆς μέρη ἀναμφιβόλως παρέδωκε, καὶ τούτων ἡ ἄρνησις ἐκείνων ἐστὶν ἀθέτησις. Εἰ δέ που δοκεῖ μὴ ἀεὶ πάντα ὑπὸ πάντων συγκαταριθμεῖσθαι, οὐδὲν ἧττον ὅμως καὶ ταῦτα παρά τε συνόδων, καὶ πολλῶν ἴσων τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας παλαιοτάτων τε καὶ ἐγκρίτων θεολόγων ἀριθμεῖται, καὶ συγκαταριθμεῖται τῇ πάσῃ γραφῇ, ἃ πάντα καὶ ἡμεῖς κανονικὰ βιβλία κρίνομεν, καὶ ταῦτα τὴν ἱερὰν γραφὴν εἶναι ὁμολογοῦμεν.

ΕΡΩΤΗΣΙΣ Δ.

Περὶ τῶν ἁγίων εἰκόνων, καὶ τῆς προσκυνήσεως τῶν ἁγίων, πῶς ὀφείλομεν φρονεῖν;

Ἀπόκρισις.

Τῶν ἁγίων ὄντων καὶ ὁμολογουμένων παρὰ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας πρεσβευτῶν, ὃν τρόπον εἴρηται ἐν τῷ ὀγδόῳ κεφαλαίῳ· καιρὸς εἰπεῖν ὅτι καὶ τιμῶμεν αὐτοὺς ὡς φίλους Θεοῦ, καὶ ὡς ὑπὲρ ἡμῶν δεομένους τοῦ τῶν ὅλων Θεοῦ. τιμῶμεν δὲ τούτους διττῶς, καθ' ἕνα μὲν τρόπον τὴν μητέρα τοῦ Θεοῦ λόγου, ὃν καὶ ὑπερδουλικὸν φαμέν. εἰ γὰρ καὶ ὡς ἀληθῶς δούλη ἡ θεοτόκος τοῦ μόνου Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ μήτηρ, ὡς τὸν ἕνα τῆς τριάδος γεννήσασα σαρκικῶς, διὸ καὶ ἀσυγκρίτως ὑπερέχειν ὑμνεῖται πάντων ἀγγέλων τε καὶ ἁγίων, ὅθεν καὶ ὑπερδουλικὴν αὐτῇ ἀπονέμομεν τὴν προσκύνησιν. κατὰ δεύτερον δὲ τρόπον, ὃν καὶ δουλικὸν ὀνομάζομεν, προσκυνοῦμεν, εἴτουν τιμῶμεν τοὺς ἁγίους ἀγγέλους, ἀποστόλους, προφήτας, μάρτυρας,

καὶ

QUÆSTIO IV.

Quî de ſanctis Imaginibus, & cultu Sanctorum ſentire debemus?

RESPONSIO.

ORATORES noſtri cùm ſint, & ab Catholica Eccleſia habeantur ſancti, quemadmodum in octavo Capitulo dictum eſt; dicendi modò tempus eſt, eos à nobis ceu Dei amicos, noſtroſque, apud Dominum vniverſorum interceſſores honorari. Porrò duplicem Sanctis cultum adhibemus. Alterum quippe Verbi divini Matri, quem hyperduliam appellamus. Enimverò Dei, (& hujus quidem ſolius) vt famula verè ſit & ipſa Deipara; at Mater ejus eſt, vtpote quæ vnum è Trinitate in carne genuit. Quare omnium cùm Sanctorum, tum Angelorum longè ſuperior prædicatur: vnde & hyperdulico eam cultu veneramur. Alterum verò, quem & dulicum vocamus, ſanctis Angelis, Apoſtolis, Prophetis, Martyribus, omnibus

denique Sanctis adhibemus.

Insuper venerandæ ac vivificæ Crucis lignum, in quo pro salute mundi Salvator noster passus est, quin & ejusdem Crucis signum, veneramur, & adoramus: item & quod apud Bethlehem est, præsepe, per quod ab irrationali affectu liberati sumus: item & Calvariæ locum, &, quod theca fuit vitæ, Sepulcrum: ceteras denique res sanctas quas adoramus; sancta videlicet Evangelia, necnon & vasa sacra, in quibus sacrificium incruentum celebratur. Sed & annuis commemorationibus, festisque solemnibus, sacris ædiculis & anathematis Sanctos ornamus & honoramus.

Deinde, & Domini nostri Jesu Christi, & sanctissimæ Deiparæ, omniumque Sanctorum, quin & sanctorum Angelorum, secundùm eam, qua quibusdam Patriarchis aut Prophetis apparuere, formam, imagines veneramur, adoramus & osculamur. Denique & Spiritum sanctum sub ea, qua visus est, columbæ specie repræsentamus.

Eam porrò quam Sanctis & eorum imagi-

καὶ ἁπλῶς πάντας τοὺς ἁγίους.

Πρὸς τούτοις προσκυνοῦμεν καὶ τιμῶμεν τὸ ξύλον τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ σταυροῦ, ἐν ᾧ ὁ Σωτὴρ ἡμῶν τὸ κοσμοσωτήριον εἰργάσατο πάθος, καὶ τὸν τύπον τοῦ ζωοποιοῦ σταυροῦ, τὴν ἐν Βηθλεὲμ φάτνην, δι' ἧς τῆς ἀλογίας ἐρρύσθημεν, τὸν τόπον τοῦ κρανίου, τὸν ζωηφόρον τάφον, καὶ τὰ λοιπὰ ἅγια προσκυνήματα· τά τε ἱερὰ εὐαγγέλια, καὶ τὰ ἱερὰ σκεύη, δι' ὧν ἡ ἀναίμακτος ἐπιτελεῖται θυσία, μνήμαις τε ἐτησίοις, καὶ δημοσίοις ἑορταῖς, καὶ θείοις ἱδρύμασι, καὶ ἀναθέμασι τοὺς ἁγίους γεραίρομεν καὶ τιμῶμεν.

Ἔπειτα δὲ καὶ τὴν εἰκόνα τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ τῆς ὑπεραγίας θεοτόκου, καὶ πάντων τῶν ἁγίων προσκυνοῦμεν καὶ τιμῶμεν καὶ ἀσπαζόμεθα, καὶ μὴν καὶ τῶν ἁγίων ἀγγέλων, ὡς ὤφθησαν ἐνίοις τῶν τε προπατόρων, καὶ προφητῶν· ἱστοροῦμεν δὲ καὶ τὸ πανάγιον πνεῦμα, ὡς ὤφθη, ἐν εἴδει περιστερᾶς.

Εἰ δέ τινες εἰδωλολατρεῖν ἡμᾶς, ἁγίους,

καὶ

καὶ εἰκόνας ἁγίων, καὶ τὰ λοιπὰ προσκυνοῦντας, λέγουσι, μάταιον ἡγούμεθα, καὶ ἀδρανές. ἡμεῖς γὰρ μόνῳ τῷ ἐν τριάδι Θεῷ λατρεύομεν, καὶ οὐδενὶ ἑτέρῳ. τοὺς δὲ ἁγίους τιμῶμεν διπλῶς· πρῶτον μὲν κατὰ τὴν πρὸς Θεὸν διαφοράν, ἐπειδὴ ἐκείνου ἕνεκα τιμῶμεν αὐτούς· καὶ καθ' ἑαυτούς, ὅτι ζῶσαι εἰσὶν * εἰκόναι τοῦ Θεοῦ. τὸ δὲ καθ' ἑαυτούς, διώρισται ὅτι δουλικόν. τὰς δὲ ἁγίας εἰκόνας, σχετικῶς, ὡς τῆς πρὸς ἐκείνας τιμῆς ἐπὶ τὰ πρωτότυπα ἀναφερομένης. ὁ γὰρ εἰς τὴν εἰκόνα προσκυνῶν, διὰ τῆς εἰκόνος τὸ πρωτότυπον προσκυνεῖ, καὶ ἡ δόξα οὐ μερίζεται, οὐδ' ὅλως χίζεται τῆς τε εἰκόνος, καὶ τοῦ εἰκονιζομένου, καὶ ἐν τῷ αὐτῷ γίνεται, ὡς ἡ εἰς τὸν βασιλικὸν πρέσβυν γινομένη.

* l. εἰκόνες

Α δὲ πρὸς σύστασιν καινοτομίας αὐτῶν παρὰ τῆς γραφῆς λαμβάνουσιν, οὐχ οὕτως αὐτοῖς βοηθεῖ, ὡς βούλονται, ἀλλὰ μάλιστα ἡμῖν συνῳδὰ φαίνεται. ἡμεῖς γὰρ τὴν θείαν γραφὴν ἀναγινώσκοντες, ἐξετάζομεν καιρόν, καὶ

πρό-

imaginibus, ceterisque prædictis venerationem adhibemus, idololatriam esse si qui dicunt, stultum ac inane reputamus. Nos enim soli in Trinitate Deo, ac præter ipsum nemini, latriæ cultum impendimus. Sanctos verò duplici modo veneramur. imprimis quidem relativè ad Deum: quippe propter ipsum illos honoramus; deinde & in seipsis, quoniam animatæ Dei imagines illi sunt. Duliam porro esse, qua Sanctos veneramur in seipsis, suprà definitum est; sanctas verò Imagines, relativè: siquidem qui exhibetur illis cultus, ad earum prototypa refertur. Quisquis enim colit imaginem, per imaginem colit prototypum, neque aliquantum dividitur separatúrve imaginis honor, & prototypi, sed in eodem positus est, quemadmodum in prorege rex honoratur.

Quæ verò è Scripturis in confirmationem suæ novitatis assumunt, non sic ipsis favent, vti autumant, immo nobis maximè concinunt. Nos enim sacram Scripturam cùm legimus, tempus,

tempus, personam, exemplum, caussam examinamus. Cur nimirum idem ipse Deus modò dicat: *Non facies tibi idolum, neque simulacrum, neque adorabis, neque coles illa.* Modò autem Cherubim fieri præcipiat. Immo & cùm sculptos in templo boves leonesque spectamus, haud quaquam pervicaciter de illis judicamus; non enim in pervicacia est fides: sed tempus, ceteraque, vt dictum est, considerantes, rectam eorum interpretationem assequimur, idemque esse dicimus: *Non facies tibi idolum & simulacrum.* ac: *Non adorabis deos alienos.* seu, Idololatra non eris. Ita enim & soli Deo latria conservata est, & relativi sanctarum Imaginum cultus in Ecclesia ab temporibus Apostolorum inducta consuetudo: Deumque nequaquam secum pugnare verbis, commonstratum. Verumenimverò si absolutè Scriptura dicit, non facies, neque adorabis; quî tandem simulacra facere, non autem adorare, postea Deus indulsit, prorsus non intelligimus. Quamobrem cùm de Idololatria solâ prohibitio facta sit,

Levit. 26. v. 1.

Exod. 20. v. 3.

πρόσωπον, παράδειγμα καὶ αἰτίαν, ὅθεν καὶ τὸν αὐτὸν Θεὸν ποτὲ μὲν λέγοντα· οὐ ποιήσεις σεαυτῷ εἴδωλον, οὔτε ὁμοίωμα, οὐδὲ προσκυνήσεις, οὐδὲ λατρεύσεις αὐτοῖς· ποτὲ δὲ προστάττοντα γενέσθαι χερουβίμ. καὶ ἔτι βόας, καὶ λέοντας γινόμενα ἐν τῷ ἱερῷ θεωροῦντες, οὐ πεισματικῶς τούτων τὴν ἔννοιαν θεωροῦμεν. ἐν γὰρ τῇ πεισμονῇ οὐκ ἔστι πίστις, ἀλλ', ὡς εἴρηται, καιρὸν καὶ τὰ λοιπὰ θεωροῦντες, τῆς ὀρθῆς περὶ τούτων δόξης ἐπιτυγχάνομεν, καὶ τὸ, οὐ ποιήσεις σεαυτῷ εἴδωλον, ἢ ὁμοίωμα, ταὐτὸν ἡγούμεθα τὸ, οὐ προσκυνήσεις θεοὺς ἀλλοτρίους, εἴπουν μὴ εἰδωλολατρήσῃς. οὕτω γὰρ καὶ ἡ * παρὰ τοῦ καιροῦ τῶν ἀποστόλων ἐπικρατήσασα συνήθεια τῇ ἐκκλησίᾳ, τοῦ προσκυνεῖσθαι σχετικῶς τὰς ἁγίας εἰκόνας, καὶ ἡ μόνῳ τῷ Θεῷ λατρεία διασωθεῖν, καὶ ὁ Θεὸς οὐκ ἐναντίως λέγων ἑαυτῷ φανεῖν. εἰ γὰρ ἡ γραφὴ φησιν, οὐ ποιήσεις, οὐδὲ προσκυνήσεις, τίνα τρόπον ὕστερον ὁ Θεὸς, τὸ μὲν ποιῆσαι ὁμοιώματα συγκεχώρηκε, τὸ δὲ προσκυνῆσαι οὔ, οὐκ ἔχομεν συνορᾷν. ὅθεν περὶ μόνης τῆς εἰδωλολατρείας οὔσης τῆς ἐντολῆς, εὑρίσκομεν καὶ ὄφεις, καὶ λέοντας, καὶ βόας, καὶ χερουβὶμ

*f. ἀπὸ

γεγο-

γεγονότα, καὶ τιμώμενα, καὶ εἴδη εἴπου ὁμοιώματα, ἐν οἷς οἱ ἄγγελοι, ἐφαίνοντο προσκυνηθέντα.

Οὓς δὲ προσφέρουσι τῶν ἁγίων ὡς λέγοντας μὴ ἐξὸν προσκυνεῖν τὰς εἰκόνας, ἡμῖν μᾶλλον βοηθεῖν ἐκείνοις ἡγούμεθα, ἐπεὶ ἐκεῖνοι ἀγωνιστικῶς διαλεγόμενοι, καὶ κατὰ τῶν λατρευτικῶς προσκυνούντων τὰς ἁγίας εἰκόνας, καὶ κατὰ τῶν φερόντων εἰς τὰς ἐκκλησίας τὰς εἰκόνας τῶν τεθνηκότων συγγενῶν ἐκείνων, ἐφέροντο, καὶ ἀναθέματι τοὺς οὕτω ποιοῦντας καθυποβάλλουσιν, οὐ κατὰ τῆς ὀρθῆς προσκυνήσεως τῶν τε ἁγίων, καὶ ἁγίων εἰκόνων, καὶ τοῦ τιμίου σταυροῦ, καὶ τῶν λοιπῶν ὧν εἴρηται, ὅπου μάλιστα, καὶ ἀπὸ τοῦ καιροῦ τῶν ἀποστόλων εἶναι τὰς ἁγίας εἰκόνας ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ προσκυνεῖσθαι παρὰ τῶν πιστῶν πλεῖστοι ὅσοι καὶ ἱστοροῦσι καὶ κηρύττουσι, μεθ' ὧν καὶ μεθ' οὓς ἡ ἁγία οἰκουμενικὴ ἑβδόμη σύνοδος καταισχύνει πᾶσαν αἱρετικὴν βδελυρίαν.

Ἐπειδὴ σαφέστατα μὲν δίδωσιν ἔννοιαν, ὅπως δεῖ προσκυνεῖν τὰς ἁγίας εἰκόνας, καὶ τὰ προει-

ρημένα

ſit, & Cherubim, & ſerpentes, & leones ſculptos fuiſſe ac honoratos invenimus, & figuræ ſive ſimulacra, inter quæ & Angeli, adorata comparuêre.

Quos verò allegant ſanctos adorationem Imaginum aſſerentes illicitam, noſtris potiùs quàm illorum favere partibus æſtimamus; quandoquidem acerrimis diſputationibus ſuis in eos dumtaxat invehebantur, qui latriæ cultum ſacris Imaginibus impendebant, quive parentum ſuorum defunctorum effigies in Eccleſiam inferebant; quos & inſuper anathemati ſubjecere: non autem in rectum tum Sanctorum, tum ſacrarum Imaginum, tum & venerandæ Crucis, ceterorumque prædictorum cultum; maximè cùm ab Apoſtolorum temporibus, decoratam ſacris Imaginibus Eccleſiam, eiſque adhibitum ab Fidelibus cultum, quamplurimi tradant & atteſtentur, quibuſcum, & quos ſecuta ſancta œcumenica Synodus ſeptima omnem hæreticorum impudentiam confundit.

Siquidem manifeſtiſſimè qualem ſacris Imaginibus adhibere oporteat cultum,

tum, & ea quæ suprà dicta sunt, demonstrant. Quoscumque verò cùm qui latriæ cultum sacris Imaginibus impendunt, tum qui Fideles honorem Imaginibus deferentes idololatriæ insimulant, anathematizat & excommunicationi subjicit. Et nos igitur cum ipsis eos omnes, qui sive Sanctum, sive Angelum, sive imaginem, sive Crucem, sive Reliquias Sanctorum, sive vas aliquod sacrum, sive Evangelium, sive quidpiam aliud ex iis quæ in cælo & in terra & in mari sunt, latriæ cultu venerantur, anathematizamus, solique in Trinitate Deo cultum hujusmodi ducimus esse tribuendum. Insuper & cultum Imaginum appellantes Iconolatriam, easque ac Crucem, & Sanctos juxta traditionem Ecclesiæ adorare & colere recusantes anathematizamus.

Sanctos quippe eo, quo suprà diximus *, cultu veneramur, necnon & sanctas Imagines, quas ad Templorum ornamentum depingimus, vt librorum instar inibi sint, & ad virtutum Sanctorum imitationem, memoriam, amoris incrementum, atque ad jugem

ῥημάτα ἄνωθεν. ἀναθεματίζει δὲ, καὶ ἀφορισμῷ καθυποβάλλει τοὺς ἢ προσκυνοῦντας λατρευτικῶς τὰς εἰκόνας, ἢ λέγοντας τοὺς ὀρθοδόξους εἰδωλολατρεῖν προσκυνοῦντας τὰς εἰκόνας. ἀναθεματίζομεν οὖν καὶ ἡμεῖς μετ' ἐκείνων τοὺς προσκυνοῦντας, ἢ ἅγιον, ἢ ἄγγελον, ἢ εἰκόνα, ἢ σταυρὸν, ἢ λείψανον ἁγίων, ἢ ἱερὸν σκεῦος, ἢ εὐαγγέλιον, ἢ ἄλλο τι ὅσα ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω, καὶ ὅσα ἐν τῇ γῇ, καὶ ἐν τῇ θαλάσσῃ λατρευτικῶς, καὶ μόνῳ τῷ ἐν τριάδι Θεῷ τὴν λατρευτικὴν προσκύνησιν ἀπονέμομεν. ἀναθεματίζομεν δὲ καὶ τοὺς λέγοντας τὴν προσκύνησιν τῶν εἰκόνων, εἰκονολατρείαν, καὶ μὴ προσκυνοῦντας αὐτὰς, καὶ μὴ τιμῶντας τὸν σταυρὸν καὶ τοὺς ἁγίους, ὡς ἡ ἐκκλησία παρέδωκε.

Καὶ τοὺς ἁγίους καὶ τὰς ἁγίας εἰκόνας προσκυνοῦμεν, ὃν εἴρηται τρόπον, καὶ ἱστοροῦμεν ταύτας εἰς καλλωπισμὸν τῶν ναῶν, καὶ ἵνα ὦσι βιβλία τῶν ἀμαθῶν, καὶ πρὸς μίμησιν τῶν ἀρετῶν τῶν ἁγίων, καὶ ἀνάμνησιν, καὶ ἔρωτος αὔξησιν,

καὶ πρὸς ἐγρήγορσιν τοῦ ἐπικαλεῖσθαι ἀεὶ τὸν μὲν κύριον ὡς δεσπότην καὶ πατέρα, τοὺς δὲ ἁγίους, ὡς δούλους μὲν ἐκείνου, βοηθοὺς δὲ καὶ μεσίτας ἡμῶν.

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῶν κεφαλαίων καὶ ἐρωτήσεων Κυρίλλου. οἱ δὲ αἱρετικοὶ ἐπὶ τὴν προσευχὴν τῶν εὐσεβῶν πρὸς τὸν Θεὸν κακίζουσιν, ἔπειτα οὐκ οἴδαμεν ὅπως αὐτὴν μόνων τῶν μοναχῶν κατηγοροῦσι. τὴν προσευχὴν τοίνυν ἡμεῖς ὁμιλίαν μετὰ Θεοῦ, καὶ πρεπόντων ἀγαθῶν αἴτησιν παρ' οὗ λαβεῖν ἐλπίζομεν, ἀνάβασίν τε νοῦ πρὸς Θεὸν, καὶ εὐσεβῆ πρὸς Θεὸν ἀπευθυνομένην διάθεσιν, ζήτησιν τῶν ἀνωτέρω, ψυχῆς ἁγίας βοήθημα, λατρείαν τῷ Θεῷ κεχαρισμένην, σημεῖον μετανοίας, καὶ βεβαίας ἐλπίδος, οἴδαμεν. γίνεσθαι δὲ ἢ νῷ μόνῳ, ἢ νοῒ καὶ φωνῇ· θεωρεῖσθαι ἐν αὐτῇ θεωρίαν τῆς ἀγαθότητος, καὶ τοῦ ἐλέους τοῦ Θεοῦ, ἀναξιότητα τοῦ αἰτοῦντος, καὶ εὐχαριστίαν καὶ ἐπαγγελίαν τῆς μελλούσης πρὸς Θεὸν ὑποτάξεως. ἔχειν δ' αὐτὴν πίστιν καὶ ἐλπίδα, καὶ διαμονὴν, καὶ τήρησιν τῶν ἐντολῶν καὶ κατὰ πρῶτον λόγον αἴτησιν τῶν οὐρανίων.

gem, Dei quidem, ceu Domini & Patris, Sanctorum verò, ceu servorum ejus, nostrorum autem adjutorum juxtà ac oratorum, obsecrationem studiores excitentur.

Atque hæc quidem de Cyrilli Capitibus Quæstionibusque dicta sint. Porro Fidelium quoque orationes ad Deum improbant hæretici. Deinde verò quamobrem eam quæ ab solis fit Monachis, calumnientur, nescimus. Nos igitur orationem, ceu cum Deo colloquium, ac convenientium, à quo speramus illa, bonorum postulationem, item ascensum, piumque affectum mentis tendentem in Deum, cælestium rerum inquisitionem, animæ sanctæ subsidium, cultum Deo acceptissimum, pœnitentiæ ac firmæ spei signum agnoscimus. Fieri autem vel sola mente, vel mente simul & voce, Deique bonitatem & misericordiam, ac orantis pariter indignitatem, & futuræ ad Deum subjectionis beneficium ac promissionem in illa considerari. Fidem verò, & spem, & perseverantiam, & mandatorum observationem, ac, vt prædiximus, cælestium cumpri-

mis habere petitionem, quin & fructus id genus quamplurimos, quos frustra recenseamus. Denique sine intermissione fieri, & quà stando, quà genua flectendo peragi. Tanta verò est orationis vtilitas, vt animæ cibus & vita meritò censeatur. Et hæc quidem omnia sacris ita manifestè colliguntur è Scripturis, vt insipienti aut cæco, meridie ac sereno cælo de solis lumine dubitanti similis ille sit, qui probationem eorum exegerit.

Hæretici verò, cùm eorum quæ Fidelibus mandavit Christus, nihil relinquere integrum statuerint, & illam canino ore arrosêre: id tamen tam apertæ circa orationem impietatis tandem erubescentes, orare omnino minimè prohibent, sed Monachorum orationibus commoventur; ea nimirum mente, vt simpliciorum odium in Monachos excitent: quatenus eorum, ceu prophanorum, ac novatorum, nec aspectum sustineant, & Catholicæ atque Apostolicæ fidei ab illis exponi dogmata multò minus patiantur. Prudens enim est in malum diabolus, & ad confingendas calumnias ingeniosus. Unde

&

ερινίων. πολλοὺς δ' ἔχει τοὺς καρποὺς, οὓς περὶ-
τὸν ἐγκαταλέγειν. γίνεσθαι δὲ συνεχῶς, ἐπιτε-
λεῖσθαι δὲ ὀρθίῳ καὶ γονυκλίτῳ σχήματι. τοσαύτη
δὲ ἡ παρ' αὐτῆς ὠφέλεια, ὥστε τὸ ψυχῆς τροφὴν
καὶ ζωὴν ὁμολογεῖσθαι. συνάγεται καὶ ταῦτα
πάντα ἐκ τῆς θείας γραφῆς, ὥστε εἴτις τούτων
ἀπόδειξιν αἰτεῖ, ὅμοιος ἄφρονι, ἢ τυφλῷ περὶ
τοῦ ἡλιακοῦ φωτὸς ὥρᾳ μεσημβρίας, τὸ αἰ-
θρίας ἀμφισβητοῦντι.

Οἱ δ' αἱρετικοὶ βουλόμενοι μηδὲν ὧν Χρι-
στὸς ἐπέτρεψε ἀπαράθραυστον ἐᾶσαι, καὶ ταύ-
της καθήψαντο. αἰσχυνόμενοι δ' οὕτω φανε-
ρῶς ἀσεβεῖν τελέως τὴν περὶ προσευχῆς, ἁπλῶς
μὴ γίνεσθαι οὐ * κωλύουσι, ταῖς τῶν μονα-
χῶν δ' εὐχαῖς ταράττονται, ὅταν τὸ αὐτὸ ποιοῦ-
σιν, ἵνα τοῖς ἁπλοϊκοῖς μῖσος κατὰ τῶν μονα-
χῶν θῶσι πρὸς τὸ μὴ ὅλως ἀνέχεσθαι τού-
τους τυχὸν ὡς βεβήλους καὶ νεωτερίστας ὁρᾶν,
μὴ ὅτιγε ἀνέχεσθαι τὰ τῆς εὐσεβοῦς καὶ ὀρθο-
δόξου πίστεως δόγματα διδάσκεσθαι παρ' αὐ-
τῶν. σοφὸς γὰρ ὁ ἀντίδικος περὶ τὸ κακὸν,
καὶ ἀγχίνους περὶ τὰ μάταια, ὅθεν καὶ τοῖς
ὀπαδοῖς αὐτοῦ (οἷοι οἱ αἱρετικοὶ οὗτοι μάλιστα)

* *In autographo scriptũ videtur* οὐκωλῦσι.

οὐκ ἔστι τοσοῦτον καταθύμιον δυσσεβεῖν, ὅσον περισπούδαστον τὸ ἀείποτε ἐκτραχηλιάζειν ἐπὶ βάθη κακῶν, καὶ ἐκρήγνυσθαι ἐς τόπους, οὓς οὐκ ἐπισκοπεῖ κύριος.

Ἐρωτητέον οὖν αὖθις τινας φασὶν εἶναι τὰς τῶν μοναχῶν προσευχάς· καὶ εἰ μὲν τοὺς μοναχοὺς φαῖεν ἐξ ἑαυτῶν τινα ἀλλόκοτα πεποιηκέναι, καὶ ἀπᾴδοντα τῇ ὀρθοδόξῳ τῶν χριστιανῶν θρησκείᾳ, καὶ αὐτοὶ ξυντιθέμεθα, καὶ τοὺς μοναχοὺς οὐ μόνον οὐ μοναχούς, ἀλλ' οὐδὲ χριστιανοὺς φαμέν. εἰ δ' οἱ μοναχοὶ διηγοῦνται ἐν * ἐκπάσῃ τὴν δόξαν, καὶ τὰ θαυμάσια τοῦ Θεοῦ, καὶ συνεχῶς, καὶ ἀδιαλείπτως, καὶ ἐν παντὶ καιρῷ τὸ θεῖον, ὡς δυνατὸν ἀνθρώπῳ, ὕμνοις καὶ δοξολογίαις καταγεραίρουσι, πῆ μὲν τὰ τῆς γραφῆς δηλονότι ψάλλοντες, πῆ δὲ τοὺς ὕμνους ἐκ τῆς γραφῆς συνάγοντες, εἴπερ συνῳδὰ ἐκείνῃ φθεγγόμενοι, ἀποστολικόν, καὶ προφητικόν, μᾶλλον δὲ κυριακὸν ἔργον αὐθις πληροῦν ὁμολογοῦμεν.

*f. ἐν ἐκστάσει, vel ἐξεπάσει

Ὅθεν καὶ ἡμεῖς παρακλητικήν, τριῴδιον, καὶ μηναῖα ψάλλοντες μηδὲν ἀπᾷδον χριστια-

νοῖς

& ejus aſſeclas (cujuſmodi ſunt iſti maximè, quibus de loquimur, hæretici) non tam pietatis propoſitum, quàm homines ad malorum abyſſum detrudendi, & ad ea quæ non viſitat Dominus, loca rapiendi, movet inſtitutum. *Deut. 11.12.*

Itaque quales eſſe dicant Monachorum orationes, interrogandi ſunt: & ſiquidem à ſe ipſis aliqua, vel orthodoxæ Chriſtianorum profeſſioni diſſentanea feciſſe Monachos probaverint; jam adverſus Monachos cum illis cauſam agimus, eoſque non modò Monachos non eſſe dicimus, ſed neque Chriſtianos. Sin verò gloriam & mirabilia Dei & intenta mente aſſiduè, & indeſinenter, & omni tempore enarrant Monachi, Deumque pro viribus humanis, hymnis & canticis celebrant, nunc quidem Scripturæ verba pſallentes, nunc verò hymnos ex Scriptura componentes, ſive eidem Scripturæ conſona loquentes, apoſtolicum & propheticum, immo verò dominicum opus eos implere confitemur.

Unde & nos nullum ab Chriſtianis alienum opus facimus, quando Para-

cleticen, Triodion, & Menæa cantamus: cùm de * conjuncta atque discreta edisserant omnes isti libri Theologia. Immo verò per hymnos tum è Scriptura quidem desumptos, tum Spiritus adminiculo donoque aliis vocibus, quæ voces melodiæ concinant, quæ sunt Scripturæ decantamus. Deinde sacram semper nos canere Scripturam, hinc prorsus liquet, quòd cuilibet hymnorum modulo versiculum è Scriptura subjungamus. Si verò & Thecaræ, aliasve ab antiquis Patribus compositas orationes canimus & legimus, quidnam blasphemiæ, quid impietatis habeatur in illis, adversarii nostri demonstrent; & vnà cum ipsis Monachos hæc ipsa canentes insequemur.

* Ita de Divinitate Græci loquuntur, eo quòd una est & trina.

Sin autem hoc solùm, quòd semper & sine intermissione oramus, ceu malum quid improbant: quid hanc in nos querelam movent? In Christum magis certamen sumant, (quemadmodum & sumunt) qui sine intermissione orandum esse, vt probaret, iniqui Judicis parabolam proposuit, & ad caven-

Luc. 18. 2.

νοις ἔργον πληρούμενον. πᾶσαι γὰρ αἱ τοιαῦται βίβλοι περὶ ἠνωμένης καὶ διακεκριμένης θεολογίας διαλέγονται, καὶ ὕμνοις πῆ μὲν συνηγμένοις ἐκ τῆς θείας γραφῆς, πῆ δὲ κατὰ τὴν χορηγίαν τοῦ πνεύματος, ἵν' ὦσι τοῖς μέλεσιν αἱ λέξεις κατάλληλοι, δι' ἑτέρων λέξεων τὰ τῆς γραφῆς ᾄδομεν. ἔπειτα ἵν' ὅλως ᾖ κατάδηλον, ὅτι τὰ τῆς γραφῆς ἀεὶ ψάλλομεν, ἐν ἑκάστῳ τῶν ὕμνων λεγομένῳ τροπαρίῳ στίχον τῆς γραφῆς ἐπιλέγομεν. εἰ δὲ καὶ θηκαρᾶ, καὶ ἄλλας τοῖς πάλαι πατράσι πονηθείσας εὐχὰς ψάλλομεν καὶ ἀναγινώσκομεν, εἰπάτωσαν οὗτοι ποῖον ἐκείνων τὸ βλάσφημον; καὶ μὴ εὐσεβές, καὶ μετ' ἐκείνων τούτους ἀποδιώξομεν.

Εἰ δὲ καὶ μόνον τοῦτό φασι, τὸ συνεχῶς καὶ ἀδιαλείπτως προσεύχεσθαι, καινὸν, τί αὐτοῖς καὶ ἡμῖν; μαχέσθωσαν Χριστῷ (καθάπερ καὶ μάχονται) εἰπόντι τὴν τοῦ ἀδίκου κριτοῦ παραβολὴν, πρὸς τὸ δεῖν συνεχῶς

προ-

προσεύχεσθαι, καὶ διδάξουσι ἀγρυπνεῖν καὶ εὔχεσθαι φυγεῖν τὰ θλιβερὰ, καὶ σαθῆναι ἔμπροσθεν τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου. μαρτύρονται Παύλῳ προφήτης πρὸς Θεσσαλ. κεφαλαίῳ πέμπτῳ, καὶ ἀλλαχοῦ ἐν πολλοῖς. ἔσω λέγειν τοὺς θείους τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας καθηγεμόνας ἀπὸ Χριστοῦ

* αἰχύ-ἄχρις ἡμῶν, ἀρκεῖ γὰρ αὐτοῖς πρὸς * αἰχμώειν τὸ συντονον τῆς προσευχῆς τῶντε προπατόρων, ἀποσόλων, καὶ προφητῶν.
ηῖω.

Εἰ οὖν τὰ τῶν μοναχῶν ἐστι τὰ τῶν ἀποσόλων, καὶ προφητῶν, δὸς δ' εἰπεῖν καὶ τῶν ἁγίων πατέρων, καὶ τῶν προπατόρων αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ, δῆλον ὅτι αἱ τῶν μοναχῶν εὐχαὶ καρποί εἰσι τοῦ τῶν χαρισμάτων δοτῆρος ἁγίου πνεύματος. ἃ δὲ Καλουῖνοι κεκαινοτομήκασιν, ἔντε τοῖς περὶ Θεοῦ καὶ τῶν θείων βλασφημοῦντες, καὶ τῶν θείων γραφῶν * παρεξηγοῦντες, κολοβοῦντες, καὶ καθυβρίζοντες, τοῦ διαβόλου εἰσὶ σοφίσματά τε καὶ ἐφευρέματα.

* l. παρεξηγούμενοι.

Αλυσιτελὲς δὲ καὶ τὸ, ἀδύνατον τῇ ἐκκλησίᳳ βρωμάτων τινῶν ἀποχὰς καὶ νηστείας διατάττειν ἄνευ βίας καὶ τυραννίδος. ἡ γὰρ ἐκκλη-

cavendas tentationes, vigilandum esse docuit, & orandum, standumque coram Filio hominis. Sumant & cum Paulo, qui tum primæ ad Thessalonicenses quinto, tum & alibi passim ad continuam orationem adhortatur. Divinos prætermitto à Christo ad nos vsque Catholicæ Ecclesiæ Præpositos: satis enim superque concors proavorum, Apostolorum ac Prophetarum de oratione sententia hæreticos pudore suffundit.

Porrò si quæ fecerunt Apostoli, quæ Prophetæ, immo (dicere liceat) & quæ sancti Patres, atque ipsius Christi progenitores, hæc ipsa faciunt & Monachi: vtique donorum largitoris Spiritus sancti fructus esse orationes Monachorum manifestum est. Quas verò novitates induxere Calvinistæ, tum circa Deum resque divinas blasphemando, cùm Scripturam sacram perperam interpretando, decurtando, & injuriosè tractando, diaboli sophismata esse dicimus & inventa.

Neque minùs ineptè garriunt, non posse Ecclesiam absque violentia & tyrannide ab quibusdam cibis abstinentiam & jejunia constituere. Enimverò rectè

rectè admodum ad carnis & passionum prorsus mortificationem, orationem & jejunia, quorum amantes ac exempla extitere Sancti omnes, sollicitè præcipit: quibus, ac cælestis ope gratiæ dejecto cum exercitibus & viribus suis adversante nobis diabolo, propositum sibi cursum per quam facilè Fideles absolvunt. Hæc igitur cùm inculpata vbique Ecclesia spectat, vim nullam, nullam adhibet tyrannidem; sed hortatur, sed admonet, sed ea quæ Scripturæ sunt, edocet, illaque sancti Spiritus operante virtute persuadet.

His & nonnulla adversum nos ridicula, penitusque contemnenda homuncio quidam apud Carentonium, Claudius nomine, vti diximus, adjicit. Sed & inter fabulas, quæcumque dixit ille, recensemus, ipsumque circulatorem ac funditus illiteratum agnoscimus. Etenim etiam post Photium quamplurimi apud Orientalem Ecclesiam extiterunt & sunt per virtutem Spiritus sancti sapientia, Theologia & sanctitate præstantes.

Ineptissimam pariter adversarii nostri

ἐκκλησία πρὸς νέκρωσιν τῆς σαρκὸς, καὶ ὅλως τῶν παθῶν, μάλα καλῶς ποιοῦσα διαπαντὸς ἐπιμελῶς τὴν προσευχὴν, καὶ τὴν νηστείαν, ἧς ἐραςαὶ καὶ τύποι γεγόνασιν οἱ ἅγιοι πάντες, δι' ὧν τῇ ἄνωθεν χάριτι καθαιρούμενος ὁ ἀντίδικος ἡμῶν διάβολος σὺν τοῖς στρατεύμασι καὶ ταῖς δυνάμεσιν αὐτοῦ, ῥαδίως τελειοῦται ὁ προκείμενος τοῖς εὐσεβέσι δρόμος. Ταῦτα οὖν σκεπτομένη ἡ ἀπανταχοῦ ἐκκλησία, οὐ βιάζει, οὐδὲ τυραννεῖ· ἀλλὰ παρακαλεῖ, νουθετεῖ, διδάσκει τὰ τῆς γραφῆς, καὶ πείθει τῇ δυνάμει τοῦ πνεύματος.

Προστίθησι δὲ τοῖς εἰρημένοις καί τις ἀνθρωπίσκος, ὁ ἐν Καρεντονίᾳ προειρημένος φαμὲν Κλαύδιος, καὶ ἕτερά τινα καθ' ἡμῶν γελοῖα, καὶ μηδενὸς λόγου ἄξια, ἀλλ' ἡμεῖς καὶ τὰ εἰρημένα αὐτοῦ μύθοις ἡγούμεθα, καὶ τοῦτον αὐτὸν τερατοποιὸν καὶ πάντη ἀμαθῆ γνωρίζομεν. Καὶ μετὰ Φώτιον γὰρ μυρίοι ὅσοι, καὶ γεγόνασι καί εἰσιν ἐπὶ σοφίᾳ, καὶ θεολογίᾳ, καὶ ἁγιότητι παρὰ τῇ ἀνατολικῇ ἐκκλησίᾳ, διαφέροντες τῇ δυνάμει τοῦ πνεύματος.

Γελοιότατον δὲ καὶ τὸ, διὰ τὸ ἔχειν τινὰς τῶν ἀνα-

ἀνατολικῶν ἱερέων τὸν ἅγιον ἄρτον ἐν σκεύεσι ξυλίνοις, ἔσω που τοῦ ναοῦ, ἔξω τοῦ βήματος, ἔν τινι τῶν κιόνων κρεμάμενον, μὴ ὁμολογεῖν αὐτοὺς τὴν πραγματικὴν καὶ ἀληθῆ μεταβολὴν τοῦ ἄρτου εἰς τὸ σῶμα τοῦ κυρίου. ὅτι μὲν γὰρ τινες τῶν πτωχῶν ἱερέων ἔχουσι τὸ δεσποτικὸν σῶμα ἐν σκεύεσι ξυλίνοις, οὐκ ἀρνούμεθα. καὶ γὰρ ὁ Χριστὸς οὐχ ὑπὸ λίθων καὶ μαρμάρων τιμᾶται, ἀλλὰ διάνοιαν ὑγιῆ, καὶ καρδίαν καθαρὰν αἰτεῖ παρ' ἡμῶν.

Τοῦτο καὶ Παύλῳ συμβέβηκεν. ἔχομεν γὰρ, φησὶ, τὸν θησαυρὸν ἐν ὀστρακίνοις σκεύεσιν· ὅπου δ' αἱ κατὰ μέρος ἐκκλησίαι δύνανται, ὥσπερ τυχὸν παρ' ἡμῖν ἐν Ἱεροσολύμοις, ἔνδον τοῦ ἁγίου βήματος ἑκάστου τῶν ναῶν τὸ δεσποτικὸν σῶμα τιμᾶται καὶ φωταγωγεῖται ἀείποτε ἑπταφώτῳ κανδήλῃ.

Ἔπειτα δέ μοι θαυμάζειν πῶς τὸ δεσποτικὸν σῶμα παρά τινι ἐκκλησίᾳ ἰδὸν κρεμάμενον οἱ αἱρετικοὶ ἔξω τοῦ βήματος, διὰ τὸ ἴσως πεπαλαιῶσθαι τοὺς τοίχους τοῦ βήματος, ὑπὸ τῆς παλαιότητος, κἀκ τούτου συμπεραίνουσι τὰ

ἀσύ-

ſtri promunt argumentationem, cùm Orientales nonnullos Sacerdotes realem ac veram panis in corpus Domini converſionem minimè confiteri, inde probari contendunt, quod panem ſanctum in aliquo Templi loco extra * Bema, ſive Sanctuarium, ligneis incluſum thecis ad aliquam appenſum columnam aſſervant. Neque enim negamus pauperes quoſdam Sacerdotes ligneis in vaſis dominicum corpus aſſervare: verùm nec lapidibus, nec marmoribus honoratur Chriſtus; ſed mentem ſanam & cor purum à nobis expoſcit.

Hoc ipſum & Paulo contigit. ait enim: *Habemus theſaurum in vaſis fictilibus.* Aſt ſingulis in Eccleſiis, quarum per facultates licet, quemadmodum apud nos Jeroſolymis, in ſacro cujuſlibet Templi Bemate dominicum corpus honoratur, ſeptemplici lampade coram illo jugiter ardente.

Mihi verò ſubit admirari, quomodo ob collapſos fortaſſis vetuſtate ſacrarii muros, dominicum corpus extra ſacrarium hæretici viderint appenſum, vnde & abſurdiſſima conficiunt; Chriſtum verò non viderint infan-

* Tres ſunt Templi partes apud Græcos. 1ª dicitur Βῆμα, eſtque ſecretior, in qua ſoli ſunt Clerici. 2ª eſt media, & dicitur ναός, in qua ſunt Fideles nullâ noxâ & cenſurâ irretiti. 3ª dicitur πρὸ ναοῦ, ſeu veſtibulum, ubi ſunt pœnitentes & Catechumeni.

infantis ſpecie in diſco ſacri Bematis fornici depictum. Apertiſſimè enim vtique noſſent, ac veriſſimè concluderent, Orientales, vt nequaquam figuram, aut gratiam, aut id genus quidpiam in diſco, ſed ipſummet Chriſtum repræſentant; ita & credere panem euchariſticum nihil aliud quàm ipſum corpus Domini ſubſtantialiter eſſe.

Sed & fuſiùs juxtà ac luculentiùs de iſtis dictum eſt in libro qui *Confeſſio orthodoxa Eccleſiæ Orientalis* inſcribitur. Item & ab Georgio Chio Coreſio, in libris de Sacramentis, de prædeſtinatione & gratia, de libero arbitrio, de invocatione & adoratione Sanctorum, de veneratione Imaginum, & in confutatione pſeudoſynodi ab hæreticis in Belgio habitæ, & in aliis plurimis. Item ab Gabriele Peloponeſio Philadelphiæ Metropolita. Item ab Gregorio Chio Protoſyncello, in libro de Sacramentis. Item ab Jeremia ſanctiſſimo Patriarcha Conſtantinopoleos, in tribus dogmaticis ac ſynodalibus epiſtolis ad Lutheranos Tubingenſes. Item ab Joanne Nathanaële Preſbytero

&c.

ἀσύςατα· τὸν ᾗ Χειςὸν οὐκ εἶδον ὑπὸ ᾧ ἡμικύκλιον τοῦ ἁγίου βήματος ἱσοεθύμβρον ὡς βρέφος ἔνδον τοῦ δίσκου, ἵνα ἴδωσιν, ὅτι, ὡς ἱσοεθδσιν οἱ ἀνατολικοὶ, ἔνδον τοῦ δίσκου, οὐ τύπον, οὐ χάειν, οὐκ ἄλλοτι, ἀλλ' αὐτὸν τὸν Χειςὸν, οὕτω καὶ πιςεύοισι τὸν ἄρτον τῆς εὐχαειςίας, οὐκ ἄλλοτι, ἀλλ' αὐτὸ γίνεσθαι οὐσιωδῶς ᾧ σῶμα τοῦ κυείου, καὶ οὕτω συμπαραγίνουσι τ' ἀληθές.

Αλλὰ περὶ μὲν τούτων ἁπάντων εἴρηται πλατύτερον καὶ σαφέςερον τῇ ὀρθοδόξῳ λεγομένῃ τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας ὁμολογίᾳ. Γεωργίῳ Χίῳ τῷ Κορεσίῳ ἐν τοῖς περὶ μυςηείων, καὶ προορισμοῦ καὶ χάειτος, καὶ τοῦ ἐφ' ἡμῖν, καὶ πρεσβείας, καὶ προσκυνήσεως ἁγίων, καὶ προσκυνήσεως εἰκόνων, καὶ ἐν τῇ πονηθείσῃ αὐτῷ ἀντιρρήσει κατὰ τῆς ἐν Φλανδρίᾳ ποτὲ τῶν αἱρετικῶν ἀθεμίτου σιωόδου, καὶ ἐν ἄλλοις πολλοῖς. Γαβειὴλ Πελοποννησίῳ τῷ μητροπολίτῃ Φιλαδελφίας, καὶ Γρηγορίῳ πρωτοσυγκέλῳ τῷ Χίῳ, ἐν τοῖς περὶ μυςηείων. Ιερεμίᾳ τῷ ἁγιωτάτῳ πατειάρχῃ Κωνςαντινουπόλεως, ἐν τεισὶ δογματικαῖς καὶ σιωοδικαῖς πρὸς τοὺς ἐν Τυβίγγῃ τῆς Γερμανίας Λουθήερους ἐπιςολαῖς.

Υ Ιωάννῃ

Ἰωάννη ἱερεῖ καὶ οἰκονόμῳ Κωνσταντινουπόλεως τῷ Ναθαναήλ. Μελετίῳ Συρίγῳ τῷ Κρῆτι ἐν τῇ πονηθείσῃ αὐτῷ ὀρθοδόξῳ ἀντιῤῥήσει κατὰ τῶν κεφαλαίων, καὶ ἐρωτήσεων τοῦ λεγομένου Κυρίλλου. Θεοφάνῃ τῷ πατριάρχῃ Ἱεροσολύμων, ἐν τῇ πρὸς Ῥωξολάνους δογματικῇ ἐπιστολῇ· καὶ ἄλλοις μυρίοις. περὶ τούτων δὲ εἴρηται μάλιστα καλῶς Συμεὼν τῷ Θεσσαλονίκης, καὶ πρὸ ἐκείνου πᾶσι τοῖς πατράσι, καὶ ταῖς οἰκουμενικαῖς συνόδοις, ἱστορικοῖς τε ἐκκλησιαστικοῖς, ναὶ μὴν καὶ τοῖς ἐπὶ τῶν Χριστιανῶν Ῥωμαίων αὐτοκρατόρων συγγράψασι τὰς ἐξωτερικὰς ἱστορείας εἴρηται σποράδην, οἷς ἅπασι τὰ εἰρημένα χωρὶς πάσης ἀντιλογίας εἴληπται παρὰ τῶν ἀποστόλων, ὧν εἴτε διὰ γραφῆς καὶ λόγου παραδόσεως διὰ τῶν πατέρων ἀφίκοντο μέχρις ἡμῶν.

Συνίστησι δὲ τὰ εἰρημένα καὶ ὁ παρὰ τῶν αἱρετικῶν λόγος. Νεστορεῖται μὲν γὰρ μετὰ ἔτη τῆς σωτηρίας (υʹ κʹ ηʹ.) Ἀρμένιοί τε, καὶ Κόπται, καὶ Σύροι, καί ἔτι Αἴθιοπες οἱ ὑπὸ τὸν ἰσημερινόν, καὶ ἐπέκεινα τούτου κατὰ τὸν χειμερινὸν τροπικὸν οἰκοῦντες, οὓς καὶ Καμπεσίους οἱ ἐν

& œconomo Constantinopoleos. Item ab Meletio Syrigo Cretensi, in ea, quam composuit, refutatione orthodoxa Capitum & Quæstionum Cyrilli quem vocant. Item ab Theophane Jerosolymorum Patriarcha, in dogmatica ad Roxolanos Epistola. Item ab aliis innumeris. Sed & ante istos, ab Symeone Thessalonicensi, de iisdem egregiè scriptum; immo ab omnibus retro ipsum Patribus, Synodis œcumenicis, & Annalium Ecclesiasticorum scriptoribus; quinetiam & ab iis qui sub Christiano-Romanis Principibus degentes, res politicas sparsim sunt prosecuti. Quorum omnium vna sententia est, ab Apostolis prædicta omnia dimanasse, quorum traditiones sive scripto, sive verbo, per Patres ad nos vsque pervenere.

Validissimum porrò habemus prædictorum, vel ex ipsis hæreticis argumentum. Etenim Nestoriani post annum salutis (428.) item Armeni & Cophtæ & Syri: item Æthiopes qui sub Æquinoctiali habitant, & trans illum versùs Tropicum Capricorni, quos hujusmodi locorum incolæ vulgò

Campeſios vocant, poſt annos ab Incarnatione Domini ( ) ab Catholica Eccleſia receſſere, ſinguli ſingularem hæreſim amplexi, vt ex œcumenicorum Conciliorum actis nemo non intelligit. Verumtamen circa ſcopum numerumque Sacramentorum, necnon & circa omnia quæ ſupra diximus, (præter ſingularem ſuam hæreſim, vt dictum eſt) cum Eccleſia Catholica prorſus conſentiunt, vti per ſingulas horas ipſis oculis conſpicimus, & ſermone atque vſu diſcimus in hac ſancta civitate Jeruſalem; in qua ex omnibus enumeratis homines tum ſapientes, (apud illos) cùm illiterati aut habitant, aut peregrinationis ergò commorantur.

Taceant igitur inepti Nugatores & novitatum artifices hæretici; & mutilas tum è Scriptura, tum ex Patribus adversùm nos ſententiolas, quibus mendacium extruant, callidè furari ne moliantur, quemadmodum apoſtatarum & hæreticorum ab initio extitit conſuetudo: atque hoc loquantur vnum, ſeſe nimirum excuſationes excuſantes in peccatis, injurias in Deum, & in Sanctos evomere blaſphemias inſtituiſſe.

Epi-

ἐνταῦθα κοινῶς ὀνομάζουσι μετ' ἔτη (   ) τῆς ἐν Σάρκου ἐπιδημίας, ἀπεῤῥάγησαν τῆς καθόλου ἐκκλησίας, καὶ ἕκαστος τούτων ἔχει μόνην τὴν αἵρεσιν, ἣν * οἱ πάντες ἀπὸ τῶν παρακτικῶν τῶν οἰκουμενικῶν ἴσασι συνόδων. περὶ μέντοι τοῦ σκοποῦ καὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἱερῶν μυστηρίων, καὶ τῶν εἰρημένων ἡμῖν δηλωτέρων ἁπάντων (πλὴν τῆς ἰδίας αὐτῶν αἱρέσεως, ὡς εἴρηται) ὡσαύτως πιστεύουσι τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ, ὡς αὐτοῖς ὄμμασιν ὅσα ὧραι βλέπομεν, καὶ αἰσθήσει καὶ λόγῳ μανθάνομεν, ἐνταῦθα ἐν τῇ ἁγίᾳ πόλει Ἱερουσαλὴμ, ἐν ᾗ ἀπὸ πάντων καὶ οἰκοῦσι καὶ πάντοτε ἐπιδημοῦσι, πλεῖστοι ὅσοι παρ' αὐτῶν, σοφοί τε, ὅσον δὲ καθ' αὐτοὺς, καὶ ἰδιῶται. * f. ἅπαντες

Σιωπάτωσαν τοίνυν οἱ κενόφωνοι, καὶ νεωτερισταὶ αἱρετικοὶ, καὶ μὴ ἐπιχειρείτωσαν ἔκ τε τῆς γραφῆς καὶ τῶν πατέρων καθ' ἡμῶν κλέπτοντες ῥησίδια τινὰ σεσοφισμένως εἰς σύστασιν τοῦ ψεύδους, ὡς πεποιήκασι πάντες οἱ ἀπ' αἰῶνος ἀποστάται, καὶ αἱρετικοὶ, καὶ λεγέτωσαν ἓν καὶ μόνον, ὅτι παραφρασιζόμενοι παραφράσεις ἐν ἁμαρτίαις παρῃρημένοι λαλεῖν ἄδικα κατὰ τοῦ Θεοῦ, καὶ βλάσφημα κατὰ τῶν ἁγίων.

Ἐπίλογος.

Ταῦτα ἐκ τῶν πολλῶν ὀλίγα εἰς καθαίρεσιν τοῦ ψεύδους τῶν ἀντικειμένων, ὅσα ἐπενόησαν κατὰ τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας, προβαλλόμενοι μέσον τῆς ἐπιφορᾶς τοῦ ψεύδους, τὰ ἀσύστατα καὶ ἄθεα κεφάλαια τοῦ λεγομένου Κυρίλλου. Εἴησαν δὲ οὐκ εἰς σημεῖον ἀντιλεγόμενον τοῖς ὡς ἀληθῶς ἀδίκως ἡμᾶς διασύρουσιν αἱρετικοῖς, ἀλλ' εἰς σημεῖον πιστευόμενον, ἤτοι εἰς διόρθωσιν τῶν καινοτομηθέντων αὐτοῖς, καὶ ἐπιστροφὴν αὐτῶν πρὸς τὴν καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν ἐκκλησίαν, ἐν ᾗ πάλαι ποτὲ, καὶ οἱ πρόγονοι αὐτῶν ἦσαν, καὶ ἐν ταῖς κατὰ τῶν αἱρετικῶν συνόδοις (αἷς νῦν αὐτοὶ ἀθετοῦντες καθυβρίζουσι) καὶ ἀγῶσι προῆσαν. ἄτοπον γὰρ πεπεῖσθαι αὐτοὺς (καὶ μάλιστα αὐχοῦντας εἶναι σοφοὺς) ἀνδράσι φιλαύτοις τε καὶ βεβήλοις, καὶ λαλήσασιν οὐκ ἐκ τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου, ἀλλ' ἐκ τοῦ ἄρχοντος τοῦ ψεύδους. τὴν δ' ἁγίαν καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν ἐκκλησίαν ἣν περιεποιήσατο ὁ Θεὸς τῷ αἵματι τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ ἐγκα-

Epilogus.

Hæc ex multis pauca ſufficiant ad everſionem mendacii quod adverſùs Orientalem Eccleſiam excogitaverunt adverſarii noſtri, in medium illationis mendacii ſui nutantia ac impia proferentes dicti Cyrilli Capita. Sint verò hæreticis nos injuſtè quidem traducentibus, in ſignum, non contradictionis, ſed in ſignum rerum quas credimus, & in emendationem novitatum quas invexere: necnon & in converſionem ipſorum ad Catholicam & Apoſtolicam Eccleſiam, in qua majores eorum olim meruerunt, & Eccleſiaſticis contra eos Synodis (quas nunc reſpuentes ludibrio habent iſti) ac certaminibus interfuerunt. Ab omni quippe ratione longè alienum eſt, eos (maximè cùm ſe jactent ſapientes) hominibus ſuimet amantibus & execrandis, ac nequaquam ex Spiritu ſancto, ſed ex mendacii principe loquentibus attendiſſe; ſanctam autem Catholicam & Apoſtolicam Eccleſiam, quam Filii ſui ſanguine

Deus acquisivit, deseruisse, ab eaque resiliisse. Cæteroquin hos quidem ab Ecclesia separatos inferni supplicia vnà cum ethnicis & publicanis excipient, Catholicam verò Ecclesiam, qui cunctis ab contrariis eam hucusque protexit, Dominus non derelinquet, cui gloria & imperium in sæcula sæculorum. Amen.

Anno salutis millesimo sexcentesimo septuagesimo secundo, die decima sexta Martii. Apud sanctam civitatem Jerosolymam.

† Dositheus miseratione divina Patriarcha sanctæ Jerusalem, & totius Palæstinæ, assero & confiteor hanc esse fidem Ecclesiæ Orientalis.

† Dorotheus Petræ, definiens subscripsi.

† Parthenius Metropolita sanctæ Nazaret.

† Josaphat humillimus Metropolita Ptolemaïdis & Polisidonis, & Præsul Cæsareæ Palæstinæ subscripsi.

† Neophytus humilis Metropolita sanctæ Bethlehem, ita affirmo.

Chri-

ἐγκαταλιπεῖν, καὶ ταύτης ἀποσκιρτῆσαι. ἄλλως γὰρ αὖ, αὐτοὺς μὲν τοὺς ἀποῤῥαγέντας τῆς ἐκκλησίας τὰ ἔκτοτε δικαιωτήρια μετὰ τῶν ἐθνικῶν καὶ τελωνῶν δέξονται. τὴν δὲ καθολικὴν ἐκκλησίαν οὐ παρόψεται ὁ ταύτην ἕως ἄρτι ἀπὸ πάντων τῶν ἐναντίων διατηρῶν κύριος, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Ἐν ἔτει τῷ σωτηρίῳ ͵αχοβ΄. μηνὶ Μαρτίῳ ις΄. Ἐν τῇ ἁγίᾳ πόλει Ἱερουσαλήμ.

† Δοσίθεος ἐλέῳ Θεοῦ πατριάρχης τῆς ἁγίας Ἱερουσαλὴμ καὶ πάσης Παλαιστίνης, ἀποφαίνομαι καὶ ὁμολογῶ ταύτην εἶναι τὴν πίστιν τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας.

† Ὁ Γέτρας Δωρόθεος, ὁρίσας ὑπέγραψα.

† Ὁ ἁγίας Ναζαρὲτ μητροπολίτης Παρθένιος.

† Ὁ Ἰωάσαφ ἐλάχιστος μητροπολίτης Γτολεμαΐδος καὶ Πολυσίδδνος, καὶ πρόεδρος Καισαρείας Παλαιστίνης, ὑπέγραψα.

† Ὁ ταπεινὸς μητροπολίτης ἁγίας Βεθλεὲμ Νεόφυτος ἀποφαίνομαι.

† Ὁ

† Ὁ ταπεινὸς ἀρχιεπίσκοπος Γάσης Χριστόδουλος, καὶ * τὸν τόπων ἐπέχων Ἰωαννικίου τοῦ θεοφιλεστάτου ἀρχιεπισκόπου τοῦ ἁγίου σπηλαίου, ὁρίσας ὑπέγραψα.

* f. τὸν τόπον.

† Ὁ ἐλάχιστος ἀρχιεπίσκοπος Λύδδης Ἀντώνιος.

† Χριστοφόρος ἁμαρτωλὸς ἀρχιεπίσκοπος Νεαπόλεως, καὶ πρόεδρος Σεβαστείας, ὑπέγραψα.

† Ὁ μέγας ἀρχιμανδρίτης τοῦ ἁγίου τάφου Δανιὴλ ἱερομόναχος, συναινῶν ἐν πᾶσι τοῖς ἄνω ὑπέγραψα.

† Κύριλλος ἱερομόναχος καὶ μέγας Ἱεροσολύμων πρωτοσύγκελος, καὶ προηγούμενος τῆς ἐν Τραπεζοῦντι τοῦ ἁγίου τάφου μονῆς, ὑπέγραψα.

† Μελέτιος ἀνάξιος ἱερομόναχος καὶ ἀρχιμανδρίτης καὶ ἀποκρισιάριος ἁγίου τοῦ ζωηφόρου τάφου πρὸς τὸν εὐσεβέστατον Ἰβήρων βασιλέα Παγκράτιον, καὶ τοὺς ἐνδοξοτάτους αὐθέντας Κολχίδος, καὶ Γουρίας, καὶ πάσῃ τῇ ἐνδημούσῃ ἐν τῇ ἄνω Ἰβηρίᾳ συνόδῳ, ὁρίσας ὑπέγραψα.

† Ἰωσὴφ

† Chriſtodulus humilis Archiepiſcopus Gazæ, & Joannicii ſanctiſſimi Archiepiſcopi ſancti Spelæi locum tenens, definiens ſubſcripſi.

† Antonius humillimus Epiſcopus Lyddæ.

† Chriſtophorus peccator Archiepiſcopus Neapoleos, & Sebaſtæ Præſul ſubſcripſi.

† Daniel Hieromonachus, magnus Archimandrita ſancti Sepulcri, cum præcedentibus omnino conſentiens ſubſcripſi.

† Cyrillus Hieromonachus, & magnus Jeroſolymorum Protoſyncellus, & Monaſterii Trapezuntini ſancti Sepulcri Præpoſitus, ſubſcripſi.

† Meletius indignus Hieromonachus, & Archimandrita & Apocriſarius ſancti vivifici ſepulcri, ad piiſſimum Iberorum Regem Pagratium, ac illuſtriſſimos Colchidis & Gnuriæ Principes, vnà cum ſuperioris Iberiæ Synodo definiens ſubſcripſi.

Joſeph

† Joseph Baratasielnes, Hieromonachus, & Monasterii Iberorum Jerosolymis Præpositus, idem censeo.

† Gregorius Hieromonachus, Præpositus sanctæ Bethlehem, subscripsi.

† Abernius Hieromonachus, & venerabilis ac regalis Monasterii Archangeli Præpositus, subscripsi.

† Daniel Hieromonachus, & sanctæ Lauræ sancti Sabbæ Præpositus.

† Dionysius Hieromonachus, & sancti Eliæ Præpositus, ita censeo.

† Arsenius Hieromonachus, & sancti Georgii in Pezala Præpositus, subscripsi.

† Neophytus Hieromonachus, Præpositus sanctæ Theclæ.

† Germanus Hieromonachus, & Ephemerius sancti Sepulcri.

† Callinicus Hieromonachus, Sanctimonialium Confessarius, subscripsi.

† Azarias magnus Archidiaconus Jerosolymorum, cum cæteris Diaconis, ita sentio.

Maca-

† Ιωσὴφ ἱερομόναχος Μωδαπασιέλνης καθηγούμενος τῆς ἐν Ιεροσολύμοις μονῆς τῶν Ιβήρων, συναινῶ.

† Ο καθηγούμενος τῆς ἁγίας Βεθλεὲμ Γρηγόριος ἱερομόναχος ὑπέγραψα.

† Αβέρνιος ἱερομόναχος καὶ καθηγούμενος τῆς σεβασμίας καὶ βασιλικῆς μονῆς τοῦ ἀρχαγγέλου, ὑπέγραψα.

† Ο καθηγούμενος τῆς ἁγίας Λαύρας τοῦ ἁγίου Σάββα Δανιὴλ ἱερομόναχος.

† Διονύσιος ἱερομόναχος καὶ ἡγούμενος τοῦ *f. Ηλιοῦ ἁγίου * Ελιοδ, συναινῶ.

† Αρσένιος ἱερομόναχος καὶ καθηγούμενος τοῦ ἐν Γεζαλᾷ τοῦ ἁγίου Γεωργίου, ὑπέγραψα.

† Ο καθηγούμενος τῆς ἁγίας Θέκλης Νεόφυτος ἱερομόναχος.

† Γερμανὸς ἱερομόναχος καὶ ἐφημέριος τοῦ ἁγίου Τάφου.

† Ο πνευματικὸς τῶν μοναζουσῶν Καλλίνικος ἱερομόναχος ὑπέγραψα.

† Ο μέγας ἀρχιδιάκονος Ιεροσολύμων Αζαρίας μετὰ τῶν λοιπῶν ἱεροδιακόνων, συναινοῦμεν.

† Ὁ καθηγούμενος τοῦ προδρόμου Μακάριος ἱερομόναχος.

† Ἀββακοὺμ σκευοφύλαξ τοῦ ἁγίου τάφου, ὑπέγραψα.

† Δανιὴλ ἱερομόναχος καὶ σύγκελος Ἱεροσολύμων.

† Ὁ ἀπὸ Ῥωσίας τῆς μεγάλης Τιμόθεος ἱερομόναχος, ὁμολογῶ ταύτην εἶναι τὴν πίστιν ἡμῶν καὶ τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας.

† Ὁ μέγας οἰκονόμος Μιχαὴλ ἱερεὺς πιστεύει καὶ ὁμολογεῖ ταύτην εἶναι τὴν πίστιν ἡμῶν, τὴν κελεύει ἡ πρεσβεύτερ ἀποστολικὴ καὶ ὀρθοδόξη ἐκκλησία. *Subsignavit Arabicè.*

† Ὁ μέγας σκευοφύλαξ Ἰσαὰκ ἱερεύς. *S. Ar.*

† Ὁ μέγας σακελλάριος Μιχαὴλ ἱερεύς. *S. Ar.*

† Ὁ μέγας σακελλίου Μωϋσῆς ἱερεύς.

† Ὁ πρωτοπάπας Σουεδρ ἱερεύς. *Sig. Arab.*

† Ὁ οἰκονόμος Λύδδης Ἡλίου ἱερεύς.

† Ὁ οἰκονόμος Ραμπλίου Σουλεϊμὰν ἱερεύς.

† Ὁ πρωτοπάπας Λύδδης Ἀγάπιος ἱερεύς, μετὰ τῶν σὺν ἐμοὶ ἱερέων, Ἀβίβ. *Sig. Ar.*

† Γερμανὸς ἱερομόναχος καὶ ἔξαρχος τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Ἰόππης, συναινῶ.

Γεωρ-

† Macarius Hieromonachus, Præpositus sancti Joannis Baptistæ.

† Abbacum Scevophylax sancti Sepulcri, subscripsi.

† Daniel Hieromonachus & Syncellus Jerosolymorum.

† Timotheus ex majori Russia Monachus, confiteor hanc esse fidem nostram, & Ecclesiæ Orientalis.

† Papa Michael magnus OEconomus credit & confitetur hanc esse fidem nostram, quam præcipit & præscribit Apostolica & orthodoxa Ecclesia. *Hic signavit Arabicè.*

† Papa Isaac, magnus Scevophylax. *S. A.*

† Papa Michael, magnus Sacellarius. *Signavit Arabicè.*

† Moyses Sacerdos, magnus Præpositus Sacelli.

† Sourour Sacerdos, Protopapas. *S. A.*

† Elias, Sacerdos & OEconomus Lyddæ.

† Solimanus Sacerdos, OEconomus Ramplii.

† Agapius Sacerdos, Protopapas Lyddæ, cum Sacerdotibus qui mecum sunt, Abib. *Signavit Arabicè.*

† Germanus Hieromonachus & Exarchus

chus Archiepiſcopatûs Joppes; ita cenſeo.

† Georgius Sacerdos, OEconomus Cæſareæ Palæſtinæ. *Sign. Arabicè.*

† Symeon Sacerdos, Ephemerius ſancti Eliæ in Monte Carmelo. *Sig. Ar.*

† Gregorius Sacerdos, Protoſyncellus Moldaviæ, confiteor hanc eſſe Catholicam fidem noſtram & Eccleſiæ Orientalis.

† Seraphim Hierodiaconus ex Mileto, idem affirmo.

† Gennadius Hieromonachus, Jeroſolymorum Syncellus, ſubſcripſi.

† Moyſes Sacerdos, OEconomus Neapoleos. *Signavit Arabicè.*

† Philemon Hieromonachus & Archimandrita, & Adminiſtrator ſanctiſſimæ Metropoleos Boſtrorum, definiens ſubſcripſi.

† Macarius Cretenſis Hieromonachus & Prædicator ſancti ac ſacri Evangelii, & ad Fideles ſancti Sepulcri, qui in Macedonia, Achaia & Aſia ſunt, Legatus ſubſcripſi.

† Jeſus Sacerdos, OEconomus ſanctæ Bethlehem.

Geor-

† Γεώργιος ἱερεὺς οἰκονόμος Καισαρείας Παλαιστίνης. *Sign. Arabicè.*

† Συμεὼν ἱερεὺς ἐφημέριος τοῦ ἐν τῷ Καρμηλίῳ ἁγίου Ἡλιοῦ. *Sig. Arab.*

† Ὁ πρωτοσύγκελος Μολδοβλαχίας Γρηγόριος ἱερεὺς, ὁμολογῶ ταύτην εἶναι τὴν καθολικὴν πίστιν ἡμῶν καὶ τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας.

† Σεραφεὶμ ἱεροδιάκονος ὁ ἀπὸ Μιλήτου ὁμοίως ἀποφαίνομαι.

† Ὁ σύγκελος Ἱεροσολύμων Γεννάδιος ἱερομόναχος ὑπέγραψα.

† Οἰκονόμος Νεαπόλεως Μωϋσῆς ἱερεύς. *Sig. Arab.*

† Ὁ Φιλήμων ἱερομόναχος καὶ ἀρχιμανδρίτης, καὶ διοικητὴς τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως Βοστρῶν, ἱερεὺς ὑπέγραψα.

† Μακάριος ἱερομόναχος ὁ ἀπὸ Κρήτης, καὶ κῆρυξ τοῦ ἁγίου καὶ ἱεροῦ εὐαγγελίου, καὶ πρὸς τοὺς ἐν Μακεδονίᾳ, καὶ Ἀχαΐᾳ, καὶ Ἀσίᾳ εὐσεβεῖς τοῦ ἁγίου τάφου κομεσάριος ὑπέγραψα.

† Ὁ οἰκονόμος τῆς ἁγίας Βεθλεὲμ Ἰησοῦς ἱερεύς.

† Ζ Γεωρ.

† Γεώργιος ἱερεὺς, καὶ ἐφημέριος τοῦ ἁγίου σπηλαίου.

† Ἰσαὰς ἱερεὺς καὶ ἐφημέριος τοῦ ἁγίου σπηλαίου.

† Ὁ οἰκονόμος Πεζαλᾶ Ἱερεμίας ἱερεύς.

† Ὁ Χωρῆς Καμπήμπης καὶ οἰκονόμος Πέτρας.

† Ὁ ἐφημέριος τοῦ ἁγίου ὄρους Θαβὼρ, καὶ διοικητὴς τῆς κώμης αὐτοῦ, καὶ κώμης Ναῒν, καὶ τῶν πέριξ ἤτοι, Γαχάλης ἱερεὺς, ὑπέγραψα.

† Λεόντιος ἔξαρχος Σκυθοπόλεως.

† Ὁ ἔξαρχος ἤτοι διοικητὴς Γαβαὼ, καὶ Ραμάλης Γερμανὸς ἱερομόναχος.

† Ὁ οἰκονόμος Γαζέων Ἀγάπιος ἱερεὺς, καὶ οἱ σὺν ἐμοὶ ἱερεῖς καὶ διάκονοι.

† Ἀπθέλας λογοθέτης Ρεμλίου.

† Γαλακτίων μοναχὸς καὶ σκευοφύλαξ.

† Γεώργιος ἱερεὺς καὶ οἰκονόμος Πτολεμαΐδος, ὑπέγραψα.

† Γαβριὴλ ἱερομόναχος πρωτοσύγκελος καὶ πρωτοψάλτης Ἱεροσολύμων, ἐν ταύτῃ τῇ κατὰ τῶν αἱρετικῶν ἀπολογίᾳ, ἣν ὑπὲρ τῆς καθολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνεταξάμην, ὑπέγραψα.

† Georgius Sacerdos & Ephemerius ſancti Spelæi.

† Iſas Sacerdos & Ephemerius ſancti Spelæi.

† Jeremias Sacerdos, OEconomus Pezalæ.

† Chores Sacerdos Campempæ, & OEconomus Petræ.

† Paſchalis Sacerdos, Ephemerius ſancti Montis Thabor, & Adminiſtrator Pagi ejuſdem & Oppidi Naïm, necnon & adjacentium, ſubſcripſi.

† Leontius Exarchus Scythopoleos.

† Germanus Hieromonachus, Exarchus ſive Adminiſtrator Gabaonis & Ramalæ.

† Agapius Sacerdos & OEconomus Gazæorum, & qui mecum ſunt Sacerdotes & Diaconi.

† Atitheles Logotheta Remlii.

† Galaction Monachus & Scevophylax.

† Georgius Sacerdos & OEconomus Ptolemaïdis, ſubſcripſi.

† Gabriel Hieromonachus Protoſyncellus & Protopſaltes Jeroſolymorum, in hac Apologia, quam

pro fide nostra Catholica contra hæreticos vnanimiter composuimus, subscripsi.

† Justinus Hierodiaconorum secundus, & Jerosolymorum domesticus.

† Joseph Hierodiaconus, & tertius Diaconorum.

† Jacob Hierodiaconus.

† Athanasius Hierodiaconus.

† Joachim magnus Ecclesiarcha.

† Joachim Hieromonachus, ad Catochridanos Fideles Legatus.

† Lucianus Hieromonachus & Syncellus Jerosolymorum.

† Joannes magnus Logotheta sanctæ Resurrectionis. *Signavit Arabicè.*

† Chaleles, filius Petri, magnus Protonotarius.

† Naser Primicerius.

† Antonius Lampadarius.

† Atitheles Referendarius.

† Cyrillus Hieromonachus, Præpositus Neochorii.

† Josaphat Hieromonachus, Archimandrita sancti Sepulcri, & apud Serenissimum Moscoviæ Imperatorem Alexium Apocrisarius, subscripsi.

† Ο * δδύτερων τῶν ἱεροδιακόνων Ιουστῖνος καὶ * δωμάστικος Ιεροσολύμων. *f. δεύτερος. * δομέστικος

† Ιωσὴφ ἱεροδιάκονος, καὶ τρίτος διακόνων.

† Ιακὼβ ἱεροδιάκονος.

† Αθανάσιος ἱεροδιάκονος.

† Ιωακεὶμ ὁ μέγας ἐκκλησιάρχης.

† Ο κομεστάβλος πρὸς τοὺς Κατόχεδδα εὐσεβεῖς Ιωακεὶμ ἱερομόναχος.

† Λουκιανὸς ἱερομόναχος καὶ σύγκελος Ιεροσολύμων.

† Ο μέγας λογοθέτης τῆς ἀναστάσεως Ιωάννης. *Sign. Arabicè.*

† Ο μέγας πρωτονοτάριος Χαλήλης υἱὸς Γέζου. *Sign. Arabicè.*

† Ο πριμμικήριος Νάσερ.

† Ο λαμπαδάριος Αντώνιος.

† Ο ῥαιφερενδάριος Αθιτήλης.

† Ο ἡγούμενος Νεοχωρείου Κύριλλος ἱερομόναχος.

† Ο ἀρχιμανδρίτης τοῦ ἁγίου τάφου, καὶ ἀποκρισιάριος πρὸς τὸν γαληνότατον αὐτοκράτορα Μοσχοβίας Αλέξιον, Ιωάσαφ ἱερομόναχος, ὑπέγραψα.

pro fide nostra Catholica contra hæreticos vnanimiter composuimus, subscripsi.

† Justinus Hierodiaconorum secundus, & Jerosolymorum domesticus.

† Joseph Hierodiaconus, & tertius Diaconorum.

† Jacob Hierodiaconus.

† Athanasius Hierodiaconus.

† Joachim magnus Ecclesiarcha.

† Joachim Hieromonachus, ad Catochridanos Fideles Legatus.

† Lucianus Hieromonachus & Syncellus Jerosolymorum.

† Joannes magnus Logotheta sanctæ Resurrectionis. *Signavit Arabicè.*

† Chaleles, filius Petri, magnus Protonotarius.

† Naser Primicerius.

† Antonius Lampadarius.

† Atitheles Referendarius.

† Cyrillus Hieromonachus, Præpositus Neochorii.

† Josaphat Hieromonachus, Archimandrita sancti Sepulcri, & apud Serenissimum Moscoviæ Imperatorem Alexium Apocrisarius, subscripsi.

† O * δεύτερων τῶν ἱεροδιακόνων Ιουστῖνος καὶ * δωμάστικος Ιεροσολύμων. *f. δεύτερος. * δομέστικος

† Ιωσὴφ ἱεροδιάκονος, καὶ τρίτος διακόνων.

† Ιακώβ ἱεροδιάκονος.

† Αθανάσιος ἱεροδιάκονος.

† Ιωαχεὶμ ὁ μέγας ἐκκλησιάρχης.

† O κομεστάβλος πρὸς τοὺς Κατοχεῖδα εὐσεβοῦς Ιωαχεὶμ ἱερομόναχος.

† Λουκιανὸς ἱερομόναχος καὶ σύγγελος Ιεροσολύμων.

† O μέγας λογοθέτης τῆς ἀναστάσεως Ιωάννης. *Sign. Arabicè.*

† O μέγας πρωτονοτάριος Χαλήλης υἱὸς Γέζου. *Sign. Arabicè.*

† O πριμμικήριος Νάσερ.

† O λαμπαδάριος Αντώνιος.

† O ῥαιφερενδάριος Αθιτήλης.

† O ἡγούμενος Νεοχωρείου Κύριλλος ἱερομόναχος.

† O ἀρχιμανδρίτης τοῦ ἁγίου τάφου, καὶ ἀποκρισάριος πρὸς τὸν γαληνότατον αὐτοκράτορα Μοσχοβίας Αλέξιον, Ιωάσαφ ἱερομόναχος, ὑπέγραψα.

† Τὸ παρὸν ὡς κατ' ἄνωθεν μετὰ θεσπισῶν ὑπογραφῶν δηλονότι καὶ πάσης τῆς πραγματείας κατέστρωται * τούτῳ τῷ καθ' ἡμᾶς ἀποστολικοῦ θρόνου κώδικι, εἰς μνήμην αἰώνιον ἅμα καὶ ἀσφάλειαν, Μαρτίου κ, α, χ' ο' β'. ὁ Ἱεροσολύμων πατριάρχης Δοσίθεος ἰδίᾳ χειρὶ γράφομεν καὶ ἀποφαινόμεθα.

* Sup- p..ndũ ..le- tur in

† Ὁ πρώην Ἱεροσολύμων πατριάρχης Νεκτάριος ἀποφαινόμενος ὁμολογῶ ταύτην εἶναι τὴν πίστιν ἡμῶν καὶ τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας.

Locus sigilli.

† Ὁ Νεκτάριος μοναχὸς καὶ ὑπομνηματογράφος τῆς ἁγίας Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἀναστάσεως συναποφαινόμενος τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ ὑπέγραψα.

† Dositheus Patriarcha Jerosolymitanus, manu propria scribimus & affirmamus præsens autographum, prout suprà digestum, cum legitimis subscriptionibus, & integra rei gestæ serie, in magnum Apostolici nostri Throni Codicem, ad æternam rei memoriam ac firmitatem, fuisse relatum die vigesima Martii anni millesimi sexcentesimi septuagesimi secundi.

† Nectarius Jerosolymorum antehac Patriarcha, affirmo & confiteor hanc esse fidem nostram & Ecclesiæ Orientalis.

Locus sigilli.

† Nectarius Monachus Hypomnematographus sanctæ Resurrectionis Christi ac Dei nostri, cum sancta Synodo consentiens, subscripsi.

NOUS CHARLES FRANÇOIS OLIER DE NOINTEL, *Conseiller du Roy en ses Conseils en sa Cour de Parlement de Paris, & Ambassadeur pour sa Majesté Tres-Chrestienne à la Porte Othomane : Attestons à tous qu'il appartiendra, que le sieur Dosithée à present Patriarche Grec de la sainte ville de Jerusalem, ayant esté obligé de venir à Constantinople, Nous a declaré qu'il avoit pleinement satisfait à ce que Nous avions souhaité de luy, suivant les avis qu'il en avoit receus par nos lettres, & qu'il esperoit que par la benediction de Dieu sur son travail, les faits contestez & mal à propos imputez à son Eglise par les Lutheriens & Calvinistes, seroient tellement dissipez, qu'il n'en restera que la confusion aux calomniateurs qui les ont avancez. C'est la confiance qu'il Nous a témoignée, Nous mettant entre les mains ce present Livre, qu'il Nous a assuré avoir esté par luy redigé & signé, aussi-bien que par son predecesseur, & les Prelats & autres de son Patriarcat : ajoûtant qu'estant fortifié par l'autorité Synodale, il esperoit qu'il décideroit absolument ce qui n'a pu*

raiſonnablement eſtre mis en queſtion. Et d'autant plus que Nous voudrions bien à ſa priere en rendre la verité publique & conſtante en France, c'eſt donc pour y ſatisfaire que Nous la confirmons, en y appoſant noſtre ſignature, & la faiſant ſeeller de nos armes, & contreſigner par noſtre premier Secretaire.

Donné à noſtre Palais ſur le Canal de la Mer Noire, ce Septembre mil ſix cens ſoixante-treize.

OLIER DE NOINTEL,
Ambaſſadeur pour ſa Majeſté
Tres-Chreſtienne à la Porte
Othomanne.

Par mondit Seigneur.

LE PICARD.

DIONYSII

PATRIARCHÆ

CONSTANTINOPOLITANI,

ſuper Calviniſtarum erroribus, ac reali cumprimis præſentia.

RESPONSIO

Anno item M. DC. LXXII. edita.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ἐλέῳ Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης, καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

ΟΥΚ ἀνάξιον εὐαγγελικῆς πολιτείας, ἀλλὰ καὶ λίαν ἐπάξιον δήπουθεν θύραν ἀνοίγειν ἀεὶ διδασκαλίας τῷ κρούοντι, καὶ τῷ φιλοπευστοῦντι τὰς ἀπαντήσεις φιλεργεῖν ἐξ ἑτοίμου, τοὺς εἰληχότας θεόθεν ταύτης ἀντέχεσθαι. καὶ γὰρ ἑτοίμους ἑαυτοὺς ἔχειν ὑπὸ τοῦ ἀποστολικοῦ παρεσκευάσθημεν ἐπιτάγματος πρὸς ἀπολογίας παντὶ τῷ λόγον ἡμᾶς αἰτοῦντι, ταύτης ἕνεκεν, τῆς ἐν ἡμῖν ἐλπίδος, καὶ τοῦτο ποιοῦντες μετὰ πραΰτητος ἐν ἀγαθῇ συνειδήσει, ὡς ἐνετάχθημεν. εἰ καὶ ἀφ' ἑαυτῶν οὔτε εἰπεῖν τι ἐσμὲν ἱκανοὶ, οὔτε μὴν ἐννοῆσαι, ἀλλὰ πρὸς τὸν ἐξευρόντα πᾶσαν ὁδὸν ἐπιστήμης, καὶ δεδωκότα Ἰακὼβ τῷ παιδὶ αὐτοῦ,

DIONYSIUS miseratione divina Archiepiscopus Constantinopoleos, seu novæ Romæ, & Patriarcha œcumenicus.

EVANGELICO haudquaquam indignum est regimine, immo verò dignissimum, ut, quibus illud divinitus commissum est, doctrinæ, januam pulsanti nunquam non aperiant, ac discendi cupidis operam promptè & libenter impendant. Etenim Apostolico excitamur mandato, *ut paratos exhibeamus nos* (ejus rei caussa) *ad satisfactionem omni poscenti nos rationem de ea, quæ in nobis est, spe.* Idque *cum modestia & conscientia bona*, juxta mandatum quod accepimus: etiamsi *non simus sufficientes aliquid ex nobis ipsis* eloqui, imò neque cogitare. Sed ad eum *qui omnem adinvenit semitam scientiæ, eamque ostendit Jacob puero suo & Israel di-*

1. Pet. 3. v. 15.

2. Cor. 3. v. 25.

Bar. 3. v. 37.

lecto suo, intendentes, ex salutaribus documentis, in quibus quasi thalamo manens fixaque sede pietas circumfertur, quæ per seipsum, perque Filium ac Colloss. 2. v. 3. Verbum suum, *in quo sunt omnes thesauri sapientiæ & scientiæ*, & per Spiritum Paracletum Fidelibus revelavit, responsiones adornamus, qui omnem quamcumque vocem aut sententiam à Domini doctrina alienam noverimus devitare. Cùm igitur nonnulli impræsentiarum ad accuratam quarumdam, ex iis quæ geruntur apud nos, rerum inquisitionem, quâ de caussâ nescio, permoti, de dogmatibus Ecclesiasticis quæstiones ad nos detulerint, responsum vtique flagitantes, quot nimirum Sacramenta admittat Catholica atque Apostolica nostra Orientalis Ecclesia, quidve de divino Eucharistiæ sacramento sentiamus. Præterea circa illuminationem, sive baptismum, sitne infantibus necessarius, ac nonnullas huc spectantes quæstiones, proposuerint. Item vtrum necessarius in Ecclesia Episcopatus, cæterisque Sacerdotibus dispositione divina Pontifex sit præfectus. Item, vtrum contrarium

αὐτοῦ, καὶ Ἰσραὴλ τῷ ἠγαπημένῳ ὑπ' αὐτοῦ ἀνατείνοντες, ἐκ τῆς περὶ αὐτοῦ, καὶ τοῦ υἱοῦ, καὶ λόγου αὐτοῦ, ἐν ᾧ οἱ θησαυροὶ τῆς σοφίας, καὶ τῆς γνώσεως, καὶ τοῦ παρακλήτου πνεύματος τοῖς ὀρθοδόξοις ἀποκαλυπτομένων σωτηριωδῶν διδαγμάτων; οἷς ἐνθαλαμευομένη περιφέρεται ἡ εὐσέβεια, τὰς ἀπολογίας πραγματευόμεθα, πᾶσαν ἀλλοτρίαν ἀποφεύγειν μεμαθηκότες τῆς τοῦ κυρίου διδασκαλίας φωνὴν καὶ ἔννοιαν. ἐπειδὴ δὲ καὶ τὰ νῦν οὐκ οἶδ' ὅπως φιλοπραγμονοῦσι τινες περί τινα τὴν καθ' ἡμᾶς κινηθέντες, προὐβάλλοντο ἡμῖν ἐρωτήσεις ἐκκλησιαστικῶν ὑποθέσεων ἀπόκρισιν αἰτοῦντες, ὁπόσα δηλαδὴ τὸν ἀριθμὸν μυστήρια πρεσβεύει ἡ πρὸς ἀνατολὴν καθ' ἡμᾶς καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ ἐκκλησία. καὶ οἷα περὶ τοῦ θείου μυστηρίου τῆς εὐχαριστίας φρονοῦμεν. ἔτι περὶ τοῦ φωτίσματος, εἰ ἀναγκαῖον τοῖς βρέφεσιν ἐστὶ δηλονότι τὸ βάπτισμα. καὶ τινων ζητημάτων περὶ αὐτὸ θεωρουμένων. περί τε τῆς ἀρχιερωσύνης, εἰ ἀναγκαία τυγχάνει τῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ εἰ ὁ ἀρχιερεὺς θείᾳ νομοθεσίᾳ τοῖς πρεσβυτέροις ἐφίσταται. καὶ εἴπερ ἐναν-

ἐναντίως φέρονται ταῖς γραφαῖς οἱ ἀγαμίαν αἱρούμενοι ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες. καὶ ἐὰν ἡ καθολικὴ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία ἔσεται ἀεὶ ἐρραστή, καὶ ἀνεπισφαλής. περί τε προσκυνήσεως τῶν ἁγίων, καὶ τῆς διαφορικῆς τῶν εἰκόνων προσκυνήσεως, καὶ περὶ διατεταγμένης νηστείας, καὶ ἀποχῆς τινῶν βρωμάτων. καὶ περὶ τῶν ἀμφισβητουμένων τῆς παλαιᾶς διαθήκης βιβλίων, Τωβίου, Ιουδὴθ, Σοφίας, Εκκλησιαστοῦ, Βαρούχ, καὶ Μακκαβαίων· εἴγε μέρος γραφῆς λογιζόμεθα ταῦτα, ἢ ὡς ἐθνικά τινα ἀποβάλλομεν.

Τ' οὔνεκεν οὐ θεμιτὸν ἔδοξεν ἡμῖν, τὰς ἐρωτήσεις αὐτῶν ὅλως παραδραμεῖν σιωπῇ, ἵνα μὴ σὺν ἄλλοις καὶ λόγον ἀμελείας ἀπαιτηθῶμεν, ἀλλὰ μικρᾶς τινος ἀπολογίας αὐτοσχεδίως τόγε νῦν αὐτὰς ἠξιώσαμεν, ἐν ἁπλουστάτῃ ἀληθείᾳ, καθ' ὅσον ἡμῖν ὁ πολλῆς γέμων τῆς ἀκαιρείας, καιρὸς συνεχώρησε τὴν τῆς σιωπῆς κατηγορίαν ἀποφυγεῖν.

Μυστή-

trariam sacris Scripturis ducant vitam, qui ex vtroque sexu cælibem elegere. Item, num Catholica Christi Ecclesia perpetuò visibilis futura sit & infallibilis. Insuper & circa Sanctorum cultum, & relativam Imaginum adorationem. Item, circa jejunium, & indictam à quibusdam cibis abstinentiam. Item & circa nonnullos, quos in controversiam vocant, veteris Testamenti libros, scilicet Tobiæ, Judith, * Ecclesiastæ, Baruch, & Machabæorum; tales, inquam, vtrum sacræ Scripturæ partem existimemus, an velut profana quædam & extranea rejiciamus, interrogavere.

* l. Ecclesiastici

Ea re haudquaquam æquum duximus hujusmodi quæstiones silentio penitus præterire, ne à nobis neglectionis etiam, vti & aliorum ratio repetatur: sed aliqua brevi & inculta responsione illis facere satis in simplicissima veritate pro nunc voluimus, quantum nobis tempus minimè opportunum permisit silentii incusationem devitare.

Interrogantibus itaque dicimus ſancta ac veneranda ſeptenario numero eſſe apud nos Sacramenta, à quo primum ſacri Evangelii nobis lumen illuxit; ſingula quidem veriſſima, atque ſaluti fidelium perquam neceſſaria.

Primum eſt ſanctum Baptiſma, in quo peccatum originale deletur, necnon & actualia, quæcumque illa ſint: per quod & ſpiritualiter regenerati, in viam vitæ æternæ denuo introducimur.

Secundum eſt ſanctum Chriſma, in quo ſpirituali robore donamur, quo liberè ac firmiter poſſimus ore promere quod corde credimus.

Tertium eſt ſanctæ Communionis Sacramentum, in quo ſpiritualiter nutriti, in ea, quæ ſecundùm ſpiritum eſt, vita conſervamur ac proficimus.

Quartum, Pœnitentia, per quam dimiſſis homini actualibus peccatis, ea quibus per peccatum fuerat exſpoliatus, bona reſtituuntur.

Quintum eſt Matrimonium, quod apertè declarat Apoſtolus eſſe Sacramentum. *Epheſ 5. 32.*

Sextum

Μυστήρια μὲν οὖν ἑπτὰ τὸν ἀριθμὸν πλουτοῦμεν, (τοῖς ἐρωτῶσί φαμεν) διαγῆ καὶ σεβάσμια ἐκ τῶν ἀρχῆθεν χρόνων, ἐξότου πρὸς ἡμᾶς κατηγγέλθη τὸ ἱερὸν εὐαγγέλιον, ἀληθῆ τὰ πάντα, καὶ ἀναγκαῖα τυγχάνοντα πρὸς τὴν τῶν πιστῶν σωτηρίαν.

Ὧν πρῶτον μέν ἐστι τὸ ἅγιον βάπτισμα, ἐν ᾧ ἀφίεται τὸ προπατορικὸν ἁμάρτημα, ἔτι καὶ τὰ κατ' ἐνέργειαν, ἐν ὅσοις καὶ ταῦτά ἐστι. δι' οὗ πνευματικῶς ἀναγεννώμενοι, ὁδοιπόροι πρὸς τὴν αἰώνιον ζωὴν αὖθις γινόμεθα.

Δεύτερον δὲ, τὸ τοῦ ἁγίου μύρου, ἐν ᾧ τὴν πνευματικὴν ἰσχὺν ἀναλαμβάνομεν, τοῦ δύνασθαι παῤῥησίᾳ κηρύττειν ὅπερ ἐν τῇ καρδίᾳ πιστεύομεν.

Τρίτον, τὸ τῆς ἁγίας μεταλήψεως, ἐν ᾧ πνευματικῶς τρεφόμενοι, σωτηρούμεθά τε, καὶ αὐξόμεθα ἐν τῇ κατὰ πνεῦμα ζωῇ.

Τέταρτον, τὸ τῆς μετανοίας, δι' οὗ τῶν κατ' ἐνέργειαν ἁμαρτημάτων ἀφιεμένων, τὰ ἀγαθὰ αὖθις ἀναλαμβάνεται ἐν ᾧ ἀνθρώπῳ τὰ διὰ τῆς ἁμαρτίας ἀπολωλότα.

Πέμπτον, τὸ τοῦ γάμου, ὅπερ ὑπὸ τοῦ ἀποστόλου τελείως μυστήριον φαίνεται κηρυττόμενον.

Ἕκτον, τὸ τῆς ἱερωσύνης νενομοθετημένον ὑπὸ Χριστοῦ, μεταδοτικὸν θείας χάριτος, καὶ τελεστικὸν τῶν λοιπῶν μυστηρίων.

Ἕβδομον, τὸ χρίσμα, τὸ παρ' ἡμῖν καὶ εὐχέλαιον καλούμενον. ὃ καὶ διπλοῦν ἔχει τὸ ἀποτέλεσμα, τὸ μὲν φέρειν πρὸς ἴασιν ψυχῆς, τὸ δὲ πρὸς ἴασιν σώματος.

Περὶ δὲ τοῦ φρικτοῦ μυστηρίου τῆς εὐχαριστίας, πιστεύομεν καὶ ὁμολογοῦμεν ἀδιστάκτως, ὅτι τὸ ζῶν σῶμα τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ πάρεστιν ἀοράτως, πραγματικῇ παρουσίᾳ ἐν τῷ μυστηρίῳ. ἐν γὰρ τῷ εἰπεῖν τὸν λειτουργοῦντα ἱερέα μετὰ τὰ κυριακὰ λόγια, ποίησον τὸν μὲν ἄρτον τοῦτον, τίμιον σῶμα τοῦ Χριστοῦ σου, τὸ δὲ ἐν τῷ ποτηρίῳ τούτῳ τίμιον αἷμα τοῦ Χριστοῦ σου, μεταβαλὼν τῷ πνεύματί σου τῷ ἁγίῳ, τότε τῇ ἐνεργείᾳ τοῦ παναγίου πνεύματος ὑπερφυῶς καὶ ἀρρήτως ὁ μὲν ἄρτος μεταποιεῖται εἰς αὐτὸ ἐκεῖνο τὸ ἴδιον σῶμα τοῦ σωτῆρος Χριστοῦ πραγματικῶς καὶ ἀληθῶς καὶ κυρίως, ὁ δὲ οἶνος εἰς τὸ ζωηρὸν αἷμα αὐτοῦ. καὶ αὐτὸν ὅλον τὸν Χριστὸν πιστεύομεν εἶναι τὸν προσφέροντα, καὶ προσφερόμενον, καὶ προσδεχό-

μενον

Sextum est Ordinis Sacramentum à Christo institutum, per quod divina gratia confertur, & Sacramenta cætera conficiuntur.

Septimum est Unctio, quam vocamus εὐχέλαιον. (*hoc est, factam cum precibus unctionem*) Hujus duplex effectus est, animæ nimirum, corporisque sanatio.

Circa tremendum verò Eucharistiæ Sacramentum, firmiter credimus & confitemur corpus Domini nostri JESU CHRISTI vivum reali præsentia invisibiliter præsens esse in hoc Sacramento. Cùm enim Sacerdos celebrans post verba dominica, hæc dicit: *Fac panem quidem hunc pretiosum corpus Christi tui; quod verò est in calice hoc, pretiosum sanguinem Christi tui, transmutans Spiritu tuo sancto;* tunc supra omnem naturæ modum & ineffabiliter, operante Spiritu sancto, panis quidem realiter, verè, ac propriè in ipsummet Christi Salvatoris corpus, vinum veró in sanguinem ejus vitalem transmutatur. Ipsumque totum credimus esse Christum, qui & offert & offertur, qui & suscipit & distribuitur omnibus,

& integer à ſingulis impaſſibiliter manducatur. Porro quicumque ad hujus participationem dignè accedunt *, vitam inveniunt, quippe qui ipſimet Chriſto inſerantur; qui autem indignè, judicium, in exitium ſuopte proruentes.

Idem verò Sacramentum Dei peculiaris cultus (latria) & eſt & appellatur, atque in eo, cultu Deo competente Chriſti Salvatoris deificatum corpus adoratur, & pro fidelibus Chriſtianis omnibus, tum vivis, cùm defunctis, ceu hoſtia immolatur.

Quod verò Baptiſmum attinet, ipſum omnibus ac ſingulis infantibus credimus omnino neceſſarium, per quem obſignantur ſigillo, quo in Chriſti ſervos cooptantur, ac per ſuſceptorem, ceu fidejuſſorem ſatanæ abrenunciantes, in Chriſti ſortem adſciſcuntur, vt deterſa originali labe, ab inimici laqueis deinceps conſerventur expediti, (theſaurum enim non ſigillatum facilè fures invadunt, & ovi non obſignatæ ſine diſcrimine ſtruuntur inſidiæ, inquit Baſilius magnus) & æternæ batitudinis capaces efficiantur.

Nemo

μένον, καὶ διαδιδόμενον ἁπαξάπασι, καὶ ὁλόκληρον ἀπαθῶς ἐσθιόμενον. οἱ μέντοι ἀξίως μεταλαβόντες αὐτοῦ ζωοποιοῦνται, ἑνούμενοι αὐτῷ τῷ Χριστῷ· οἱ δὲ ἀναξίως, κατακρίνονται, καὶ εἰς ὄλεθρον ῥίπτουσιν ἑαυτούς.

Οὗτο μυστήριον, καὶ λατρεία ἐστὶ καὶ λέγεται. καὶ θεοπρεπῶς ἐν αὐτῷ λατρεύεται τὸ τεθεωμένον σῶμα τοῦ σωτῆρος Χριστοῦ, καὶ θυσία προσφέρεται ὑπὲρ πάντων τῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν ζώντων καὶ κεκοιμημένων.

Περὶ δὲ τοῦ φωτίσματος, πιστεύομεν ὅτι πᾶσιν ἁπλῶς τοῖς βρέφεσιν ἀναγκαιότατόν ἐστι τὸ βάπτισμα. δι' οὗ σφραγῖδα λαμβάνουσι τοῦ εἶναι δοῦλοι Χριστοῦ, καὶ ἀποτασσόμενα τῷ σατανᾷ δι' ἀναδόχου καὶ ἐγγυητοῦ συντάσσονται τῷ Χριστῷ, ἵνα καὶ τῆς προπατορικῆς κηλῖδος καθαρισθῶσι, καὶ τὴν παίδων τοῦ ἐχθροῦ αἰώτερα διατηρηθῶσι. θησαυρὸς γὰρ ἀσφράγιστος, εὐεπιχείρητος κλέπταις, καὶ πρόβατον ἀσημείωτον ἀκινδύνως ἐπιβουλεύεται, φησὶν ὁ μέγας Βασίλειος. καὶ δεκτικοὶ τῆς μακαριότητος καταστάθῶσιν. ὁ γὰρ μὴ ἀναγεννηθεὶς ἄνωθεν βασιλείας οὐρανῶν ὅλως

ἐστιν ἀνεπίδεκτος. καί τοι μήπω εἰς τὴν τῆς πίστεως προεχώρησαν ἕξιν, ἀλλ' οὕτω δικαιοῦνται χάριτι Θεοῦ διὰ τῆς πίστεως τῆς ἐκκλησίας καὶ τῶν γονέων αὐτῶν.

Περὶ δὲ τῶν ζητηθέντων ἀμφὶ τὸ βάπτισμα, φαμὲν, ὅτι ἐν τῷ ἁγίῳ βαπτίσματι, τὸ προπατορικὸν ἁμάρτημα τελείως ἐξαλείφεται. διόπερ εἰ καί τινι συμβαίη μετὰ ταῦτα τεθνάναι ἐν ἀπιστίᾳ, οὐκ ἔστιν εἰπεῖν μὴ ἀξιωθῆναι τὸν τοιοῦτον τῆς τοῦ προπατορικοῦ ἁμαρτήματος ἐξαλείψεως ἐν τῷ βαπτισθῆναι. ὁμολογοῦμεν δὲ, καὶ τὸν ἅπαξ δικαιωθέντα, καὶ Θεοῦ γεγονότα υἱὸν, ἐνδέχεσθαι τὸν τοιοῦτον μετὰ τὴν δικαίωσιν ἐκπεσεῖν τῆς χάριτος δι' ἀπιστίαν, ἢ καὶ θανατηφόρον ἁμαρτίαν ἑτέραν, καὶ προσκληρωθῆναι τῷ σατανᾷ, καὶ γενέσθαι υἱὸν διαβόλου. ἡ ἐργασία γὰρ τῆς ἁμαρτίας ἀπαλλοτριοῖ τοῦ κυρίου, καὶ προσοικειοῖ τῷ διαβόλῳ, ὁ οὐρανοφάντωρ φησίν. ἀνθ' ὧν κἄν τις ἅπαξ ἐδικαιώθη, ὅμως ἄδηλόν ἐστιν αὐτῷ ἐὰν ἐν τῇ δικαιώσει διαμείνῃ ἕως τέλους, διὰ τοῦτο καὶ ἡ ἐκλογὴ αὐτοῦ ἧς εἴληχε διὰ τῆς δικαιώσεως, ἄδηλός ἐστιν ὁποῖον ἕξει τέλος· ἐνδέχεται

γὰρ

Nemo quippe nisi desuper renatus vllo modo adipisci potest regnum cælorum. Etsi verò ad vsque fidei habitum nondum pervenerint, Ecclesiæ tamen, necnon & parentum suorum, fide per gratiam Dei justificantur.

Ad ea verò quæ circa Baptismum quæsita sunt, dicimus originale peccatum in sancto lavacro penitus deleri: ita vt nec asserere liceat maculam originalem in eo non fuisse per Baptismum abstersam, quem post ejus susceptionem contigerit in infidelitate decedere. Eum porro qui semel justificatus Dei Filius effectus est, ab justificationis gratia per infidelitatem sive per quodlibet aliud letale peccatum excidere posse, eoque satanæ denuo mancipari, atque in sortem filiorum diaboli adscribi, confitemur. (Peccati enim effectus est, hominem alienum à Deo constituere, & addictum diabolo, ait ille, qui de cælo loquitur.) Etsi autem justificationis gratiam quis semel acceperit, nescit tamen num in justitia vsque in finem perseveraturus sit. Unde quem exitum habitura sit electio, quam per justificationem sortitus est, ignora-

tur. Poteſt enim excidere, ut dictum eſt, & electorum ſorte fruſtrari. Unde & beatus Petrus adhortatur nos, vt per bona opera certam faciamus electionem noſtram: *Magis*, inquit, *ſatagite, fratres mei, vt certam veſtram vocationem & electionem faciatis.* Dein ſubdit: *Hoc enim facientes, non peccabitis aliquando.* Sed & divinus Paulus, quò Chriſtianorum ſollicitudini ſtimulos admoveat, ait: *Itaque qui ſtat, videat ne cadat.*

2. Pet. 1. v. 10.

1. Cor. 10. v. 12.

Ac per hæc quidem alteri fit ſatis eorum quæſtioni, ſcilicet hominem poſtquam juſtificatus eſt, in fornicationes, homicidia, adulteria, & alia id genus prolapſum, niſi ſeipſum per pœnitentiam revocaverit, ab adoptione & gratia quam acceperat, penitus excidere, & vitam æternam amittere: *Stipendia enim peccati, mors.*

Rom. 6. v. 23.

Ad propoſitam verò de neceſſitate Epiſcopatûs quæſtionem, reſpondemus ipſummet Pontificem magnum qui penetravit cælos, poſuiſſe *in Eccleſia Paſtores & Doctores*, vt ait Apoſtolus, *ad conſummationem Sanctorum*, *in*

Epheſ. 4. v. 12.

γὰρ ἐκπεσεῖν, ὡς διείληπται, καὶ ἀποτυχεῖν τῆς μερίδος τῶν ἐκλεκτῶν. ὅθεν ὁ μακάριος Πέτρος παραινεῖ, διὰ τῶν ἐναρέτων ἔργων τὴν ἐκλογὴν ἐπιβεβαιοῦν. μᾶλλον γὰρ, φησὶν, ἀδελφοί μου, σπουδάσατε βεβαίαν ὑμῶν τὴν κλῆσιν, καὶ ἐκλογὴν ποιεῖσθαι· εἶτ' ἐπάγει, ταῦτα γὰρ ποιοῦντες, οὐ μὴ πταίσητέ ποτε. καὶ ὁ θεῖος Παῦλος προσεκτικωτέρους ποιῶν φησιν· ὥστε ὁ δοκῶν ἑστάναι, βλεπέτω μὴ πέσῃ.

Τοῖς αὐτοῖς καὶ τὸ ἕτερον αὐτῶν λύεται ζήτημα. ὅτι ὁ δικαιωθεὶς δηλονότι πρότερον, ἐὰν ὕστερον κατολισθήσῃ πορνείαις, μοιχείαις, ἀνδροφονίαις, καὶ τοῖς τούτοις παραπλησίοις, καὶ μὴ ἀνακαλέσῃ ἑαυτὸν διὰ τῆς μετανοίας, ἐκπίπτοι πάντως τῆς ἧς ἔτυχεν υἱοθεσίας, καὶ χάριτος, καὶ ἀποτυγχάνοι τῆς αἰωνίου ζωῆς. τὰ γὰρ ὀψώνια τῆς ἁμαρτίας, θάνατος.

Περὶ δὲ τοῦ τὴν ἀρχιερωσύνην ἀναγκαίαν εἶναι τῇ ἐκκλησίᾳ, φαμὲν, ὅτι αὐτὸς ἐκεῖνος ὁ μέγας ἀρχιερεὺς * ἐν τοῖς οὐρανοῖς διεληλυ- * f. εἰς
θὼς, ἔθετο ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ποιμένας καὶ διδασκάλους, καθά φησιν ὁ ἀπόστολος, εἰς καταρτισμὸν τῶν ἁγίων καὶ οἰκοδομὴν τοῦ ἐκκλη-

σιαστικοῦ

στατικοῦ σώματος. ὅσῳ τοίνυν ἀναγκαία ἐστὶν ἡ οἰκοδομὴ τοῦ σώματος τῆς ἐκκλησίας, τοσοῦτον ἀναγκαιοτέρα ἐστὶν ἡ ἀρχιερωσύνη, δι' ἧς ἡ οἰκοδομὴ καταρτίζεται. καὶ τὸ εἶναι τὸν Χριστὸν ἀρχιερέα εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδὲκ, οὐκ ἄλλως ἐνεργεῖται εἰς τὸν αἰῶνα, εἰ μὴ διὰ τῶν ἐξ αὐτοῦ ἱερέων, ὧν μέσων αὐτὸς διηνεκῶς ἱερουργεῖ, καὶ ἱερουργεῖται εἰς τοὺς αἰῶνας. τῶν δὲ ἱερέων αἴτιος, καὶ τελεστής, οὐδεὶς ἕτερος ἐκτὸς τοῦ ἀρχιερέως ἐστὶ, καθὰ καὶ ὁ ἱερὸς Διονύσιός φησιν, ἀλλ' οὐδὲ αὐτὸς ἱερεὺς ἔσται, μὴ πρὸς τὴν ἱεραρχικὴν τελεώσεων εἰς τοῦτο κεκληρωμένων. διὸ καὶ Τίτος, καὶ Τιμόθεος ὑπὸ τῶν ἀποστόλων ἀναγκαίως ἀρχιερωσύνης ἠξιώθησαν, ἵνα κατὰ πόλεις διακόνους, καὶ πρεσβυτέρους, καὶ τοὺς τῶν λοιπῶν τάξεων ὑπουργοὺς τῶν θείων καταστήσωσιν, ἐπὶ συμπληρώσει τῆς ἐν τῇ Χριστοῦ ἐκκλησίᾳ ἱερᾶς διακοσμήσεως.

Ἐκ τούτων συνάγεται καὶ τὸ ἕτερον ζήτημα, ὅτι ὁ ἀρχιερεὺς νομοθεσίᾳ τοῖς ἱερεῦσιν ἐφίσταται.

in ædificationem Corporis Ecclesiastici. Quam igitur necessaria est ædificatio Corporis Ecclesiastici, tantò magis necessarium esse Episcopatum, liquidò demonstratur, per quem sacra hujusmodi ædificatio consummatur. Neque verò id quod scriptum est, Christum esse Pontificem *in æternum juxta ordinem Melchisedech*, alia ratione quàm per vicarios ejus Sacerdotes impletur, quorum ministerio jugiter ipse sacrificat & sacrificatur. Sacerdotes porro consecrare ita Pontificiæ dignitatis est, vt præter Episcopum nemo hominum, ne quidem Sacerdos, id possit; quippe ex institutione functionum hierarchicarum ad id muneris minimè deputatus. Quamobrem Titus & Timotheus ad Episcopalem dignitatem, ita persuadente necessitate, ab Apostolis fuere promoti, vt & ipsi Diaconos, Presbyteros, cæterorumque divinorum Ordinum Ministros per vrbes constituerent, in sacræ dispositionis Ecclesiæ Christi complementum.

Heb. 6. v. 20.

Ex his etiam alia quæstio concluditur: nam & de jure Presbyteris præest Episcopus, vtpote qui divi-

divinam per eum gratiam consequuntur, atque in inferiori sub illo ordine sacra perficiunt. A majori enim benedicitur id quod minus est, eique in omnibus summittitur.

Heb. 7. 7.

Eorum autem, qui ex vtroque sexu remisso nuptiis nuncio, castam virginum agere vitam proposuere, oppositum sacris Scripturis institutum adeo non asserimus, vt præstantiores apud Deum coronas sibi componere, ceu qui meliorem salutis viam inierint, contendamus. Ait enim Apostolus: *Qui matrimonio jungit virginem suam, bene facit; & qui non jungit, melius facit. Qui* enim *sine vxore est, cogitat quæ Domini sunt, quomodo placeat Deo. Qui autem cum vxore est, cogitat quæ sunt mundi, quomodo placeat vxori.* Quapropter cogitare quæ Domini sunt, quàm quæ mundi, longè præstantioris meriti est juxtà ac retributionis.

1. Cor. 7. v. 38.

Ibid. v. 32. & 33.

Circa Catholicam, sive Orthodoxam Ecclesiam; hanc quidem profitemur esse infallibilem, quoniam à Christo, qui veritas ipsa est, ceu proprio capite dirigitur, & ab spiritu veritatis cælitus

σαται. οἵτινες ἐξ αὐτοῦ τῆς θείας χάριτος ἀξιοῦνται, καὶ τὸ ὑπ' αὐτὸν ὑφειμένης τελοῦσι τάξεως. τὸ γὰρ ἔλαττον ὑπὸ τοῦ κρείττονος εὐλογούμενον, καὶ ὑποκείμενον αὐτῷ πάντως ἐστί.

Τοὺς δὲ μὴ βουλομένους γάμοις προσομιλῆσαι, ἀλλ' αἱρουμένους ἐν παρθενίᾳ βιοτεύειν ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας, μηδόλως φαμὲν ἀντιτεταγμένως φέρεσθαι ταῖς ἁγίαις γραφαῖς· ἀλλὰ καὶ ἐνδοξοτέρους τοὺς στεφάνους παρὰ Θεοῦ κομιοῦσιν, ὡς κρείττονα τῆς σωτηρίας ὁδὸν ἐκλεξάμενοι. ἐπεὶ ὁ μὲν ἐκγαμίζων καλῶς ποιεῖ. ὁ δὲ μὴ ἐκγαμίζων κρεῖσσον ποιεῖ, φησιν ὁ ἀπόστολος. καὶ γὰρ ὁ ἄγαμος μεριμνᾷ τὰ τοῦ κυρίου, πῶς ἀρέσει τῷ κυρίῳ· ὁ δὲ γαμήσας, μεριμνᾷ τὰ τοῦ κόσμου, πῶς ἀρέσει τῇ γυναικί. ὅθεν πολὺ κρεῖσσόν ἐστι τὸ μεριμνᾷν τὰ τοῦ κυρίου, ἢ μεριμνᾷν τὰ τοῦ κόσμου, καὶ κρείσσονας ἐπιμνηστεύσει τὰς ἀντιδόσεις.

Περὶ δὲ τῆς καθολικῆς τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας, φαμὲν, ὅτι ἐστὶ μὲν ἀνεπισφαλὴς, οἷα ποδηγετουμένη ὑπὸ τῆς ἰδίας κεφαλῆς, ἥτις ἐστὶν ὁ Χριστὸς, ἡ αὐτοαλήθεια, καὶ διδασκομένη ὑπὸ τοῦ πνεύματος τῆς ἀληθείας. ἀδύ-

νατον

νατον οὕτω παρὰ ταῦτα σφάλλεσθαι, διὸ καὶ στῦλος, καὶ ἑδραίωμα τῆς ἀληθείας παρὰ τῷ ἀποστόλῳ κατωνόμασται. ἔσεται δὲ καὶ ἀεὶ ὁρατὴ, διὰ τὸ μηδέποτε τοὺς ὀρθοδόξους ἐκλείπειν, ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος. ἐπειδὴ γὰρ πάντες μὲν οὐ κοιμηθήσονται, πάντες δ' ὅμως ἀλλαγήσονται, ὥσπερ ὁ ἀπόστολος περὶ τὴν πιστῶν τὸν λόγον ποιούμενος εἴρηκε· δῆλον ἄρα ὅτι μέχρι τερμάτων αἰῶνος ἡ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία τὸ ὁρατὸν ἔχειν οὐ διαλείψει τοῖς μέρεσι.

Προσκυνοῦμεν δὲ τοὺς ἁγίους, ὡς ὑπὲρ Χριστοῦ ἐναγωνισθέντας, καὶ μεσίτας αὐτοὺς Θεῷ προσβαλλόμεθα, ὡς φίλους Θεοῦ, καὶ παῤῥησίαν πρὸς αὐτὸν κεκτημένους, δι' αὐτῶν τὴν πρὸς Θεοῦ βοήθειαν ἐξαιτούμενοι, ὥσπερ τῆς ἁγίας γραφῆς πολλαχόθεν συνάγεται, ὡς ἔργον εὐσεβὲς, καὶ ἀναγκαῖον ἡμῖν βοήθημα. τὸ δὲ λέγειν τινὰς, ὅτι τὸ προσκυνεῖν τὴν πανάχραντον θεοτόκον, κατ' ἀξίαν, ὡς ἐνδοξοτέραν τῶν ἀΰλων δυνάμεων, καὶ τοὺς ἁγίους τοῦ Θεοῦ τιμητικῶς, ἐλάττωσιν ποιεῖν τῆς τιμῆς τοῦ υἱοῦ, τοῦτο ματαιολογίαν οἰόμεθα. διάφορος γὰρ ὁ τρόπος

cælitus eruditur. Istis itaque suffulta præsidiis, vt erret, fieri omnino non potest. Propterea veritatis columnam & firmamentum hanc Apostolus appellavit. Visibilis porro nunquam non est extitura, quoniam adusque consummationem sæculi fideles non deficient. Nam & de fidelibus loquens Apostolus, dixit omnes quidem immutatum iri, at non omnes mortem obituros. Itaque Ecclesiam Christi ad finem vsque sæculi quibusdam ex partibus suis visibilem extituram, manifestum est.

1. *Tim.* 3. 15.

1. *Cor.* 15. 51.

Sanctis etiam ceu generosis Christi quondam athletis, cultum exhibemus, eosque tanquam Deo acceptissimos, liberoque ad sacrum ejus tribunal accessu gaudentes, divinæ opitulationis implorandæ mediatores adhibemus. Quod & ex plurimis sacræ Scripturæ locis, colligitur: quippe pietatis opus, & perquam necessarium nobis subsidium. Quod autem cultum qui Sanctis, sive etiam majorem illum qui meritò prorsus immaculatæ Deiparæ, vtpote cælestibus virtutibus præcellenti, exhibetur, Filii ejus

 hono-

honori detrahere nonnulli dictitant, ad fabulas revocamus. Diversus enim est venerationis hujusce modus, neque per hunc Christi honor & cultus, qui quidem latriæ est, imminuitur. Sed & Sacerdotium, necnon & proborum hominum orationes supplicationesque valere apud Deum certissimè credimus, easque nobis admodum pie postulamus. Id enim ipsum non semel sacra Scriptura nos edocet; ac ipse sanctus Paulus *in Evangelium Dei ex utero matris suæ segregatus*, Romanis dicens: *Adjuvate me in orationibus vestris pro me ad Deum.* quod iterum Ephesios rogat & Hebræos.

Gal. 1. v.

Præterea, ex piissima atque utilissima consuetudine, cultum sanctarum Imaginum, ceu ritum à temporibus Apostolicis inductum, juxta Ecclesiastica monumenta prorsus amplectimur: eas non latriæ, sed relativo cultu prosequentes. Neque enim ad solam materiam coloresve attendimus; at ad illarum

τύπος τῆς προσκυνήσεως, καὶ οὐκ ἐλαττοῦται δι' αὐτοῦ ἡ τοῦ Χριστοῦ προσκύνησις καὶ τιμὴ, λατρευτικῶς τελουμένη. ἀλλὰ δὴ καὶ τὰς εὐχὰς τῶν ἱερέων, καὶ ἐναρέτων ἀνδρῶν, καὶ τὰς δεήσεις αὐτῶν, δεκτὰς ὑπάρχειν Θεῷ πιστευόμεθα, καὶ εὐλαβῶς ταύτας ζητοῦμεν, ὅπερ τῆς ἁγίας γραφῆς πολλαχόθεν διδασκόμεθα, καὶ Παῦλον αὐτὸν, τὸν ἐκ κοιλίας μητρὸς ἀφωρισμένον εἰς τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Θεοῦ, Ῥωμαίοις ἀκούομεν λέγοντα· συναγωνίσασθέ μοι ἐν ταῖς προσευχαῖς ὑπὲρ ἐμοῦ πρὸς τὸν Θεόν. πρὸς Ἐφεσίους καὶ πρὸς Ἑβραίους γράφων, τὰ παρόμοια δέεται.

Πρὸς τούτοις, τὸ εὐσεβέστατον, καὶ λυσιτελέστατον ἔθος τῆς τῶν ἁγίων εἰκόνων προσκυνήσεως, ὡς ἀπὸ τῶν ἀποστολικῶν χρόνων * ἠργμένον, κατὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν ἐνστηριζόμεθα. προσκυνοῦντες τὰς ἁγίας εἰκόνας οὐ λατρευτικῶς, ἀλλὰ σχετικῶς, οὐ μέχρι τῆς ὕλης καὶ τῶν χρωμάτων ἱστῶντες τὴν διάνοιαν, ἀλλὰ δι' αὐτῶν εἰς τὴν τῶν

* l. ἠρξαμένον

ἀρχετύπων διανιστάμεθα μνήμην· κἀκείνοις τὴν τιμὴν ἀναφέρομεν.

Περὶ δὲ τῆς νηστείας ὁμολογοῦμεν, ὡς ἔξεστι τῇ ἐκκλησίᾳ διατάττειν νηστείας, καὶ βρωμάτων τινῶν ἀποχάς· ὡς διηνεκῶς παρ' ἡμῖν ἐνεργούμενον φαίνεται, ὅπως τε νηστείαις διατεταγμέναις ἁγιάζεται τὸ χριστώνυμον πλήρωμα, καὶ ὅπως ἐν αὐταῖς οὐ μόνον ψιλὴν ἀσιτίαν ἄγομεν, ἀλλὰ καὶ διαφόρων βρωμάτων ἀπεχόμεθα, κρεῶν, ἰχθύων, τύρων, καὶ τῶν τοιούτων, καλῶς διαταχθέντων ἐπὶ νεκρώσει τῶν σαρκικῶν παθῶν, καὶ ἐπιτηδειότητι τῶν προσευχῶν· καὶ ἐπωφελεῖ ταπεινώσει.

Περὶ δὲ τῶν γραφικῶν βιβλίων, διαφόρους ἀπαριθμήσεις εὑρίσκομεν παρά τε τοῖς ἀποστολικοῖς κανόσι, καὶ τοῖς τῶν ἱερῶν συνόδων τῆς ἐν Λαοδικείᾳ ἐκκλησίας, καὶ τῆς ἐν Καρθαγένῃ, ἐξαιρουμένων τῶν διὰ τοῦ Κλήμεντος διαταγῶν, ἃς ὁ δεύτερος τῆς ἕκτης συνόδου κανὼν ἀπαγορεύει, διὰ τὸ * κενοθευθῆναι ταύτας ὑπὸ τῶν αἱρετικῶν, οἷς ἔξεστιν ἐπικύψαι τῷ βουλομένῳ, καὶ καταμαθεῖν τὰ ἐγκρινόμενα τῶν βιβλίων. ὅσα μέν-

* l. νενοθευθῆναι

illarum ἀρχετύπων memoriam assurgimus, & illis cultum referimus.

Jejunia verò, & à quibusdam cibis abstinentiam constituere, penes Ecclesiam esse confitemur, vti perpetuo apud nos in vsu extitisse comprobatur: statutis quippe jejuniis Christianorum congregatio sanctificatur. Quin etiam in ipsis jejuniis nedum modico cibo vtimur, verumetiam à quibusdam, videlicet carne, piscibus, caseo, & id genus, abstinemus. Ac saluberrima quidem ista constitutio, quæ & carnales affectus mortificat, orationi idoneos efficit, & conciliat humilitatem.

Denique variam sacrorum Bibliorum enumerationem cum in Canonibus apostolicis, tum in sacris Synodis Laodicæna & Carthaginensi legimus, Clementis quidem Constitutionibus exceptis; quas, ob eam, quam passæ fuerant ab hæreticis depravationem, sextæ Synodi canon secundus exemit. quod & neminem latere potest, ad eos, quos insertos Ecclesia suscipit, libros attendentem. Porrò etsi non-

nullos Veteris Testamenti libros ea quæ ab sacris Scriptoribus facta est, recensio non habeat, non propterea abjiciendi sunt ut prophani: immo verò ut boni & præclari habendi sunt, nec omnino contemnendi.

Atque hæc quidem in præsentia his qui nos interrogavere, velut in summa respondemus, nostræ utique professionis rationem cum pacifica simplicitate exponentes in plenum orthodoxæ fidei, quam profitemur, argumentum. eo quippe ut nullus supersit deinceps de istis ambigendi locus, neque ab illis ampliùs agitentur, qui à professione nostra aliena nobis imponere moliuntur. Scriptum in Patriarchio Constantinopolitano, anno millesimo sexcentesimo septuagesimo secundo, mense Januario, Indictione X.

Dionysius miseratione divina Archiepiscopus Constantinopoleos, novæ Romæ, necnon & Patriarcha œcumenicus.

Païsius antea Patriarcha Constantinopolitanus.

Diony-

μέντοι τῶν τῆς παλαιᾶς διαθήκης βιβλίων τῇ ἀπαριθμήσει τῶν ἁγιογράφων οὐ συμπεριλαμβάνονται, οὐκ ἀποδοκιμάζονται. ταῦτα ἕνεκεν τούτου ὡς ἐθνικά τινα καὶ βέβηλα. ἀλλὰ καλὰ καὶ ἐνάρετα προσαγορεύεται· καὶ οὐκ ἀπόβλητα τυγχάνουσι διόλου.

Ταῦτα κατὰ τὸ παρὸν ὡς ἐν συνόψει τοῖς ἐρωτήσασιν ἀποκρινόμεθα μετ' εἰρηνικῆς ἁπλότητος τὴν εὐσέβειαν ἡμῶν ὁμολογοῦντες εἰς πληροφορίαν αὐτοῖς τοῦ ἐν ἡμῖν ὀρθοδόξου φρονήματος, ὅπως μὴ ἔχειν ἀμφισβητεῖν τοῦ λοιποῦ περὶ τῶν τοιούτων μήτε διασαλεύεσθαί πως ὑπὸ τῶν καθ' ἡμῶν καὶ ἀλλότρια ἐπιφημίζειν βουλομένων. γέγραπται ἐν τῷ πατριαρχείῳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἔτει α, χ' ο' β'. μηνὶ Ιανουαρίῳ, Ινδικτιῶνος ι'.

† Διονύσιος ἐλέῳ Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ρώμης, καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

† Ο πρῴην Κωνσταντινουπόλεως πατριάρχης Παΐσιος.

† Ο πατριάρχης πρώην Κωνσαντινουπόλεως Διονύσιος.

† Ο πρώην πατριάρχης Κωνσαντινουπόλεως Μεθόδιος.

† Ο Αλεξανδρείας Παΐσιος.

† Ο Ηρακλείας Βαρθολομαῖος.

† Ο Κυζικοῦ Μητροφάνης.

† Ο Νικαίας Μεθόδιος.

† Ο Χαλκέδονος Ιερεμίας.

† Ο Νεοκαισαρείας Καππαδοκείας Γρηγόριος.

† Ο Αδριανουπόλεως Νεόφυτος.

† Ο Φιλοπόλεως Γαβριήλ.

† Ο Πάρου Ανθίμιος.

† Ο Σερρῶν Κύριλλος.

† Ο Ρόδου Ιωακείμ.

† Ο Λακεδαίμονος Θεοδώρητος.

† Ο Δρύσου Μακάριος.

† Ο Σοφίας Μελέτιος.

† Ο Αθηνῶν Ανθιμος.

† Ο Λαρίσσης Ιάκωβος.

† Ο Ευρίπου Δανιήλ.

† Ο Κορίνθου Κάλλισος.

Ο

† Dionysius antea Patriarcha Constantinopolitanus.
† Methodius antea Patriarcha Constantinopolitanus.
† Païsius Alexandriæ.
† Bartholomæus Heracleæ.
† Metrophanes Cyzici.
† Methodius Nicææ.
† Jeremias Chalcedonis.
† Gregorius Neocæsareæ Cappadociæ.
† Neophytus Adrianopoleos.
† Gabriel Philopoleos.
† Anthimius Paros.
† Cyrillus Serrarum.
† Joachim Rhodi.
† Theodoretus Lacedemonis.
† Macarius Drysti.
† Meletius Sophiæ.
† Anthymus Athenarum.
† Jacobus Larissæ.
† Daniel Euripi.
† Callistus Corinthi.

Bartho-

ναὸν οὕτω παρὰ ταῦτα σφάλλεσθαι, διὸ καὶ στῦλος, καὶ ἑδραίωμα τῆς ἀληθείας τῷ ἀποστόλῳ κατωνόμασται. ἔσται δὲ καὶ ἀεὶ ὁρατὴ, διὰ τὸ μηδέποτε τοὺς ὀρθοδόξους ἐκλείπειν, ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος. ἐπειδὴ γὰρ πάντες μὲν οὐ κοιμηθήσονται, πάντες δ' ὅμως ἀλλαγήσονται, ὥσπερ ὁ ἀπόστολος περὶ τῶν πιστῶν τὸν λόγον ποιούμενος εἴρηκε· δῆλον ἄρα ὅτι μέχρι τερμάτων αἰῶνος ἡ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία τὸ ὁρατὸν ἔχειν οὐ διαλείψει τοῖς μέρεσι.

Προσκυνοῦμεν δὲ τοὺς ἁγίους, ὡς ὑπὲρ Χριστοῦ ἐναγωνισθέντας, καὶ μεσίτας αὐτοὺς Θεῷ προβαλλόμεθα, ὡς φίλους Θεοῦ, καὶ παῤῥησίαν πρὸς αὐτὸν κεκτημένους, δι' αὐτῶν τὴν πρὸς Θεοῦ βοήθειαν ἐξαιτούμενοι, ὅπερ τῆς ἁγίας γραφῆς πολλαχόθεν συνάγεται, ὡς ἔργον εὐσεβὲς, καὶ ἀναγκαῖον ἡμῖν βοήθημα. τὸ δὲ λέγειν τινὰς, ὅτι τὸ προσκυνεῖν τὴν πανάχραντον θεοτόκον, κατ' ἀξίαν, ὡς ἐνδοξοτέραν τῶν ἀΰλων δυνάμεων, καὶ τοὺς ἁγίους τοῦ Θεοῦ τιμητικῶς, ἐλάττωσιν ποιεῖν τῆς τιμῆς τοῦ υἱοῦ, τοῦτο ματαιολογίαν οἰόμεθα. διάφορος γὰρ ὁ

τρόπος

cælitus eruditur. Iſtis itaque ſuffulta præſidiis, vt erret, fieri omnino non poteſt. Propterea veritatis columnam & firmamentum hanc Apoſtolus appellavit. Viſibilis porro nunquam non eſt extitura, quoniam aduſque conſummationem ſæculi fideles non deficient. Nam & de fidelibus loquens Apoſtolus, dixit omnes quidem immutatum iri, at non omnes mortem obituros. Itaque Eccleſiam Chriſti ad finem vſque ſæculi quibuſdam ex partibus ſuis viſibilem extituram, manifeſtum eſt.

1. Tim. 3. 15.

1. Cor. 15. 51.

Sanctis etiam ceu generoſis Chriſti quondam athletis, cultum exhibemus, eoſque tanquam Deo acceptiſſimos, liberoque ad ſacrum ejus tribunal acceſſu gaudentes, divinæ opitulationis implorandæ mediatores adhibemus. Quod & ex plurimis ſacræ Scripturæ locis, colligitur : quippe pietatis opus, & perquam neceſſarium nobis ſubſidium. Quod autem cultum qui Sanctis, ſive etiam majorem illum qui meritò prorſus immaculatæ Deiparæ, vtpote cæleſtibus virtutibus præcellenti, exhibetur, Filii ejus

 hono-

honori detrahere nonnulli dictitant, ad fabulas revocamus. Diversus enim est venerationis hujusce modus, neque per hunc Christi honor & cultus, qui quidem latriæ est, imminuitur. Sed & Sacerdotium, necnon & proborum hominum orationes supplicationesque valere apud Deum certissimè credimus, easque nobis admodum pie postulamus. Id enim ipsum non semel sacra Scriptura nos edocet; ac ipse sanctus Paulus *in Evangelium Dei ex utero matris suæ segregatus*, Romanis dicens: *Adjuvate me in orationibus vestris pro me ad Deum.* quod iterum Ephesios rogat & Hebræos.

Gal. 1. v.

Præterea, ex piissima atque utilissima consuetudine, cultum sanctarum Imaginum, ceu ritum à temporibus Apostolicis inductum, juxta Ecclesiastica monumenta prorsus amplectimur: eas non latriæ, sed relativo cultu prosequentes. Neque enim ad solam materiam coloresve attendimus; at ad

illarum

τρόπος τῆς προσκυνήσεως, καὶ οὐκ ἐλαττοῦται δι' αὐτοῦ ἡ τοῦ Χριστοῦ προσκύνησις καὶ τιμή; λατρευτικῶς τελουμένη. ἀλλὰ δὴ καὶ τὰς εὐχὰς τῶν ἱερέων, καὶ ἐναρέτων ἀνδρῶν, καὶ τὰς δεήσεις αὐτῶν, δεκτὰς ὑπάρχειν Θεῷ πιστεύομεν, καὶ εὐλαβῶς ταύτας ζητοῦμεν, ὅπερ τῆς ἁγίας γραφῆς πολλαχόθεν διδασκόμεθα, καὶ Παῦλον αὐτὸν, τὸν ἐκ κοιλίας μητρὸς ἀφωρισμένον εἰς τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Θεοῦ, Ῥωμαίοις ἀκούομεν λέγοντα· συναγωνίσασθέ μοι ἐν ταῖς προσευχαῖς ὑπὲρ ἐμοῦ πρὸς τὸν Θεόν. πρὸς Ἐφεσίοις καὶ πρὸς Ἑβραίους γράφων, τὰ παρόμοια δέεται.

Πρὸς τούτοις, τὸ εὐσεβέστατον, καὶ λυσιτελέστατον ἔθος τῆς τῶν ἁγίων εἰκόνων προσκυνήσεως, ὡς ἀπὸ τῶν ἀποστολικῶν χρόνων * ἠρμένον, κατὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν ἐνστηριζόμεθα. προσκυνοῦντες τὰς ἁγίας εἰκόνας οὐ λατρευτικῶς, ἀλλὰ σχετικῶς, οὐ μέχρι τῆς ὕλης καὶ τῶν χρωμάτων ἱστῶντες τὴν διάνοιαν, ἀλλὰ δι' αὐτῶν εἰς τὴν τῶν

* l. ἠργμένον

ἀρχετύπων διανιστάμεθα μνήμην· κἀκείνοις τὴν τιμὴν ἀναφέρομεν.

Περὶ δὲ τῆς νηστείας ὁμολογοῦμεν, ὡς ἔξεστι τῇ ἐκκλησίᾳ διατάττειν νηστείαν, καὶ βρωμάτων τινῶν ἀποχάς· ὡς διηνεκῶς παρ' ἡμῖν ἐνεργούμενον φαίνεται, ὅπως τε νηστείαις διατεταγμέναις ἁγιάζεται τὸ χριστώνυμον πλήρωμα, καὶ ὅπως ἐν αὐταῖς οὐ μόνον ψιλὴν ἀσιτίαν ἄγομεν, ἀλλὰ καὶ διαφόρων βρωμάτων ἀπεχόμεθα, κρεῶν, ἰχθύων, τύρων, καὶ τῶν τοιούτων, καλῶς διαταχθέντων ἐπὶ νεκρώσει τῶν σαρκικῶν παθῶν, καὶ ἐπιτηδειότητι τῶν προσευχῶν· καὶ ἐπωφελεῖ ταπεινώσει.

Περὶ δὲ τῶν γραφικῶν βιβλίων, διαφόρους ἀπαριθμήσεις εὑρίσκομεν παρά τε τοῖς ἀποστολικοῖς κανόσι, καὶ τοῖς τῶν ἱερῶν συνόδων τῆς ἐν Λαοδικείᾳ ἐκκλησίας, καὶ τῆς ἐν Καρθαγένῃ, ἐξαιρουμένων τῶν διὰ τοῦ Κλήμεντος διαταγῶν, ἃς ὁ δεύτερος τῆς ἕκτης συνόδου κανὼν ἀπαγορεύει, διὰ τὸ * κενοθευθῆναι ταύτας ὑπὸ τῶν αἱρετικῶν, οἷς ἔξεστιν ἐπικύψαι τῷ βουλομένῳ, καὶ καταμαθεῖν τὰ ἐγκρινόμενα τῶν βιβλίων. ὅσα μέν-

* l. νενοθευθῆναι

illarum ἀρχετύπων memoriam assurgimus, & illis cultum referimus.

Jejunia verò, & à quibusdam cibis abstinentiam constituere, penes Ecclesiam esse confitemur, uti perpetuo apud nos in usu extitisse comprobatur: statutis quippe jejuniis Christianorum congregatio sanctificatur. Quin etiam in ipsis jejuniis nedum modico cibo utimur, verumetiam à quibusdam, videlicet carne, piscibus, caseo, & id genus, abstinemus. Ac saluberrima quidem ista constitutio, quæ & carnales affectus mortificat, orationi idoneos efficit, & conciliat humilitatem.

Denique variam sacrorum Bibliorum enumerationem cum in Canonibus apostolicis, tum in sacris Synodis Laodicæna & Carthaginensi legimus, Clementis quidem Constitutionibus exceptis; quas, ob eam, quam passæ fuerant ab hæreticis depravationem, sextæ Synodi canon secundus exemit. quod & neminem latere potest, ad eos, quos insertos Ecclesia suscipit, libros attendentem. Porrò etsi non-

nullos Veteris Testamenti libros ea quæ ab sacris Scriptoribus facta est, recensio non habeat, non propterea abjiciendi sunt ut prophani: immo verò ut boni & præclari habendi sunt, nec omnino contemnendi.

Atque hæc quidem in præsentia his qui nos interrogavere, velut in summa respondemus, nostræ utique professionis rationem cum pacifica simplicitate exponentes in plenum orthodoxæ fidei, quam profitemur, argumentum. eo quippe ut nullus supersit deinceps de istis ambigendi locus, neque ab illis ampliùs agitentur, qui à professione nostra aliena nobis imponere moliuntur. Scriptum in Patriarchio Constantinopolitano, anno millesimo sexcentesimo septuagesimo secundo, mense Januario, Indictione X.

Dionysius miseratione divina Archiepiscopus Constantinopoleos, novæ Romæ, necnon & Patriarcha œcumenicus.

Païsius antea Patriarcha Constantinopolitanus.

Diony-

μέχρι τῶν τῆς παλαιᾶς διαθήκης βιβλίων τῇ ἀπαριθμήσει τῶν ἁγιογράφων οὐ συμπεριλαμβάνονται, οὐκ ἀποδοκιμάζονται ταῦτα ἕνεκεν τούτου ὡς ἐθνικά τινα καὶ βέβηλα. ἀλλὰ καλὰ καὶ ἐνάρετα προσαγορεύεται· καὶ οὐκ ἀπόβλητα τυγχάνουσι διόλου.

Ταῦτα κατὰ τὸ παρὸν ὡς ἐν συνόψει τοῖς ἐρωτήσασιν ἀποκρινόμεθα μετ' εἰρηνικῆς ἁπλότητος τὴν εὐσέβειαν ἡμῶν ὁμολογοῦντες εἰς πληροφορίαν αὐτοῖς τοῦ ἐν ἡμῖν ὀρθοδόξου φρονήματος, ὅπως μὴ ἔχειν ἀμφισβητεῖν τοῦ λοιποῦ περὶ τῶν τοιούτων μήτε διασαλεύεσθαί πως ὑπὸ τῶν καθ' ἡμῶν καὶ ἀλλότρια ἐπιφημίζειν βουλομένων. γέγραπται ἐν τῷ πατριαρχείῳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἔτει α, χ' ο' β'. μηνὶ Ιανουαρίῳ, Ινδικτιῶνος ι'.

† Διονύσιος ἐλέῳ Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης, καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

† Ο πρώην Κωνσταντινουπόλεως πατριάρχης Παΐσιος.

† Dionysius antea Patriarcha Constantinopolitanus.

† Methodius antea Patriarcha Constantinopolitanus.

† Païsius Alexandriæ.

† Bartholomæus Heracleæ.

† Metrophanes Cyzici.

† Methodius Nicææ.

† Jeremias Chalçedonis.

† Gregorius Neocæsareæ Cappadociæ.

† Neophytus Adrianopoleos.

† Gabriel Philopoleos.

† Anthimius Paros.

† Cyrillus Serrarum.

† Joachim Rhodi.

† Theodoretus Lacedemonis.

† Macarius Drysti.

† Meletius Sophiæ.

† Anthymus Athenarum.

† Jacobus Larissæ.

† Daniel Euripi.

† Callistus Corinthi.

Bartho-

† Bartholomæus, Naupacti & Arthæ.
† Daniel Patræ veteris.
† Eugenius Christianopoleos.
† Zozimus Meletinæ.
† Cornelius Corcyri.
† Metrophanes Barræ.
† Daniel Anchiali.
† Gerasimus Amaseæ.
† Meletius Thessalonicæ.
† Joachim Bereæ.
† Joannes Trapezuntii.
† Theophanes Mesimbriæ.
† Laurentius Proïlavi.
† Daniel Bidinæ.
† Germanus Philipporum, &c.
† Gerasimus Tornovi.
† Ananias Maronæ.
† Theodosius Lytrizæ.
† Gregorius Didymotichi.
† Lucretius. . . .
† Gedeon Arni. .
† Daniel Medeæ.
† David Menocori, &c.

† O Ναυπάκτου καὶ Αρθῆς Βαρθολομαῖος.
† O παλαιᾶς Πατρᾶς Δανιήλ.
† O Χριστιανουπόλεως Εὐθύμιος.
† O Μελετίνης Ζώσιμος.
† O Κορκύρου Κορνήλιος.
† O Βαρρῆς Μητροφάνης.
† O Αγχιάλου Δανιήλ.
† O Αμασείας Γεράσιμος.
† O Θεσσαλονίκης Μελέτιος.
† O Βερέας Ιωακείμ.
† O Τραπεζοῦντος Ιωάννης.
† O Μεσημβρίας Θεοφάνης.
† O Περιλάβου Λαυρέντιος.
† O Βιδδίνης Δανιήλ.
† O Φιλίππων ς'. Γερμανός.
† O Θορνόβου Γεράσιμος.
† O Μαρωνῆς Ανανίας.
† O Λυτείτζης Θεοδόσιος.
† O Διδυμοτείχου Γρηγόριος.
† . . . . . . Λουκρέτιος.
† O Αρνου Γεδεών.
† O Μηδείας Δανιήλ.
† O Μενοχώρου ς'. Δαβίδ.

Συνε-

Συνετέθη τὸ παρὸν, καὶ ἐγράφη, διὰ χειρὸς ἐμοῦ τοῦ μεγάλου ῥήτορος τῆς μεγάλης ἐκκλησίας. ὃ καὶ κατεστρώθη ἀπαραλλάκτως ἐν τῷ ἱερῷ κώδικι τῆς μεγάλης τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας.

In textu Græco hæc occurrunt emendanda.

Pag. 10. *lin.* 7 *lege* ξυνάσεως
Pag. 17. *lin.* 2. *lege* ἰδίων
Pag. 94. *lin.* 2. *lege* πρώτῳ
Pag. 105. *lin.* 14. *lege* ιγ'.
Pag. 121. *lin.* 18. *lege* περιφερόμεναι
Pag. 130. *lin.* 21. *lege* εὐχαριστίας
Pag. 145. *lin.* 6. *lege* παντοίοις
Pag. 225. *lin.* 6. *lege* Ιεροσολύμων
Pag. 238. *lin.* 15. *lege* αὐτερδυνᾶν
Pag. 318. *lin.* 15. *lege* ἀποστόλων

Hæc per me ſcripta ſunt magnæ Eccleſiæ Rhetorem, & ita in ſacro magnæ Eccleſiæ Chriſti Codice ad apicem exſcripta.

Errata & addenda in textu Latino.

Pag. 27. *lin.* 18. *poſt* excipit, *adde* vniverſa
Pag. 60. *lin.* 13. *lege* præſefert *vnico verbo*
Pag. 140. *lin. vlt. dele* ceu
Pag. 152. *lin.* 9. *dele* ad
Pag. 175. *lin.* 14. *poſt* Eccleſiæ, *adde* falsò
Pag. 223. *lin.* 11. *lege* everſionem
Pag. 232. *lin.* 15. *poſt* prorſus, *lege* habito
Pag. 251. *lin. vlt. lege* quod *ſine accentu*